

วิทยานิพนธ์

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์
แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ
ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

**Proletariat Class Consciousness of the Members of the Communist
Party of Thailand: Case Study of Those Who Used to Carry Out
Their Activities at the Permanent Base in Nan Province**

นางสาวพรทิพย์ แซ่เตียว

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

พ.ศ. 2551

ใบรับรองวิทยานิพนธ์
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

.....
ปริญญา

.....
สาขา ภาควิชา
เรื่อง

นามผู้วิจัย
ได้พิจารณาเห็นชอบโดย
ประธานกรรมการ

(.....)

กรรมการ
(.....)

กรรมการ
(.....)

กรรมการ
(.....)

กรรมการ
(.....)

หัวหน้าภาควิชา
(.....)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์รับรองแล้ว

(.....)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ เดือน พ.ศ.

วิทยานิพนธ์

เรื่อง

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี
ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

Proletariat Class Consciousness of the Members of the Communist Party of Thailand: Case Study
of Those Who Used to Carry Out Their Activities at the Permanent Base in Nan Province

โดย

นางสาวพรทิพย์ แซ่เตียว

เสนอ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
เพื่อความสมบูรณ์แห่งปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (พัฒนาสังคม)

พ.ศ. 2551

ลายมือชื่อนิติ

ลายมือชื่อประธานกรรมการ

— / — / —

Student's signature

Thesis Advisor's signature

____ / ____ / ____

กิตติกรรมประกาศ

การที่วิทยานิพนธ์เรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านฉบับนี้ สำเร็จลุล่วงได้ด้วยดี เป็นเพราะได้รับคำปรึกษาและเอาใจใส่ที่ดีจาก รศ.พรภิรมณ์ เชิงกุล ประธานกรรมการ รศ.ดร.สุธี ประศาสน์เศรษฐ์ กรรมการร่วม รวมถึงอาจารย์สาขาพัฒนาสังคมทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ให้กับผู้วิจัยจนสามารถ ทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ

ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงแก่ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคน ที่ให้ข้อมูลสำคัญสำหรับวิทยานิพนธ์นี้ แม้ว่าผู้วิจัยไม่สามารถจะเอ่ยนามจริงได้ เพราะต้องคำนึงถึงจรรยาบรรณของนักวิจัยและความปลอดภัยของผู้ให้สัมภาษณ์ กอรปกับในสังคมที่เป็นจริงปัจจุบันยังมีชนชั้นกดขี่ขูดรีดที่ดำรงชีพด้วยปัจจัยสี่และความสุขสบายที่สร้างขึ้นโดยหยาดเหงื่อของชนชั้นกรรมาชีพ จนนำไปสู่ความขัดแย้งในสังคมของผู้ที่ไม่ต้องทำการผลิตตามหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซอย่างอีกทีก็กรีกโครม อันเป็นที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ซึ่งผู้วิจัยขอยกย่องผู้ให้สัมภาษณ์เป็น “นักรบนิรนาม” ในรอยต่อของประวัติศาสตร์แห่งวิวัฒนาการของมนุษยชาติ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณประชาชนในเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ทั้งน่านเหนือ น่านใต้ ภูเว ภูพยัคฆ์ ที่ให้อาหาร ที่พักพิง และข้อมูลแวดล้อม รวมทั้งมิตรสหายที่ไม่ได้เป็นสมาชิก พทท. ที่คอยให้คำปรึกษาแนะนำ และตรวจทานข้อมูลต่างๆ

ผู้วิจัยรำลึกถึงอยู่เสมอว่า องค์ความรู้ที่แลออกมาด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของชาวคอมมิวนิสต์ จีงหวังให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นประโยชน์ต่อชนชั้นกรรมาชีพที่กำลังไฝ่ฝันถึงสังคมใหม่ ด้วยเนื้อหาวิชาการที่สะท้อนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจริงที่สามารถใช้เป็นแง่คิดมุมมองหนึ่งสำหรับบทเรียน และความชัดเจนที่จะก้าวเดินต่อไป หากว่ามีข้อมูลใดที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แล้ว อาจคลาดเคลื่อนไปจากความจริง ผู้วิจัยต้องขออภัยอย่างสูง และผู้วิจัยไม่มีเจตนาที่จะลบหลู่เกียรติภูมิแห่งการต่อสู้ อย่างเสียละนั้น ทั้งนี้ ด้วยความอ่อนหัดต่อลัทธิมาร์กซที่เพิ่งเริ่มจะศึกษา จึงยังไม่สันทัดต่อการใช้ลัทธิมาร์กซ ซึ่งผู้วิจัยยินดีน้อมรับการวิพากษ์วิจารณ์และจะปรับปรุงในโอกาสต่อไป

พรทิพย์ แซ่เตียว

ธันวาคม 2550

สารบัญ

หน้า

สารบัญตาราง	(4)
-------------	-----

สารบัญภาพ	(5)
-----------	-----

บทที่ 1 บทนำ	1
--------------	---

ความสำคัญของปัญหา	1
-------------------	---

วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
-------------------------	---

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย	5
------------------------------	---

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	6
---------------------------	---

บทที่ 2 การตรวจเอกสาร	7
-----------------------	---

แนวคิดด้วยจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ	7
----------------------------------	---

แนวคิดด้วยจิตสำนึกหลังลัทธิมาร์กซ	15
-----------------------------------	----

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล	24
---	----

วิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย	24
---	----

รากฐานรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท.	29
--	----

โครงสร้างและระเบียบปฏิบัติการของ พทท.	30
---------------------------------------	----

แนวคิดการวิเคราะห์สังคมไทยของ พทท.	37
------------------------------------	----

การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่านในขบวนการต่อสู้	
--	--

เพื่อบรรลุเป้าหมายตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ	41
---	----

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	46
-----------------------	----

กรอบแนวคิดในการวิจัย	51
----------------------	----

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ	53
--------------------------	----

บทที่ 3 วิธีวิจัย	55
-------------------	----

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	55
-------------------------	----

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย	55
--------------------------------------	----

การเก็บรวบรวมข้อมูล	56
---------------------	----

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
การวิเคราะห์ข้อมูล	56
ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย	56
บทที่ 4 ผลการศึกษา	
ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงาน ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน	57
เงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึก ชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน	81
บทที่ 5 บทวิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงาน อยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน	150
วิเคราะห์เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน	150
วิเคราะห์การดำรงอยู่และการพัฒนารูปการชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ในขณะปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และผลการปฏิบัติปฎิวัติ	154
วิเคราะห์สภาพการณ์ทางภววิสัยที่มีผลให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ สมาชิก พคท. หลังออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ว่ายังดำรงอยู่หรือแปรเปลี่ยน ไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น	163
บทที่ 6 สรุปและอภิปรายผล	187
ข้อเสนอแนะ	190
เอกสารและสิ่งอ้างอิง	192
ภาคผนวก	203
ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์	204
ภาคผนวก ข แผนที่ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน	208
ภาคผนวก ค ภาพกิจกรรมการเปิดอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์จังหวัดน่าน	210
ภาคผนวก ง การวิเคราะห์สังคมไทย	212

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ประวัติการศึกษาและการทำงาน

230

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	กลุ่มรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ที่เคยปฏิบัติงาน อยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน	183
 ตารางผนวกที่		
1	การวิเคราะห์สังคมตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซ	216
2	แสดงรูปการจิตสำนึกทางชนชั้นในแต่ละยุคตามลัทธิมาร์กซ	224
3	เปรียบเทียบการใช้ลัทธิมาร์กซของสมาชิก พลท. จังหวัดน่าน ในการ วิเคราะห์สังคมไทย	228

สารบัญภาพ

ภาพที่		หน้า
1	จำลองการเกิดและมีจิตสำนึก โดยทั่วไปตามทัศนะวัตถุนิยมวิภาษ	9
2	ชนชั้นในปิรามิดของระบบทุนนิยมตามทัศนะนักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์	10
3	จำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ทางการผลิตและบทบาทของรูปการจิตสำนึกทางชนชั้น	13
4	การเกิดและมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ	17
5	แผนภาพองค์กรจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย	31
6	โครงสร้างระบบปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อนำมาสู่ชัยชนะในการต่อสู้ตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ	33
7	โครงสร้างอำนาจรัฐระดับตำบล ในเขตปลดปล่อยของจังหวัดน่าน	43
8	กรอบแนวคิดในการวิจัย	52
9	การแกว่งไปมาระหว่าง 2 ขั้ว ของจิตสำนึกนายทุนน้อย	63
10	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวทัศน์ของสมาชิก พคท.	159
11	แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวทัศน์ของสมาชิก พคท. ที่เบี่ยงเบนออกจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ	160
12	ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สมดุล	161

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพที่		หน้า
13	ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พลท. ที่ขาดการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง	162
14	ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ขาดการปฏิบัติปฏิบัติและไม่ได้รับการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง	162
15	พลวัตการดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ	168
16	แสดงสื่อเผยแพร่รูปการจิตสำนึกที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปการจิตสำนึกระหว่างรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินา	170
17	ความสัมพันธ์ของรูปการจิตสำนึกที่กำหนดจากสภาพทางเศรษฐกิจและวัตถุภาวีสัย	177
18	แสดงกลุ่มของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน (ปี 2550)	184
ภาพผนวกที่		
1	แผนที่ฐานที่มั่นจังหวัดน่านและที่ตั้งอนุสรณ์สถานภุชยัคฆ์จังหวัดน่านปัจจุบัน	209
2	พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดอนุสรณ์สถานภุชยัคฆ์จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2548	211
3	สหายจังหวัดน่านชี้จุดที่ตั้งของอนุสรณ์สถานภุชยัคฆ์จังหวัดน่าน	211

สารบัญภาพ(ต่อ)

ภาพผนวกที่		หน้า
4	รูปแบบการผลิตในสังคมบรรพกาล	215
5	เส้นแบ่งการวิเคราะห์สังคมในแต่ละยุค	225

คำอธิบายสัญลักษณ์และคำย่อ

ประมวลศัพท์

บทที่ 1

บทนำ

ความสำคัญของปัญหา

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ก่อตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 1 ธันวาคม 2485 มีเจมมุ่งเพื่อปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคม ตามลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน ยึดถือการต่อสู้เพื่อสถาปนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายขั้นต้น และสร้างระบอบคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสังคมที่ปราศจากการกดขี่ขูดรีด ปราศจากชนชั้น อุดมสมบูรณ์และเจริญรุ่งเรืองเป็นจุดหมายขั้นปลาย โดย ใครก็ตามที่จะเป็นสมาชิก พคท. ต้องดัดแปลงรูปการจิตสำนึกเดิมของตนให้มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ (Proletariat Class Consciousness) เสียก่อน จึงจะเป็นสมาชิก พคท. ได้ เพราะสมาชิก พคท. ถือเป็นคนของชนชั้นกรรมาชีพที่จะเป็นแกนกลางนำพาการปฏิบัติปฏิวัติยึดอำนาจรัฐ และรับใช้ชนชั้นกรรมาชีพหรือมวลชนที่ถูกกดขี่ขูดรีดนั่นเอง

คำว่า “ชนชั้นกรรมาชีพ” (Proletariat Class) เป็นชนชั้นที่กำหนดจากรูปการทางเศรษฐกิจสามารถเลือกเคลื่อนได้ ส่วนรูปการจิตสำนึกกำหนดจากรูปการทางเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม และสังคม ซึ่งในความหมายของลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน ชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง ชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีด ได้แก่ ชนชั้นกรรมกรสมัยใหม่ที่ไม่มียุติการผลิเป็นของตนเอง จำต้องขายพลังแรงงานเพื่อการยังชีพ เป็นชนชั้นที่ดำรงอยู่ตามทวิสัย โดยถือเกณฑ์การครอบครองปัจจัยการผลิตและการขายพลังแรงงานเป็นพื้นฐาน และปัจจุบัน (ปี 2550) ชนชั้นกรรมาชีพ รวมความถึง ชนชั้นผู้ใช้แรงงานกายและผู้ใช้แรงงานสมองที่อยู่ในภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเขาเหล่านั้นไม่มีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง จำต้องขายพลังแรงงาน เพื่อการยังชีพและอยู่ในระเบียบวินัยของห่วงโซ่การผลิตอย่างเป็นกระบวนการแบบอุตสาหกรรม และถูกกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นนายทุนเสมือนทาสที่ถูกโซ่ตรวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่พันธนาการไว้ ซึ่งรวมถึงชนชาติส่วนน้อยที่อยู่ในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ด้วย อย่างไรก็ตาม ชนชั้นกรรมาชีพเหล่านี้ ใ้ว่าจะมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพทุกคน หากแต่ขึ้นอยู่กับ การดัดแปลงรูปการจิตสำนึกเดิมของตน โดยต้องมีความตื่นตัวรู้จักขบคิด เอาการเอางานทางการเมือง รับรู้ถึงความจำเป็นของการปฏิวัติและปักใจที่จะเสียสละเพื่อการปฏิวัติ (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546: 155-156) เข้าร่วมการต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งเป็นขั้นต้นของการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ที่จะยกระดับสู่

การมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขั้นสูงกว่าต่อไป นอกจากนี้ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังเกิดขึ้นในชนชั้นอื่นได้อีกด้วย โดยการดัดแปลงละทิ้งโลกทัศน์และชีวิตทัศน์เดิม หรือทำลายล้างรูปการจิตสำนึกชนชั้นเดิมของตนทั้งด้วยความเข้าใจ ตื่นตัวด้วยความสมัครใจ ซึ่งบุคคลที่ผ่านการดัดแปลงแล้วนี้ จะกลายเป็นนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ และหากปัญญาชนหรือนักวิชาการชนชั้นนายทุนน้อยที่เคยรับใช้ตนเองหรือรับใช้ชนชั้นปกครองมาก่อนได้ดัดแปลงรูปการจิตสำนึกของตนเองเสียใหม่ ก็จะกลายเป็น “ปัญญาชนของชนชั้นกรรมาชีพ”

ทั้งนี้ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมี 2 แนวทาง คือ ปฏิรูปและปฏิวัติ โดยแนวทางปฏิวัติเป็นรูปการจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน ส่วนแนวทางปฏิรูปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่นได้แก่ ลัทธิสหภาพ สังคมประชาธิปไตย เป็นต้น ซึ่งรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแตกต่างกับรูปการจิตสำนึกปฏิรูปที่มักใช้วิธีการร้องขอต่อชนชั้นปกครอง และไม่มุ่งเปลี่ยนแปลงสังคมเชิงโครงสร้าง โดยนักปฏิรูปมักจะเชื่อว่า ชนชั้นปกครองที่กดขี่ขูดรีดจะสำนึกผิด ยุติการกดขี่ขูดรีดยกเลิกระบอบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคล และยอมลดผลกำไรจากมูลค่าส่วนเกินคืนแก่ชนชั้นกรรมาชีพได้เองด้วยสันติวิธี โดยชนชั้นกรรมาชีพหรือผู้ถูกกดขี่ขูดรีดไม่จำเป็นต้องสร้างกองกำลังอาวุธของตนต่อสู้กับกองกำลังอาวุธของชนชั้นปกครองแต่อย่างใด แต่นักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพจะมองว่าการปฏิรูปเป็นความคิดเพื่อฝันและยอมจำนน เพราะนักปฏิรูปจะทำได้ก็เพียงการรับใช้กฎเกณฑ์การแก้ไขข้อขัดแย้งตามกติกาแบบสันติวิธีที่ชนชั้นปกครองกำหนดไว้แล้ว อันเป็นการลดระดับการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางการเมืองที่เปลี่ยนผู้ปกครองจากชนชั้นหนึ่งเป็นอีกชนชั้นหนึ่งให้เหลือเพียงข้อต่อสู้ทางเศรษฐกิจ ผ่านรัฐสภาหรือทางกฎหมายแบบบุคคลต่อสู้กับบุคคลเท่านั้น และนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพยังเห็นว่า รูปการจิตสำนึกปฏิรูปมีรากเหง้าที่สร้างขึ้นและเผยแพร่โดยชนชั้นเจ้าทาส ปัญญาชน นักบวช เพื่อรับใช้ชนชั้นกดขี่ขูดรีดมาตลอดระยะเวลาประวัติศาสตร์นับตั้งแต่เกิดรัฐขึ้นเช่น จิตสำนึกสังคมสงเคราะห์ จิตสำนึกอนุรักษจารีตประเพณี เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม การใช้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ หรือสมาชิก พคท.ในอดีต ได้สร้างประวัติศาสตร์การต่อสู้ทางชนชั้นผ่านขบวนการของ พคท. จนปรากฏข้อเท็จจริง โดยการเปิดเผยของฝ่ายรัฐบาลว่า ในช่วงปี 2508 – 2520 จำนวนของผู้เข้าร่วมกับ พคท. ในชนบทได้ทวีจำนวนมากขึ้น มีจังหวัดที่เป็นเขตแทรกซึมของพรรคคอมมิวนิสต์ฯ มากกว่า 40 จังหวัด หรือราว ½ ของประเทศ (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2526) การขยายตัวของจำนวนผู้เข้าร่วมกับ พคท. ในยุคนั้น สะท้อนถึงศักยภาพของสมาชิก พคท. ที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในลักษณะปฏิบัติปฏิวัติ สู้รบ นำการเปลี่ยนแปลงสังคมทั้งระบบ เป็นวิทยาศาสตร์ ก้าวหน้า เสียสละ และยืนหยัด

ในผลประโยชน์ของชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีด จึงทำให้ขบวนการต่อสู้ทางการเมืองของ พทท. เติบโตจาก “เล็กสู่ใหญ่ จากน้อยสู่มาก จากอ่อนสู่แข็ง จากไม่มีสู่มี”

แต่เมื่อสังคมไทยได้มีการพัฒนาทางเศรษฐกิจไปตามทิศทางของทุนนิยมผูกขาดข้ามชาติ ได้ทำลายทุนชาติ จนทำให้นายทุนชาติ นายทุนน้อย ช่างฝีมือและเกษตรกรล้มละลาย กลายเป็นแรงงานรับจ้าง และเป็นชนชั้นกรรมาชีพมากขึ้น เกิดเป็นปรากฏการณ์ชนชั้นหนึ่งจำนวนน้อย มั่งคั่งร่ำรวย อีกชนชั้นหนึ่งที่เป็นส่วนใหญ่อดอยากจนอย่างแสนสาหัส แล้วเหตุใดเล้า ขบวนการของ พทท. ในช่วงทศวรรษ 2520 จึงอ่อนแอแทบสูญสลายไปจากเวทีการต่อสู้ทางการเมือง จากใหญ่สู่เล็ก จากมากสู่น้อย จากแข็งสู่อ่อน จากมีสู่ไม่มี ทั้งๆ ที่ชนชั้นกรรมาชีพที่เป็นผู้ใช้แรงงานกายและผู้ใช้แรงงานสมองได้เพิ่มทวีจำนวนขึ้นทุกวัน รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไม่อาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสังคมได้กระนั้นหรือ

การวิจัยเรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ครั้งนี้จึงเป็นปัญหาทางการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งใจว่า จะแสวงหาคำตอบให้กับสังคมถึงรากฐานของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ การต่อสู้ทางชนชั้น ความคิดทฤษฎีและการปฏิบัติปฏิวัติ โดยสืบค้นถึงเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ว่า มีรูปลักษณะและสถานะเป็นอย่างไร ด้วยหวังจะสามารถอธิบายประวัติศาสตร์การต่อสู้ของสมาชิก พทท. ที่ในอดีตเป็นปัญหาซับซ้อน ให้แจ่มชัดขึ้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นสมาชิก พทท. ที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งมีศูนย์กลางการนำของ พทท. ตั้งอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านแห่งนี้ และในอดีตเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่านเป็นเขตงานพื้นที่การสู้รบที่เข้มข้น มีเขตปลดปล่อยกว้างใหญ่ที่สุดที่ไม่ขึ้นต่ออำนาจรัฐยาวนานกว่า 16 ปี มีคณะบริหารและกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยเป็นของตนเอง และสมาชิก พทท. มีพื้นฐานฐานะทางชนชั้นที่หลากหลาย ทั้งจากนักศึกษาปัญญาชน พ่อค้า นายทุนน้อย ชาวนาจน ชาวนารับจ้าง กรรมกร ซึ่งได้ดัดแปลงตนเองให้มีรูปการจิตสำนึกต่อสู้ทางชนชั้นกรรมาชีพแล้วในขณะนั้น นอกจากนี้ ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ยังมีลักษณะทางภูมิศาสตร์อันเป็นพื้นที่สู้รบพิเศษ ตั้งอยู่บนภูเขาสูงในเขตภูเขาวงกต ซึ่งชนชาติม้งและชนชาติละห่วยคน ได้ดัดแปลงตนเองให้มีรูปการจิตสำนึกต่อสู้ทางชนชั้น บางคนเป็นสมาชิก พทท. ที่ได้รับการศึกษาแนวคิดทฤษฎีแบบฉบับจากผู้นำระดับสูงของ พทท. โดยตรง และบางคนยังได้รับการศึกษาแนวคิด

ทฤษฎีจากสถาบันลัทธิมาร์กซ-เลนิน ในประเทศจีน และโรงเรียนลัทธิมาร์กซในเวียดนามอีกด้วย จึงถือเป็นกลุ่มตัวอย่างคุณภาพที่สามารถเป็นตัวแทนแสดงออกด้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้อย่างดี

ดังนั้น การศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ตั้งแต่การตื่นตัวก่อรูปลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ การเข้าร่วมปฏิวัติในเขตป่าเขา และออกจากเขตป่าเขามาสู่วิถีชีวิตในปัจจุบันซึ่งสถานการณ์ทางภววิสัยได้เปลี่ยนแปลงไปแล้ว จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ที่จะทำให้รับรู้และเข้าใจได้ว่า สมาชิก พคท. เหล่านั้น ได้แปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปแล้วหรือไม่ อย่างไร หรือยังเป็นไปตามคำยืนยันของ ธง แจ่มศรี เลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่ได้ให้สัมภาษณ์ในวารสารประกายไฟลามทุ่ง ฉบับที่ 1/2548 ไว้ความว่า

พคท. เป็นพรรคการเมืองซึ่งมีคุณลักษณะพรรคที่ต่อสู้ด้วยอุดมการณ์ มีทิศทางต่อสู้ มีทฤษฎีและจุดยืนที่แน่นอน เป็นพรรคการเมืองที่ได้พัฒนาท่ามกลางการต่อสู้ด้วยความเสียสละ และมีประสบการณ์บทเรียน มีการจัดตั้ง มีมิตรสหาย มีมวลชน และผู้ปฏิบัติงาน เป็นพรรคการเมืองที่ดำรงอยู่ภายใต้เงื่อนไขทางประวัติศาสตร์อันยาวนานทั้งในประเทศและสากล

นอกจากนี้ สถานการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ของคณะปฏิรูปการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข ได้ส่งผลต่อรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ในการวิเคราะห์สังคมไทยปัจจุบันอย่างไร เพราะการวิเคราะห์สังคมสามารถแสดงถึงการดำรงอยู่และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้ นี่จึงเป็นความสำคัญของปัญหาการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งใจค้นคว้าหาคำตอบจากการวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทัศนะของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่เคยปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน
2. เพื่อศึกษาเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่เคยปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

ขอบเขตและข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขอบเขตด้านเนื้อหาเกี่ยวกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน นับตั้งแต่สมาชิก พคท. ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างได้ตื่นตัวเข้าร่วมการต่อสู้ทางชนชั้น เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเข้าร่วมปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่าน สู่อำนาจดำเนินชีวิตในวิถีสังคมทุนนิยมยุคปัจจุบัน (ปี 2550) ทั้งนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เปิดเผยตนต่อสาธารณะ แต่เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ในเรื่องที่ทำการวิจัย เพราะเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ได้สัมผัสอยู่ในช่วงการเริ่มต้นสร้างฐานที่มั่น สืบต่อถึงกระบวนการสร้างความมั่นคงให้กับฐานที่มั่น จนถึงวาระแห่งการยุติบทบาทของฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ภายใต้สถานการณ์แวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อฐานที่มั่น ทั้งจากภายนอกและภายในประเทศ ด้วยเหตุแห่งภูมิศาสตร์ใกล้ชิดกับประเทศลาว จีน เวียดนาม และพม่า จนมาถึงสถานการณ์ปัจจุบัน (ปี 2550) ที่เกิดเหตุการณ์สะท้อนรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของสมาชิก พคท. ทั้งสิ้น

สำหรับข้อจำกัดของการวิจัยครั้งนี้ มีหลายประการดังนี้

1. ผู้วิจัยไม่อาจย้อนไปถึงสภาพแวดล้อมและเหตุการณ์ทางภววิสัยของกลุ่มเป้าหมายได้โดยตรง มีเพียงการศึกษาจากเอกสารทางประวัติศาสตร์และการสัมภาษณ์ จึงขาดการค้นพบด้วยวิธีการสังเกตแบบมีส่วนร่วมต่อเหตุการณ์ในอดีต การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการสัมภาษณ์ที่ต้องอาศัยคำบอกเล่าเรื่องราวที่ผ่านความทรงจำมานานกว่า 25 ปี
2. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพบางเรื่องไม่สามารถเปิดเผยได้ ด้วยเหตุแห่งการต่อสู้ที่ยังไม่สิ้นสุดตามทัศนะของกลุ่มตัวอย่าง จึงจำเป็นต้องกำหนดชื่อกลุ่มตัวอย่างเป็นนามสมมติ
3. การค้นคว้าข้อมูลและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับขบวนการกรรมาชีพสากลที่เป็นเอกสารภาษาต่างประเทศยังทำได้น้อย ส่วนใหญ่เอกสารที่ใช้จะเป็นเอกสารภาษาไทยฉบับแปล
4. การวิจัยครั้งนี้ ไม่ครอบคลุมถึงประวัติศาสตร์การสู้รบและสถานการณ์แวดล้อมโดยละเอียด ด้วยเหตุแห่งความสนใจที่มุ่งจะศึกษาเพียงรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของสมาชิก

พท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน ในด้านการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และเปลี่ยนแปลงของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้น

5. ประการสำคัญ คือ ปัจจุบันพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พท.) ยังดำรงอยู่ จึงมีผลให้ข้อมูลในบางด้านยังเป็นความลับที่ไม่สามารถเผยแพร่ต่อบุคคลภายนอกพรรคได้ทั้งหมด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ผลการวิจัยครั้งนี้ คาดว่าจะได้รับองค์ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยมีการศึกษามาก่อน ดังนี้

1. ได้รับรู้และเข้าใจลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ตลอดจนเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน
2. สังคมได้เรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ของรูปการจิตสำนึกที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังคาดหวังถึงประโยชน์จากองค์ความรู้ใหม่ที่คนในสังคมทุกชนชั้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการปลูกฝังและสร้างรูปการจิตสำนึกที่มองเห็นคุณค่าของชนชั้นผู้ใช้แรงงานและสามารถใช้ลัทธิมาร์กซในการพัฒนาประเทศอย่างสอดคล้องกับเงื่อนไขทางทวิสัยและเงื่อนไขทางอัตวิสัยของสังคมไทย เพื่อให้สังคมไทยพัฒนาก้าวหน้า ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

บทที่ 2

การตรวจเอกสาร

การวิจัยเรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ผู้วิจัยได้ค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย เพื่ออธิบายและอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. แนวคิดว่าด้วยจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ
2. แนวคิดว่าด้วยจิตสำนึกหลังลัทธิมาร์กซ
3. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล
4. วิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย
5. รากฐานรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
6. โครงสร้างและระเบียบปฏิบัติการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
7. แนวคิดการวิเคราะห์สังคมไทยของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย
8. การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน
9. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
10. กรอบแนวคิดในการวิจัย
11. นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (operationalization)

แนวคิดว่าด้วยจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ

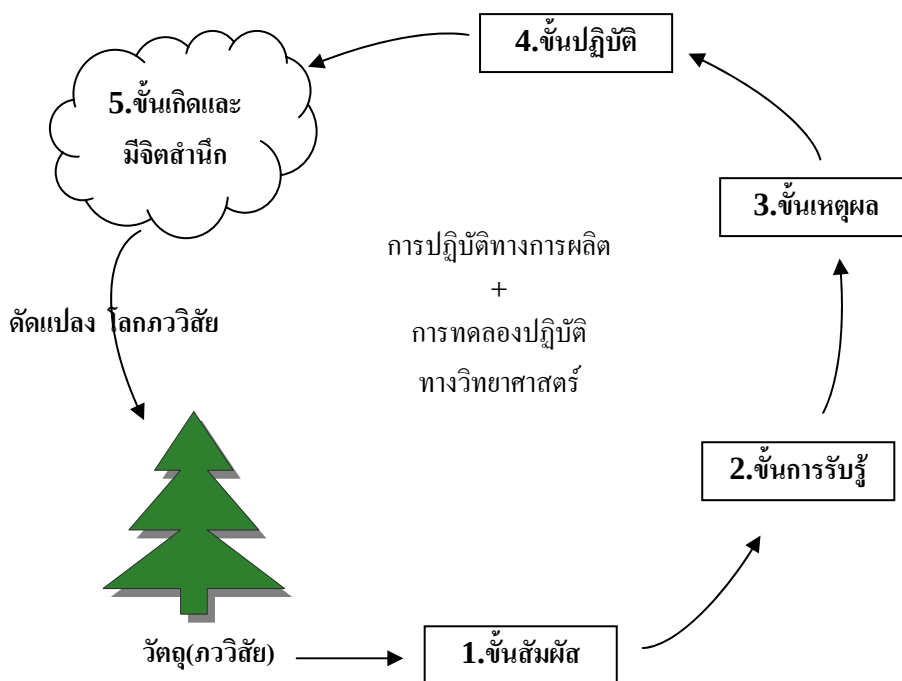
สำหรับลัทธิมาร์กซ เป็นรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น สังกัดชนชั้นกรรมาชีพ รับใช้ชนชั้นกรรมาชีพ มีลักษณะปฏิกิริยา ใช้เป็นอาวุธทางความคิดที่สำคัญเพื่อโค่นล้มระบอบทุนนิยม ทำลายการกดขี่ขูดรีดทั้งปวง มีลักษณะวิทยาศาสตร์ เพราะทฤษฎีลัทธิมาร์กซมิใช่อาศัยเจตจำนงทางอัตวิสัยและจินตนาการ หากแต่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของโลกทัศน์วัตถุนิยมประวัติศาสตร์และทฤษฎีว่าด้วยมูลค่าส่วนเกิน (เซียวฟง, 2546: 45) ที่สำคัญ มาร์กซได้กล่าวว่า “ทฤษฎีวัตถุนิยมไม่อาจพอใจอยู่เพียงแต่การอธิบายโลก แต่จะต้องเปลี่ยนแปลงโลกด้วย”

แนวคิดทฤษฎีและปรัชญาของลัทธิมาร์กซ์ได้ผ่านการค้นคว้าจนตกผลึกแล้ว 3 ส่วน คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษและปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ โดยมาร์กซ์ได้ร่วมกับเอนเงิลส์ พัฒนามาจากพื้นฐานทางปรัชญาคลาสสิกของเยอรมัน เศรษฐศาสตร์คลาสสิกของอังกฤษ และลัทธิสังคมนิยมของฝรั่งเศส (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2547) แนวคิดทฤษฎีทั้ง 3 ส่วนนี้ สามารถอธิบายรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น ตั้งแต่การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา การเคลื่อนไหว และการแปรเปลี่ยน ซึ่งล้วนอยู่ภายใต้กฎความขัดแย้ง กฎความเป็นเอกภาพของด้านตรงข้าม กฎการเปลี่ยนทางปริมาณสู่คุณภาพ กฎการปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ

ในทัศนะนักวัตถุนิยมวิภาษเห็นว่า ธาตุแท้โลกนี้คือวัตถุ ซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดก่อนจิต และจิตสำนึกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการวิวัฒนาการของวัตถุที่มีมาอย่างยาวนาน ซึ่งปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของจิตสำนึก เพราะจิตสำนึกในด้านหนึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนกลับการดำรงอยู่ของวัตถุรอบๆ แต่อีกด้านหนึ่ง จิตสำนึกยังมีความสามารถของตนเองกระทำการดำรงอยู่ของวัตถุ เห็นได้จาก 2 ด้าน คือ ด้านที่หนึ่ง หากว่า จิตสำนึกสามารถสะท้อนกลับสภาพความเป็นจริงของการดำรงอยู่ทางภววิสัยได้อย่างถูกต้อง จิตสำนึกก็สามารถช่วยให้คนเราดัดแปลงโลกภววิสัยได้ ตรงกันข้าม หากจิตสำนึกไม่สามารถสะท้อนกลับการดำรงอยู่ทางภววิสัยได้อย่างถูกต้อง ก็จะทำให้การกระทำชี้นำไปสู่การหลงทิศผิดทาง อันจะทำให้คนเราดำเนินการปฏิบัติดัดแปลงธรรมชาติและสังคมประสบความพ่ายแพ้ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ให้ปรากฏเป็นจริงได้

ดังนั้น รูปการจิตสำนึกของมนุษย์ที่ผ่านการใช้แรงงานปรุงแต่ง ดัดแปลงวัตถุดิบของ พืช พลังธรรมชาติจนได้ปัจจัยสี่มาดำรงชีพ จึงเหนือกว่าสัตว์และสิ่งมีชีวิตอื่นๆ อย่างสิ้นเชิง จากการปฏิบัติทางการผลิตเช่นนี้ ทำให้มีผลแห่งการสะสมประสบการณ์ ความรู้ การยั้งคิดและตรึงตรอง ก่อรูปเป็นรูปการจิตสำนึกที่ทรงอำนาจอันสลับซับซ้อน ผสานระหว่างอัตวิสัยและภววิสัยได้สูงมากขึ้น เชื่อมร้อยเป็นสายโซ่แห่งวิวัฒนาการอย่างยาวนาน ฉะนั้น ธาตุแท้ของจิตสำนึกจึงอยู่ที่ความสามารถของสมองของคนที่มีต่อการสะท้อนกลับการดำรงอยู่ทางภววิสัย เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสมองกับภววิสัยซึ่งกันและกัน จึงกล่าวได้ว่า ทฤษฎีการรับรู้ของมนุษย์นั้น มีกระบวนการเริ่มตั้งแต่ขั้นสัมผัส ขั้นการรับรู้ ขั้นเหตุผล ขั้นปฏิบัติ สู่อำนาจการเกิดและมีจิตสำนึก ซึ่งแต่ละขั้นได้มาจากการปฏิบัติทางการผลิตและการทดลองปฏิบัติทางวิทยาศาสตร์ เพื่อดัดแปลงและต่อสู้ควบคุมธรรมชาติ (อรรถัย ปิ่นเกตุมนี, 2549)

จากทักษะเกี่ยวกับจิตสำนึกที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสรุปเป็นภาพจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 1 ภาพจำลองการเกิดและมีจิตสำนึกโดยทั่วไปตามทักษะวัตถุนิยมวิทยา

เมื่อสังคมได้พัฒนาอย่างต่อเนื่องจากสังคมบรรพกาลสู่สังคมทาสนั้น ความเป็นชนชั้นทางสังคม (social class) ในทศวรรษนักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ได้เกิดขึ้นแล้ว เมื่อสังคมผ่านเข้าสู่สังคมศักดินา สังคมทุนนิยม ความเป็นชนชั้นในทศวรรษนักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ยิ่งปรากฏชัดเจนและหลากหลายชนชั้นมากขึ้น ทั้งนี้ ในแต่ละชนชั้นยังมีชั้นชน (caste) ที่แตกต่างกันอีกด้วย ดังภาพที่ 2

ในสังคมทุนนิยมนั้น จะมีชนชั้นนายทุนซึ่งเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต ได้แก่ เงินทุน ที่ดิน เครื่องจักร วัตถุดิบ ยกเว้นพลังแรงงานซึ่งเป็นของชนชั้นกรรมาชีพหรือแรงงานเสรี ที่ซึ่งแรงงานนั้นได้พ้นจากการถูกผูกมัดของมูลนายในสังคมศักดินา สามารถขายแรงงานให้กับนายจ้างหรือเป็นแรงงานรับจ้างได้ แรงงานเสรีจึงดำรงชีพด้วยเงินค่าจ้าง เพราะไม่มีปัจจัยการผลิต ตรงกันข้ามกับผู้เป็นแรงงานอิสระซึ่งทำงานให้กับตนเอง ผลผลิตหรือสินค้าที่ทำได้จึงตกเป็นของตนเอง ไม่ต้องแบ่งปันให้ใคร เพราะมีปัจจัยการผลิตเป็นของตนเองอยู่บ้าง ได้แก่ ฆาวนาที่มีที่ดินเป็นของตนเอง ช่างตัดเสื้อ ช่างไม้ ฯลฯ แรงงานอิสระจึงหมายถึงแรงงานที่ทำงานได้โดยไม่ต้องมีนายจ้าง ซึ่งถือเป็นกลุ่มอาชีพที่มีอยู่ในทุกสังคม แต่ไม่ได้เป็นพลังการผลิตหลักของสังคม

ภาพที่ 2 ชั้นชั้นในปิรามิดของระบบทุนนิยมตามทัศนะนักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์
ที่มา: นิรนาม (ม.ป.ป.)

จากภาพแสดงให้เห็นว่า ในสังคมทุนนิยมจะมีชนชั้นหลักอยู่ 2 ชั้น คือ ชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นชนชั้นล่างสุดที่กำลังแบกรับการกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นนายทุนซึ่งเป็นชนชั้นที่กดขี่ขูดรีดชนชั้นกรรมาชีพอยู่ในลักษณะต่างๆ กัน โดยมีทุน(capital) เป็นสิ่งสูงสุด และแสดงให้เห็นว่าชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นผู้ใช้แรงงานกาย คือ กรรมกรหญิง - ชาย และเด็กๆ นั้น เป็นพลังการผลิตที่

ผลิตเพื่อให้ชนชั้นที่อยู่สูงกว่าขึ้นไปได้บริโภคอย่างสุขสบาย ที่สำคัญชนชั้นนายทุนยังมีเครื่องมือและกลไกต่างๆ ที่คอยเอื้ออำนวยต่อการกดขี่ขูดรีด ไม่ว่าจะเป็นกฎหมาย ระเบียบกฎเกณฑ์ ศาสนาและอาวุธที่คอยควบคุมชนชั้นกรรมาชีพอีกด้วย

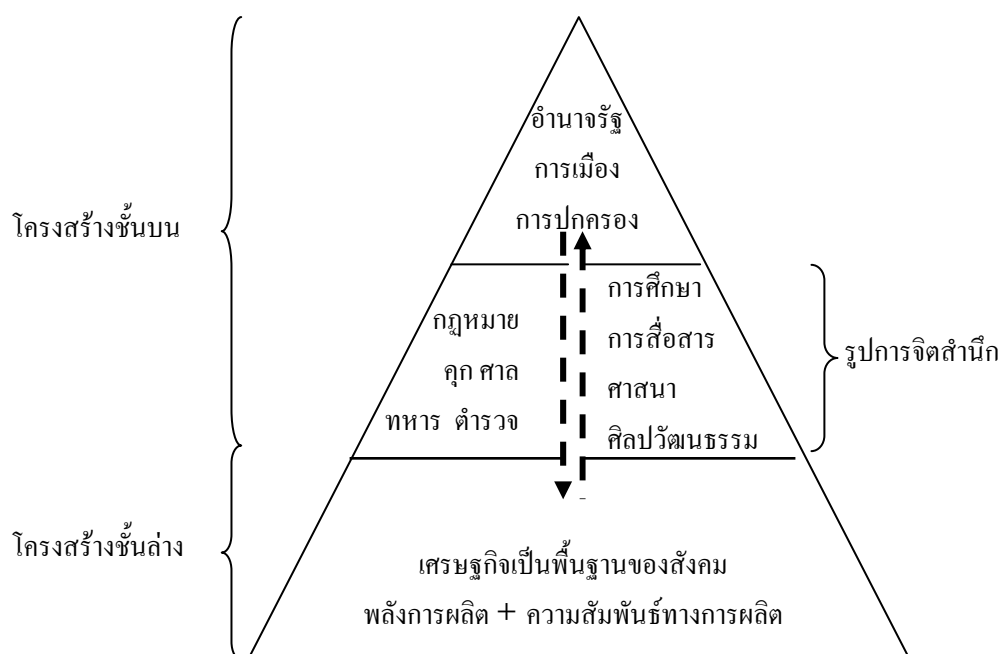
ในทัศนะนักวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เห็นว่า ในทางชนชั้นนั้น ชนชั้นหนึ่งสามารถขูดรีดอีกชนชั้นหนึ่งได้ โดยผ่านการบังคับ กดขี่ คดโกง หลอกลวงเอาผลผลิตหรือแรงงานส่วนเกินจากผู้ใช้แรงงาน ซึ่งมาร์กซได้ชี้ให้เห็นว่า ในสังคมทุนนิยมนั้น มีชนชั้นหลักที่เป็นปรปักษ์กัน 2 ชนชั้น คือ 1) ชนชั้นนายทุน และ 2) ชนชั้นกรรมาชีพ คือ คนงานและชาวนาจน นอกจากนี้ยังมีชนชั้นย่อยๆ อื่นซึ่งผูกพันกับชนชั้นหลักชนชั้นหนึ่งในระดับที่ต่างกันไป ได้แก่ 3) เจ้าที่ดิน 4) ชาวนาขนาดย่อมและชาวนาผู้เช่า 5) นายทุนน้อย เช่น นักธุรกิจขนาดย่อม 6) ปัญญาชนนักวิชาชีพและแรงงานที่มีฝีมือ 7) กรรมาชีพจรจัด เช่น พวกเร่ร่อน โสเภณี นักเลงอันธพาล ฯลฯ (วิทยากร เชียงกุล และ พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2547: 219)

ดังนั้น ชาวลัทธิมาร์กซจึงให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ทางชนชั้นมากเป็นพิเศษ เพราะชนชั้นทางสังคมเป็นผลทางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างคนและปัจจัยการผลิต รวมถึงการแบ่งงานทางสังคม ซึ่งมาร์กซเน้นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่สัมพันธ์อยู่กับ 1) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต ซึ่งหมายถึง ทุน แรงงาน ที่ดิน เครื่องจักร วัตถุดิบ 2) ฐานะในกระบวนการผลิต ซึ่งหมายถึง ระดับความสัมพันธ์ด้านการใช้แรงงานสมองกับแรงงานกาย กระทั่งไม่ต้องใช้แรงงานใดๆ เช่น ใครมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ใครมีฐานะใช้แรงงานสมอง ใครมีฐานะใช้แรงงานกาย ใครอยู่ในฐานะตำแหน่งหน้าที่ใดย่อมขึ้นกับผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่จะเป็นผู้มีอำนาจบงการในกระบวนการผลิต และ 3) การแบ่งปันผลประโยชน์หรือดอกผลที่เกิดขึ้นจากการผลิต เช่น สินค้ามูลค่าใช้สอย มูลค่าส่วนเกิน (กำไร) ผู้มีกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตนั้น ย่อมเอาผลผลิตส่วนเกินไปจนหมดสิ้น (วิทยากร เชียงกุล และ พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2547: 220)

อย่างไรก็ตาม ในสังคมที่มีชนชั้นซึ่งกรรมสิทธิ์ ฐานะในกระบวนการผลิต และการแบ่งปันผลผลิตมีความแตกต่างกัน เป็นผลให้เกิดรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นเป็นไปอย่างดุเดือดเอาเป็นเอาตาย โดยชนชั้นที่ได้เปรียบในสังคมได้สถาปนารัฐและกลไกรัฐขึ้น เพื่อบังคับ ควบคุม กดขี่ขูดรีดชนชั้นที่เสียเปรียบ รักษาผลประโยชน์ของตน ซึ่งการบังคับ ควบคุมนั้น มีการควบคุมทั้งทางร่างกาย พฤติกรรม และควบคุมรูปการจิตสำนึกของชนชั้นที่เสียเปรียบอีกด้วย

การเกิดและการพัฒนารูปการจิตสำนึกต่อสู้ทางชนชั้น จึงไม่ใช่เรื่องบังเอิญ แต่อยู่ในวิถีการปฏิบัติสังคมของประวัติศาสตร์ซึ่งพัฒนาตามวิวัฒนาการของการปฏิบัติ ซึ่งจิตสำนึกนี้จะเป็นอย่างไรถูกต้องหรือไม่ ล้วนกำหนดจากฐานะปฏิบัติทางชนชั้นของคน เนื่องจากคนเรารับรู้โลกจากการปฏิบัติเป้าหมายโครงการของตนเอง และอาศัยการปฏิบัติตนเรียกร้องความสามารถตัวเองไปบุกเบิกปริณิชนพลการรับรู้ของตน ดังนั้น เมื่อปริมาณการปฏิบัติของคนต่างกัน ประสบการณ์ย่อมต่างกัน เช่นเดียวกัน การรับรู้ย่อมแตกต่างกันด้วย และแน่นอนว่า ขนาดของการพัฒนาจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นย่อมแตกต่างกันด้วย

เมื่อการดำรงอยู่ทางสังคมของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นนั้นย่อมแสดงว่า หากเป็นชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีด รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของเขาก็ย่อมเห็นว่าการกดขี่ขูดรีดเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม และต้องการให้ผู้ถูกกดขี่ขูดรีดมีรูปการจิตสำนึกแบบยอมจำนนไม่ให้ต่อสู้ ต่อต้าน หรือโค่นล้ม โดยชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีดจะชี้ให้เห็นว่า การยอมจำนนต่อการกดขี่ขูดรีดเป็นสิ่งที่ถูกต้องดีงาม ซึ่งการกดขี่ขูดรีดทางเศรษฐกิจจะดำรงอยู่ได้ก็โดยอาศัยโครงสร้างชั้นบนคือ การเมืองและกลไกต่างๆ ได้แก่ กลไกที่ใช้กำลังบังคับ คือ กฎหมาย คุก ศาล ทหาร ตำรวจ ส่วนกลไกที่ไม่ใช่กำลังบังคับ คือ ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี การสื่อสาร อันเป็นกลไกที่มุ่งครอบงำ (dominate) หรือกระทำต่อรูปการจิตสำนึกของอีกชนชั้นหนึ่ง หรืออาจกล่าวว่า ชนชั้นกดขี่ขูดรีดนอกจากจะยึดครองปัจจัยการผลิตแล้ว ยังยึดครองรูปการจิตสำนึกอีกด้วย ดังนั้น ผู้ที่ไม่มีปัจจัยการผลิตและไม่มีจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นแล้ว ก็ต้องถูกครอบงำจากชนชั้นปกครองที่พยายามโฆษณาป่าวร้องให้ผู้ใช้แรงงานที่ถูกกดขี่ขูดรีดยอมรับในการเมือง กฎหมาย ความคิดปรัชญา ความเชื่อ ที่ถูกผลิตขึ้นจากชนชั้นปกครองทั้งสิ้น (ดังภาพที่ 3)

ภาพที่ 3 จำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ทางการผลิตและบทบาทของรูปการจิตสำนึกทางชนชั้น

จากภาพจำลองโครงสร้างความสัมพันธ์ทางการผลิตและบทบาทของรูปการจิตสำนึกทางชนชั้นนี้ หากนำไปซ้อนทับกับภาพที่ 2 เราจะเห็นภาพบทบาทของรูปการจิตสำนึกทางชนชั้นของชนชั้นกรรมาชีพและชนชั้นนายทุนชัดเจน กล่าวคือ ชนชั้นกรรมาชีพซึ่งอยู่ในโครงสร้างชั้นล่างนั้นจะเป็นพลังการผลิตสำคัญที่สร้างมูลค่าส่วนเกินขึ้นมา โดยมีชนชั้นนายทุนซึ่งอยู่ในโครงสร้างชั้นบนเป็นผู้หยิบฉวยมูลค่าส่วนเกินไป โดยอาศัยอำนาจรัฐ การเมืองและการปกครอง กำหนดรูปการจิตสำนึกที่รุนแรงกดขี่ขูดรีดผ่านกฎหมาย คุก ศาล ทหาร ตำรวจ และรูปการจิตสำนึกที่ไม่รุนแรงผ่านระบบการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จึงทำให้ความสัมพันธ์ทางการผลิตของคนในสังคมชนชั้นขึ้นอยู่กับการกดขี่ ฐานะทางชนชั้นในกระบวนการผลิต และการแบ่งปันผลผลิตนั่นเอง

ในทางทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ถือกันว่า ในประเทศสังคมนิยม ยังมีชนชั้นดำรงอยู่ และเป็นระยะผ่านเข้าสู่สังคมคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสังคมไม่มีชนชั้น สังคมสังคมนิยมอาจจะมีระยะเวลาที่ยาวนานในการจัดการปัญหาการกดขี่ขูดรีดของชนชั้นนายทุน ดังนั้น ในสังคมสังคมนิยมยังจำเป็นต้องมีชนชั้นอื่นๆ ในสังคมอีก เช่น นายทุนชาติ นายทุนน้อย ชาวนา กรรมกร เพียงแต่ไม่มีนายทุนผูกขาดหรือศักดินาผูกในสังคม และผู้ปกครองก็คือชนชั้นกรรมาชีพ เป็นสังคมที่ตรงกันข้ามกับสังคมทุนนิยม เพราะชนชั้นกรรมาชีพ ชาวนา ปัญญาชน นายทุนน้อยและนายทุนชาติไม่ได้มีความขัดแย้งแบบเป็นปฏิปักษ์ทางชนชั้น เมื่อสังคมได้พัฒนาถึงขั้นคอมมิวนิสต์เต็มขั้นแล้ว

สังคมจะปราศจากชนชั้นโดยสิ้นเชิง ความขัดแย้งแบบเป็นปฏิปักษ์ระหว่างชนชั้นหนึ่งที่กดขี่ขูดรีดอีกชนชั้นหนึ่งได้หมดไป

อย่างไรก็ตาม ในทางการบริหารสังคมหรือการแบ่งงานทางสังคมในสังคมสังคมนิยมนั้น ยังมีความแตกต่างทางระดับการปฏิบัติงานระหว่างผู้นำและผู้ตาม ระหว่างผู้ใช้แรงงานสมองกับแรงงานกาย เป็นความแตกต่างทางสังคมที่ดำรงอยู่ แต่ไม่มีการกดขี่ขูดรีดระหว่างชนชั้น หรือมีการกดขี่ขูดรีดกินแรงงานส่วนเกินของชนชั้นผู้ใช้แรงงานอยู่บ้าง ก็อยู่ในสภาพของการนำไปสู่การยุติการกดขี่ขูดรีดทั้งปวง เพราะผู้ที่จะมีสิทธิในผลผลิตจากแรงงานส่วนเกินนั้นก็คือรัฐ หรือรัฐบาลของชนชั้นกรรมาชีพซึ่งจะทำหน้าที่ใช้จ่ายผลผลิตจากแรงงานส่วนเกิน อันถือว่าเป็นสมบัติร่วมของทั้งสังคม ไม่ว่าจะเป็นในรูปของภาษี ค่าธรรมเนียม ค่าสัมปทาน หรือสิทธิประโยชน์ต่างๆ ก็ถือว่าเป็นส่วนนั้นไม่ใช่การกดขี่ขูดรีดของรัฐบาลชนชั้นกรรมาชีพ (อรรถัย ปิ่นเกตุมณี, 2549)

ดังนั้น รูปการจิตสำนึกจากสังคมบรรพกาลที่ผ่านมาสู่สังคมทาส สังคมศักดินา สังคมทุนนิยม และจะผ่านเข้าสู่สังคมสังคมนิยมหรือสังคมคอมมิวนิสต์ได้นั้น ย่อมต้องผูกพันอยู่กับการต่อสู้ทางชนชั้น เช่น การให้คุณค่าต่อการต่อสู้เพื่อครอบครองทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติยศ ความดี ความเลว คุณธรรม จริยธรรม และการกระทำต่างๆ แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามผลประโยชน์ทางชนชั้นทั้งสิ้น ทั้งนี้ มาร์กซ (1974: 50-51) ได้อ้างถึงการต่อสู้ทางชนชั้นที่เขียนไว้ในแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ ปี 1848 ว่า

... ประวัติศาสตร์ของสังคมทั้งหมดหลังสังคมบรรพกาลที่ผ่านมาจนกระทั่งถึงบัดนี้ ล้วนแต่เป็นประวัติศาสตร์แห่งการต่อสู้ทางชนชั้น เสรีชนกับทาส ผู้ดีกับสามัญชน เจ้าผู้ครองแคว้นกับทาสกสิกร นายช่างในสมาคมอาชีพกับลูกมือ สรุปแล้วก็คือ ผู้กดขี่กับผู้ถูกกดขี่ ต่างอยู่ในฐานะที่เป็นปฏิปักษ์ต่อกันตลอดเวลา ดำเนินการต่อสู้ที่บางครั้งซ่อนเร้น บางครั้งเปิดเผย มิได้ขาด และการต่อสู้แต่ละครั้งก็ล้วนจบลงด้วยสังคมทั้งสังคมถูกเปลี่ยนแปลงด้วยการปฏิวัติ หรือไม่ก็ชนชั้นที่ต่อสู้กันสูญสลายไปด้วยกัน ...

จากถ้อยคำในแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ดังกล่าวข้างต้นนี้ เป็นรากฐานทางทฤษฎีที่สำคัญที่สุดของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ที่ได้เปิดเผยความสัมพันธ์ของมนุษย์ในสังคมชนชั้น ซึ่งมาร์กซเห็นว่า “การต่อสู้ทางชนชั้นทั้งปวง ล้วนเป็นการต่อสู้ทางการเมืองทั้งสิ้น” เป็นการชี้ให้เห็นถึงปมเงื่อนของชนชั้นหนึ่งที่กดขี่ขูดรีดอีกชนชั้นหนึ่งอย่างถึงแก่น รวมถึงการเปิดเผย

จุดเริ่มต้นของการกำเนิดชนชั้น ตั้งแต่สมัยช่วงปลายสังคมบรรพกาลเข้าสู่ชนชั้นในยุคสังคมทาส อันเป็นการกระทำระหว่างเจ้าทาสกับทาส ระหว่างเจ้าที่ดินศักดินากับไพร่ ผู้การคลี่คลายขยายตัวของ หัตถกร ผู้สมาคมอาชีพ การพาณิชย์กรรมและการอุตสาหกรรม อันเป็นการกำเนิดสังคมทุนนิยมชนชั้น นายทุนที่มีกรรมกรหรือชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้ขึ้นต่อ อย่างไรก็ตามทั้ง 2 ชนชั้นนี้ ต่างมีการพึ่งพากันและกัน ขณะเดียวกันก็มีความขัดแย้งกันอย่างปฏิเสธ ซึ่งถึงจุดหนึ่งจะไม่มีมีการประนีประนอมหรือยอมให้มีความสัมพันธ์ทางการกดขี่ขูดรีดอีกต่อไป จนสามารถพิพากษาฟันธงได้ว่า ชนชั้นนายทุน จะต้องถูกทำลายโดยชนชั้นกรรมาชีพในท้ายที่สุด และหากประเมินสภาพทางชนชั้นได้ถูกต้อง ก็เท่ากับการรู้จักแยกมิตร แยกศัตรู และนำการปฏิวัติไปสู่ชัยชนะในที่สุด (พัลลภ ปิ่นงาม, 2519)

จากทัศนะของลัทธิมาร์กซดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า นักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพในประเทศไทย ได้ยึดถือรูปการจิตสำนึกทั้ง 3 ส่วนของลัทธิมาร์กซ คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษและปรัชญา วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ เป็นรูปการ จิตสำนึกพื้นฐานสำหรับการต่อสู้หรือชี้นำการเปลี่ยนแปลงทางสังคมไทยมาอย่างต่อเนื่อง การศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องใช้รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทาง ชนชั้นของลัทธิมาร์กซ อธิบายถึงการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนของ รูปการจิตสำนึกที่ถูกตราไว้ด้วยการต่อสู้ทางชนชั้นตลอดสายธารประวัติศาสตร์ นั่นคือ การที่ ชนชั้นหนึ่งต่อสู้กับอีกชนชั้นหนึ่งนั้น เป็นการต่อสู้ในบริบทของเศรษฐกิจ สังคม การเมือง โดยมี ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจพื้นฐาน การต่อสู้ทางชนชั้นบางคู่เป็นความขัดแย้งแบบเป็นปฏิปักษ์หรือ เป็นศัตรูกัน ไม่อาจประนีประนอมกันได้ การประนีประนอมหรือการพึ่งพิงกันเป็นระยะชั่วคราว แต่ซ่อนความขัดแย้งไว้ เรียกว่า ความขัดแย้งพื้นฐานที่มีการต่อสู้กันอยู่ตลอดเวลา การต่อสู้ นั้น ได้สะสมทางปริมาณจนพัฒนาไปสู่คุณภาพใหม่ เมื่อชนชั้นที่เป็นรองได้รับชัยชนะอย่างเด็ดขาด และมีการต่อสู้ด้านรูปการจิตสำนึกเป็นแกนกลางในการขับเคลื่อนทั้งมวล

แนวคิดด้วยจิตสำนึกยุคหลังมาร์กซ

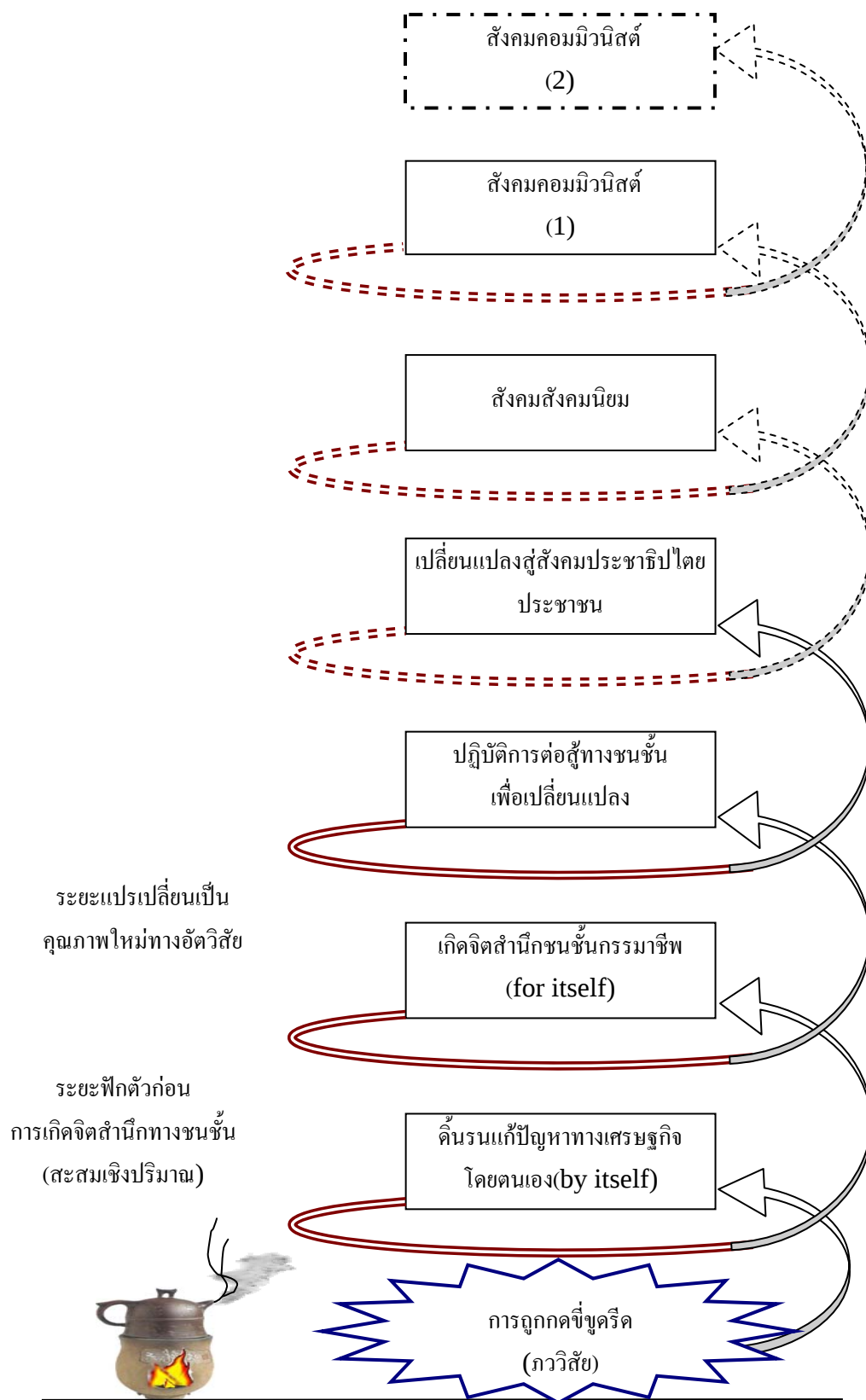
หลังจาก คาร์ล มาร์กซ ได้ศึกษาค้นคว้าและเผยแพร่แนวคิดทฤษฎีที่ตนค้นพบออกสู่ สาธารณชนแล้ว ทำให้เกิดการต่อสู้ทางชนชั้นกรรมาชีพกระจายจากยุโรป สหรัสเซีย และอีกหลาย ประเทศในขอบเขตทั่วโลก ขณะเดียวกัน แนวรบด้านความคิดทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้นก็ได้ เกิดขึ้นติดตามมาอีกจำนวนมาก บางส่วนเป็นแนวคิดทฤษฎีที่เห็นสอดคล้องต้องกันกับมาร์กซ บางส่วนเป็นแนวคิดที่คัดค้านหรือโต้แย้ง และบางส่วนสามารถใช้แนวคิดทฤษฎีของมาร์กซไป

ชั้นนำการปฏิบัติปฏิบัติโดยประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับประเทศตน สร้างความชัดเจนใหม่ให้กับ
รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น ทำให้ลัทธิมาร์กซพัฒนาระดับขั้นสู่คุณภาพใหม่ ผู้วิจัยจึงได้
ประมวลแนวคิดทฤษฎีในบริบทรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของเลนิน สตาลิน เหมาเจ๋อตง
นักวิชาการ และนักเคลื่อนไหวปฏิวัติสังคมนิยมสำหรับการวิจัยครั้งนี้ดังนี้

เลนิน กล่าวว่า

... ภายใต้เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ เรามีความจำเป็นที่จะต้องอบรมกลักรและผู้มีสมบัติ
ส่วนตัวเล็กน้อยๆ นับล้านๆ คน และถูกจ้างตามสำนักงานต่างๆ พนักงานเจ้าหน้าที่กับ
นักศึกษานายทุนนับแสนๆ คน ให้เปลี่ยนจิตใจเสียใหม่ ให้คนเหล่านี้ทั้งหมดยอมอยู่ได้
การนำของรัฐแห่งชนชั้นกรรมาชีพ ยอมรับการนำของชนชั้นกรรมาชีพ เอาชนะนิสัยใจคอ
และความเคยชินแบบนายทุนของพวกเขาเหมือนอย่างที่เราจำเป็นต้องอบรมชนชั้น
กรรมาชีพเองเสียใหม่ด้วยการต่อสู้อันเนิ่นนาน ... (สตาลิน, 2467)

การเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของชนชั้นกรรมาชีพนั้น เลนินได้
กล่าวถึงความเป็นไปเองและความมีจิตสำนึกซึ่งเป็น 2 ขั้นตอนของกระบวนการต่อสู้ทางชนชั้นว่า
การต่อสู้ในช่วงแรกจะเป็นไปตามทฤษฎีของการกดขี่ขูดรีด การต่อสู้จึงมุ่งแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจ
เฉพาะหน้าเพื่อตนเองและลูกหลาน ซึ่งในระยะนี้เลนินเรียกว่า ระยะที่กำลังฟักตัวของความมีจิตสำนึก
อันเป็นธาตุแท้ของลักษณะที่เป็นไปเอง (by itself) จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2 คือ ระยะที่กระบวนการ
ต่อสู้ได้เกิดจิตสำนึกอย่างสมบูรณ์หรือเป็นความสำนึกเพื่อชนชั้นของตน (for itself) ซึ่งเป็นการต่อสู้
ทางการเมืองเพื่อคนรุ่นต่อไป (สุรเสกข์ สุวิญา, 2526) ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 การเกิดและมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

สำหรับรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น เลนินได้ให้ความสำคัญสูงสุดกับทฤษฎีการปฏิวัติ โดยถือว่า หากนักปฏิวัติไม่สนใจทฤษฎีก็ถือเป็นความเข้าใจผิดอันใหญ่หลวง และอาจเกิดผลร้ายแรง แก่อุดมคติซึ่งถือทฤษฎีการปฏิวัติเป็นแสงสว่างส่องนำทาง เพราะทฤษฎีจะทำให้เกิดกำลังปัญญา เกิดความมั่นใจ มีความเข้าใจเหตุการณ์รอบๆ ตัวว่า ชนชั้นใดกำลังเคลื่อนไหวไปทางทิศใด และสถานการณ์ในปัจจุบันจะเคลื่อนไหวไปสู่ทิศทางใดในอนาคต การกล่าวอ้างถึงความสำคัญของทฤษฎีของเลนินอย่างต่อเนื่องด้วยประโยคที่ว่า “ถ้าไม่มีทฤษฎีการปฏิวัติ ก็ไม่อาจมีการเคลื่อนไหวปฏิวัติได้” (เหมาเจ๋อตง, 2544: 27) นี้ย่อมเป็นเนื้อหาสาระของรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของนักปฏิวัติอย่างยิ่ง

สตาลิน กล่าวถึงชัยชนะของการปฏิวัติว่า มีเงื่อนไข 2 ข้อ คือ 1. ชนชั้นปกครองไม่สามารถปกครองได้ และ 2. มวลชนผู้ถูกกดขี่ขูดรีดมีรูปการจิตสำนึกที่จะไม่ยอมใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การปกครองเดิมอีก โดยสังคมจะต้องเกิดวิกฤติที่มีลักษณะทั่วประเทศ คือ วิกฤติที่กระเทือน ทั้งผู้ถูกขูดรีดและผู้ขูดรีด มิฉะนั้นการปฏิวัติก็จะเป็นไปไม่ได้ นั่นคือ กรรมกรส่วนใหญ่ต้องมีความตื่นตัว รู้จักขบคิด เอาการเอางานทางการเมือง รับรู้ถึงความจำเป็นของการปฏิวัติและปึกใจที่จะเสียสละเพื่อการปฏิวัติ จนนำไปสู่ขั้นที่ 2 คือ ชนชั้นปกครองประสบวิกฤตทางรัฐบาล (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546ข: 155-156)

ส่วนการบรรลุชัยชนะขั้นสุดท้ายแห่งลัทธิสังคมนิยมนั้น ในทัศนะของสตาลิน เห็นว่า จะต้องสร้างหลักประกันให้รัฐสังคมนิยมพ้นจากการแทรกแซงด้วยกำลังอาวุธของชนชั้นนายทุนที่มาจากต่างประเทศ โดยมีให้มีการฟื้นอำนาจของชนชั้นนายทุน สิ่งที่จะบรรลุตามรูปการจิตสำนึกนี้คือ อย่างน้อยต้องมีหลายประเทศที่ได้รับชัยชนะในการปฏิวัติ ซึ่งรวมไปถึงการพัฒนาความคิดจิตสำนึก การปลุกเร้าและช่วยเหลือการปฏิวัติประเทศอื่นๆ ซึ่งถือเป็นภาระหน้าที่สำคัญของการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพของประเทศที่ได้รับชัยชนะแล้ว และยังถือเป็นเครื่องมือในการเร่งให้ชัยชนะของชนชั้นกรรมาชีพในประเทศอื่นๆ มาถึงเร็วขึ้น (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546ข: 156-157)

เหมาเจ๋อตงได้อธิบายรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นในมิติของโลกทัศน์ว่า ในประวัติการรับรู้ของมนุษยชาติแต่ไหนแต่ไรมา ก็มีความเข้าใจเกี่ยวกับกฎการพัฒนาของจักรวาลอยู่ 2 ชนิด ชนิดหนึ่งเป็นความเข้าใจแบบอภิปรัชญา อีกชนิดหนึ่งเป็นความเข้าใจแบบวิทยาศาสตร์และโลกทัศน์ทั้งสองชนิดต่างเป็นปรปักษ์ต่อกัน (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546ข: 47) และที่สำคัญรูปการ

จิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นยังเป็นผลผลิตของการสะท้อนชีวิตสังคมที่แน่นอนที่มีอยู่ในสมองของมนุษย์ อันเป็นพื้นฐานของศิลปะวรรณคดีประเภทต่างๆ (เหมาเจ๋อตง, 2545ข: 38)

นอกจากนี้ เหมาเจ๋อตงยังกล่าวถึงรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นที่มีความสัมพันธ์กับการดำรงอยู่ทางภววิสัยว่า “ทัศนะพื้นฐานข้อหนึ่งของลัทธิมาร์กซ์ คือ การดำรงอยู่เป็นสิ่งที่กำหนดจิตสำนึก ซึ่งก็คือ ภาวะที่เป็นอยู่ทางภววิสัยของการต่อสู้ทางชนชั้นและการต่อสู้ทางประชาชาติ กำหนดความคิดและอารมณ์ความรู้สึกของเรา” (เหมาเจ๋อตง, 2545ก: 21) และยังเห็นว่า ในขณะที่มนุษย์ได้ทำการคัดแปลงโลกภววิสัย ในขณะที่เดียวกันก็คัดแปลงโลกอัตวิสัยของตนไปด้วย ซึ่งก็คือ การคัดแปลงสมรรถภาพในการรับรู้ของตนและคัดแปลงความสัมพันธ์ระหว่างโลกอัตวิสัยกับโลกภววิสัย ซึ่งการคัดแปลงโลกภววิสัย หากมวลมนุษย์ทำการคัดแปลงโลกด้วยความสำนึกที่สอดคล้องกับอัตวิสัยอย่างสมบูรณ์แล้ว เมื่อนั้นก็เป็นยุคคอมมิวนิสต์ของโลก (เหมาเจ๋อตง, 2545ก: 38-39)

ในบทนิพนธ์ว่าด้วยลัทธิประชาธิปไตยใหม่ เหมาเจ๋อตงชี้ให้เห็นถึงวัฒนธรรม ซึ่งอยู่ในฐานะรูปการจิตสำนึกว่า “วัฒนธรรมหนึ่งๆ เป็นผลสะท้อนทางการเมืองและเศรษฐกิจของสังคมหนึ่งๆ ทั้งยังส่งผลสะท้อนและมีบทบาทอย่างใหญ่หลวงต่อการเมืองและเศรษฐกิจของสังคมนั้นๆ ด้วย ส่วนเศรษฐกิจนั้นเป็นรากฐาน การเมืองเป็นสิ่งที่แสดงออกอย่างรวมศูนย์ของเศรษฐกิจ” และเหมาเจ๋อตงได้กล่าวอีกว่า “งานทางความคิดและทางการเมืองเป็นเส้นชีวิตของงานทางเศรษฐกิจและงานอื่นๆ ทุกอย่าง ให้แนวทางความคิดและเชี่ยวชาญทางการเมือง ซึ่งชาวพรรคคอมมิวนิสต์จะต้องต่อสู้เพื่อภารกิจลัทธิคอมมิวนิสต์ตลอดชีวิตและมีจิตใจที่ยอมอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน” (อารยชน, 2525)

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยุคหลังมาร์กซ์ คือ เลนิน สตาลิน และเหมาเจ๋อตง เป็นรูปการจิตสำนึกที่สะท้อนถึงการนำลัทธิมาร์กซ์มาใช้ปฏิบัติปฏิวัติตามลักษณะภววิสัยของแต่ละประเทศ โดยเลนินได้พัฒนาสืบต่อลัทธิมาร์กซ์ เนื่องจากทุนนิยมได้พัฒนาชนชั้นนายทุนและชนชั้นกรรมาชีพแล้ว เลนินเห็นว่า “... ภายใต้เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ คนทั้งหมดต้องยอมอยู่ใต้การนำของรัฐแห่งชนชั้นกรรมาชีพ...” สำหรับสตาลินก็เป็นผู้นำลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน มาใช้โดยไม่ได้พัฒนาเพิ่มเติม ส่วนเหมาเจ๋อตง แม้ไม่ได้พัฒนาลัทธิมาร์กซ์ – เลนินในทางทฤษฎี แต่เหมาเจ๋อตงได้นำมาใช้ปฏิบัติให้สอดคล้องกับประเทศจีนซึ่งเป็นสังคมชาวนา และอาศัยความคิดเหมาเจ๋อตงชี้้นำการปฏิบัติปฏิวัติ ดำเนินนโยบายชนบทล้อมเมือง จนสามารถยึดอำนาจรัฐได้สำเร็จ ซึ่งต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ได้นำความคิดเหมาเจ๋อตงมาชี้้นำการปฏิบัติปฏิวัติในไทยด้วย

อย่างไรก็ตาม หลังจากยุคมาร์กซ์ เลนิน สตาลิน และเหมาเจ๋อตง ดำเนินการปฏิบัติ ปฏิวัติตามลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน ภายได้เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพแล้ว ปรากฏว่า มีนักวิชาการจำนวนมากเห็นว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ สามารถเกิดขึ้นและมีได้กับคนทุกชนชั้นในสังคม และรูปการจิตสำนึกเหล่านั้น ไม่ได้เป็น “จิตสำนึกที่ผิดพลาด” (false consciousness) ตามที่มาร์กซ์ได้ศึกษาไว้ว่า องค์ประกอบของจิตสำนึกที่ผิดพลาดแสดงออกใน 3 มิติ คือ ด้านความสัมพันธ์ทางการผลิต ได้แก่ ลักษณะความแปลกแยก (alienation) ด้านโครงสร้างการยอมรับอำนาจที่มีอยู่ในสังคม ได้แก่ ลักษณะ mystification (ลึกลับ – ผู้วิชัย) และด้านความสัมพันธ์ที่จินตนาการ (imagination) สามารถครอบงำความเป็นจริงได้ อันได้แก่ ปัญหา reification (การทำให้เป็นรูปธรรม - ผู้วิชัย) และ fetishism (ความเชื่อหรือความนิยมในสิ่งที่พระเจ้าสถิตย์อยู่ – ผู้วิชัย) เสมอไป แต่ต้องวิเคราะห์ถึงปัจจัยด้านอัตวิสัยและปัจจัยด้านภววิสัยที่แสดงออกมาตามลักษณะเฉพาะของสถานการณ์ ความเชื่อ กิจกรรม และโครงสร้างสังคมที่คั่นกลางอยู่ระหว่างสิ่งที่คนคิด รู้สึก และลงมือกระทำด้วย (กาญจนา แก้วเทพ, 2527)

Sumner (1979 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) ได้ทบทวนทัศนะของมาร์กซ์ที่มีต่อจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นว่า มาร์กซ์คงไม่ได้มองเพียงแค่ว่า คนเราจะต้องตกอยู่ภายใต้การครอบงำของโครงสร้างทางสังคมและจะต้องมีจิตสำนึกที่ผิดพลาดเสมอไป เพราะในอีกด้านหนึ่ง คนเราก็มีชีวิตอยู่อย่างดิ้นรน ต่อสู้เพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมที่กดขี่ขูดรีดนั้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งลักษณะประการหลังนี้ เป็นเรื่องที่เป็นไปได้ที่การต่อสู้ทางชนชั้นจะประสบความสำเร็จ

Lukas (1979 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) เป็นผู้ริเริ่มการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกกับพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ โดยอาศัยร่องรอยจากแนวคิดทางปรัชญาของนักปราชญ์รุ่นก่อนๆ เช่น เฮเกิล และมาร์กซ์ Lukas ได้กล่าวถึงเหตุผลเบื้องหลังที่ทำให้ผู้ที่ถูกกดขี่และอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ครอบงำเกือบจะทุกด้านเกิดจิตสำนึกที่จะต่อต้านระบบ แม้ว่า จะเป็นจิตสำนึกขั้นแรกทางจิตวิทยาที่ตาม (psychological consciousness) แต่เป็นจิตสำนึกที่สภาพทางภววิสัยกำหนดมาให้ เราจึงรู้ถึงจิตสำนึกแบบนี้ได้ด้วยการบรรยายสภาพการณ์ที่บุคคลนั้น พูดยถึงสิ่งที่เกิดขึ้นในชีวิตตนเอง เนื่องมาจากข้อเท็จจริงที่ว่า มนุษย์มีอัตวิสัยทางประวัติศาสตร์ (historical subjectivity) และจำเป็นต้องยืนยันคุณลักษณะอันนี้ของตน ฉะนั้น เมื่อใดก็ตามที่สภาพความเป็นจริงบีบบังคับให้มนุษย์ตกอยู่ในสถานะเหมือนเป็นวัตถุอะไรชิ้นหนึ่ง หรือราวกับเป็น “เดนคน” “เศษมนุษย์” “ราวกับมิใช่คน” และคนอื่นๆ นั้น เกิดความรู้สึกไม่พอใจ เพราะเห็นว่า “เราถูกกระทำราวกับไม่ใช่คน”

เมื่อนั้น เขาจะคืนรนต่อสู้ ยืนยันความเป็น อัตวิสัยทางประวัติศาสตร์ของเขา และนี่คือแรงจูงใจหรือแรงผลักดันให้ชาวนาในยุคคลักดินาหรือทาสในยุคทาสลุกฮือขึ้นต่อสู้

Lukas ยังได้พยายามรื้อฟื้นแนวความคิดเรื่องจิตสำนึกที่ขาดหายไปจากวงการมาร์กซิสต์ก่อนหน้านี้ 2 ประการ คือ

ประการแรก จิตสำนึกมิได้เป็นเพียงภาพสะท้อน (reflection) ของโครงสร้างส่วนล่าง คือฐานเศรษฐกิจเท่านั้น แต่ยังเป็นบทบาทที่กระทำทางด้านอัตวิสัยของมนุษย์ ได้แก่ ความตั้งใจที่จะกระทำการของมนุษย์อีกด้วย กล่าวในแง่นี้ กระบวนการเปลี่ยนแปลงจิตสำนึกและการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมต้องดำเนินการไปพร้อมๆ กัน มิใช่เปลี่ยนอะไรก่อนหลัง และจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทั้งสองส่วนด้วย จึงนับเป็นทัศนะแบบองค์รวมและวิภาษวิธี

ประการที่สอง ได้จำแนกประเภทของจิตสำนึกว่ามี 2 ชนิด คือ ชนิดแรกเป็นจิตสำนึกแบบจิตวิทยา (psychological consciousness) ชนิดที่สอง คือ จิตสำนึกทางชนชั้นหรือทางการเมือง (imputed, political, class consciousness) ในขณะที่จิตสำนึกประเภทแรกเกิดขึ้นอย่างอัตโนมัติ และเป็นไปตามธรรมชาติ จิตสำนึกประเภทหลังเกิดขึ้นได้ด้วยปฏิบัติการที่มีความตั้งใจของมนุษย์เท่านั้น การยกระดับจิตสำนึกชนิดแรกมาเป็นจิตสำนึกชนิดหลังจะต้องผ่านการทำงานทางประวัติศาสตร์ของตัวสื่อกลาง เช่น ผู้นำ พรรคการเมือง สหภาพแรงงาน องค์กรมวลชน เป็นต้น

Lukas ใช้เกณฑ์วัดระดับจิตสำนึกดังกล่าว 2 เกณฑ์ คือ การมองเห็นประโยชน์ของชนชั้นตน (interest for itself) และความสามารถในการมองเห็นสังคม โดยมีความรอบรู้แบบส่วนรวมทั้งหมด (totality) หากนำเกณฑ์ทั้งสองมาพิจารณาชนชั้น 3 ชนชั้นในสังคม คือ ชนชั้นกรรมาชีพ นายทุน ชนชั้นกรรมาชีพน้อยชาวนา และชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อดูจิตสำนึกในการเปลี่ยนแปลงสังคม จะพบว่า นายทุนมีฐานะเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตทางสังคม ทำให้พวกเขามองเห็นส่วนรวมทั้งหมดได้ แต่เนื่องจากผลประโยชน์ทางชนชั้นมาบดบังสายตาของพวกเขา เขาจึงไม่มีจิตสำนึกที่จะเปลี่ยนแปลงสังคม ส่วนชาวนานั้น หากพิจารณาจากจุดของผลประโยชน์แล้ว การเปลี่ยนแปลงสังคมจะให้ประโยชน์แก่พวกเขา แต่ฐานะการผลิตของชาวนาเป็นแบบรายย่อย (petty production) ทำให้ขาดความสามารถที่จะเข้าใจสังคมส่วนรวมได้ทั้งหมด ด้วยเหตุนี้เอง ชนชั้นกรรมาชีพจึงเป็นชนชั้นที่เป็นส่วนผสมที่ดีที่สุดในระหว่างสองชนชั้นนี้ คือ มีผลประโยชน์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคม อยู่ในฐานะการผลิตที่รวมหมู่ และสามารถจะมองเห็นสังคมส่วนรวมทั้งหมดได้

Grainer (1980 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) นำแนวคิดพื้นฐานของ Lukas มาขยายเพิ่มเติมว่า ระดับจิตสำนึกสามารถแบ่งซอยให้ละเอียดได้เป็น 3 ระดับ คือ 1. immediate consciousness (เช่น ความต้องการทางเศรษฐกิจ) 2. class consciousness (เช่น จิตสำนึกทางชนชั้น จิตสำนึกทางการเมือง การมองเห็นภารกิจทางประวัติศาสตร์ของชนชั้นตน) และ 3. theoretical consciousness (เกิดความเข้าใจว่า การเปลี่ยนแปลงทั่วทั้งสังคม ทำเพื่อผลประโยชน์ของมนุษยชาติทุกกลุ่ม)

Gramsci (1977 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้พัฒนาแนวคิดเรื่องจิตสำนึกแบบประวัติศาสตร์ขึ้นมา เขาได้แบ่งแยกประเภทอุดมการณ์ที่มีอยู่ในจิตสำนึกของคนออกเป็น 4 ระดับ (เรียงลำดับจากที่มีระบบระเบียบมากที่สุดไปหาน้อยที่สุด) คือ 1. ปรัชญา (Philosophy) ได้แก่ อุดมการณ์ที่มีคำอธิบายอย่างเป็นระบบระเบียบ มีหลักทฤษฎี มีหลักเกณฑ์เป็นเหตุเป็นผล เช่น ลัทธิมาร์กซ์ พุทธศาสนา (ที่อธิบายแบบปรัชญา) 2. ลัทธิ (Religion) คือ อุดมการณ์ที่มีคำอธิบายบ้างพอสมควร แต่เน้นด้านศรัทธา พิธีกรรม 3. สามัญสำนึก (commonsense) คือ อุดมการณ์ที่เกิดจากการสรุปประสบการณ์ในชีวิต แต่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ และ 4. ขนบธรรมเนียม (folklore) มีลักษณะเป็นระบบน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นอุดมการณ์ใดๆ ซึ่งหน้าที่สำคัญของสามัญสำนึกหรือขนบธรรมเนียม คือ การผลิตทดแทนอุดมการณ์ใน การต่อสู้เพื่อมิให้เกิดการสูญสลาย ในขณะที่เงื่อนไขทางสังคมยังไม่เอื้ออำนวยให้เกิดปรัชญา (philosophy) ในการต่อสู้ ซึ่งถือเป็นคำอธิบายเรื่องการเกิดยูโทเปีย (utopia) หรือกฎหมายนาที่ใช้แนวคิดเรื่องจริยศาสตร์ (ethic) มาเป็นอุดมการณ์หลักในการต่อสู้

Gramsci ค้นพบว่า ในคนๆ หนึ่ง จะมีจิตสำนึกหลายๆ ด้านปะปนกันอยู่ แต่ในสภาพการณ์หนึ่งๆ จะมีจิตสำนึกอยู่อันหนึ่งที่เป็นหลักครอบงำ (dominate) อันอื่นๆ เพราะเป็นอันที่สอดคล้องกับสภาพเป็นจริง และเมื่อใดก็ตามที่ความเป็นจริงไม่สอดคล้องกับจิตสำนึกก็จะเกิดความขัดแย้งขึ้น การแก้ไขความขัดแย้งนี้จึงกระทำได้หลายทาง เช่น แก้ไขระบบจิตสำนึกให้สอดคล้องกับความเป็นจริง หรือในทางตรงกันข้าม พยายามแก้ไขความเป็นจริงให้สอดคล้องกับจิตสำนึกของตน และการที่คนเราจะเลือกทางออกทางใดนั้น จึงขึ้นอยู่กับการทำงานของตัวแปรหลายตัว เช่น อิทธิพลทางความคิดจากภายนอก การตีความตามสถานการณ์ชั่วขณะนั้น (defining the situation) อัตราการตกผลึก (crystallization) ของจิตสำนึกเดิม เป็นต้น

นักคิดคนสำคัญที่ค้นคว้าเพิ่มเติมต่อจากแนวคิดของ Lukas Grainer และ Gramsci คือ Rudé (1980 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) ซึ่งได้จำแนกอุดมการณ์ออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. inherent ideology ได้แก่ อุดมการณ์ที่เกิดมาจากการสืบทอดโดยตรงของชาวบ้านหรือได้รับการถ่ายทอดจากการเล่าปากต่อปาก อุดมการณ์แบบนี้ไม่ได้เกิดจากการอ่านหรือการฟัง 2. derived ideology ได้แก่ อุดมการณ์ที่เกิดจากการคิดค้นอย่างเป็นระบบของกลุ่มนักคิดหรือปัญญาชน เช่น สัญญาประชาคม สักดิ์ศรีมนุษย์ ชาตินิยม เป็นต้น ซึ่งการประสมประสานระหว่าง inherent ideology และ derived ideology จะก่อให้เกิดจิตสำนึกที่ก้าวหน้าหรือล้าหลังนั้น ขึ้นอยู่กับ 1. เนื้อหาของอุดมการณ์ inherent 2. เนื้อหาของอุดมการณ์ derived 3. สถานการณ์และประสบการณ์ขณะนั้น เช่น ใครเป็นคนนำเอาอุดมการณ์ทั้งสองมาประสานในเหตุการณ์ช่วงนั้นเป็นอย่างไร

จากแนวคิดว่าด้วยรูปการจิตสำนึกต่อสู้ทางชนชั้นยุคหลังมาร์กซดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า พท. ได้นำแนวคิดทฤษฎีเหล่านี้มาใช้ในการปลูกฝังให้การศึกษา พัฒนารูปการจิตสำนึกเพื่อใช้ในการต่อสู้ทางชนชั้น ได้แก่ การอบรมชาวนา กรรมกร ปัญญาชนให้เปลี่ยนรูปการจิตสำนึกเสียใหม่ โดยยอมรับการนำของ พท. และละทิ้งความเคยชินแบบนายทุนน้อยของพวกเขา ยกกระดานการต่อสู้ทางชนชั้น จากการต่อสู้เพื่อแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเฉพาะหน้า มาสู่ความมีจิตสำนึกเพื่อชนชั้นกรรมาชีพ

นอกจากนี้ พท. ยังถือทฤษฎีการปฏิวัติเป็นแสงสว่างส่องนำทาง และเห็นว่า เงื่อนไขชัยชนะของ พท. มี 2 ข้อ คือ 1. ชนชั้นปกครองไม่สามารถปกครองได้ และ 2. มวลชนผู้ถูกกดขี่ขูดรีดมีรูปการจิตสำนึกไม่ยอมใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การปกครองเดิมอีก

ส่วนในกระบวนการต่อสู้ทางชนชั้นนั้น พท. ถือว่า แนวรบด้านศิลปวัฒนธรรมเป็นการต่อสู้ช่วงชิงพื้นที่นามธรรมในบริบทรูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพโดยตรง และเชื่อว่าคนเราจะไม่ยอมอยู่ภายใต้การกดขี่ขูดรีดเสมอไปโดยเฉพาะชนชั้นกรรมาชีพ แม้กระทั่งชนชั้นส่วนน้อยก็มีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ พร้อมทั้งจะลุกขึ้นต่อสู้เมื่อมีรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นสูงเพียงพอ อย่างไรก็ตาม การที่สมาชิกพรรคฯ จะมีรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นแบบใดนั้น ก็ขึ้นอยู่กับตัวแปรหลายตัว เช่น อิทธิพลทางความคิดจากภายนอกพรรค การตีความตามสถานการณ์ การเข้มข้นของจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นเดิม เป็นต้น

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์สากล

เมื่อคาร์ล มาร์กซ และเฟรเดอริก เองเงิลส์ ได้ร่วมกันจัดทำแถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ ในปี ค.ศ. 1847 - 1848 และได้แถลงต่อสมาชิกผู้แทนสันนิบาตชาวคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นองค์กรจัดตั้งสากลของกรรมกรแล้ว ไม่นานนัก รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของกรรมกรก็ได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวางทั่วทั้งยุโรป จนสามารถสถาปนาอำนาจรัฐของชาวคอมมิวนิสต์ขึ้นเป็นแห่งแรกของโลกได้ ส่งผลให้ชาวคอมมิวนิสต์มีความมั่นใจในการใช้รูปการจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ – เลนิน ไปชี้นำการปฏิบัติในประเทศของตน

ขณะเดียวกัน สหภาพโซเวียตซึ่งมีรูปการจิตสำนึกเกี่ยวกับการปฏิบัติของชนชั้นกรรมาชีพแบบส่งออก ก็ได้จัดส่งสมาชิกกรรมกรสากลและทหารไปยังประเทศต่างๆ เพื่อขยายการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพและต่อต้านการปิดล้อมของจักรพรรดินิยมอเมริกา ตามรูปการจิตสำนึกของเลนิน ที่กล่าวว่า “ภาระหน้าที่ของการปฏิวัติที่ได้รับชัยชนะแล้วก็คือ พยายามทุกอย่างเท่าที่สามารถทำได้ ในประเทศหนึ่งๆ เพื่อพัฒนา ช่วยเหลือ และปลุกเร้าการปฏิวัติในประเทศต่างๆ ของโลก” (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2546) ซึ่งกรรมาชีพไทยส่วนหนึ่งก็ได้รับผลสะท้อนจากรูปการจิตสำนึกนี้ และได้นำมาใช้ในการปฏิบัติปฏิวัติในไทยอย่างต่อเนื่อง

การศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์สากลนี้ ผู้วิจัยใช้เป็นส่วนหนึ่งของการทำความเข้าใจรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น เพื่อวิเคราะห์อ้างอิงถึงรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ เกี่ยวกับการกิจการปฏิบัติปฏิวัติ การรับสนับสนุนทางสากล การหนุนช่วยการปฏิวัติของกรรมกรในประเทศอื่น รวมทั้งทำที่ทางการเมืองระหว่างประเทศของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

วิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย

การเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเข้ามาไทยนั้น เป็นผลมาจากการเคลื่อนไหวลัทธิมาร์กซในเอเชียโดยทางอ้อม ผ่านมาทางชาวจีนและชาวเวียดนามเป็นหลัก กล่าวคือ พรรคคอมมิวนิสต์จีนได้ร่วมมือกับลัทธิไตรราษฎร์ของซุนยัตเซ็น เข้ามาเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ – เลนิน ในประเทศไทยผ่านชาวจีนแฉะเขาวราช โดยมีความประสงค์ในเบื้องต้นเพื่อจัดตั้งคนจีนสร้างพลังในการต่อสู้กับพวกขุนศึก และแสวงหาทุนใช้ในการปฏิวัติ ซึ่งซุนยัตเซ็นได้เดินทางเข้ามาไทยเมื่อ

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2451 เพื่อจัดชุมนุมชาวจีนที่ย่านเขาวราช ต่อมาชื่อนี้ถูกเรียกว่า “ซอยปราศรัย” นอกจากนี้ ผู้ปฏิบัติงานจากขบวนการกรรมกรสากลได้เข้ามาดำเนินการเคลื่อนไหวปฏิวัติอีกด้วย ปลายปี 2463 ทูตอังกฤษได้รายงานต่อรัฐบาลสยามว่า มีชาวกอมมิวนิสต์ต่างชาติเข้ามาในประเทศไทยแล้ว โดยเป็นกอมมิวนิสต์ชาวฮอลแลนด์และชาวรัสเซีย และต่อมาก็มีการเคลื่อนไหวของชาวจีนชื่อ ทำเงินซ่าหรือถ่าจันซาม ซึ่งเป็นหัวหน้าสาขาใหญ่ของก๊กมินตั๋งในสยาม และได้ออกหนังสือพิมพ์จีน ชื่อ “คิวเซ็ง” เผยแพร่เรื่องราวเกี่ยวกับ “บอลเชวิค” และได้เปิดห้องสมุดเผยแพร่การเปลี่ยนแปลงในประเทศจีน (ประจวบ อัมพะเสวต, 2546: 1)

อีกสายหนึ่ง นำโดยโฮจิมินห์¹ ผู้นำเวียดนามและเป็นสมาชิกของขบวนการกอมมิวนิสต์สากลประจำภาคตะวันออกเฉียงใต้ มีฐานะเป็นโคมินเทิร์นสากลที่ 3² ได้เดินทางเข้าสู่ประเทศไทยในปลายปี 2471 ดำเนินการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซอย่างลับๆ ในเขตจังหวัดสกลนคร นครพนม หนองคาย อุดรธานี อยู่ถึง 7 ปี ภายใต้ชื่อ “ลุงจิ้น” หรือ “ลุงวง” ที่อุดรธานี โฮจิมินห์ ได้จัดหน่วยศึกษาลัทธิมาร์กซ – เลนินขึ้นอย่างลับๆ มีคนเวียดนามและคนไทยท้องถิ่นบางคนได้เข้ารับการศึกษาโดยตรงจากเขา และโฮจิมินห์ยังได้ออกหนังสือพิมพ์ได้ฉบับหนึ่งชื่อว่า “มิตรภาพ” หรือเรียกเป็นภาษาเวียดนามว่า ทั้นห้อย(THANHAI) เป้าหมายของทั้นห้อย คือ สามัคคีประชาชนเวียดนาม สามัคคีประชาชนที่ถูกกดขี่ทั้งหลาย และเปิดเผยความทารุณโหดร้ายของลัทธิจักรวรรดินิยมฝรั่งเศสที่ปฏิบัติอยู่ในอินโดจีนและอาณานิคมทั่วโลก พร้อมกับการศึกษาในหลักการพื้นฐานทั่วไปของลัทธิมาร์กซ – เลนิน ซึ่งงานของโฮจิมินห์ได้ส่งผลสะท้อนต่อการก่อกำเนิดของขบวนการกอมมิวนิสต์ไทยเป็นอย่างมาก (ประจวบ อัมพะเสวต, 2546: 4)

¹ โฮจิมินห์ เป็นชื่อที่ใช้แทนตนเอง เมื่อตอนอายุ 43 ปี (พ.ศ. 2476) เป็นชื่อที่ออกเสียงสะกดตามภาษาฝรั่งเศส แต่ โฮ จี้ มิงห์ คือ การออกเสียงตามสำเนียงเวียดนามที่ถูกต้อง และเป็นที่มาของชื่อ ลุงโฮ ที่ชาวเวียดนามและทั่วโลกเรียกขาน

² สากลที่ 3 เป็นการก่อตั้งขึ้นโดยพรรคกอมมิวนิสต์รัสเซีย(บอลเชวิค) เมื่อเดือนมีนาคม ค.ศ. 1919 ซึ่งเรียกว่า “สากลกอมมิวนิสต์” อันเป็นพรรคกอมมิวนิสต์แห่งโลก สามารถผลักดันให้เกิดพรรคกอมมิวนิสต์ต่างๆ ทั่วโลกใน 5 ทวีป รวม 70 พรรค สมาชิกพรรครวม 4 ล้านกว่าคน และได้ยุบบทบาทลงในปี ค.ศ. 1943 หลังจากมีความผิดพลาดในการจัดการปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศสังคมนิยมด้วยกัน (เชียวฟง, 2000) ซึ่งประเทศไทยได้รับการสนับสนุนให้มีพรรคกอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย โดยผ่านตัวแทนจากสากลที่ 3

เมื่อการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแห่งลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน และการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพขยายตัวออกไป การจัดตั้งเป็นพรรคคอมมิวนิสต์สยามก็เกิดขึ้น โดยเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2473 ได้มีการประชุมเพื่อจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้นจากสมาชิกชาวจีนและสมาชิกชาวเวียดนาม โดยมีโฮจิมินห์ทำหน้าที่เป็นประธานการประชุม แต่องค์กรดังกล่าวก็สลายไปในปี 2479 เมื่อแกนนำของพรรคคอมมิวนิสต์สยามถูกจับกุมตัวไป หลังจากนั้นได้มีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาใหม่ในหมู่ชาวจีนล้วนๆ ภายใต้การนำของลี้ซิง (หลี่จิ้น) ซึ่งเดินทางมาจากปักกิ่ง ในฐานะตัวแทนคนหนึ่งจากสากลที่ 3 ต่อมาพรรคนี้ได้ขยายบทบาทและสมาชิกไปยังคนไทยและคนจีนที่เกิดในไทย กระทั่งคนกลุ่มนี้ได้แยกตัวออกมาจัดตั้งเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขึ้น มีการประชุมเพื่อก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยอย่างเป็นทางการที่กรุงเทพฯ ในวันที่ 1 ธันวาคม 2485 โดยที่ประชุมได้มีการเลือกตั้งหลิวฮวาหรือหลิวหัวเป็นเลขาธิการพรรคคนแรก

นอกจากการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเข้ามาไทยผ่านทางชาวจีนและชาวเวียดนามแล้ว กลุ่มปัญญาชนนักเรียนนอกที่ไปศึกษาในยุโรป ก็ได้กลับมาดำเนินการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแห่งลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ในสถาบันการศึกษาที่สำคัญของประเทศ เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง มหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ เป็นต้น

ปี 2476 รัฐบาลพระยามโนปกรณนิติธาดาได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 เพื่อต่อต้านปรีดี พนมยงค์ ทำให้ชาวคอมมิวนิสต์ถูกปราบปราม จับกุม คุมขังอย่างต่อเนื่อง การปราบปรามนี้ ยังรวมไปถึงผู้มีรูปการจิตสำนึกในระดับเพียงแคร์ความเป็นธรรม ผู้มีความคิดก้าวหน้าหรือผู้มีจิตสำนึกรักระบอบประชาธิปไตยอีกด้วย ซึ่งรูปการจิตสำนึกเช่นนี้ ยังไม่ถือเป็นรูปการจิตสำนึกในระดับการต่อสู้ทางชนชั้นหรือมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเลยด้วยซ้ำ แต่ชนชั้นปกครองกลับกระทำการอย่างเหี้ยมโหดทารุณ เช่น กรณีการอุ้มฆ่าทางการเมืองสายเสรีไทย ดร.ทองเปลว ชลภูมิ นายทองอินทร์ ภูริพัฒน์ นายถวิล อุดล นายจำลอง ดาวเรือง (ปี 2492)

หลังจากปี 2492 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้รับชัยชนะ ทำให้ชนชั้นปกครองไทยหวาดกลัวว่า ประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงไปเป็นประเทศคอมมิวนิสต์ จึงได้ทำการกวาดจับปัญญาชนนักหนังสือพิมพ์ที่มีรูปการจิตสำนึกต่อสู้ทางการเมืองเรียกร้องสันติภาพในสงครามเกาหลี โดยตั้งข้อหาเป็นกบฏภายในภายนอกราชอาณาจักร เรียกกันว่า กบฏสันติภาพ (ปี 2495) มีการฆ่าถ่วงน้ำ หะยี สุหร่ง ผู้นำมุสลิมภาคใต้ที่ทะเลสาบสงขลา (ปี 2497) กวาดจับนักการเมือง

นักคิด นักเขียนหัวก้าวหน้าเข้าคุกในห้วงเวลาต่างๆ กัน เช่น นายอุทธรณ์ พลกุล นายอิสรา อมันตกุล นายทองใบ ทองเปาว์ นายจิตร ภูมิศักดิ์ นายอุดม ศรีสุวรรณ ฯลฯ กลั่นแกล้งให้ร้ายพระพิมลธรรมแห่งวัดมหาธาตุราชรังสฤษฎ์ในข้อหาเป็นคอมมิวนิสต์จึงต้องเข้าคุก (ปี 2504)

นอกจากนี้ มีการฆ่าแบบเหี้ยมโหดต่อประชาชนผู้มีรูปการจิตสำนึกแบบรักความเป็นธรรม โดยไม่ผ่านกระบวนการยุติธรรมอีกเป็นจำนวนมาก เช่น กรณีดังแดงที่จังหวัดพัทลุง ซึ่งทำให้ประชาชนเสียชีวิตไปกว่า 3,000 คน กรณีการเผาบ้านล่องป่าปูน และกรณีบ้านนาทราย-นาหินกอง ในภาคอีสาน ซึ่งทำให้ชาวบ้านบาดเจ็บล้มตายและหลบหนีเข้าป่าไปเป็นคอมมิวนิสต์ทั้งหมู่บ้าน เป็นต้น ส่วนผู้ที่เป็นสมาชิก พลท. ซึ่งมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้วถูกสังหารชีวิตโดยไม่ผ่านกระบวนการทางศาลยุติธรรม คือ นายรวม วงพันธ์ นายครอง จันดาวงศ์ และนายทองพันธ์ สุทธิมาศ ในปี 2505 ต่อมาการปราบปรามแบบเหี้ยมโหดตามกระแสกลัวคอมมิวนิสต์ยังได้กระทำต่อนายอุทัย พิมพ์ใจชน นายอนันต์ ภักดีประไพ และนายบุญเกิด หิรัญคำ ที่ได้ไปแจ้งตำรวจจับจอมพลถนอม กิตติขจร ผู้ทำรัฐประหารล้มล้างรัฐธรรมนูญปกครองประเทศของคณะปฏิวัติปี 2514 ซึ่งนายอุทัยฯ กับพวก ถูกคณะปฏิวัติใช้ ม.17³ จับขังคุก

เดือนตุลาคม 2516 มีการจับกุมกลุ่มเรียกร้องรัฐธรรมนูญที่นำโดยนายธีรยุทธ บุญมี ในข้อหาเป็นกบฏคอมมิวนิสต์ จนกลายเป็นเหตุบานปลายให้เกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และชนชั้นปกครองซึ่งแฝงตัวอยู่เหนือรัฐบาลก็กระทำการสังหารผู้นำกรรมการ ชาวนา นักศึกษา และประชาชนด้วยรูปแบบล่าสังหาร “ขวาพิฆาตซ้าย” อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งใช้รูปแบบประชาชนสังหารประชาชนด้วยกันเอง เช่น การตั้งกลุ่มกระหิงแดง กลุ่มนวพล กลุ่มลูกเสือชาวบ้าน ฯลฯ แล้วใช้กองกำลังทหารเข้าล้มล้างรัฐบาลที่มาจากการเลือกตั้ง นิกรัฐธรรมนูญ และใช้ตำรวจปิดล้อมสังหารโหดนักศึกษาประชาชนครั้งใหญ่ ในเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519

การเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองภายใต้สภาพแวดล้อมดังกล่าว ซึ่งถูกปิดกั้นปราบปราม เช่น มาจากชนชั้นปกครองไทยมาโดยตลอดนั้น ทำให้พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยต้องกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธีใหม่ โดยได้นำบทเรียนและประสบการณ์การต่อสู้ของประเทศจีนซึ่งได้

³ มาตรา 17 แห่งรัฐธรรมนูญการปกครองราชอาณาจักร พ.ศ. 2502 ได้ให้อำนาจนายกรัฐมนตรีดำเนินการกับผู้ที่เป็นปฏิปักษ์ทางการเมืองได้โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการยุติธรรมอื่น เช่น การสอบสวน การพิจารณาตัดสินศาล การให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือให้ทนายแถลงแก้ต่าง ซึ่งนายกรัฐมนตรีสามารถสั่งลงโทษได้ทันที แม้แต่การสังหารชีวิตผู้อื่นก็ทำได้

รับชัยชนะ มาเป็นแม่แบบในการวิเคราะห์สังคมไทยว่ามีลักษณะคล้ายกับจีน คือ เป็นสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา โดยในขณะนั้น โครงสร้างทางการเมืองของจีนถูกจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นรุกราน และรัฐบาลจีนยอมรับใช้ญี่ปุ่น ส่วนโครงสร้างทางการเมืองไทยนั้น มีรัฐบาลยอมรับใช้จักรวรรดินิยมอเมริกา สำหรับโครงสร้างทางเศรษฐกิจมีรูปแบบการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นแบบศักดินาเช่นเดียวกัน จึงเป็นที่มาของคำว่า “กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” พร้อมทั้งได้ใช้ยุทธศาสตร์ยุทธวิธีแบบชนบทล้อมเมือง อาศัยพันธมิตรกรรมกรชาวนาเป็นกำลังหลักในการปฏิวัติ และเป็นเหตุผลให้สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจากส่วนต่างๆ เช่น จากโรงงาน มหาวิทยาลัย นักคีนักเขียน สื่อมวลชน ข้าราชการ ต่างทยอยกันมุ่งหน้าสู่ชนบทและเขตป่าเขาทั่วประเทศ

ในระหว่างปี 2508 – 2526 ซึ่งเป็นช่วงของการต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธในชนบทนั้น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีเนื้อหาและลักษณะที่ได้รับการยกระดับขึ้นมาก ด้วยประสบการณ์และความชัดเจนของตนเอง แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ เมื่อสถานการณ์ทางการเมืองการต่อสู้ระดับสากลเปลี่ยนแปลงไป พร้อมกับภายในประเทศมีการประกาศใช้นโยบาย 66/2523 และ 65/2525 ทำให้สมาชิก พคท. ซึ่งมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ เริ่มสับสน รวนเร ขาดความเป็นเอกภาพ โดยบางส่วนมีความคิดยืนหยัดต่อสู้ต่อไปกับมีบางส่วนมีความคิดยอมจำนน หรือหากมีการต่อสู้ต่อไป ก็ไม่รู้ว่าจะต้องต่อสู้กับใคร รูปแบบใด จนนำมาซึ่งการประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 ในปี 2525⁴ เพื่อสร้างความเป็นเอกภาพ เกี่ยวกับการวิเคราะห์ลักษณะสังคมไทย การกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธี โดยการสรุปทบทวนและยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนไป

อย่างไรก็ตาม แม้จะใช้ความพยายามสร้างเอกภาพโดยการประชุมสมัชชา 4 อย่างเต็มที่เพื่อแก้ปัญหาต่างๆ แล้ว แต่ความเป็นเอกภาพก็ยังไม่เกิดขึ้นทั้งในกลุ่มสมาชิก พคท. ด้วยกันเอง และกลุ่มมวลชนปฏิวัติที่เป็นปัญญาชน ผลของการประชุมกลับเป็นตัวเร่งให้ พคท. แตกสลายเร็วขึ้น เมื่อที่ประชุมไม่สามารถตกลงกันได้เรื่องการวิเคราะห์สังคมไทย จนเป็นเหตุให้ผู้ปฏิบัติงานของ

⁴ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีการประชุมสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ทั้งหมด 4 ครั้ง คือ ครั้งที่ 1 มีการประชุมสมัชชา ในวันที่ 1 ธันวาคม 2485 เพื่อก่อตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ไทยอย่างเป็นทางการ ครั้งที่ 2 มีการประชุมสมัชชาในเดือนกุมภาพันธ์ 2495 เพื่อเปลี่ยนแปลงชื่อพรรคคอมมิวนิสต์ไทยเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยและแต่งตั้งกรรมการกลางของพรรคฯ ชุดใหม่ ครั้งที่ 3 มีการประชุมสมัชชา ในปี 2504 เพื่อปรับเปลี่ยนนโยบายทางการเมืองของพรรค โดยยึดแนวทางชนบทล้อมเมือง และครั้งสุดท้ายในปี 2525 เพื่อต้องการแก้ปัญหาความไม่เป็นเอกภาพทางความคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์สังคมไทยในขบวนการของ พคท.

พท. ทั้งระดับสูงและระดับล่างแยกตัวออกจาก พท. เป็นจำนวนมาก (ชิกานต์ ศรีนารา, 2548) จนนำมาสู่ปรากฏการณ์ “ป่าแตก” และต่อมาแกนนำของ พท. ระดับสูงและระดับล่างต่างถูกจับกุมจำนวนมากในระหว่างปี 2527 – 2530 จึงทำให้การสร้างเอกภาพทางรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพต้องประสบความยากลำบากอย่างหนักต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

การศึกษาถึงการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย ผู้วิจัยจะใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญในการเข้าใจ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ลักษณะรูปการจิตสำนึกที่สัมพันธ์กับขบวนการเคลื่อนไหวต่อสู้ทางชนชั้นของชาวพรรคคอมมิวนิสต์ ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน

รากฐานรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

เนื่องจากขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยได้เกิดขึ้นภายหลังขบวนการคอมมิวนิสต์ในประเทศอื่นๆ มาก จึงกล่าวได้ว่า ขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย เป็นสาขาหนึ่งขององค์การคอมมิวนิสต์สากลในประวัติศาสตร์การเคลื่อนไหวของชาวคอมมิวนิสต์ที่รับเอารากฐานความคิดและทฤษฎีจากพรรคคอมมิวนิสต์อื่นๆ ที่มีการเคลื่อนไหวปฏิบัติปฏิวัติมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นแนวคิดทฤษฎีที่ผ่านการปฏิบัติงานได้รับชัยชนะต่อชนชั้นนายทุนมาแล้วอย่างรัสเซีย หรือการปฏิบัติปฏิวัติอย่างมีผลสะท้อนต่อชนชั้นปกครองในสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาแบบจีน อย่างไรก็ตาม พท. ยึดถือรากฐานทางความคิดทฤษฎีของคาร์ล มาร์กซ เฟรเดอริก เองเงิลส์ วลาดิเมียร์ อุลยานอฟ เลนิน และเหมาเจ๋อตงเป็นหลักชี้นำการปฏิบัติปฏิวัติ ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์ลักษณะสังคม การกำหนดนโยบาย เข้มมุ่ม และยุทธศาสตร์ยุทธวิธี ซึ่งคณะกรรมการบริหารกลางของ พท. ได้ถ่ายทอด ปลุกฝัง และให้การศึกษาไปยังสมาชิก พท. โดยมีลักษณะและจุดมุ่งหมายปรากฏตามระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 ปี 2525 ดังนี้

. . . พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นกองหน้าที่มีการจัดตั้งและเป็นรูปการจัดตั้งสูงสุดของชนชั้นกรรมาชีพแห่งประเทศไทย เป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชนและประชาชนไทย พรรคนี้ประกอบขึ้นด้วยผู้นำหน้าของชนชั้นกรรมาชีพ และผู้สืบทอดมันต่อสู้เพื่ออุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ พรรคถือการต่อสู้เพื่อสถาปนาระบอบประชาธิปไตยของประชาชนเป็นจุดมุ่งหมายขั้นต้น และสร้างระบอบคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น อุดมสมบูรณ์และเจริญรุ่งเรือง เป็นจุดหมายขั้นปลาย . . .

สำหรับรากฐานทางทฤษฎีที่ พท. ยึดถือซึ่งนำการปฏิบัติปฏิวัตินั้น พท. ยึดกุมหลักโลกทัศน์วัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ คัดค้านโลกทัศน์จิตนิยมและอภิปรัชญา คัดค้านลัทธิแก้⁵ ลัทธิคัมภีร์และลัทธิประสบการณ์ทุกชนิด⁶ นั่นคือ การคัดค้านรูปการจิตสำนึกที่แก้ไขบิดเบือนจากหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซนั่นเอง

โครงสร้างและระเบียบปฏิบัติการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

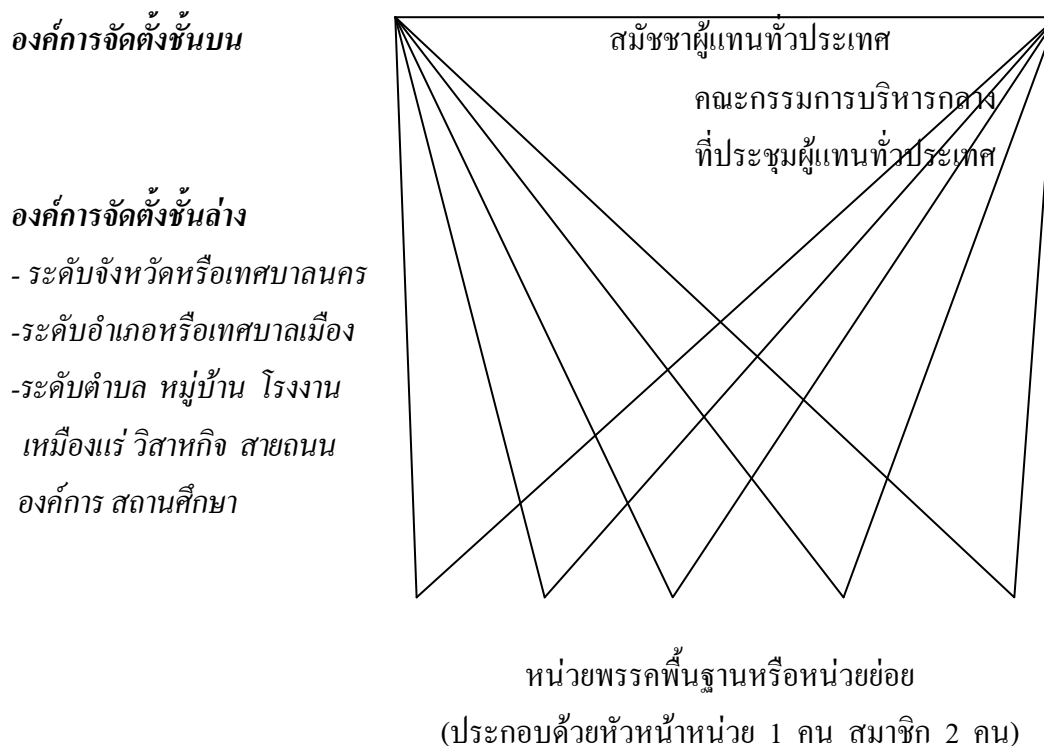
โครงสร้างขององค์กร การจัดตั้ง และระเบียบการพรรคฯ ของ พท. ได้กำหนดขึ้นเพื่อประกันความสำเร็จหรือเพื่อบรรลุเป้าหมายการปฏิบัติปฏิวัติตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พท. ซึ่งในระเบียบการฯ ระบุไว้ว่า พรรคจัดตั้งขึ้นตามระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ โดยองค์การนำทุกชั้นของพรรคมาจากการเลือกตั้ง และจะถูกถอดถอนทั้งคณะหรือเป็นรายบุคคลได้เมื่อไม่เหมาะสม มีหน้าที่และความรับผิดชอบในการรายงานการงานของพรรคต่อที่ประชุมซึ่งต้องรับฟังความเห็นจากองค์การจัดตั้งชั้นล่างและสมาชิกพรรค รวมทั้งมีหน้าที่ค้นคว้าสรุปประสบการณ์หรือบทเรียนของชั้นล่าง เพื่อเผยแพร่หรือชี้นำทั่วไป

นอกจากนี้ เพื่อให้ทั่วทั้งพรรคเป็นเอกภาพตามหลักการที่ว่า บุคคลต้องขึ้นต่อและปฏิบัติตามองค์การจัดตั้ง ส่วนข้างน้อยต้องขึ้นต่อและปฏิบัติตามส่วนข้างมาก องค์การจัดตั้งชั้นล่างจึงต้องขึ้นต่อและปฏิบัติตามองค์การชั้นบน และองค์การจัดตั้งทุกชั้นทุกส่วนต้องขึ้นต่อและปฏิบัติตามคณะกรรมการบริหารกลาง ตามหลักการ “การนำรวมหมู่ ประสานกับการรับผิดชอบโดยบุคคล”

พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยยังได้กำหนดให้มีการจัดตั้งหน่วยพรรคเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายการต่อสู้ทางชนชั้นตามรูปการจิตสำนึกของมาร์กซิสต์ ซึ่งต้องมีการจัดองค์กรให้มีประสิทธิภาพ ตามแผนภาพดังนี้

⁵ ลัทธิแก้ คือ แนวความคิด ทฤษฎี วิธีการปฏิบัติ ที่คณะกรรมการบริหารกลางของพรรคมีความเห็นว่า ไม่ได้เป็นไปตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซ – เลนิน หรือมีลักษณะโน้มเอียงไปสู่ลัทธิอื่น

⁶ ลัทธิคัมภีร์และลัทธิประสบการณ์ทุกชนิด เป็นความโน้มเอียง 2 ขั้ว ของรูปการจิตสำนึกที่ไม่ใช่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ นั่นคือ ลัทธิคัมภีร์จะยึดถือเอาข้อความในคำരാตัดสินความถูกผิดตายตัวเหมือนความมงายในคัมภีร์ศาสนา ส่วนลัทธิประสบการณ์ จะยึดถือประสบการณ์ของตนเองและเฉพาะส่วน ซึ่งอาจมีแนวโน้มนำไปตัดสินความถูกผิดของเหตุการณ์ ยุทธศาสตร์ยุทธวิธี ในพื้นที่อื่นอย่างไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง

ภาพที่ 5 แผนภาพองค์กรจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

จากแผนภาพ จะเห็นว่าองค์กรจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเป็นรูปปิรามิดหัวกลับ มีสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีอำนาจสูงสุดในการกำหนดแนวทางนโยบาย เข้มมั่ง ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี และมีหน่วยพรรคขนาดเล็กเป็นปลายแหลมปีกหรือหยั่งรากลึกเกาะติดพื้นที่ เกาะติดมวลชน และเกาะติดศัตรู อันเป็นหน่วยจัดตั้งพื้นฐานที่ยึดโยงแต่ละองค์กรเข้าด้วยกันด้วยระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ เปรียบเหมือนหน่วยพรรคเป็นโมเลกุลที่ประกอบด้วยอะตอมต่างๆ ของสมาชิกพรรค แล้วยึดเหนี่ยวเชื่อมโยงกับสายจัดตั้งแต่ละสายบังคับบัญชาไปสู่องค์กรระดับสูงตามลำดับในแนวดิ่ง จนถึงระดับบริหารสูงสุด คือคณะกรรมการบริหารกลางที่สามารถบังคับบัญชาหรือสั่งการไปยังมวลหมู่สมาชิกผ่านสายงานของตนเองไปจนถึงสมาชิกพรรคแต่ละคนได้ทั่วทั้งประเทศ โดยหน่วยพรรคพื้นฐานจะต้องไม่สัมพันธ์ขวาง หรือสัมพันธ์กันเองในแนวระนาบ อันถือเป็นวินัยเหล็กตามหลักการความสัมพันธ์แบบปิดลับ ซึ่งสามารถป้องกันการถูกทำลายล้าง และหากสายการจัดตั้งใดถูกทำลายไป หน่วยย่อยที่เหลือก็ยังปฏิบัติหน้าที่ได้ต่อเนื่องจนสามารถเชื่อมโยงต่อสายจัดตั้งกันได้อีกครั้ง หรือในด้านตรงข้าม หากองค์กรนาระดับสูงถูกทำลายไป หน่วยย่อยที่เหลือทั้งหมดก็จะปฏิบัติหน้าที่ต่อไปจนสามารถจัดประชุมสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศขึ้นมาใหม่ได้ เพื่อให้มีการเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารกลางขึ้นอีกครั้ง การปฏิบัติ

หน้าที่ปฏิบัติเปลี่ยนแปลงสังคมก็จะเดินหน้าต่อไป โดยมีข้อปฏิบัติตามระเบียบการของพรรคฯ ดังนี้

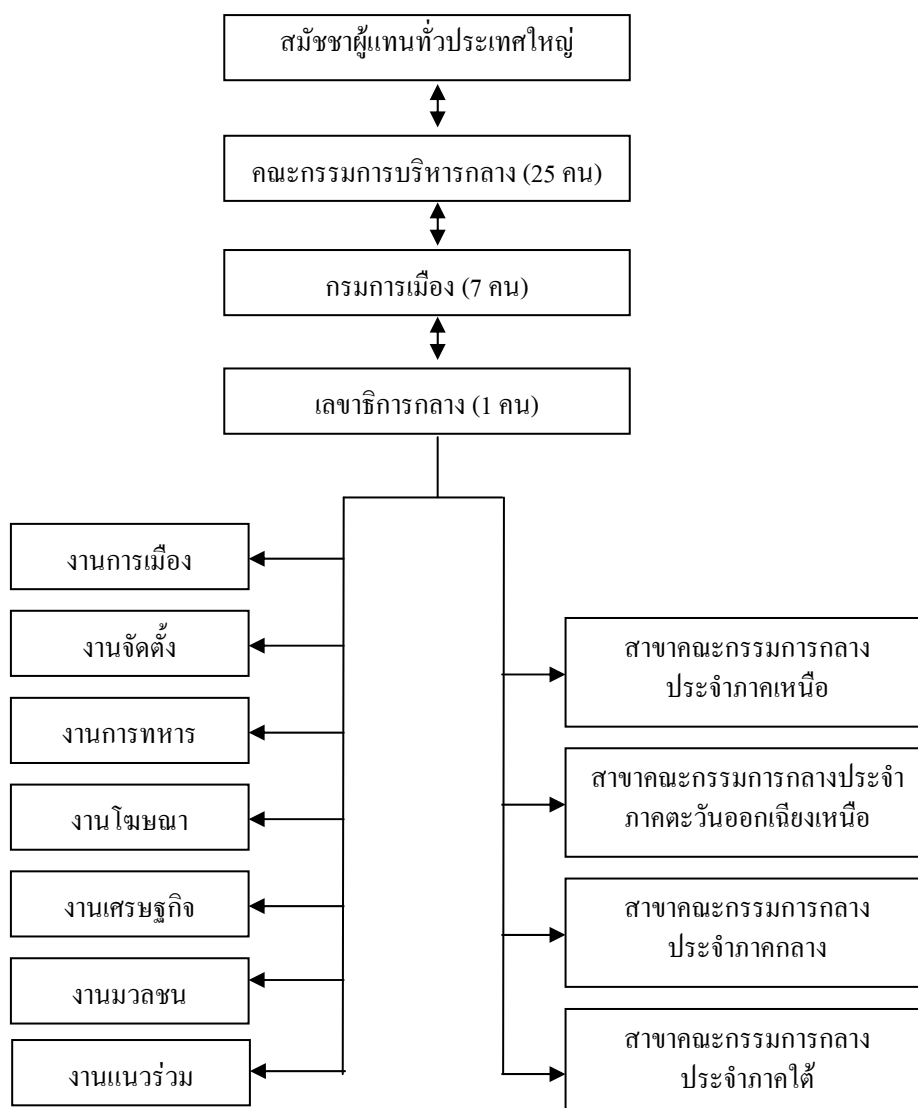
ในสภาพที่ไม่สามารถเปิดประชุมสมัชชาผู้แทนหรือเปิดประชุมใหญ่ของสมาชิกพรรคทั้งหมดเพื่อเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคได้ ก็ให้เปิดประชุมผู้แทนเพื่อเลือกตั้งหรือให้องค์การจัดตั้งชั้นบนแต่งตั้ง

การเลือกตั้งคณะกรรมการบริหารพรรคทุกชั้น ให้ใช้วิธีปรึกษาหารือเสนอรายนามผู้เข้ารับเลือกตั้งโดยมีจำนวนมากกว่าจำนวนกรรมการตามที่ที่ประชุมกำหนดแล้วจึงดำเนินการเลือกตั้งโดยวิธีลงคะแนนลับ

กรรมการบริหารพรรคแต่ละชั้น ตลอดจนเจ้าหน้าที่สำคัญอื่นๆ ของพรรคจะต้องไม่แสวงหาผลประโยชน์ส่วนตัว ต้องยืนหยัดปฏิบัติอย่างเด็ดเดี่ยว ซื่อสัตย์ต่อพรรคต่อประชาชน ต่อสู้กับศัตรูทางชนชั้นอย่างกล้าหาญ สามัคคีสหหายและสัมพันธ์กับมวลชนอย่างแน่นแฟ้น สามารถทำงานอย่างอิสระในระดับที่แน่นอน สนใจสรุปบทเรียนและแก้ไขข้อบกพร่องผิดพลาดของตนเป็นประจำ ซึ่งก็คือเพียบพร้อมด้วยคุณธรรมและความสามารถ และหล่อหลอมตนเองท่ามกลางการต่อสู้

ผู้ปฏิบัติงานของพรรคจะต้องพร้อมที่จะรับหน้าที่สูงกว่าหรือหนักกว่า เมื่อได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งและก็พร้อมที่จะรับหน้าที่ต่ำกว่าเมื่อไม่ได้รับเลือกตั้งหรือแต่งตั้งอีก หรือพร้อมที่จะลาออกจากหน้าที่เอง เมื่อไม่เหมาะสมหรือไม่สามารถจะปฏิบัติหน้าที่ต่อไป

จากระเบียบการพรรคฯ ดังกล่าว ชี้ให้เห็นได้ว่า สมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ คณะกรรมการบริหารกลาง และที่ประชุมผู้แทนทั่วประเทศ เป็นองค์กรนำสูงสุดในระดับประเทศของพรรค โดยคณะกรรมการบริหารกลางจะเป็นผู้กำหนดและเรียกประชุม ในสภาพปกติจะมีการประชุม 5 ปีต่อครั้ง ในกรณีพิเศษ คณะกรรมการบริหารกลางอาจเลื่อนหรือร่นเวลาการประชุมได้ ซึ่งโครงสร้างองค์กรของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สามารถนำเสนอเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 6 โครงสร้างระบบปฏิบัติงานของพรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่อนำมาสู่ชัยชนะ
ในการต่อสู้ตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

ตามโครงสร้างดังกล่าว เป็นรูปการจัดตั้งที่ยึดหลักประชาธิปไตยรวมศูนย์ นั่นคือ
แนวทางนโยบาย หรือมติข้อสั่งการมาจากการเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมแสดง
ความคิดเห็นและตัดสินใจตามรูปแบบประชาธิปไตยมากที่สุด จากนั้นผู้บริหารคือ เลขาธิการพรรค
กรมการเมือง รวมถึงคณะกรรมการบริหารกลาง ต้องยึดถือมติของสมัชชาทั่วประเทศอย่างเคร่งครัด
ส่วนการบังคับบัญชาเป็นขั้นตอนของการรวมศูนย์ ด้านหนึ่งมีประชาธิปไตย แต่อีกด้านหนึ่ง
เป็นการรวมศูนย์การปฏิบัติ หรือ “สมาชิกขึ้นต่อจัดตั้ง ชั้ล่างขึ้นต่อชั้นบน ทัวทั้งพรรคขึ้นต่อ
ศูนย์กลาง ศูนย์กลางขึ้นต่อสมัชชา” ในรูปแบบดังกล่าว เป็นการประกันการเป็นเผด็จการของผู้นำ

แม้กระทั่งเลขานุการพรรคยังต้องมีหน่วยสังกัด หากใช้ทำงานหรือสั่งการโดยไม่ถูกกำกับ ตรวจสอบจากหน่วยจัดตั้ง ซึ่งเป็นการนำรวมหมู่ รับผิดชอบโดยบุคคล

ดังนั้น การเป็นสมาชิก พลท. นั้น เป็นได้ยากที่สุด เพราะต้องผ่านการตรวจสอบและการคัดเลือกที่เข้มงวดตามระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีหลายขั้นตอน โดยเฉพาะมีการเน้นในด้านความศรัทธาเชื่อมั่นต่อลัทธิคอมมิวนิสต์ มีความเสียสละสูง เคร่งครัดในระเบียบวินัย โดยต้องยื่นใบสมัครต่อองค์กรพื้นฐานของพรรค(หน่วยจัดตั้ง) ผ่านการตรวจสอบประวัติส่วนตัวและประวัติการต่อสู้ การมีจิตใจสาธารณะ การเสียสละเพื่อส่วนรวมอย่างต่อเนื่อง จากนั้นจะต้องได้รับการพิจารณาให้เป็นสมาชิกเตรียม โดยพรรคจะมอบหมายภารกิจให้ปฏิบัติงานตามระยะเวลาพอสมควร จากนั้นหน่วยเหนือขึ้นไปหรือ “ชั้นบน” ให้การรับรอง แล้วจะต้องผ่านการปฏิบัติงานต่อหน้าขงพรรคซึ่งมีพื้นที่แดง มีสัญลักษณ์ซ่อนเคียวสืเหลือง ยึดหลักการพิจารณาเข้าพรรคและการทำพิธีปฏิบัติงานตนเป็นรายบุคคล จึงจะเป็นสมาชิกสมบูรณ์ของพรรคได้

ในส่วนการคัดเลือกสมาชิก พลท. นั้น มีระบบการคัดกรองอย่างเข้มงวดตามระเบียบการพรรคฯ ที่ระบุไว้ว่า

... ข้อ 4 ผู้ที่จะสมัครเป็นสมาชิกพรรคต้องมีอายุ 18 ปีขึ้นไป

ผู้สมัครต้องปฏิบัติตามระเบียบการสมัครเข้าพรรคเป็นรายบุคคล ดังนี้:

4.1 กรรมกร เกษตรกรรับจ้าง เกษตรกรยากจน ทหารปฏิวัติ คนยากจนในเมือง ต้องมีสมาชิกสมบูรณ์ 2 คน เป็นผู้แนะนำ หลังจากผ่านการลงมติเห็นชอบของที่ประชุมหน่วยพรรค ผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการหน่วยใหญ่ หรือคณะกรรมการบริหารพรรคชั้นบนและผ่านระยะเตรียม 6 เดือนแล้ว จึงพิจารณารับเป็นสมาชิกสมบูรณ์

4.2 เกษตรกรชั้นกลาง พนักงานลูกจ้าง ปัญญาชน ข้าราชการชั้นผู้น้อย ผู้มีอาชีพอิสระ ต้องมีสมาชิกสมบูรณ์ 2 คน เป็นผู้แนะนำ โดยหนึ่งในสองคนนี้ต้องเป็นสมาชิกพรรคที่มีอายุพรรค 1 ปีขึ้นไป หลังจากผ่านการลงมติเห็นชอบของที่ประชุมหน่วยพรรค ผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการหน่วยใหญ่หรือคณะกรรมการบริหารพรรคชั้นบนและผ่านระยะเตรียม 9 เดือนแล้ว จึงพิจารณารับเป็นสมาชิกพรรคสมบูรณ์ได้

4.3 ...

ข้อ 5 ผู้แนะนำต้องแนะนำประวัติ ความคิด และความประพฤติของผู้สมัครเข้าพรรค ตามความเป็นจริงด้วยความรับผิดชอบ ก่อนที่จะแนะนำ ผู้แนะนำต้องอธิบายระเบียบการ ให้ผู้สมัครเข้าพรรคเข้าใจอย่างแจ่มชัด

ข้อ 6 ...

ข้อ 7 ในระยะเตรียม องค์การจัดตั้งพรรคต้องมอบหมายการทำงาน ต้องให้การศึกษา ทฤษฎีเกี่ยวกับพรรคและแนวทางนโยบาย ยุทธวิธีของพรรคแก่สมาชิกเตรียมอย่างมี โครงการ และต้องตรวจสอบคุณสมบัติทางการเมืองของสมาชิกเตรียมในระหว่าง ปฏิบัติการทำงานตามที่มอบหมายให้

สมาชิกเตรียมมีสิทธิและหน้าที่เช่นเดียวกับสมาชิกสมบูรณ์ ยกเว้นสิทธิในการเลือกตั้ง การรับเลือกตั้ง และการออกเสียงลงมติ

ข้อ 8 ...

ข้อ 13 การคัดชื่อออกจากพรรค ต้องผ่านการอภิปรายและการลงมติเห็นชอบของที่ ประชุมใหญ่ของหน่วยพรรคที่สมาชิกผู้นั้นสังกัดอยู่ และผ่านการอนุมัติของคณะกรรมการ บริหารพรรคชั้นบน

...

อย่างไรก็ตาม การกำหนดระยะเวลาเป็นสมาชิกเตรียม จะมีระยะเวลาแตกต่างกันบ้าง โดยเฉพาะระหว่างผู้สมัครเป็นสมาชิกที่มีพื้นฐานทางชนชั้นต่างกัน เช่น ชนชั้นกรรมาชีพ ไม่ว่า จะเป็นกรรมกร ชาวนาจน หรือชาวนารับจ้าง จะมีระยะเวลาในการเตรียมสั้นกว่าผู้ที่มาจากชนชั้น นายทุนน้อย ปัญญาชน นายทุนชาติ หรือกลุ่มขุนนาง ด้วยเหตุผลว่า พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรค ของชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นผู้ถูกกดขี่ขูดรีดรุนแรงที่สุดแต่เพียงฝ่ายเดียว โดยชนชั้นตนเองไม่อาจ ไปกดขี่ขูดรีดชนชั้นอื่นใดได้อีกเลย ซึ่งถือได้ว่า พรรคคอมมิวนิสต์เป็นพรรคของชนชั้นกรรมาชีพ โดยแท้ ดังนั้น ชนชั้นอื่นจึงจำเป็นต้องผ่านการพิสูจน์ว่า ตนได้ย้ายจุดยืน โลกทัศน์และชีวิตสำนึก มาเป็นของชนชั้นกรรมาชีพแล้ว หากเข้าพรรคคอมมิวนิสต์เพื่อแสวงหาผลประโยชน์จากการกดขี่ ขูดรีดทางชนชั้น นั้นจึงจะทำให้สามารถรับบุคคลนั้นเป็นสมาชิกพรรคได้

นอกเหนือจากความคิดจิตสำนึก จุดยืน การมองโลกและชีวิตของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ แล้ว ทุกคนยังต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัด เช่น หมั่นศึกษาลัทธิมาร์กซ์ ยกระดับการตื่นตัวทาง ชนชั้นและทางการเมืองอยู่เสมอ ปฏิบัติตามนโยบายและมติของพรรคอย่างเด็ดเดี่ยว รักษาระเบียบ วินัยและความลับของพรรคอย่างเข้มงวด เสริมความสามัคคี พิทักษ์เอกภาพของพรรค ต่อสู้กับ

ปรากฏการณ์ที่ทำลายผลประโยชน์ของพรรคทั้งจากภายในและภายนอกพรรคอย่างเด็ดเดี่ยว รับผิดชอบต่อมวลชนอย่างสุดจิตสุดใจ สัมพันธ์กับมวลชนอย่างแน่นแฟ้น น้อมใจศึกษาจากมวลชน สะท้อนความเห็นและความต้องการของมวลชนต่อพรรคอย่างทันการณ์และโฆษณานโยบายของพรรคต่อมวลชนเป็นประจำ เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน รักษาระเบียบวินัยขององค์การปฏิบัติ เชิดชูคุณธรรมและศีลธรรมปฏิบัติ ฝึกฝนตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในงานปฏิบัติและยกระดับความรู้ในงานเฉพาะ และต้องซื่อสัตย์ เปิดเผย ตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังพรรค ดำเนินการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง ส่งเสริมข้อดี แก้ไขข้อบกพร่องและความผิดพลาด ทั้งนี้ กระบวนการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองนั้น เป็นหลักการสำคัญตามระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สมัยสมัชชา 3 ปี 2504 กล่าวคือ

...เพื่อแก้ไขความผิดและข้อบกพร่องในการทำงานของพรรค เพื่อให้การศึกษาแก่สมาชิกและเพื่อให้พรรคมีความสามัคคีและก้าวหน้า พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะต้องดำเนินการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นประจำ พรรคส่งเสริมให้สมาชิกของพรรคดำเนินการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองภายในองค์การจัดตั้งของพรรค อาศัยหลักการและนโยบายของพรรค ไปค้นพบข้อบกพร่องและความผิดพลาดในการทำงานของพรรค วิเคราะห์ที่มาของข้อบกพร่องและความผิดพลาด ตลอดจนหาวิธีแก้ไข ดำเนินการวิจารณ์โดยเริ่มต้นจากความสามัคคีไปสู่ความสามัคคี รับฟังการวิจารณ์ด้วยท่าทีถ่อมตัว เข้มงวดต่อตนเอง ให้อภัยผู้อื่น ยืนหยัดสังขรณ์แก้ไขความผิด พรรคต้องพยายามเอาชนะความคิดและท่วงทำนองของชนชั้นนายทุนน้อยหรือของชนชั้นขูดรีดที่สะท้อนเข้ามาภายในพรรค ต่อสมาชิกที่ทำผิด ถ้าเป็นความผิดที่อาจแก้ไขได้ภายในพรรคและผู้ที่ทำผิดยอมแก้ไข ก็ควรใช้เข็มมุงที่แก้ไขช่วยคน ให้การศึกษาแก่เขา ช่วยเขาแก้ไขความผิด ถ้าผู้ทำผิดไม่ยอมแก้ไขความผิดและดำเนินการเคลื่อนไหวที่เป็นอันตรายต่อพรรคก็ต้องต่อสู้กับเขาอย่างเด็ดเดี่ยว กระทั่งขับไล่เขาออกจากพรรคไป

ผู้วิจัยเห็นว่า การศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจากระเบียบการของพรรคฯ ทำให้เห็นรูปการจิตสำนึกของสมาชิกพรรคฯ มีความแตกต่างจากบุคคลธรรมดาทั่วไป และแตกต่างอย่างสิ้นเชิงกับสมาชิกพรรคการเมืองของชนชั้นอื่น ซึ่งเป็นสิ่งที่บุคคลทั่วไปปฏิบัติได้ยากลำบากอย่างยิ่ง แต่ก็มีสมาชิกพรรคฯ จำนวนหนึ่งสามารถดัดแปลงตนเองได้ดี มีมาตรฐานสูง มีความชัดเจนผ่านการศึกษาปฏิบัติ ยืนหยัด เด็ดเดี่ยว มั่นคง สืบทอดอุดมการณ์ได้อย่างเสมอต้นเสมอปลาย แม้กาลเวลาจะผ่านไปอย่างยืดยาวนานหรือกระแสการปฏิวัติจะตกต่ำ สถานการณ์จะเลวร้ายถึงขั้นวิกฤติ

ระดับเป็นหรือตายก็ตาม องค์การและขบวนการคอมมิวนิสต์ก็ยังดำรงอยู่ สามารถเกาะกลุ่มกันได้ อย่างเหนียวแน่น ทั้งๆที่สมาชิกพรรคฯ ไม่มีผลประโยชน์ส่วนตัวหรือได้รับค่าจ้างรางวัลแบบองค์กร แสวงประโยชน์อื่นแต่อย่างใด แน่แน่นอนว่า ป้อมปราการและสายใยอันทรงพลังภาพนี้ ก็คือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของชาวคอมมิวนิสต์ นั่นเอง

ดังนั้น การศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพผ่านระเบียบการพรรคฯ จึงเป็นไปเพื่อ เทียบเคียงกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่น จังหวัดน่านตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้

แนวคิดการวิเคราะห์สังคมไทยของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย

การวิเคราะห์สังคมไทยนั้น พลท. ใช้ลัทธิมาร์กซ – เลนิน และความคิดเหมาเจ๋อตง เป็น หลักในการวิเคราะห์ โดยยึดรูปแบบการผลิตที่ประกอบด้วย พลังการผลิตและความสัมพันธ์ ทางการผลิตเป็นพื้นฐาน โดยในระยะแรกเห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่มีพลังการผลิตต่ำ พึ่งพา ธรรมชาติ มีลักษณะทำเองใช้เอง และมีความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นแบบศักดินา ส่วนความสัมพันธ์ ทางการผลิตแบบทุนนิยมขยายตัวไปอย่างเชื่องช้า ในขณะที่ทางการเมืองได้มีการครอบงำของ ญี่ปุ่นในช่วงสงครามโลกครั้งที่ 2 และถูกรอบงำโดยอเมริกาต่อจากนั้นเรื่อยมา ซึ่งการครอบงำ ดังกล่าว ทั้งญี่ปุ่นและอเมริกาไม่ได้ส่งเจ้าหน้าที่เข้าปกครองโดยตรง แต่ส่งเจ้าหน้าที่เข้ากำกับ ทิศทาง นโยบาย และการบริหารแบบแอบแฝง อันเป็นที่มาของการวิเคราะห์สังคมไทยว่า “กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” ซึ่งปรากฏตามแถลงการณ์ของคณะกรรมการกลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่ง ประเทศไทย เนื่องในวันก่อตั้งพรรคครบรอบ 30 ปี ในปี 2515 ความว่า (ชิตานต์ ศรีนารา, 2548)

...เมื่อร้อยกว่าปีมานี้ การรุกรานของจักรวรรดินิยมได้ทำให้ประเทศไทยเปลี่ยนจาก สังคมศักดินามาเป็นสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาที่ละก้ำๆ รากฐานเศรษฐกิจธรรมชาติ แบบทำเองใช้เองค่อยๆ ถูกทำลายไป แม้ว่าพร้อมกับการขยายตัวของเศรษฐกิจสินค้านั้น ทุนนิยมแห่งชาติจะได้รับการกระตุ้นให้ขยายตัว แต่ก็ถูกจักรวรรดินิยมและศักดินานิยม บีบคั้นผูกมัด ระบอบบูคริดแบบศักดินาที่เข้าที่คั่นกระทำต่อชาวนายังครองฐานะที่เหนือกว่า ในชีวิตเศรษฐกิจ จักรวรรดินิยมได้เข้ากุมเส้นชีวิตเศรษฐกิจการคลัง ควบคุมทางการเมือง และทางการเมืองการทหารของประเทศโดยผ่านอำนาจรัฐที่เผด็จการร่วมกันของชนชั้นเจ้าที่ดินใหญ่

และนายทุนขุนนาง การกดขี่ของจักรพรรดินิยม สักคินานิยม ทำให้ประชาชนอันกว้างใหญ่ไพศาล โดยเฉพาะอย่างยิ่งชาวนาต้องยากจนล้มละลายและไม่มีสิทธิทางการเมืองแต่อย่างใด

ส่วนการวิเคราะห์สังคมไทย ในการประชุมสมัชชา 4 ปี 2525 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย มีมติว่า “ลักษณะสังคมไทยยังเป็นกึ่งเมืองขึ้น เศรษฐกิจสินค้าได้เข้าแทนที่เศรษฐกิจธรรมชาติแบบทำเองใช้เองโดยพื้นฐาน ทุนผูกขาดของจักรพรรดินิยมและทุนขุนนางนายหน้าได้ขยายตัวเติบโตใหญ่และครอบงำเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยประสานกับสักคินานิยม” (ระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย, 2525) ซึ่งขัดแย้งกับผู้นำพรรคส่วนหนึ่งที่ถือว่าเป็นเสียงข้างน้อยในการวิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยที่แตกต่างกันว่า “สังคมไทยยังคงเป็นกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินาที่มีปัจจัยทุนนิยมเพิ่มขึ้น” (ธิดา และ เหวง, 2526) ขณะเดียวกัน ในปี 2528 ก็มีเอกสารวิเคราะห์สังคมไทยว่า สังคมไทยเป็น “ทุนนิยมกึ่งเมืองขึ้นที่อิทธิพลศักดินายังดำรงอยู่” โดยมีความเห็นว่า “เศรษฐกิจทุนนิยมได้ครอบงำสังคมไทยทั้งในเมืองและชนบท แม้ว่ารูปแบบการผลิตแบบทุนนิยมยังไม่ใช่ว่าเป็นส่วนใหญ่ของสังคม แต่ก็อยู่ในฐานะนำและส่งผลสะท้อนต่อรูปแบบการผลิตอื่นๆ ในสังคม” และเห็นว่า “สังคมไทยปัจจุบันไม่ใช่สังคม ‘กึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา’ เพราะมันไม่สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงที่ดำรงอยู่” นั้นเอง (เสียงแคน, 2528)

ปัจจุบัน (ปี 2550) อรรถัย ปิ่นเกตุมณี (2549) และชาวคอมมิวนิสต์ไทยบางส่วนได้วิเคราะห์ลักษณะสังคมไทยว่าเป็น “สังคมทุนนิยมเบื่องต้น(ตอนปลาย)กำลังพัฒนา มีอิทธิพลศักดินากับอิทธิพลจักรพรรดินิยมดำรงอยู่” โดยมองว่า สังคมทุนนิยมเบื่องต้น (ตอนปลาย) กำลังพัฒนา หมายถึง สภาพการผลิตของไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศทุนนิยมที่พัฒนาแล้ว เช่น อเมริกา เกาหลีใต้ สิงคโปร์ มีความเจริญทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีล้ำหลังกว่ามาก และเมื่อเทียบกับประเทศกัมพูชา พม่า ลาว สภาพการผลิตของไทยสูงกว่า ส่วนอิทธิพลศักดินาและอิทธิพลจักรพรรดินิยมดำรงอยู่ หมายถึง ความสัมพันธ์ทางการผลิตที่มีอิทธิพลศักดินาและอิทธิพลจักรพรรดินิยมดำรงอยู่ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ล้ำหลังและปฏิกิริยาที่สุดที่ได้กีดกันและผูกมัดการพัฒนาหลังการผลิตของไทย โดยมีทุนขุนนาง ทุนนายหน้า และทุนการเงินสมคบกับอิทธิพลศักดินา เช่น พรรคประชาธิปไตยซึ่งเป็นตัวแทนของอิทธิพลศักดินาและมีทุนการเงินหนุนหลังอยู่ ได้มีส่วนทำให้เกิดวิกฤติเศรษฐกิจ ปี 2540 ขึ้น เป็นการสมคบกันระหว่างอิทธิพลศักดินากับทุนการเงินชัดเจน และการกล่าวว่า อิทธิพลจักรพรรดินิยมดำรงอยู่ เป็นการบ่งชี้ถึงทุนนิยมไทยที่ถูกความสัมพันธ์ทางการผลิตของจักรพรรดินิยมกีดกันการพัฒนาหลังการผลิตด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ต้องพึ่งหรือคล้ายกับต้องเป็นบริวารนั่นเอง

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน (ปี 2550) ประเทศไทยมีรูปแบบการผลิตแบบทุนนิยมเป็นส่วนใหญ่ ทั้งพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตล้วนเป็นรูปแบบการผลิตแบบทุนนิยมแล้ว นั่นคือ มีการผลิตสินค้า และมีการจ้างแรงงานอยู่ทุกหนแห่ง ซึ่งรูปแบบการผลิตแบบทุนนิยมได้สะท้อนถึงรูปการจิตสำนึกของนายทุนที่มุ่งเอากำไรสูงสุดจากมูลค่าส่วนเกินเป็นหลัก ไม่เว้นแม้กระทั่งนายทุนที่มีเครื่องมือเครื่องจักรเกาคร่ำคร่าล้าสมัยหรือชวานารวยก็ตาม ก็ยังมุ่งเอากำไรจากมูลค่าส่วนเกินจากแรงงานเช่นเดียวกับอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ ที่สำคัญ ประชาชนส่วนใหญ่ก็ได้มีรูปการจิตสำนึกในการผลิตแบบทำเองกินเอง ทำเองใช้เองเช่นในอดีตอีกต่อไปแล้ว แต่กลับมุ่งผลิตสินค้าและบริการตามระบบกลไกตลาด ซึ่งท้ายที่สุดก็คือ การตกอยู่ภายใต้ปัจจัยการผลิตหลัก คือ ทุนเงินตรา นั่นเอง

สรุปแล้วก็คือ สังคมไทยในปัจจุบัน (ปี 2550) เป็นสังคมทุนนิยมและเป็นสังคมสินค้าที่แม้กระทั่งผู้ใช้แรงงานยังเอาพลังแรงงานของตนเองเป็นสินค้าเร่ขายในตลาดสินค้า โดยผ่านสำนักงานนายหน้าซึ่งทำหน้าที่เป็นตลาดแรงงาน ซื้อขายแรงงาน และค่ากำไร อยู่ในระยะของทุนที่ยังไม่เจริญก้าวหน้ามากนัก ที่สำคัญนายทุนอิทธิพลศักดินา⁷ กลายเป็นผู้สร้างเงื่อนไขสำคัญในการกดขี่ขูดรีดต่อชนชั้นผู้ใช้แรงงานหนักหน่วงกว่าเดิมอีกด้วย

ดังนั้น รูปการจิตสำนึกแบบวัตถุนิยมวิภาษและวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ของลัทธิมาร์กซย่อมใช้อธิบายและคัดแปลงสังคมได้ หากใช้เป็นรูปการจิตสำนึกที่ล้าสมัยแล้วแต่อย่างไร เพราะบัดนี้การขยายตัวของ การขยายตัวของชนชั้นกรรมาชีพในปัจจุบัน (ปี 2550) มีเพิ่มขึ้นมาก จากการสำรวจภาวะการทำงานของประชากรในเดือนสิงหาคม 2550 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติระบุว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 65.80 ล้านคน มีกำลังแรงงานซึ่งมีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป มีงานทำประมาณ 37.67 ล้านคน และในจำนวนนี้มีผู้ทำงานอยู่ในภาคอุตสาหกรรม จำนวน 21.84 ล้านคน ภาค

⁷ การใช้คำว่า ชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินา เป็นการใช้คำตามการวิเคราะห์ของสมาชิก พลท. ในปัจจุบันที่มองเห็นลักษณะพิเศษของชนชั้นนี้ โดยชนชั้นศักดินาได้สูญเสียบทบาทอำนาจทางกฎหมาย เพราะต้องอยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ แต่การแสดงออกของชนชั้นนี้ ไม่เป็นไปตามอำนาจทางกฎหมาย หากเป็นการใช้อิทธิพลเหนือรัฐผ่านการเมือง กฎหมาย การแต่งตั้งนายทหารและข้าราชการระดับสูง รวมถึงการผูกขาดการกดขี่ขูดรีดทำกำไรสูงสุดแบบทุนนิยม โดยใช้อิทธิพลพิเศษในการระดมทุน การแสวงหาตลาด และการไม่เสียภาษีปราศจากการตรวจสอบและอยู่เหนืออภิศักการแข่งขันแบบทุนนิยมเสรี ที่สำคัญคือ ยังเป็นชนชั้นที่ผูกขาดและผลิตรูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินาเพื่อครอบงำสังคมและทำลายรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นด้วย

เกษตรกรรม จำนวน 15.56 ล้านคน ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 15 ปี ซึ่งไม่ถือว่าเป็นกำลังแรงงาน จำนวน 14.68 ล้านคน มีผู้ว่างงาน จำนวน 4.4. แสนคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550) ดังนั้น จะเห็นว่าผู้ประกอบการรายย่อย ข้าราชการ อาชีพอิสระ เช่น ศิลปิน ทนายความ แพทย์ ดารา นักบวช นายทุนผูกขาด ราชินิกุล คนชรา คนพิการ ฯลฯ ซึ่งเป็นผู้ไม่ได้เป็นกำลังแรงงานทั้งในภาคเกษตรกรรมและภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งไม่ได้เป็นผู้ว่างงานที่พร้อมจะเข้าทำงานใช้แรงงานภายในภาคการผลิตใดๆ ทั้ง 2 ภาคเลย จำนวน 13.45 ล้านคน และในจำนวนนี้ สำนักงานสถิติแห่งชาติได้สำรวจประชากรสูงอายุวัย 60 ปีขึ้นไป และไม่ถือว่าอยู่ในวัยแรงงาน มีจำนวนทั้งสิ้น 7.02 ล้านคน และมีประชากรที่พิการอยู่ในวัยแรงงานแต่ไม่ได้ทำงาน จำนวน 1.20 ล้านคน นั่นแสดงว่า หากไม่นับพระภิกษุสามเณร ข้าราชการพลเรือนสังกัด กพ. ทหาร ตำรวจ ข้าราชการครูและข้าราชการส่วนท้องถิ่นประมาณ 3 ล้านกว่าคนแล้ว จะมีชนชั้นกลาง ซึ่งประกอบอาชีพอิสระ นายทุนผู้เป็นเจ้าของกิจการ และชนชั้นปกครอง ประมาณ 2.23 ล้านคน และในจำนวนนี้ได้นับรวมชนชั้นนายทุนผูกขาดระดับประเทศ นายทุนข้ามชาติ และนายทุนผูกขาดที่มีเชื้อสายจากศักดินาและราชินิกุลโดยตรงไว้ด้วย โดยชนชั้นนายทุนผูกขาดที่มีเชื้อสายจากศักดินาและราชินิกุลนี้มีจำนวนไม่ถึง 1 เปอร์เซ็นต์ของประชากรไทยทั้งประเทศ อยู่ภายใต้การกำกับของสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ หน่วยงานพิเศษภาครัฐ⁸ และอยู่ในรูปบริษัทเอกชน เช่น บจก. ปูนซีเมนต์ไทย บจก. ธนาคารไทยพาณิชย์ บจก. เทเวศประกันภัย ฯลฯ กลุ่มทุนทั้งหมดนี้ต่างประสานงานในการแสวงหาผลประโยชน์จากผลผลิตแรงงานส่วนเกินของชนชั้นกรรมาชีพ โดยเริ่มจากการใช้อิทธิพลศักดินากำกับนักการเมืองและองค์กรพิเศษภาครัฐ เข้าใช้พื้นที่ งบประมาณและบุคลากรภาครัฐเพื่อดำเนินโครงการ จากนั้นได้ส่งต่อไปยังบริษัทเอกชนในเครือเข้าควบคุมกระบวนการผลิตและดำเนินการทางการตลาดในรูปแบบทุนนิยม ซึ่งนายทุนอิทธิพลศักดินานี้หมายถึง ชนชั้นนายทุนที่มีลักษณะเฉพาะ ไม่เหมือนนายทุนสามัญทั่วไปเช่นประเทศยุโรป อเมริกา โดยเป็นลักษณะพิเศษของสังคมไทยที่ชนชั้นศักดินาพัฒนาการก่อกำเนิดขึ้นเป็นชนชั้นนายทุนเสียเอง โดยยังคงใช้อิทธิพลศักดินาในการก่อกำเนิดได้กำไรสูงสุดมากกว่านายทุนชนิดอื่น

⁸ รวบรวมได้จาก พงษ์พันธ์ อุทยานนท์. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กับบทบาทการลงทุนทางธุรกิจ ใน การต่อสู้ของทุนไทย: การเมือง วัฒนธรรม เพื่อความอยู่รอด. 2549. ผาสุก พงษ์ไพจิตร, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: มติชน.

⁹ รวบรวมได้จาก ชนิตา ชิตบัณชิตย์, 2547. โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา) มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดการวิเคราะห์สังคมไทยของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเพื่ออธิบายลักษณะรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ซึ่งมีรายละเอียดถึงรูปการจิตสำนึกต่อเป้าหมายการปฏิวัติ คือ การปฏิวัติสังคมนิยมประชาธิปไตย โดยมีศัตรูทางชนชั้น คือ ชนชั้นนายทุนอภิมหาทุนผูกขาดแห่งรัฐที่ชาวพรรคคอมมิวนิสต์เห็นว่า ได้ร่วมกันปล้นสะดมและขูดรีดประชาชนชาติประชาชนไทยอย่างหนักหน่วง ส่วนพลังดันการปฏิวัติ คือ กรรมกร เกษตรกร และนายทูน้อย ส่วนแนวร่วม คือ นายทุนชาติและผู้รักชาติรักประชาธิปไตย โดยมีชนชั้นกรรมกรเป็นชนชั้นนำการปฏิวัติ

การเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน ในขบวนการต่อสู้เพื่อบรรลุเป้าหมายตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ¹⁰

นับตั้งแต่ปี 2505 พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้ส่งผู้ปฏิบัติงานชุดบุกเบิกสายต่างๆ เข้าสู่เขตที่ราบและป่าเขาทางภาคเหนือของไทยอย่างลับๆ โดยเป็นผลมาจากการเปิดประชุมสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3 ในเดือนกันยายน 2504 ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่ได้มีการเสนอแนวทาง “จัดตั้งแนวร่วมรักชาติรักประชาธิปไตยอันกว้างใหญ่ ขับไล่จักรวรรดินิยมอเมริกา โค่นรัฐบาลขายชาติ เผด็จการฟาสซิสต์ ปล้นชาติปล้นประชาชน จัดตั้งรัฐบาลของประชาชน” ได้เสนอนโยบายเฉพาะหน้า 12 ข้อ เป็นพื้นฐานในการสามัคคี ร่วมมือกับพรรคการเมือง องค์กร และบุคคลผู้รักชาติรักประชาธิปไตย รวมไปถึงการปลุกระดมและนำการเคลื่อนไหวต่อสู้ของมวลชน โดยให้ยึดมั่นเข็มมุ่ง “สะสมและฝึกฝนกำลัง ใช้เงื่อนไขและโอกาสต่างๆ ไปผลักดันการทำงานของพรรค¹¹ ให้ดำเนินการต่อสู้ด้วยรูปการทุกชนิด ซึ่งรวมทั้งรูปการจัดตั้ง และการต่อสู้ด้วยอาวุธ โดยเริ่มจากชนบทด้วย ดังนั้น หลังจากการประชุมฯ ครั้งนี้ พลท. จึงเร่งส่งผู้ปฏิบัติงานไปเสริมงานมวลชนและเตรียมโยกย้ายสหายนำในคณะกรรมการกลางออกไปหัวเมือง เพื่อนำงานชนบทอย่างใกล้ชิดมีทั้งแยกดำเนินการโดยเอกเทศและดำเนินการเชื่อมสัมพันธ์กัน

¹⁰ รายละเอียดเพิ่มเติมได้จาก คณะทำงานอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์. 2548. ตำนานดาวพราวไพรที่ภูแอ่วภูพยัคฆ์ เรื่องราวในป่าเขาลำเนาไพรจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: อาร์ต เอจ กราฟฟิค.

¹¹ คำรายงานการเมืองของมิตร สมานันท์, 29 กันยายน 2504 ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารสรุปงาน 20 ปี ของ พลท. (อดีตผู้นำ) ซึ่งเป็นเอกสารลับของ พลท. สำหรับการเผยแพร่ภายในพรรค

โดยในปี 2506 สายงานที่นำโดย ส.บุญมา¹² ประกอบด้วย ส.มวล ส.จันดี และคณะ ได้เดินทางมาพำนักอยู่ที่บ้านห้วยลาดเขตลาวเทิง (ขมุ) ฟังลาว เป็นเวลา 2 ปี เพื่อหาทางเจาะเข้ามาเผยแพร่รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นให้กับชาวขมุ บ้านสบปาง ในเขตจังหวัดน่าน และได้เยาวชนต้นต้วและยกระดับรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นขึ้น จนสมัครใจเข้าร่วมงานบุกเบิกจังหวัดน่านด้วยจำนวนหนึ่ง

ปี 2507 มีอีกสายงานหนึ่งที่เข้ามาทำงานจังหวัดน่านด้านฝั่งตะวันออกของแม่น้ำน่าน ประกอบด้วย ส.บุญชัย ส.แดง ส.ทัศน์ โดยแยกกันบุกเบิกงาน บางคนฝังตัวเป็นลูกเลี้ยงของเจ้ากักแจทองแห่งบ้านลัวะห้วยปุ่น (บ้านกู่ชาติ)¹³ บางคนเจาะงานมวลชนที่บั้งแจแแกน (บ้านสามัคคี) แล้วร่วมกันขยายงานไปบ้านลัวะอื่นๆ เมื่องานก้าวหน้าไประดับหนึ่งและมีผู้ปฏิบัติงานมาเพิ่มเติม จึงแยกกำลังขยายงานไปทางใต้บ้านลัวะเขตขุนน้ำปั่ว จนกลายเป็นเขตงาน 18 อีกชุดหนึ่ง ออกจากน่านี้นำช้างบุกกลงใต้ไปขยายงานเขตชาวผู้ยวนแควน้ำว้า และทางเขตอำเภอแม่จริมก็ยังมีผู้ปฏิบัติงานอีกชุดหนึ่งเจาะเข้ามาทางแขวงไซยะบุรี ประเทศลาวเพื่อบุกเบิกงานเขตม้งน่านได้

ปี 2510 งานเขตม้งและลัวะบนภูเขาขยายตัวไปได้มาก จนนำไปสู่การปะทะแตกเสียงปืนครั้งแรกที่ภูแวง ของเขตงานจังหวัดน่าน จากนั้นพลท.ได้จัดตั้งกองทหารบ้าน เป็นกองกำลังติดอาวุธของชนชาตม้ง ซึ่งต่อมาได้กลายเป็นกำลังสำคัญในการตีได้การล้อมปราบได้เป็นผลสำเร็จ หลังเสร็จยุทธการ ทางภูแวงได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยเขตแรกของประเทศที่อำนาจรัฐส่วนกลางเข้าไม่ได้ โดยเขตปลดปล่อยนี้ครอบคลุมถึงบ้านผาแดง นาสา ห้วยงัก จงซั่ว จงโหว จงไฟ และป่าหนองส่วนหมู่บ้านกั้งฮ่อถูกทางการกวาดล้างผู้คนลงไปหมดเมื่อคราวยุทธการ และยังเผาหมู่บ้านทิ้งจนเป็นเขตว่างเปล่าอยู่ช่วงหนึ่ง ภายหลังได้มีการขยายขยายมวลชนไปตั้งบ้านกั้งฮ่อขึ้นอีกครั้ง เป็นหมู่บ้านได้สุดของเขตภูแวง และเปลี่ยนชื่อเป็นฐานที่มั่นเขต 1 ในภายหลัง

ปี 2511 มีการจัดตั้งหน่วยพื้นฐาน ทหารบ้าน ครอบคลุมหมู่บ้านในเขตภูแวงภูยัคฆ์ ซึ่งถือเป็นเขตงานที่มีการขยายตัว สามารถยึดพื้นที่และจัดตั้งมวลชนได้รวม 6 เขตงาน คือ เขต 12

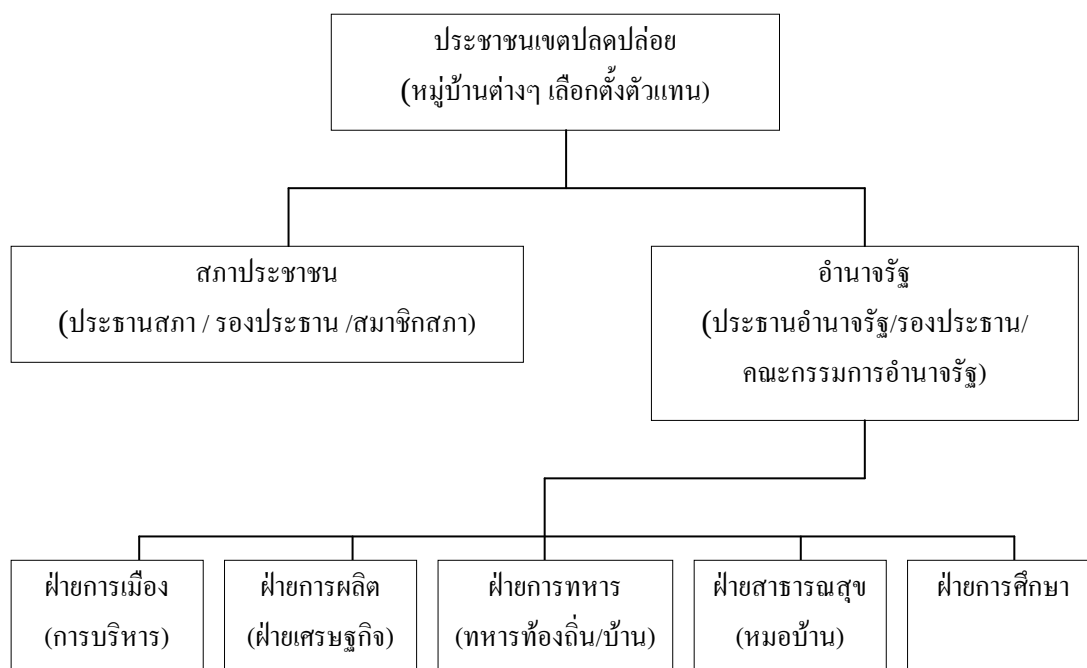
¹² ส. ในที่นี้ และที่จะปรากฏต่อไปในงานวิจัยฉบับนี้ เป็นคำย่อของคำว่า สหาย ซึ่งหมายถึง เพื่อนร่วมอุดมการณ์พี่น้องทางชนชั้น ใช้นำหน้าชื่อมิตรร่วมรบ มวลชน และแนวร่วม ทั้งชายหรือหญิง ซึ่งอยู่ในขบวนการปฏิวัติทางสังคม ภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์

¹³ ชื่อหมู่บ้านในวงเล็บ เป็นชื่อที่ตั้งขึ้นใหม่หลังการประกาศเป็นเขตปลดปล่อย หรือเป็นเขตปกครองอิสระ ซึ่งอำนาจรัฐส่วนกลางและท้องถิ่นไม่สามารถดำเนินกิจกรรมทางการปกครองได้ ทั้งกลางวันและกลางคืน

(เขตมัญญเวณานเหนือ) เขต 18 (เขตลวะขุนน้ำป่วนเหนือ) เขต 16 (เขตลวะน่านใต้) เขต 14 (เขตลวะ ภูพยัคฆ์น่านเหนือ) เขตสาย 3 (เขตผู้ยวนน่านใต้) เขตสาย 6 (เขตมัญญน่านใต้) ต่อมาได้มีการเปลี่ยนชื่อเป็นเขต 1 เขต 2 เขต 3 เขต 4 เขต 5 และเขต 6 ตามลำดับ ต่อมาได้ประกาศเป็นเขตปลดปล่อย โดยมีหมู่บ้านในเขตปลดปล่อยรวมกัน 31 หมู่บ้าน มีประชากรประมาณ 8,000 – 10,000 คน (คณะกรรมการอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์, 2550: 5)

ปี 2512 ได้มีการสร้างงานอำนาจรัฐระดับหมู่บ้าน มีการจัดตั้งคณะกรรมการหมู่บ้านทุกหมู่บ้าน โดยการเลือกตั้ง และจัดตั้งทหารบ้านทุกหมู่บ้านทั้ง 6 เขต จากนั้น ในแต่ละเขตจะมีการเตรียมจัดตั้งอำนาจรัฐประชาชนขึ้นทุกเขตงาน

ปี 2513 – 2514 มีการพัฒนาเสริมสร้างงานอำนาจรัฐในระดับตำบล จัดตั้งคณะกรรมการบริหารเขต ระดมความคิดจากตัวแทนประชาชนช่วยกันร่างกฎหมายอำนาจรัฐตำบลขึ้น ซึ่งผู้ปฏิบัติงานบางท่านเล่าว่า ไม่เคยมีบทเรียนมาก่อน แต่เป็นการทดลองจำลองสร้างอำนาจรัฐในอุดมคติขึ้นมาให้ประชาชนเป็นผู้เลือกตั้งตัวแทนที่เขาเคารพเชื่อมั่นมาทำหน้าที่เป็นฝ่ายบริหาร และเลือกฝ่ายนิติบัญญัติเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบ ประชาชนถูกอภัยได้มีอำนาจอธิปไตยครั้งแรก ซึ่งได้แบ่งองค์การออกเป็นฝ่ายต่างๆ ดังภาพ

ภาพที่ 7 โครงสร้างอำนาจรัฐระดับตำบล ในเขตปลดปล่อยของจังหวัดน่าน

นอกจากนี้ยังได้สร้างกองร้อยทหารท้องถิ่นประจำเขตงานขึ้นมา ได้แก่ กองร้อย 301 ประจำเขต 1 กองร้อย 302 ประจำเขต 2 กองร้อย 303 ประจำเขต 3 กองร้อย 304 ประจำเขต 4 กองร้อย 306 ประจำเขต 6 และกองร้อย 309 ประจำเขต 5

ปี 2515 ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยได้เคลื่อนย้ายจากอีสานมาตั้งที่เขต 1 ภูเวียง จังหวัดน่าน และย้ายไปอยู่ที่สำนัก 708 เขต 4 ภูพยัคฆ์ ในปี 2516

ปี 2518 มีการตั้งกองพันทหารหลัก 401 และ 402 ประจำเขตน่านเหนือและน่านใต้ มีการฝึกอบรมทั้งประจำการโดยการตีค่ายห้วยโก๋นในปี 2518 ซึ่งได้ให้บทเรียนการโจมตีแบบหักโหมแล้วทำให้ฝ่ายทหารกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยเสียชีวิตถึง 4 คน ฝ่ายทหารฯ จึงนำบทเรียนครั้งนี้ไปปรับยุทธวิธีการรบแบบใหม่โดยใช้หน่วยรบพิเศษหรือหน่วยดักยิงเข้าโจมตีค่ายน้ำพูน อำเภอแม่จริม เขตน่านใต้ ในปี 2520 ซึ่งได้รับชัยชนะ สามารถยึดค่ายสำเร็จ โดยไม่มีผู้บาดเจ็บและเสียชีวิต และยังใช้นโยบายเชลยศึก พุดจาสุภาพ ไม่ข่มขู่เหยียดหยามเชลย ได้รักษาพยาบาลเชลยผู้บาดเจ็บ รวมทั้งยอมให้เฮลิคอปเตอร์ของทางการลงมารับผู้บาดเจ็บ โดยไม่โจมตี ฮ. ตามที่รับปากไว้กับเชลยผู้บาดเจ็บตามหลักมนุษยธรรม วิธีการรบดังกล่าวได้เรียกกันติดปากว่า “กลยุทธ์ดอกบัวบาน”

ปี 2519 เกิดรัฐประหารเปลี่ยนแปลงการปกครอง 6 ตุลาคม 2519 นักศึกษาและประชาชนที่รอดตายจากการล้อมสังหาร ณ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์จำนวนหนึ่ง ได้เดินทางเข้าสู่ฐานที่มั่น จังหวัดน่าน โดยนักศึกษาและประชาชนเหล่านั้นได้แยกย้ายทำงานในด้านต่าง ๆ เช่น การแพทย์ การทหาร พลาธิการ อำนาจอรัฐและสภาประชาชน หน่วยศิลปิน ครู งานมวลชนในฐานที่มั่น งานมวลชนที่ราบ โรงเรียนการเมืองการทหาร และศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย โดยมีประชาชนชาวม้ง – ลัวะ และผู้ยวนจังหวัดน่าน ได้ให้ข้าวให้น้ำ ปกป้องคุ้มภัยให้นักศึกษา ปัญญาชนด้วยน้ำใจใสสะอาด ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับนักศึกษาปัญญาชนเหล่านี้ได้ก่อเกิดความผูกพันต่อกันด้วยดี

ปี 2520 พรรคเวียดนาม ได้ยื่นข้อเสนอต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) ว่า จะใช้กำลังทหารช่วยปลดปล่อยประเทศไทยให้ แบบเดียวกับที่ช่วยประเทศลาวตามหลักสากลนิยม ในขั้นแรกอาจปลดปล่อยภาคอีสานก่อน โดยใช้กองกำลังผสมไทย ลาว เวียดนาม มีทหารเวียดนาม เป็นกำลังหลัก แต่มติของ พคท. ไม่เห็นด้วยกับแผนการดังกล่าว

ปี 2521 ทางเวียดนามได้ทวงคำตอบอีกครั้ง ทาง พท. ก็ได้ตอบปฏิเสธอย่างเป็นทางการ ทำให้ พท. ถูกประกาศตัดความสัมพันธ์ และให้ พท. ถอนหน่วยงานต่างๆ ในดินแดนลาว ออกทั้งหมด

ปี 2522 เวียดนามตัดสินใจบุกยึดกัมพูชา ขณะเดียวกัน ทางกรจีนกับไทยได้หันมาร่วมมือกันทางยุทธศาสตร์ จากนั้นจีนก็ได้ลดการสนับสนุนกิจกรรมของ พท. จนกระทั่งมีการปิดสถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทยที่ตั้งอยู่เมืองคุนหมิง ในเดือนกรกฎาคม 2522

ปี 2523 ประชาชนและทหารกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยในเขตจังหวัดน่านได้ดำเนินการล้อมปราบครั้งใหญ่ในยุทธการน่านร่มเย็นหรือศึกผาแดง ซึ่งสามารถดำเนินการล้อมปราบได้สำเร็จ

ขณะเดียวกัน ทางกรไทยได้กำหนดนโยบาย 66/2523 ขึ้น ซึ่งเป็นนโยบายรุกทางการเมืองมุ่งสลายกองกำลังของ พท. แบบแยกปลาออกจากน้ำหรือแยกสมาชิกพรรคฯ แยกนำออกจากมวลชน เปิดโอกาสให้นักศึกษาประชาชนกลับเข้ามาศึกษาต่อและประกอบอาชีพได้ตามปกติ พร้อมทั้งเปิดบรรยากาศการเลือกตั้งและสร้างสังคมประชาธิปไตยในประเทศไทย ทำให้มีนักศึกษาประชาชนทยอยออกจากรัฐที่มั่น บางส่วนได้เข้ารายงานตัวต่อทางการโดยถือเป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย จนถึงต้นปี 2526 ฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็ได้สลายตัวลง

ระยะ 25 ปีเศษ หลังจากการสลายตัวของฐานที่มั่นจังหวัดน่าน สมาชิกพรรคฯ และมวลชนปฏิบัติบางส่วนได้เดินทางกลับไปประกอบอาชีพยังภูมิลำเนาเดิม บางส่วนได้ทำมาหากินในเขตที่เคยเป็นฐานที่มั่นเดิม ซึ่งได้รับการจัดสรรที่ดินทำกินแบบชั่วคราว ครอบครัวยุคละ 10-15 ไร่ ในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีการเปลี่ยนแปลงไปมาก แต่การพัฒนาในชุมชน/หมู่บ้านก็ยังอยู่ในระดับล้าหลัง หลายหมู่บ้านผลิตอาหารไม่เพียงพอต่อการบริโภคทั้งปี หลายหมู่บ้านขาดโรงเรียนตามเกณฑ์กำหนดและขาดครูผู้สอน จำนวนที่ดินที่จะทำการผลิตลดน้อยลงเมื่อครอบครัวยุคใหม่ต้องแบ่งปันที่ดินกันใหม่จาก 15 ไร่ เหลือ 4-5 ไร่ และเนื้อดินเสื่อมโทรม หลายตำบลจัดเก็บภาษีบำรุงท้องที่ได้น้อยมาก จนถึงน้อยที่สุดของประเทศไทย มวลชนปฏิบัติจำนวนไม่น้อยผลิตอาหารไม่เพียงพอและยังต้อง “ขอกันกิน” อยู่ในทุกชุมชน

ขณะเดียวกัน สมาชิก พทท. จังหวัดน่าน ที่อยู่ในเมือง จำนวนหนึ่งได้ย้อนกลับไปยังหมู่บ้านในเขตฐานที่มั่นเดิม ทำให้พบปัญหาต่างๆ ของมวลชน เช่น ปัญหาการผลิตไม่พอกิน ปัญหาที่ทำกิน ปัญหาสุขภาพ ปัญหาสัญชาติ ปัญหาการศึกษา ปัญหาการปกครอง ปัญหาการเมือง ปัญหาสังคม ปัญหายาเสพติด ฯลฯ ในปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ไม่ได้ถูกหยิบยกนำมาวิเคราะห์ ศึกษา จัดลำดับปัญหา และหาทางแก้ไขร่วมกันในหมู่สมาชิกพรรคฯ แต่มีการเลือกบางปัญหาขึ้นมาแก้ไข โดยเน้นศักยภาพของสมาชิก พทท. ที่จะประสานงานแก้ไขปัญหาได้เองร่วมกับภาครัฐ โดยมวลชนในฐานที่มั่นเป็นผู้มีส่วนร่วมในระดับรอรับการสงเคราะห์ เช่น การทำบัตรประชาชน และการจัดการศึกษาแก่เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นลูกหลานมวลชนปฏิบัติในโครงการเรียนรู้ภูมบ้านเกิดที่จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

ข้อมูลจากการศึกษาถึงความเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำคัญ สำหรับการอธิบายและการวิเคราะห์ลักษณะของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ และการแสดงออกของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ในขณะที่ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และความสัมพันธ์ในการปฏิบัติปฏิบัติของสมาชิก พทท. ต่อมวลชนปฏิบัติในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยพิจารณาจากสภาพเงื่อนไขทางภูมิศาสตร์และสถานการณ์แวดล้อมที่เกิดขึ้นจริง ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และการทหาร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม (2526) ได้ทำการศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เรื่อง การก่อตัว พัฒนาการ และผลกระทบของขบวนการสังคมนิยมในประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง พ.ศ. 2526 พบว่า พัฒนาการของลัทธิสังคมนิยมในประเทศไทยอาจสืบย้อนไปได้ 2 แหล่งใหญ่ เริ่มจากพวกคอมมิวนิสต์สายเวียดนามและจีนที่หลบเข้ามาอยู่ในประเทศไทย ซึ่งแต่แรกเผยแพร่ความคิดสังคมนิยมในหมู่พี่น้องร่วมชาติ แต่ต่อมาก็เริ่มเผยแพร่ในหมู่คนไทย กลุ่มนี้ต่อมาจะพัฒนาเป็นพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในช่วงระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 อีกแหล่งหนึ่งมาจากปัญญาชนไทยที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก เช่น ปรีดี พนมยงค์ และหนังสือพิมพ์ นักการเมือง ปัญญาชนก้าวหน้าผู้พัฒนาแนวคิดทางสังคมนิยม อุดมคติของคนก่อนข้างเป็นอิสระจากแนวคิดพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย นอกจากนี้ พรภิรมณ์ ยังเห็นว่า อุดมการณ์สังคมนิยมที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้น ไม่ได้เริ่มจากสถานะในสังคมไทยเอง เช่น ความขัดแย้งทางชนชั้นระหว่าง

นายทุน กรรมกร หรือการกดขี่ขูดรีดในระบบทุนนิยมอย่างที่ปรากฏในสังคมตะวันตก แต่เป็นการนำเข้ามาจากจีนและเวียดนาม

นฤมิตร สอดสุข (2526) ได้วิจัยเรื่อง นโยบายของสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัย กับผลกระทบที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย พบว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีอิทธิพลต่อการจัดตั้งการต่อสู้ทางชนชั้นในลักษณะต่างๆ กันไป ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย 5 ระยะ ดังนี้

1. นโยบายต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมญี่ปุ่นของพรรคคอมมิวนิสต์จีนก่อนสถาปนาเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนกับการกำเนิดของพรรคคอมมิวนิสต์ไทย (พ.ศ. 2485 – 2491) โดยมีผลกระทบต่อการสนับสนุนให้ พลท. ประสานงานในการต่อต้านญี่ปุ่น มีสมาชิก พลท. บางคนได้เข้ารับการศึกษาศาสน์ลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ณ กรุงปักกิ่ง

2. นโยบายต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกาของสาธารณรัฐประชาชนจีนกับผลกระทบต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2492 – 2503) ทำให้ พลท. มีมติให้ใช้ยุทธวิธีชนบทล้อมเมืองตามอุดมการณ์เหมาเจ๋อตงของจีน พร้อมต่อต้านจักรวรรดินิยมอเมริกาเช่นเดียวกับจีน

3. นโยบายสร้างแนวร่วมต่อต้านลัทธิจักรวรรดินิยมอเมริกันและสังคมจักรวรรดินิยมโซเวียตและการสนับสนุนการปฏิวัติในโลกที่สามกับผลกระทบต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2504 – 2511) มีผลให้ พลท. วิเคราะห์สังคมไทยเป็นแบบกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา และยึดการต่อสู้ด้วยอาวุธตามความคิดของเหมาเจ๋อตง

4. นโยบายต่อต้านสหภาพโซเวียตและสร้างแนวร่วมกับสหรัฐอเมริกากับผลกระทบต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2512 – 2519) พบว่า พลจ. มีผลต่อการจัดตั้งและแนวทางนโยบายของ พลท. น้อยมาก ในขณะที่ พลจ. ถู้อการต่อต้านสหภาพโซเวียตและมีท่าทีร่วมมือกับสหรัฐอเมริกา แต่ พลท. ยังยืนหยัดในแนวทางนโยบายที่เป็นอิสระในการต่อต้านสหรัฐอเมริกาและต่อสู้ด้วยอาวุธต่อไป

5. นโยบายต่อต้านสหภาพโซเวียตและเวียดนาม และสร้างแนวร่วมกับสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลไทยกับผลกระทบต่อการล่มสลายของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พ.ศ. 2520 – 2525)

พบว่า พท. ได้รับผลกระทบอย่างหนักในการร่วมต่อต้านโซเวียตกับจีน จนถูกกดดันจากเวียดนามและลาว ในการหนุนช่วยให้ที่פקพิงตามชายแดนและยังส่งผลให้ภายใน พท. เกิดความแตกแยกขัดแย้งในแนวทางและอุดมการณ์อย่างยิ่ง

ตามไท คิลกวิทย์รัตน์ (2544) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง “คอมมิวนิสต์” ในการเมืองไทย ซึ่งผลการศึกษาปรากฏว่า นับตั้งแต่คำว่า “คอมมิวนิสต์” เริ่มปรากฏขึ้นในบริบทของการเมืองไทย เมื่อมีกระแสเรียกร้องของคนรุ่นใหม่ที่ต้องการการเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไปสู่ระบอบรัฐสภา รัฐบาลไทยจึงใจทำให้เชื่อว่า รูปการจิตสำนึกของคอมมิวนิสต์เป็นพวกชอบระบอบรัฐสภา และการขยายตัวด้านสากลโดยเฉพาะจีนและรัสเซียที่ก่อตัวขึ้น ภายใต้บริบทของสงครามเย็น ความคิดจิตสำนึกเกี่ยวกับการท้าทายอำนาจรัฐจึงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย รัฐบาลไทยจึงใจทำให้เชื่อว่า คอมมิวนิสต์เป็นการรุกรานของต่างชาติ ต่อมาในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้สร้างภาพลักษณ์หรือปลูกฝังรูปการจิตสำนึกให้เชื่อว่า คอมมิวนิสต์คือผู้ทำลายสถาบัน 3 ประการ คือ สถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ จนถึงคำสั่ง 66/2523 ได้มีการทำภาพลักษณ์และรูปการจิตสำนึกให้คนเชื่อว่า คอมมิวนิสต์เป็นคนส่วนหนึ่งที่อยู่ภายในประเทศ แต่มีความคิดเห็นแตกต่างกับรัฐบาล

พจนตร พึ่งหลวง (2544) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความขัดแย้งในแนวอุดมการณ์ทางการเมือง “เผด็จการรัฐนิยม” กับ “สังคมนิยมประชาธิปไตย” ในช่วง พ.ศ. 2475 – 2490 จากผลการศึกษา แสดงให้เห็นว่า สังคมไทยมีความขัดแย้งในแนวทางอุดมการณ์อยู่จริง และหากพิจารณาอย่างถ่องแท้จะเห็นความเชื่อมโยงได้ว่า การต่อสู้เพื่ออุดมการณ์หรือระบบความคิดยังคงเป็นความขัดแย้งหลักประการหนึ่งของสังคมไทย ซึ่งเห็นได้จากการต่อสู้เรียกร้องในเรื่องสิทธิเสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ในสังคม รวมไปถึงข้อคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อเรื่องเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

สุริยันต์ สุวรรณราช (2546) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยกับความต่อเนื่องของระบอบการเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย” ผลการศึกษาปรากฏว่า พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยระหว่างพรรคการเมืองที่จดทะเบียนถูกต้องตามกฎหมาย กับ พท. ซึ่งเป็นพรรคการเมืองที่ผิดกฎหมายจะมีความแตกต่างกันในด้านคุณภาพและปริมาณภายใต้ระบอบการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 – 2534 พร้อมกับยอมรับอีกสมมติฐานหนึ่งว่า ปัจจัยทางการเมือง โดยเฉพาะภายใต้ระบอบการเมือง ตั้งแต่ พ.ศ. 2475 – 2534 จะไม่มีอิทธิพล

ต่อพัฒนาการทางการเมืองของพรรคการเมืองที่ถูกต้องตามกฎหมาย แต่จะมีอิทธิพลต่อพัฒนาการของ พทท. ทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ

ธิดานต์ ศรีนารา (2548) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง ความขัดแย้งทางความคิดในขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย ระหว่าง พ.ศ. 2519 – 2525 สรุปได้ว่า ในช่วงระยะเวลาดังกล่าว ขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยได้มีความขัดแย้งทางความคิดหลากหลายมาก ซึ่งถือเป็นความขัดแย้งด้านความคิดอย่างรุนแรงจนมีผลต่อการกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธี และอาจกล่าวได้ว่า เป็นการชะงักงันด้านการเคลื่อนไหวทางการเมืองที่มีต่อเนื่องมาอย่างยาวนาน โดยสาระสำคัญอยู่ที่การวิเคราะห์สังคมไทยเป็นพื้นฐาน นั่นคือ บางกลุ่มวิเคราะห์ว่า สังคมไทยเป็นสังคมที่ถูกครอบงำด้วยระบบทุนนิยม แต่เป็น “ทุนนิยมที่ล้าหลังและด้อยพัฒนา” หรือเป็น “ทุนนิยมที่มีลักษณะเป็นกิ่งเมืองขึ้นที่มีซากเดนศักดินาเหลืออยู่” บางกลุ่มเสนอว่า “สังคมไทยเป็นลักษณะที่เป็นกิ่งทุนนิยมกิ่งเมืองขึ้น” บางส่วนเสนอว่า “สังคมไทยมีความขัดแย้งพื้นฐานระหว่างจักรพรรดินิยม ศักดินานิยม และชนชั้นนายทุนใหญ่ฝ่ายหนึ่ง กับประชาชนไทยที่ถูกกดขี่ขูดรีด” บางกลุ่มเห็นว่า “สังคมไทยเป็นสังคมทุนนิยมล้าหลัง ด้อยพัฒนาและพึ่งพา” บางกลุ่มเสนอว่า “สังคมไทยมีลักษณะกิ่งเมืองขึ้นทุนนิยมกำลังพัฒนาไปบนซากเดนของศักดินา” บางกลุ่มเสนอว่า “สังคมไทยเป็นลักษณะสังคมทุนนิยมกิ่งเมืองขึ้นที่มีอิทธิพลศักดินาดำรงอยู่” บางกลุ่มเสนอว่า “สังคมไทยเป็นสังคมกิ่งเมืองขึ้นกิ่งศักดินาที่ปัจจัยทุนนิยมกำลังขยายตัวมากขึ้น” บางกลุ่มเสนอว่า เป็นสังคมทุนนิยมด้อยพัฒนาที่ต้องพึ่งพาจักรพรรดินิยม และมีเศษเดนศักดินาหลงเหลืออยู่” ฯลฯ

จากความขัดแย้งด้านการวิเคราะห์สังคมไทย ได้นำไปสู่ความขัดแย้งด้านยุทธศาสตร์และยุทธวิธีอีกจำนวนมาก เช่น การวางยุทธศาสตร์ต้องให้ความสำคัญกับ “งานในเมือง” เป็นหลัก บางความเห็นเสนอให้ “ชนชั้นกลางนำการปฏิวัติ” บางคนเสนอให้ “แนวร่วมเป็นองค์การนำการปฏิวัติแทนพทท.” บางกลุ่มเสนอให้ “ปฏิวัติประชาธิปไตย มุ่งโค่นล้มจักรพรรดินิยม ศักดินานิยม และชนชั้นนายทุนใหญ่” บางส่วนเสนอให้ “วางยุทธศาสตร์งานในเมืองและงานในชนบทมีฐานะเท่ากัน” บางส่วนเสนอให้ “กำหนด 4 เขตยุทธศาสตร์ คือ เขตเมือง เขตชนบท เขตป่าเขา และเขตต่างประเทศ” บางส่วนเสนอให้ “มีรูปแบบการนำแบบหลายพรรค” ฯลฯ

จากผลการวิจัยดังกล่าว เห็นว่า ขบวนการคอมมิวนิสต์ไทยมีความขัดแย้งทางรูปการจิตสำนึกในระดับ “วิกฤตศรัทธา” โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มความคิดใหญ่ คือ 1. กลุ่มเห็นด้วย

กับ พทท. 2. กลุ่มที่เห็นว่า พทท. มีปัญหาแต่ควรแก้ปัญหามาจากภายใน 3. กลุ่มที่เห็นว่า พทท. มีปัญหาแต่ควรแก้ปัญหามาจากภายนอก คือ ปฏิเสธ พทท. อย่างสิ้นเชิง

เวเดล (Wedel, 1982) ได้ศึกษาความคิดก้าวหน้าไทยสมัยใหม่: การปรับปรุงลัทธิมาร์กซให้เป็นแบบไทยๆ และปัญหาในเชิงทฤษฎี เน้นศึกษาถึงแนวความคิด และมีได้ศึกษาถึงการกระทำ โดยแสดงให้เห็นถึงภาพพจน์ของนักคิดก้าวหน้าไทยในแง่ประวัติศาสตร์และในแง่อุดมการณ์ เน้นเฉพาะความคิดก้าวหน้าที่แสดงออกตั้งแต่ปี ค.ศ. 1932 จนถึงปี ค.ศ. 1976 ซึ่งการศึกษาวิเคราะห์ได้ชี้ให้เห็นว่า มาร์กซิสไทยได้เปลี่ยนแปลงความคิดของมาร์กซทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ การเปลี่ยนแปลงบางอย่างเกิดจากการเข้าใจผิดหรือการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในทฤษฎีของมาร์กซ การเปลี่ยนแปลงบางเรื่องเกิดจากปฏิกิริยาระหว่างระบบความเชื่อไทยที่ฝังแน่นกับความคิดของมาร์กซ โดยแสดงออกในลักษณะการอธิบายความคิดของมาร์กซโดยใช้ศัพท์ทางพุทธศาสนา การเคลื่อนย้ายจุดที่เน้นในทฤษฎีของมาร์กซจากการเน้นทางเศรษฐกิจและวัตถุ ไปเป็นการเน้นทางศิลปวัฒนธรรมและจริยธรรม มีการขยายแนวความคิดของมาร์กซที่สามารถปรับให้เข้ากับโครงสร้างสังคมไทยและละเลยเพิกเฉยต่อความคิดมาร์กซที่ไม่สามารถปรับให้เข้ากับสังคมไทยได้ มีการปรับปรุงทฤษฎีของมาร์กซที่พัฒนาจากสังคมอุตสาหกรรมในยุโรปให้เข้ากับลักษณะสังคมชนบทในไทย รวมถึงได้มีการตีความใหม่ของประวัติศาสตร์ไทยให้เข้ากับแบบอย่างของมาร์กซ

และในงานวิจัย เวเดลได้วิเคราะห์เกี่ยวกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในฐานะเป็นแหล่งหลบภัยของนักคิดก้าวหน้าไทย ทั้งในทางปฏิบัติและในทางอุดมการณ์ แต่พทท. แสดงให้เห็นว่า พทท. มิได้มีความคิดแบบไทยๆ อย่างนักคิดก้าวหน้าผู้เข้ามาขอความช่วยเหลือจากพรรคแต่อย่างใด

จากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า สารสำคัญที่มีการศึกษาค้นคว้าไว้แล้ว สามารถใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ อุดมการณ์สังคมนิยมที่มีอยู่ในสังคมไทยนั้น ไม่ได้เริ่มจากสถานะในสังคมไทยเอง เช่น ความขัดแย้งทางชนชั้นระหว่างนายทุน กรรมกร หรือการกดขี่ขูดรีดในระบบทุนนิยมอย่างที่ปรากฏในสังคมตะวันตก แต่เป็นการนำเข้ามาจากจีนและเวียดนาม (พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม, 2526) ซึ่งสอดคล้องกับนฤมิตร สอดสุข (2526) ที่พบว่า สาธารณรัฐประชาชนจีนมีอิทธิพลต่อรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในลักษณะต่างๆ กันไป ในขณะที่ ตามไท ดิลกวิทยรัตน์ (2544) พบว่า รัฐบาลไทยจงใจทำให้เชื่อว่า คอมมิวนิสต์เป็นการรุกรานของต่างชาติ หรือเป็นผู้จ้องทำลายสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ แต่พอเนตร

พืงหลวง (2544) ก็พบว่า สังคมไทยมีความขัดแย้งในแนวทางอุดมการณ์อยู่จริง เห็นได้จากการต่อสู้เรียกร้องในเรื่องสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค ความเป็นธรรมในด้านต่างๆ ในสังคม รวมไปถึงข้อคิดเห็นต่างๆ ที่มีต่อเรื่องเกี่ยวกับชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม พทท. มีพัฒนาการทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณ มีปัจจัยที่มีอิทธิพลมาจากระบบการเมืองและการเปิดโอกาสทางกฎหมาย (สุริยันต์ สุวรรณราช, 2546) ส่วน ธิกันต์ ศรีนารา (2548) ได้พบลักษณะรูปการจิตสำนึกในส่วนของการวิเคราะห์สังคมไทยที่มีอย่างหลากหลาย จนนำไปสู่ความขัดแย้งภายในขบวนการและเกิด “วิกฤตศรัทธา” ขึ้น สอดคล้องกับ วิเดล (Wedel, 1982) ที่พบว่า ชาวพรรคคอมมิวนิสต์ไทยได้เปลี่ยนแปลงความคิดของมาร์กซอย่างผิดพลาด ทั้งโดยตั้งใจและไม่ตั้งใจ บางอย่างเกิดจากการเข้าใจผิดหรือการรู้เท่าไม่ถึงการณ์ในทฤษฎีของมาร์กซ บางเรื่องเกิดจากปฏิกริยาระหว่างระบบความเชื่อไทยที่ฝังแน่นกับความคิดของมาร์กซ

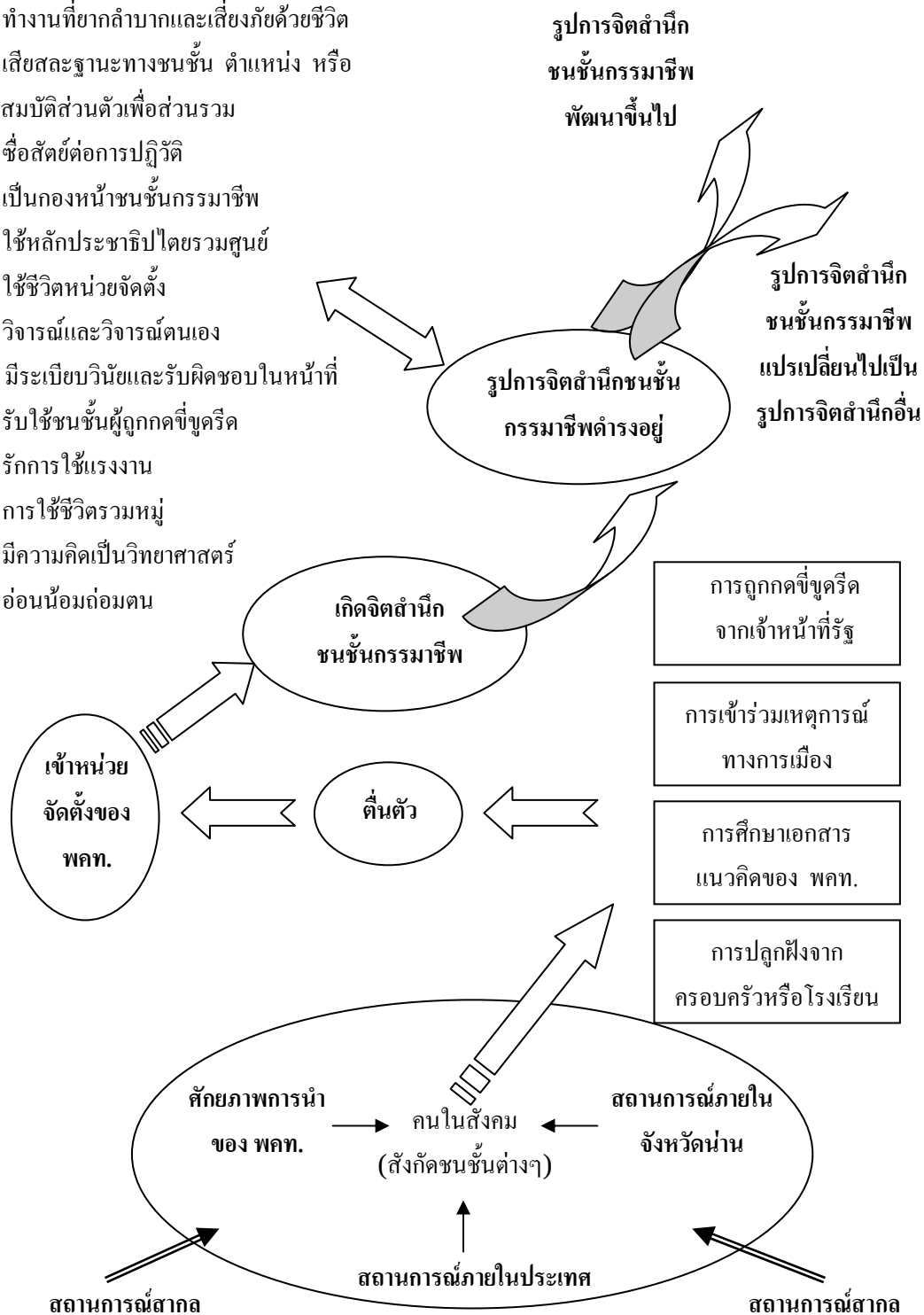
จากสาระสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นสัมภาษณ์และอภิปรายผลเกี่ยวกับรูปการจิตสำนึกในมิติลักษณะ ได้แก่ การวิเคราะห์สังคมไทย การกำหนดการยึดกุมทฤษฎีลัทธิมาร์กซ – เลนิน และความคิดเหมาเจ๋อตง ความเข้าใจในสถานการณ์และอนาคตของการปฏิวัติ รวมถึงรูปการจิตสำนึกในมิติของการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปเป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ขึ้นมาเป็นกรอบแนวคิดที่จะทำการศึกษาถึงเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ดังนี้

การปฏิบัติปฏิวัติในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน

- ยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ
- ทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต
- เสียดสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
- เชื่อสัจยต่อการปฏิวัติ
- เป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ
- ใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์
- ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง
- วิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง
- มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่
- รับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด
- รักการใช้แรงงาน
- การใช้ชีวิตรวมหมู่
- มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์
- อ่อนน้อมถ่อมตน

ภาพที่ 8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย อธิบายว่า คนในสังคมซึ่งสังกัดชนชั้นต่างๆ อยู่กัน มีสภาพการณ์ทางภววิสัยกระทำต่ออยู่ตลอดเวลา ทั้งสถานการณ์สากล สถานการณ์ภายในประเทศ สถานการณ์ภายในจังหวัดน่าน และศักยภาพการนำของ พทท. ที่มีการเผยแพร่รูปการจิตสำนึก ลัทธิมาร์กชวยูเสมอ ขณะเดียวกับที่คนเหล่านั้นเองก็ได้รับการปลูกฝังความคิดรักชาติจากครอบครัว หรือโรงเรียน มีการศึกษาเอกสารของ พทท. มีการเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง มีหน้าซ้ำบาง คนถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐโดยตรง จึงทำให้คนเหล่านั้นเกิดความตื่นตัวทางการเมือง ต่อมา จึงได้เข้าหน่วยจัดตั้งของ พทท. ซึ่งเป็นพรรคการเมืองสังกัดชนชั้นกรรมาชีพ คนเหล่านั้นจึงเกิด รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ที่มีลักษณะปฏิบัติปฏิบัติ จึงจะทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ไม่ว่าจะอยู่ในสภาพการณ์ทางภววิสัยใดยังคงดำรงอยู่ และยกระดับพัฒนาขึ้นไป อย่างไรก็ตาม สภาพการณ์ทางภววิสัยและอัตวิสัยของแต่ละบุคคลก็เป็นเงื่อนไขที่ทำให้คนเหล่านั้นแปรเปลี่ยน รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่นได้เช่นเดียวกัน

นิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ

จิตสำนึก หมายถึง ความคิดและความสำนึกของมนุษย์ที่เกิดจากการสัมผัสและรับรู้ภววิสัย ในขณะนั้นอย่างมีสติ และอยู่ภายใต้ความมุ่งหวังต่อผลลัพธ์

รูปการจิตสำนึก หมายถึง เนื้อหาสาระของความคิดทฤษฎีและการปฏิบัติ อันเป็นที่มาของการยึดถือเป็นอุดมการณ์ที่มุ่งหวังต่อผลลัพธ์ โดยรูปการจิตสำนึกของบุคคลมักขึ้นอยู่กับฐานะทาง ชนชั้นในสังคม เช่น รูปการจิตสำนึกของชนชั้นชาวนา รูปการจิตสำนึกของชนชั้นนายทุน รูปการ จิตสำนึกของกรรมาชีพ เป็นต้น

ชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง ชนชั้นผู้ใช้แรงงานกายและชนชั้นผู้ใช้แรงงานสมองที่อยู่ใน ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และภาคบริการ ในอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ซึ่งเขาเหล่านั้นไม่มี ปัจจัยการผลิตเป็นของตนเอง จำต้องขายพลังแรงงานเพื่อการยังชีพและอยู่ในระเบียบวินัยของ ห่วงโซ่การผลิตอย่างเป็นกระบวนการแบบอุตสาหกรรม และถูกกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นนายทุน เสมือนทาสที่ถูกโซ่ตรวนการผลิตแบบอุตสาหกรรมสมัยใหม่พันธนาการไว้ ซึ่งรวมถึงชนชาติส่วน น้อยที่อยู่ในกระบวนการผลิตของอุตสาหกรรมสมัยใหม่ด้วย

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง เนื้อหาสาระของระบบความคิดชนชั้นกรรมาชีพที่เกิดขึ้นจากสถานะของการผลิตในสังคมและได้ก่อรูปเป็นทฤษฎีและการปฏิบัติปฏิวัติอย่างมีระเบียบแบบแผนอันเป็นที่มาของการยึดถือเป็นอุดมการณ์ที่มุ่งหวังต่อชนชั้นกรรมาชีพ โดยที่ชนชั้นอื่นๆ สามารถดัดแปลงตนเอง ให้ขึ้นอยู่กับผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพได้

สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย หมายถึง ผู้สมัครใจที่ผ่านการรับรองและปฏิบัติตามระเบียบการของพรรค เข้าร่วมและปฏิบัติงานในองค์การจัดตั้งแห่งหนึ่งแห่งใดของพรรค รวมทั้งปฏิบัติตามมติของพรรคและชำระค่าบำรุงพรรค

ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน หมายถึง เขตปลอดปล่อยซึ่งมีอำนาจรัฐและกองทัพบกทหารเป็นของตนเอง ซึ่งมีด้วยกัน 6 เขต ในพื้นที่ของอำเภอเฉลิมพระเกียรติ อำเภอทุ่งช้าง อำเภอปัว อำเภอแม่จริม อำเภอบ่อเกลือ อำเภอเวียงสา อำเภอนาน้อย อำเภอสันติสุข ของจังหวัดน่าน

ชนชาติส่วนน้อย หมายถึง กลุ่มประชาชนชนชาติม้ง ชนชาติลัวะ ซึ่งที่มีภาษา ศิลปวัฒนธรรม และรูปแบบการดำเนินชีวิตแตกต่างจากกลุ่มประชาชนส่วนใหญ่ในเขตอำนาจรัฐ

การกดขี่ หมายถึง การใช้กฎหมายครอบงำ บังคับทางการเมือง

การขูดรีด หมายถึง การเอาเปรียบทางเศรษฐกิจ เช่น การรีดเก็บภาษี การปล้นสดมภ์ การแย่งยึดเอาผลผลิตส่วนเกินจากอีกชนชั้นหนึ่งอย่างไม่เป็นธรรม

สังคมคอมมิวนิสต์ หมายถึง สังคมที่ปราศจากการกดขี่ขูดรีดระหว่างชนชั้น และถือเป็นสังคมที่พัฒนาต่อจากระบอบสังคมสังคมนิยม

บทที่ 3

วิธีการวิจัย

ผู้ศึกษาได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย(พคท.) ที่เคยพำนักอยู่ในเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่ง จนกระทั่งฐานที่มั่นจังหวัดน่านสิ้นสุดลงในปี 2526 และปัจจุบันยังมีชีวิตอยู่

การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง ร่วมกับการใช้เทคนิค Snow Ball Sampling Technique (สุภาวศ์ จันทวานิช, 2539) เพื่อการสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก (In-depth Interview) ได้แก่ เลขานุการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กรรมการบริหารกลาง พคท. กรรมการระดับจังหวัด กรรมการระดับเขต และสมาชิก พคท. รวมจำนวน 22 คน โดยเห็นว่ากลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ เป็นกลุ่มตัวอย่างที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ในตำแหน่งที่ต่างกัน ภายใต้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเช่นเดียวกัน ซึ่งสามารถอนุมานถึงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของกลุ่มประชากรได้ทั้งทางปริมาณและคุณภาพ

เครื่องมือและอุปกรณ์ที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างคำถามปลายปิดและปลายเปิด ใช้การสนทนากลุ่มในประเด็นที่เกี่ยวข้อง แล้วจดบันทึก โดยมีอุปกรณ์ช่วย ได้แก่ สมุดจดบันทึก และเทปบันทึกเสียง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยการศึกษาค้นคว้าเอกสารจากห้องสมุดในมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอจดหมายเหตุมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สภาวิจัยแห่งชาติ รวมถึงแหล่งข้อมูลอื่นๆ โดยการช่วยเหลือของสมาชิกพรรคฯ

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกกับสมาชิกพรรคฯ และใช้กระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) ด้วยเทคนิคกระบวนการกลุ่ม สัมภาษณ์รายบุคคล และสัมภาษณ์กลุ่ม (Focus Group) ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อนำไปสู่การสรุปผลการศึกษาตามปัญหาการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครบถ้วนแล้ว ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย แล้วดำเนินการสรุป โดยใช้การอ้างอิงแบบอุปนัย (induction)

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดงานที่คาดว่าจะดำเนินการและระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

งานที่คาดว่าจะดำเนินการ	ระยะเวลาในการวิจัย
1. สำรวจปัญหาและตรวจสอบเอกสาร	ธันวาคม 2549 – มกราคม 2550
2. จัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา	กุมภาพันธ์ 2550 – เมษายน 2550
3. เสนอโครงร่างวิทยานิพนธ์	พฤษภาคม 2550
4. สร้างแบบสัมภาษณ์ จัดเก็บและรวบรวมข้อมูล	มิถุนายน 2550 – สิงหาคม 2550
5. จัดทำระบบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปผลการวิจัย	กันยายน 2550 – ตุลาคม 2550
6. พิมพ์รายงานวิทยานิพนธ์และเสนออาจารย์ที่ปรึกษา	ตุลาคม 2550
7. เสนอสอบวิทยานิพนธ์	พฤศจิกายน 2550
8. จัดพิมพ์รูปเล่มวิทยานิพนธ์	พฤศจิกายน 2550

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ แห่งประเทศไทย ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

การศึกษาลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พคท.) ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ตามวัตถุประสงค์การวิจัยนี้มี 5 ประเด็น ดังต่อไปนี้

1. ความหมาย (definition) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ
2. รากฐานที่มา (genesis) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ
3. โครงสร้าง (structure) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ
4. เนื้อหา (content) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ
5. พัฒนาการ (development) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

1. ความหมาย (definition) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

ในด้านความหมายของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนี้ กลุ่มตัวอย่างได้นิยามความหมายด้วยถ้อยคำที่แตกต่างกัน เช่น ระบบความคิด โลกทัศน์ อุดมการณ์ แนวคิด โดยผลการวิจัย พบว่าผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งในอดีตเป็นกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรม เช่น สหายพลังภูมิ (2549: สัมภาษณ์) ให้ความหมายว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง โลกทัศน์การมองปัญหาต่อสิ่งต่างๆ ของชาวคอมมิวนิสต์” ในขณะที่กลุ่มซึ่งในอดีตเป็นนักศึกษาและได้เข้าร่วมต่อสู้ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จำนวน 3 คน คือ 1. สหายสิทธิพิชัย (2550: สัมภาษณ์) ให้ความหมายว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง ระบบความคิดในการต่อสู้เคลื่อนไหวเพื่อชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีดในสังคม” 2. สหายสีดอภคุณ (2550: สัมภาษณ์) ให้ความหมายว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง อุดมการณ์ที่จะทำงานเพื่อ ชนชั้นที่ไร้สมบัติในสังคมให้มีความเป็นอยู่ที่ดีและมั่นคงขึ้น” และ 3. สหายผองแก้ว (2550: สัมภาษณ์) ให้ความหมายว่า

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง ระบบความคิดและจินตภาพที่มีผลประโยชน์ของชนชั้นผู้ออกแรงงานเป็นจุดหลัก ระบบคิดหรือรูปการจิตสำนึกใดนำไปสู่ผลประโยชน์ของชนชั้นใด เราสามารถวินิจฉัยได้ทันที เช่น หากคิดว่า ความจนกับความร่ำรวยขึ้นอยู่กับพรหมลิขิต เราก็จะวินิจฉัยได้ทันทีว่า ระบบความคิดเช่นนี้ คือรูปการจิตสำนึกของชนชั้นผู้กดขี่บูครีดพันเปอร์เซ็นต์ เพราะการคิดเช่นนี้เอง ผลประโยชน์ทั้งปวงจึงไหลไปกองอยู่กับชนชั้นผู้กดขี่บูครีดทั้งหมด เป็นการมองไม่เห็นกระบวนการกดขี่บูครีดนั่นเอง

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้สัมภาษณ์ซึ่งในอดีตมีอาชีพแพทย์ก่อนเข้าร่วมการต่อสู้ในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน จำนวน 2 คน ให้ความหมายรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง จิตสำนึกการต่อสู้ระหว่างผู้ถูกกดขี่กับผู้กดขี่ไปจนกว่าการกดขี่บูครีดหมดหายไปจากโลก นี่คือรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามลัทธิคอมมิวนิสต์” (สหายุชุนน่าน, 2550: สัมภาษณ์) และอีกคนให้ความหมายว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ตามลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน เป็นไปอย่างสอดคล้องกับทฤษฎี และไม่ขึ้นอยู่กับเจตจำนงของผู้ใด” (สหายุชุนน่าน, 2550: สัมภาษณ์)

ส่วนผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง คือ สหายุชุนน่าน (2550: สัมภาษณ์) ได้ให้ความหมายรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพว่า

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง อุดมการณ์ในการสร้างสรรค์สังคมในอุดมคติที่เริ่มจากการต่อสู้ของคนทุกชั้นในสังคมอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางชนชั้น เพื่อทำลายอีกชนชั้นหนึ่งที่กดขี่บูครีด เป็นการเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ชนชั้นหนึ่งบูครีดชนชั้นหนึ่ง ซึ่งต่างจากการเปลี่ยนแปลงชนชั้นปกครอง หรือเปลี่ยนตัวบุคคลที่มาปกครอง แต่เป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างขนานใหญ่ ทั้งเรื่องการแบ่งปันผลประโยชน์ให้กับชนชั้นผู้ใช้แรงงาน จนถึงการเปลี่ยนแปลงศิลปวัฒนธรรมและรูปการจิตสำนึก นั่นคือการสร้างสังคมประชาธิปไตยประชาชน สู่เศรษฐกิจสังคมนิยม จนกระทั่งเข้าสู่สังคมคอมมิวนิสต์ที่สลายการกดขี่บูครีดทางชนชั้น และสุดท้ายก็คือการสลายรัฐและสลายพรรคในที่สุด

จากความหมายของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามการนิยามของผู้ให้สัมภาษณ์ดังกล่าวข้างต้นนั้น ผู้วิจัยสรุปแยกความหมายได้ 4 ประเด็น ดังนี้

1. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง โลกทัศน์ในการมองปัญหาต่อสิ่งต่างๆ อย่างสอดคล้องกันระหว่างอัครวิสัยกับภาววิสัย เป็นการสะท้อนไปมาแบบวัตถุกำหนดจิต และจิตมีบทบาทในการดัดแปลงวัตถุได้
2. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง ระบบคิดและจินตภาพที่ยืนอยู่บนผลประโยชน์ของชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีดหรือชนชั้นกรรมาชีพ
3. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง อุดมการณ์สร้างสรรค์สังคมในอุดมคติ ที่เริ่มจากการต่อสู้ทางชนชั้นไปถึงการสร้างสังคมประชาธิปไตยประชาชน สู้สังคมสังคมนิยม จนกระทั่งเข้าสู่สังคมคอมมิวนิสต์ ที่สลายการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้น และสุดท้ายก็คือการสลายรัฐและสลายพรรคในที่สุด
4. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง โลกทัศน์และชีวทัศน์ของชาวคอมมิวนิสต์ตามลัทธิมาร์กซ ซึ่งเป็นระบบความคิดที่ค้นพบและเป็นทฤษฎีพื้นฐานที่ชาวคอมมิวนิสต์ถือเป็นทิศทางการปฏิบัติสังคม

และสรุปภาพรวมได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หมายถึง โลกทัศน์ในการมองปัญหาต่อสิ่งต่างๆ ของชาวคอมมิวนิสต์ โดยมีลัทธิมาร์กซเป็นทฤษฎีชี้นำการปฏิบัติปฏิบัติ และมีชีวทัศน์ที่สอดคล้องกับโลกทัศน์ เป็นไปเพื่อผลประโยชน์ของชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีดหรือชนชั้นกรรมาชีพ โดยการร่วมสร้างสรรค์สังคมตามอุดมคตินิยมมาร์กซ ที่เริ่มจากการต่อสู้ทางชนชั้นไปถึงการสร้างสังคมประชาธิปไตยประชาชน สู้สังคมสังคมนิยม จนกระทั่งเข้าสู่สังคมคอมมิวนิสต์ ที่สลายการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้น และสุดท้ายคือการสลายรัฐและสลายพรรคในที่สุด

จากความหมายของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามการนิยามของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยเห็นว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนที่แม้จะมีอาชีพที่แตกต่างกัน แต่การให้ความหมายของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพก็เป็นไปอย่างสอดคล้องกับทฤษฎีลัทธิมาร์กซ ที่ให้ความสำคัญกับการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อชนชั้นกรรมาชีพ เพราะถือว่า ชนชั้นกรรมาชีพเป็นชนชั้นต่ำสุดที่มีแต่ถูกกดขี่ขูดรีดจากชนชั้นอื่น จึงจำเป็นต้องอาศัยโลกทัศน์และชีวทัศน์ในการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อโค่นล้มทำลายการกดขี่ขูดรีดทั้งปวง ทั้งนี้ ชาวคอมมิวนิสต์ยึดถือลัทธิมาร์กซเป็นอาวุธทางความคิดเพื่อจุดประสงค์ในการปลดปล่อยชนชั้นกรรมาชีพทั้งทางวัตถุและทั้งทางจิตใจ โดยใช้เงื่อนไขการเผด็จการ

ของตน ทำให้ลัทธิคอมมิวนิสต์ปรากฏเป็นจริงขึ้น ทำให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันของมนุษยชาติ ปรากฏเป็นจริงขึ้น และปล่อยให้การเผด็จการของตนค่อยๆ สลายไป (บุญศักดิ์ แสงระวี, 2549: 11-12)

ผู้วิจัยเห็นว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีความสำคัญอยู่ที่การยึดกุมหลักการว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ที่ยืนอยู่บนจุดยืนเพื่อชนชั้นกรรมาชีพ หรือชนชั้นผู้ใช้แรงงานที่ถูกกดขี่ขูดรีด เพื่อปลดปล่อยพลังการผลิตทางวัตถุและพันธุนาการทาง จิตใจจากผู้กดขี่ขูดรีดทั้งปวง รวมทั้งปลดปล่อยความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในกระบวนการ ผลิตที่จะต้องแบ่งปันผลผลิตอย่างเป็นธรรม ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน โดยเชื่อมั่นว่า ชนชั้นกรรมาชีพ สามารถตื่นตัว มีจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น จนกระทั่งลุกขึ้นปฏิวัติอย่างถึงที่สุดได้ ซึ่งการปฏิวัติ จะต้องเริ่มจากการมีรูปการจิตสำนึกขึ้นที่ถูกต้อง คือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ พร้อมทั้งมี การกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธีที่จะเอาชนะชนชั้นที่กดขี่ขูดรีดด้วยความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ จึงจะนำไปสู่การขึ้นหยึด ไม่ล้มเหลว กล้าหาญและเสียสละอย่างถึงที่สุดได้

2. รากฐานที่มา (genesis) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

ประเด็นรากฐานที่มา (genesis) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนี้ เป็นส่วนหนึ่งใน ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่จะสะท้อนที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ เกิดขึ้นในสังคมไทยว่าเป็นไปตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซหรือไม่ ซึ่งผู้ให้สัมภาษณ์มีทัศนะและ ความเข้าใจต่อรากฐานที่มา (genesis) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ดังผลการวิจัยต่อไปนี้

มีผู้ให้สัมภาษณ์บางคนเห็นว่า รากฐานที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทาง ทฤษฎีนั้นมีรากฐานมาจากวัตถุนิยมวิสัยรอบๆ ตัว จากภายนอกหรือสิ่งแวดล้อม แล้วก่อรูปเป็น จิตสำนึก (consciousness) ดังความเห็นของสหยาสิทธิ์พยัคฆ์ (2550: สัมภาษณ์) ที่ได้อธิบายว่า

ลัทธิมาร์กซนั้นเชื่อว่า วัตถุหรือสภาพแวดล้อมที่มีผลในการกำหนดจิต ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม แต่มนุษย์มีอีกส่วนที่สำคัญคือ อวัยวะในการรับรู้ ในการสัมผัสกับ วัตถุที่จะทำให้เกิดจิตสำนึก คือ การคิดได้ ซึ่งช่องทางที่ทำให้เกิดจิตสำนึกมี 2 ทาง คือ การเรียนรู้จากภายนอกและการรับรู้จากอวัยวะภายใน ที่สามารถเรียนรู้ ศึกษา ฝึกฝน และ ทำงาน อวัยวะภายใน ได้แก่ หู ตา จมูก ลิ้น กาย ใจหรือสมอง และผัสสะ ในการเรียนรู้ว่า

วัตถุกับจิตสัมพันธ์กัน ลัทธิมาร์กซ์เป็นลัทธิวัตถุนิยมจึงถือวัตถุเป็นหลัก แตกต่างกับลัทธิจิตนิยมที่ถือจิตเป็นหลัก ซึ่งจิตนิยมสุดขั้วสูงสุด ก็คือ เชื่อในพระเจ้า เชื่อในพระอัลเลาะห์

นอกจากนี้ สหยาสิทธิ์พัคค์ยังมีทัศนะว่า จิตสำนึกของคนเรานั้นสามารถเติบโตได้ ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมที่กำหนดจิตในขณะนั้น เช่น ภาควิชาที่มีความร้อน ความร้อนเป็นสภาพภายนอกที่ทำให้มีจิตสำนึกหรือมีจินตภาพว่า อีสานร้อนแห้งแล้ง จึงถือว่า สิ่งแวดล้อมทางวัตถุ คือ ความร้อน อีกตัวอย่างคือ เด็กเติบโตในสังคมเกษตรกับเด็กที่เกิดและเติบโตในสังคมอุตสาหกรรม จะมีความรู้สึกนึกคิดต่างกัน นั่นคือ เด็กที่เติบโตในสังคมเกษตรจะมีอารมณ์เย็นกว่าเด็กที่เกิดและเติบโตในสังคมอุตสาหกรรม เป็นต้น

จากทัศนะของสหยาสิทธิ์พัคค์ที่กล่าวถึงวัตถุภววิสัยกำหนดจิตนั้น สอดคล้องกับความเห็นของสหยาพนว (2550: สัมภาษณ์) ที่มีทัศนะว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ มีรากฐานที่มา 2 ทาง คือ มาจากภายนอกและมาจากภายในจิตใจของชนชั้นกรรมาชีพ ดังนี้

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีรากฐานที่มา 2 ทาง คือ ภายนอกและภายใน ซึ่งภายนอก ได้แก่ สถานการณ์การกดขี่ขูดรีดและการต่อสู้ ส่วนภายในก็คือ ภาวะจิตใจที่มีพัฒนาการสูงจนเต็มแล้ว นั่นคือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจะไม่เกิดในยุคทาส หรือยุคศักดินา จำต้องเกิดในยุคทุนนิยมที่มีกรรมาชีพหรือกรรมกรสมัยใหม่ถูกกดขี่ขูดรีดจำนวนมาก ก่อตัวเป็นชนชั้นขึ้นมาแล้ว ทำให้เงื่อนไขภายในจิตใจของชนชั้นกรรมาชีพซึ่งประกอบด้วย ความทุกข์ยาก ความอดอยาก ความน้อยเนื้อต่ำใจที่ถูกเหยียบย่ำทางสังคม กระทั่งอาจเกิดความเคียดแค้นชิงชังต่อผู้กดขี่ขูดรีด และถ้าหากชนชั้นกรรมาชีพมีระบบความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ มองทะลุถึงความชั่วร้ายของชนชั้นกดขี่ขูดรีดและเห็นความดีของผู้ถูกกดขี่ขูดรีด รวมทั้งเห็นประวัติศาสตร์การพังทลายของระบอบการกดขี่ขูดรีดแล้ว ชนชั้นกรรมาชีพก็จะต่อสู้ด้วยปัญญาและมีความสุขที่ได้ต่อสู้อย่างเสียสละ เต็มใจที่จะทอร่างปูทางสู่สังคมใหม่ ซึ่งใครก็ไม่อาจขัดขวางได้

การแสดงทัศนะถึงรากฐานที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสหยาพนวนั้น เห็นได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจำต้องเกิดในยุคทุนนิยมซึ่งมีกรรมาชีพหรือกรรมกรสมัยใหม่จำนวนมากถูกกดขี่ขูดรีดและก่อตัวเป็นชนชั้นขึ้นแล้ว หากเมื่อใดที่ชนชั้นกรรมาชีพ

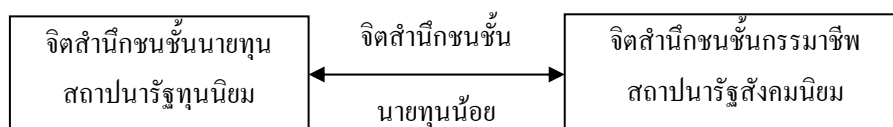
มีระบบความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ มองเห็นการกดขี่ขูดรีดแล้วก็จะต่อสู้เพื่อสร้างสังคมใหม่ เป็นการยืนยันทัศนะของสหยาสิทธิ์พิทักษ์ที่กล่าวว่า

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นรูปการจิตสำนึกที่เกิดขึ้นมาจากการพัฒนาของทุนนิยม ซึ่งกรรมาชีพถือเป็นชนชั้นล่างสุดของโครงสร้างทางชนชั้นในสังคมที่ถูกกดทับจากชนชั้นอื่นเป็นชั้นๆ ไป คือ นอกจากจะถูกกดทับจากชนชั้นนายทุนโดยตรงแล้ว ชนชั้นอื่นๆ ก็กดทับชนชั้นกรรมาชีพเสียหมดทั้งสิ้น เมื่อชนชั้นกรรมาชีพที่ถูกกดทับจากชนชั้นนายทุนเกิดจิตสำนึก จึงเป็นจิตสำนึกที่จะต่อสู้ คือ 1. ต่อสู้ตลอดเวลา 2. อย่างกล้าหาญ 3. โดยไม่เห็นแก่ตัว การเกิดจิตสำนึกการต่อสู้เช่นนี้ เกิดจากสภาพการดำรงอยู่ของชีวิตกรรมาชีพภายใต้สังคม เศรษฐกิจ และการเมืองในแต่ละยุคสมัย เมื่อกรรมาชีพจำต้องลุกขึ้นสู้เรียกร้องเศรษฐกิจ จึงนำไปสู่การต่อสู้ทางการเมือง และชนชั้นกรรมาชีพก็มีปัญญาชนของชนชั้นตน แม้ปัญญาชนนั้นจะไม่ได้มาจากชนชั้นกรรมาชีพโดยตรงก็ตาม แต่ก็มาเผยแพร่แนวคิดจิตสำนึกได้ นั่นคือ ปัญญาชนกรรมาชีพ จะต้องมาบอก มาจัดศึกษา ทำให้จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นเหตุเป็นผล สามารถอธิบายได้ มีการพัฒนาได้ เสริมได้ แต่งได้ กำจัดทิ้งได้ ถ้าไม่มีปัญญาชนมาปฏิบัติ จิตสำนึกก็ไม่เป็นเหตุผลมากนัก เพราะไม่มีใครอธิบายได้

จากทัศนะของสหยาสิทธิ์พิทักษ์และสหยาผงนัว เห็นได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจะต้องมีการต่อสู้ทางการเมืองหรือการต่อสู้ทางชนชั้น หรือกล่าวได้ว่า มีการปฏิบัติการทางสังคมโดยการเข้าร่วมต่อสู้ทางชนชั้น ซึ่งทัศนะดังกล่าวเป็นทัศนะที่สอดคล้องกับสหยาภูวาทย์ (2550: สัมภาษณ์) ซึ่งในอดีตเป็นนักวิชาการและปัญญาชนของ พทท. ที่ทำงานเผยแพร่โฆษณาในสถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย(สปท.)¹⁴ อยู่ช่วงหนึ่ง โดยสหยาภูวาทย์ให้ทัศนะว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้นไม่ได้เกิดขึ้นเองลอยๆ หากแต่จะต้องมาจากการปฏิบัติทางสังคม ซึ่งการปฏิบัติการทางสังคมในทัศนะของสหยาภูวาทย์คือ “การปฏิบัติทางการผลิตในสังคมที่มีชนชั้น จิตสำนึกก็เป็นไปตามชนชั้น ในสังคมทุนนิยม มีจิตสำนึกหลักอยู่ 2 จิตสำนึก คือ จิตสำนึกชนชั้นนายทุนและจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ส่วนจิตสำนึกชนชั้นนายทุนน้อย จะมีจิตสำนึก

¹⁴ สถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย(สปท.) เปิดเมื่อปี 2505 เนื่องในวาระครบรอบ 20 ปีของการก่อตั้ง พทท. ซึ่ง สปท. ตั้งอยู่ที่คุนหมิง ประเทศจีน โดย พทท. ได้ให้อัสนี พลจันทร์ รับผิดชอบดำเนินการจนออกอากาศได้ แต่ต่อมาพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยขอให้ยุติการใช้ สปท. โจมตีรัฐบาลเกรียงศักดิ์ ชมนันท์ แลกกับการขนอาวุธผ่านไทยไปช่วยเขมรแดง สปท. จึงออกอากาศวันสุดท้าย เมื่อวันที่

แกว่งไปแกว่งมาระหว่าง 2 ขั้ว” ซึ่งจิตสำนึกชนชั้นนายทุนน้อยที่แกว่งไปแกว่งมาระหว่าง 2 ขั้วตามทัศนะของสหยาภูวาทิพย์นี้ สามารถแสดงภาพจำลองได้ดังนี้

ภาพที่ 9 การแกว่งไปมาระหว่าง 2 ขั้ว ของจิตสำนึกนายทุนน้อย

สหยาภูวาทิพย์จึงมีทัศนะว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นรูปการจิตสำนึกของฝ่ายซ้ายที่มีการปฏิบัติทางสังคม และยืนยันว่า “สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ต้องยืนหยัดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ”

สำหรับการต่อสู้ทางชนชั้นของกรรมาชีพหรือการปฏิบัติการทางสังคมนั้น สหยาสิทธิ์พยัคฆ์มีทัศนะว่า “ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องต่อสู้มากกว่าและกล้าหาญมากกว่าชนชั้นกลาง ส่วนชนชั้นสูงหรือชนชั้นอื่นไม่กล้าต่อสู้ เพราะกลัวสูญเสียบ้าน รถ ทรัพย์สิน ส่วนกรรมาชีพเมื่อต่อสู้แล้วคาร์ล มาร์กซ บอกว่า จะสูญเสียเพียงโซ่ตรวนเท่านั้น” ทั้งนี้ สหยาสิทธิ์พยัคฆ์ยังได้เพิ่มเติมว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ เป็นรูปการจิตสำนึกที่เกิดและเติบโตมาจากการทำงาน และเป็นการทำงานเพื่อคนอื่น คือ เพื่อนายจ้าง เพื่อนายทุน และเพื่อชนชั้นอื่นอีกด้วย”

อย่างไรก็ตาม รากฐานที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทัศนะของสหยาบันลือยุทธ์ (2550: สัมภาษณ์) ซึ่งในอดีตเป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่งนั้น กลับเห็นว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีรากฐานที่มาจากประเทศรัสเซีย ซึ่งได้พัฒนามาจากรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ของชาวนารัสเซียที่เรียกว่า พวกนารอดนิกส์ แต่เลนินมองเห็นว่า ประเทศรัสเซียมีกรรมกรสมัยใหม่เกิดขึ้นแล้ว ชาวกอมมิวนิสต์จึงควรมีจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ” ซึ่งคำว่า “ชนชั้นกรรมาชีพ” ในความหมายของสหยาบันลือยุทธ์ หมายถึง “พวกที่ไม่มีของอะไรจะขาย พวกขายแรงงาน พวกที่มีแต่พลังแรงงาน (Labor Power) พวกนี้จะได้รับค่าแรง (wage) จากการทำงานเพื่อยังชีพ”

จากทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับรากฐานที่มา (genesis) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังกล่าว ผู้วิจัยสรุปได้ 2 ประเด็น ดังนี้

1. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีรากฐานที่มาจากสภาพแวดล้อมหรือวัตถุ หมายความว่าฐานะทางเศรษฐกิจ สถานการณ์การกดขี่ขูดรีด ซึ่งเป็นรูปการจิตสำนึกต่อสู้ที่เกิดจากการรับรู้จากภายใน มีภาวะจิตใจที่พร้อมเสียดสี อุทิศชีวิต มีวิสัยทัศน์เป็นวิทยาศาสตร์ มองเห็นประวัติศาสตร์ ผ่านการศึกษา เรียนรู้ ฝึกฝน มีการปฏิบัติทางสังคมหรือการทำงานเพื่อคนอื่น

2. รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีรากฐานที่มาจากกระตุ้นตัวทางชนชั้น ที่จะเข้าใจการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้น จนกระทั่งเกิดจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในที่สุด

ในทางทฤษฎีวัตถุนิยมวิภาษวิธีได้อธิบายว่า ธาตุแท้โลกนี้คือวัตถุซึ่งเป็นสิ่งที่เกิดก่อนจิต และจิตสำนึกเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายหลังการวิวัฒนาการของวัตถุที่มีมาอย่างยาวนาน ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษไม่ได้ปฏิเสธความสำคัญของจิตสำนึก เพราะจิตสำนึกในด้านหนึ่งไม่เพียงแต่สะท้อนกลับการดำรงอยู่ของวัตถุรอบๆ แต่อีกด้านหนึ่ง จิตสำนึกยังมีความสามารถของคนกระทำต่อการดำรงอยู่ของวัตถุ เห็นได้จาก 2 ด้าน คือ หากว่าจิตสำนึกสามารถสะท้อนกลับสภาพความเป็นจริงของการดำรงอยู่ทางภววิสัยได้อย่างถูกต้อง นั่นคือ มองเห็นการถูกกดขี่ขูดรีด มองเห็นความทุกข์ยากลำบาก จิตสำนึกก็สามารถช่วยให้เปลี่ยนแปลงโลกภววิสัยที่ถูกกดขี่ขูดรีดได้ โดยการต่อสู้ร่วมกันทั้งชนชั้น ตรงกันข้าม หากจิตสำนึกไม่สามารถสะท้อนกลับการดำรงอยู่ทางภววิสัยได้อย่างถูกต้อง เห็นแต่เพียงว่า ความทุกข์ยากลำบากของตน เกิดจากกรรม หรือตนมีบุญวาสนาต่ำต้อย ทำให้ต้องลำบากยากจน ก็จะทำให้มีความคิดชี้นำไปสู่การกระทำที่หลงทิศผิดทาง อันจะทำให้คนเราดำเนินการปฏิบัติเปลี่ยนแปลงธรรมชาติและสังคมประสบความสำเร็จ ไม่สามารถบรรลุเป้าหมายที่คาดการณ์ไว้ให้ปรากฏเป็นจริงได้

นอกจากนี้ ในสังคมที่มีชนชั้น ซึ่งกรรมสิทธิ์ ฐานะในกระบวนการผลิต และการแบ่งปันผลผลิตมีความแตกต่างกัน เป็นผลให้เกิดรูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นเป็นไปอย่างดุเดือดเอาเป็นเอาตาย โดยชนชั้นที่ได้เปรียบในสังคมได้สถาปนารัฐและกลไกรัฐขึ้น เพื่อบังคับ ควบคุม กดขี่ ขูดรีดชนชั้นที่เสียเปรียบ รักษาผลประโยชน์ของตน ซึ่งการบังคับ ควบคุมนั้น มีการควบคุมทางร่างกาย พฤติกรรม และควบคุมรูปการจิตสำนึกชนชั้นที่เสียเปรียบอีกด้วย

ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รากฐานที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ล้วนกำหนดมาจากฐานะปฏิบัติทางชนชั้นของบุคคลที่มองเห็นการถูกกดขี่ขูดรีดและความทุกข์ยากที่เกิดขึ้นใน

สังคมชนชั้น (social class) แล้วให้คุณค่าต่อการต่อสู้ทางชนชั้นเพื่อให้พ้นจากการถูกกดขี่ขูดรีด พ้นจากภาวะบีบคั้นทางเศรษฐกิจและการเมืองที่ทำให้ขาดแคลนปัจจัยการยังชีพ พ้นจากความทุกข์ยาก รวมถึงการมองเห็นถึงการครอบครองทรัพย์สิน ฐานะ เกียรติยศ ความดี ความเลว คุณธรรม จริยธรรม และการกระทำต่างๆ นั้น ล้วนเป็นไปตามผลประโยชน์ทางชนชั้นทั้งสิ้น

กล่าวโดยสรุปแล้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า รากฐานที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น ภาววิสัยซึ่งเป็นสิ่งแวดล้อมภายนอกมีความสำคัญต่อความสำนึกภายในตนซึ่งเป็นอัตวิสัยของบุคคล และการจะมองเห็นสภาวะการณ์ของการกดขี่ขูดรีด การถูกกดขี่ขูดรีด และการต่อสู้ทางชนชั้นนั้น จะต้องผสานกับเงื่อนไขภายในของบุคคล โดยการปฏิบัติทางสังคม เช่น การสนใจใฝ่ศึกษา การเข้าร่วมขบวนการต่อสู้ และการให้คุณค่าของการต่อสู้ทางชนชั้น เป็นต้น

3. โครงสร้าง (structure) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ในด้านโครงสร้าง (structure) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น สหายภูผาวิทย์ (2550: สัมภาษณ์) เห็นว่า “จิตสำนึกในทางชนชั้นนั้นมี 2 ระดับ คือ จิตสำนึกตามภาวะการดำรงอยู่และจิตสำนึกเพื่อชนชั้นตน” กล่าวคือ จิตสำนึกตามภาวะการดำรงอยู่เป็นระดับโครงสร้างฐานราก และจิตสำนึกเพื่อชนชั้นเป็นโครงสร้างระดับบน หรือเป็นการยกระดับขึ้นสูงในแนวตั้ง

ส่วนสหายผองแก้ว (2550: สัมภาษณ์) ให้ทัศนะเกี่ยวกับโครงสร้างของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สัมพันธ์กับการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ดังนี้

จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีโครงสร้างทั้งทางการเมืองการปกครอง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม โดยมีรูปการจิตสำนึกทางเศรษฐกิจเป็นฐานการคิดขั้นที่ 1 มีรูปการจิตสำนึกทางสังคม วัฒนธรรมเป็นขั้นที่ 2 มีรูปการจิตสำนึกทางการเมืองเป็นขั้นบนหรือขั้นที่ 3 ทั้งนี้ คำว่า “จิตสำนึก” ก็คือ “ต้องสำนึกถึงแบบมีสติสัมปชัญญะครบถ้วน” คุณต้องจงใจที่จะคิดอย่างนั้น เช่น ถ้าคุณเป็นคนยากจน คุณก็มีจิตสำนึกว่า จะต้องหางานทำและรับจ้างคนอื่นตลอดไป แต่ถ้าคุณคิดว่าแม้จะยากจนและรับจ้างอยู่ก็ตาม ก็ทำงานปฏิบัติเปลี่ยนแปลงเพื่อทำลายระบอบทุนนิยมลงไปด้วย แบบกลางวันรับจ้าง กลางคืนปฏิบัติงานปฏิวัติ นี่ย่อมแสดงว่า คุณมีจิตสำนึกแล้ว เพราะคุณจงใจที่จะมีระบบคิดอย่างนั้น ซึ่งตรงกันข้าม

กับระบบการคิดจะรับจ้างตลอดชาติ ซึ่งเป็นระบบคิดของชนชั้นนายทุน หรือคุณมีระบบคิดเชื่อกรรมเชื่อเวร เชื่อพรหมลิขิต ซึ่งเป็นระบบคิดของศักดินา ก็เท่ากับคุณไม่มีจิตสำนึกอะไร เป็นแต่เพียงความรู้สึกนึกคิดตามสัญชาตญาณเหมือนหมูเหมือนไก่ในเล้าเท่านั้น และเป็นไปตามระบบคิดที่ชนชั้นปกครองกำหนดให้

จากทัศนะของสหายผ่องแก้ว ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โครงสร้างของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสหาย พทท. นั้น จะต้องพิจารณาองค์ประกอบจากสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองเป็นแกนหลัก โดยรูปการจิตสำนึกเช่นนี้จะต้องเชื่อมโยงจากทวิสัยภายนอกเข้าสู่อติวิสัยภายใน ผ่านปฏิบัติการทางสังคม การศึกษา เรียนรู้ ขบคิด และตัดสินใจโดยจิตใจที่จะต้องมียุทธศาสตร์การจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ อันมีเนื้อหาสาระเกี่ยวกับอุดมการณ์ วัตถุประสงค์ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี โลกทัศน์ และชีวทัศน์ เป็นสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ในทางทฤษฎี เลนินได้กล่าวถึงความเป็นไปเองและความมีจิตสำนึกซึ่งเป็น 2 ขั้นตอนของกระบวนการต่อสู้ทางชนชั้นว่า การต่อสู้ในช่วงแรกจะเป็นไปตามทวิสัยของการกดขี่ขูดรีด การต่อสู้จึงมุ่งแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจเฉพาะหน้าเพื่อตนเองและลูกหลาน ในระยะนี้ เลนินเรียกว่า ระยะที่กำลังฟักตัวของความมีจิตสำนึกอันเป็นธาตุแท้ของลักษณะที่เป็นไปเอง (by itself) จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2 คือ ระยะที่กระบวนการต่อสู้ได้เกิดจิตสำนึกอย่างสมบูรณ์ หรือเป็นความสำนึกเพื่อชนชั้นของตน (for itself) ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อคนรุ่นต่อไป (สุรเสกข์ สุวิษฐา, 2526) ซึ่ง Lukas (1979 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) ได้ศึกษาค้นคว้าในภายหลังพบว่า เกณฑ์วัดระดับจิตสำนึกมี 2 เกณฑ์ คือ เกณฑ์การมองเห็นประโยชน์ของชนชั้นตน (interest for itself) และเกณฑ์ความสามารถในการมองเห็นสังคม โดยมีความรอบรู้แบบส่วนรวมทั้งหมด (totality) นั่นเอง

ผู้วิจัยเห็นว่า โครงสร้างรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีทั้งแนวระนาบ คือ ทัศนะที่มองสภาพแวดล้อมประสานกับจิตใจภายในในขณะที่ขบคิด หรือที่เรียกว่า การวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน ส่วนแนวตั้ง คือ การเชื่อมโยงจากอดีตสู่ปัจจุบัน และคาดการณ์ถึงอนาคต ซึ่งทั้งแนวระนาบและแนวตั้ง มีจุดยืนอยู่บนผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพเป็นหลัก

ทั้งนี้ การพิจารณาโครงสร้างของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในแง่การถูกกดขี่ขูดรีดทางชนชั้น พบว่า โครงสร้างของรูปการจิตสำนึกจะอิงอยู่กับผลประโยชน์ทางชนชั้น ไม่ว่าจะเป็น

กฎหมาย ศิลปวัฒนธรรม ศีลธรรมจริยธรรม ล้วนมีผลประโยชน์ทางชนชั้นแนบอยู่ทั้งสิ้น และไม่มีกฎเกณฑ์หรือกติกาใดที่ทุกคนชั้นจะได้ประโยชน์เท่ากัน นั่นคือ เมื่อสังคมมีการกดขี่ขูดรีด โครงสร้างรูปการจิตสำนึกย่อมมีการปะทะกันระหว่างชนชั้นที่ได้ประโยชน์สูงสุดกับชนชั้นที่เสียประโยชน์มากที่สุด ซึ่งชนชั้นกรรมาชีพเป็นชนชั้นที่ถูกกดขี่ขูดรีดหนักสุด จึงเป็นชนชั้นที่เสียประโยชน์มากที่สุดนั่นเอง

4. เนื้อหา (content) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

เนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่บรรจุอยู่ในระเบียบการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย เป็นหลักการลัทธิมาร์กซ – เลนิน และความคิดเหมาเจ๋อตง ที่ได้นำไปประสานกับความจริงและสถานการณ์ของประเทศไทยในแต่ละระยะประวัติศาสตร์ตามทักษะของสมาชิก พคท. ทั้งพรรค โดยผ่านตัวแทนที่เข้าประชุมสมัชชาใหญ่ ประกอบด้วย ลักษณะหลักการทั่วไป แนวคิด นโยบาย ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธี เข้มมุ่น คุณสมบัติของสมาชิกพรรคฯ ภาระหน้าที่การปฏิบัติ โดยถืออุดมการณ์และภาษาร่วมของทั่วทั้งพรรค สิ่งต่างๆ เหล่านี้ เปรียบได้กับเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่บรรจุอยู่ในโครงสร้างของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ที่สมาชิกพรรคฯ ทุกคนจะต้องศึกษาก่อนจะสมัครใจและได้รับการบรรจุให้เป็นสมาชิกพรรคฯ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะเปรียบเทียบเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในมิติต่างๆ ตามทักษะของผู้ให้สัมภาษณ์กับระเบียบการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ทั้งฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3 และครั้งที่ 4 ดังนี้

สหยาภูผาวิทย์ (2550: สัมภาษณ์) ให้ทักษะเกี่ยวกับเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในด้านความคิดชี้นำการปฏิบัติว่า

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ มีเนื้อหาในด้านความคิดชี้นำการปฏิบัติ คือ 1. ต้องมีความคิดลัทธิมาร์กซ เลนิน เหมาเจ๋อตง หรือความคิดต่างๆ สำหรับใช้ชี้นำ 2. ต้องมีจิตสำนึกในระดับนโยบาย 3. ต้องมีความคิดชี้นำในด้านการปฏิบัติ เช่น จะต่อสู้หรือไม่ต่อสู้ จะต่อสู้ด้วยอาวุธหรือไม่ใช้อาวุธ จะปฏิรูปหรือปฏิวัติ เป็นต้น จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจึงต้องเริ่มต้นด้วยทฤษฎีและการปฏิบัติทางสังคม ทั้งนี้ จิตสำนึกและการรับรู้ของมนุษย์ที่มีพลังจะต้องเป็นจิตสำนึกที่เป็นจริง สอดคล้องกับธรรมชาติ ซึ่งการรับรู้ที่มาจากการผลิตก็จะเข้าใจกฎเกณฑ์ธรรมชาติ แม้ผู้ปกครองที่ไม่ได้ทำการผลิต ก็สามารถรับรู้ความจริงด้าน

การผลิตทางอ้อมได้ โดยการรับรู้ในเชิงการบริหาร เจริญอำนาจการ ซึ่งจะมีข้อมูลมาจากการศึกษาวิจัย การยืนยันทางวิทยาศาสตร์ว่าปฏิบัติตามนั้นแล้วได้ผลผลิตจริง

ในขณะที่ สหายผงนัว (2550: สัมภาษณ์) ให้ความสำคัญกับจุดยืนทางชนชั้นของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ และถือเอาจุดยืนทางชนชั้นกรรมาชีพเป็นสาระสำคัญใน การกำหนดเนื้อหาการปฏิบัติปฏิวัติที่จะมองเห็นถึงความแตกต่างระหว่างรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนว่า

สาระสำคัญของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่ที่จุดยืนทางชนชั้น ที่มีความแตกต่างโดยสิ้นเชิงกับชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีด อาจตรงข้ามในระดับขากับคำ ฝ่ายหนึ่งว่าดี อีกฝ่ายหนึ่งว่าไม่ดี เช่น การขูดรีดแรงงานส่วนเกิน ชนชั้นนายทุนจะสอนลูกว่า ใครทำกำไรได้เยอะเป็นคนดีคนเก่ง ตรงข้ามกับจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สอนลูกว่า อย่าเอาเปรียบใคร ต้องเสียสละแรงงานเพื่อส่วนรวม แต่ไม่ยอมเสียสละแรงงานให้กับผู้กดขี่ขูดรีด เป็นต้น

ทั้งนี้ สหายผงนัว ยังได้ขยายความถึงทัศนะเชิงเปรียบเทียบถึงเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องใช้จุดยืนวินิจฉัยได้ตอบกับระบบความคิดอื่น เช่น ระบบความคิดแบบศาสนา ว่า

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแตกต่างกับรูปการจิตสำนึกของศาสนา วินิจฉัยได้โดยการเปรียบเทียบจุดยืนทางชนชั้นว่า ระบบคิดใดกันแน่ที่ให้ประโยชน์แก่ชนชั้นกรรมาชีพมากกว่ากัน เช่น ระบบคิดของศาสนาบอกว่า ให้เสียสละทำบุญแล้วจะร่ำรวย โดยให้ไปเอาผลลัพธ์ความร่ำรวยในวันหน้า แต่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเห็นว่า ระบบคิดดังกล่าวมีแต่ทำให้ชนชั้นกรรมาชีพเสียประโยชน์ และยังเห็นว่า กลุ่มนักบวชเป็นผู้มีความเห็นแก่ตัว ดำรงชีพโดยไม่ทำการผลิต เพิกเฉยกับการกดขี่ขูดรีด กระทั่งดำรงชีพด้วยการหลอกลวงและขูดรีดเสียเอง ระบบวิธีคิดแบบศาสนาจึงไม่มีประโยชน์ต่อชนชั้นกรรมาชีพ ที่สำคัญยังขึ้นต่อและรับใช้ชนชั้นศักดินาเสียอีกด้วย

ส่วนสหายบันลือฤทธิ์ (2550: สัมภาษณ์) เห็นว่า สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์นั้น ต้องมีรูปการจิตสำนึก (ideology) หรือระบบความเชื่อตามลัทธิมาร์กซ ซึ่งลัทธิมาร์กซจะเชื่อถือ 3 อย่าง คือ 1. เชื่อในปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ 2. เศรษฐศาสตร์การเมือง

และ 3. สังคมนิยมวิทยาศาสตร์ นั่นคือ การเชื่อว่า สรรพสิ่งมีคุณสมบัติหลัก 3 อย่าง คือ 1. มีการดำรงอยู่อย่างไม่โดดเดี่ยว (relation) 2. มีการกระทบกัน (interrelation) ซึ่งจะทำให้นำไปสู่การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง การไม่คงที่ 3. การเกิดสิ่งใหม่ (development) ซึ่งสหายสี่ดอกคุณ (2550: สัมภาษณ์) มีความเห็นตรงกันกับสหายบันลือยุทธในด้านเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องประกอบด้วย 3 ส่วนดังกล่าว และสหายสี่ดอกคุณยังเห็นว่า ในช่วงที่ได้ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านนั้น การศึกษาเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไม่ได้มีการศึกษาเนื้อหาครบทั้ง 3 ส่วน ส่วนใหญ่สมาชิก พลท. จะศึกษาความคิดขึ้นจากพรรคคอมมิวนิสต์ ดังความเห็นของสหายสี่ดอกคุณว่า

ที่ผ่านมา พวกเราในฐานที่มั่นจะศึกษาแต่ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีและปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ส่วนเศรษฐศาสตร์การเมืองกับสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ ศึกษากันน้อยมากแทบจะไม่ได้ศึกษากัน อย่างไรก็ตาม ในฐานที่มั่นก็มีการศึกษาความคิดขึ้นจากพรรคและมีการศึกษาถึงแบบศีลธรรมของชนชั้นกรรมาชีพด้วยเรื่อง การไม่กลัวลำบาก การไม่กลัวตาย การไม่กดขี่สตรี การมีผิวเดียวเมือเดียว การกล้าวิจารณ์ตนเอง กล้าวิจารณ์ผู้อื่น และผู้นำพรรคจะต้องมีเกียรติภูมิเรื่องการเสียสละในชีวิตส่วนตัว เป็นต้น

ในทัศนะของสหายสี่ดอกคุณเป็นการกล่าวถึงการศึกษาเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในฐานที่มั่นจังหวัดน่านของสมาชิก พลท. ที่ส่วนใหญ่เน้นไปในการศึกษาศีลธรรมและเกียรติภูมิในด้านจิตใจที่เสียสละ ทั้งการเสียสละในชีวิตส่วนตัวและการเสียสละในด้านทรัพย์สินอันเป็นคุณลักษณะสำคัญประการหนึ่งของผู้ที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนะของสหายสิทธ์พยัคฆ์ (2550: สัมภาษณ์) ที่มีความเห็นว่า “รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจะไม่ผูกติดหรือมีจิตใจผูกพันกับทรัพย์สิน เพราะในสังคมทุกสังคมที่ผ่านมา ล้วนตั้งอยู่บนระบบทรัพย์สินอย่างใดอย่างหนึ่ง คนเป็นเจ้าของทรัพย์สินจึงมีความรู้สึกกับทรัพย์สินต่างกับคนที่ไม่ใช่เจ้าของ”

นอกจากนี้ สหายกล้าสู้ (2550: สัมภาษณ์) ซึ่งในอดีตมีอาชีพค้าขาย มีความเห็นว่า เนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น เป็นเรื่องที่ต้องเรียนรู้และปฏิบัติ โดย “มีชีวิตส่วนตัวขึ้นต่อส่วนรวมและต้องรับใช้ประชาชน” โดยสหายกล้าสู้จะให้ความสำคัญกับจริยธรรมของ นักปฏิวัติที่ต้องมีสูงกว่าคนทั่วไป ดังคำกล่าวที่ว่า

นักปฏิบัติจะต้องมีจริยธรรมสูงกว่าคนธรรมดา เราต้องให้ความสนใจเรื่องจริยธรรมเป็นอันดับหนึ่ง เพราะถ้าไม่มีจริยธรรมก็จะปฏิบัตินโยบายพรรคไม่ได้ดี ชีวิตส่วนตัวต้องดีก่อน จึงจะเข้าร่วมปฏิบัติได้ ดังนั้นคนที่จะเป็นสมาชิกพรรคต้องใช้ชีวิตหน่วยเพื่อหล่อหลอมตนเอง ขัดเกลาโลกทัศน์ จีวทัศน์ และจริยธรรมให้ดี พรรคจึงจะบริสุทธิ์ วัฒนธรรมวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นอาวุธที่สำคัญ

จากความเห็นของสหายกล้าสู้ จะเห็นว่าไม่มีความแตกต่างจากความเห็นของสหายสีดอกลูก โดยเฉพาะในด้านศีลธรรมและจริยธรรม ที่ทั้งสองถือเป็นเนื้อหาสำคัญของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ขณะเดียวกัน สหายสีทียักษ์ได้เห็นพ้องกับสหายสีดอกลูกและสหายกล้าสู้ในด้านความเสียสละ มีชีวิตส่วนตัวขึ้นต่อส่วนรวม ส่วนสหายเพลิงผาผึ้ง (2550: สัมภาษณ์) มีความเห็นสอดคล้องกับทั้ง 3 คน โดยสหายเพลิงผาผึ้งเห็นว่า เนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สำคัญต้องสัมพันธ์กับการปฏิบัติปฏิบัติของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ โดยยกตัวอย่างรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพกับการปฏิบัติปฏิบัติในพื้นที่จังหวัดน่านว่า

สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เป็นกองหน้าของกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ รูปการจิตสำนึกจึงต้องสูงมาก คือ พร้อมที่จะเสียสละตลอดเวลา รักการใช้แรงงานและมีระเบียบวินัยสูง เรียกว่าเป็นแบบอย่างให้สหายและมวลชนได้ เมื่อพวกเราอยู่ในสถานการณ์สู้รบ พวกเราต้องมีระเบียบวินัยทางการทหารสูง มิฉะนั้นจะถูกโจมตีได้ง่าย เช่น การเดินทางจะต้องไม่ส่งเสียงดัง รักษาระยะห่าง ฟังสัญญาณ และการจัดข้าวของสัมภาระใส่บาโล¹⁵ ต้องเรียบร้อยแน่นหนา ไม่ให้ตกหล่นหรือเสียดับทางอากาศเวลามีเครื่องบินบินลาดตระเวน

จากทัศนะของผู้ให้สัมภาษณ์ในด้านเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังที่กล่าวมาข้างต้น เห็นได้ว่า เนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพส่วนใหญ่เป็นเนื้อหาที่เกิดขึ้นตามความเข้าใจของแต่ละคนที่แตกต่างกัน มีเพียงบางคน เช่น สหายบันลือฤทธิ์ ที่ให้ความสำคัญต่อเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามลัทธิมาร์กซ์ โดยเห็นว่าเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ประกอบด้วย เนื้อหาด้านปรัชญา คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษ ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ แต่ส่วนใหญ่แล้ว จะมีทัศนะถึงเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามทัศนะของแต่ละคน คือ จุดยืนทางชนชั้น ศีลธรรม

¹⁵ บาโล เป็นภาษาเวียดนาม ใช้เรียกเป้สนามสำหรับสัมภาระทหาร

จริยธรรม การใช้แรงงาน การรับใช้ประชาชน การไม่กลัวยากลำบาก การไม่กลัวตาย การเสียสละ การรักษาระเบียบวินัย การเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง

แท้จริงแล้วเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทางทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ มี 3 ส่วน คือ ส่วนของปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษและปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ส่วนของเศรษฐศาสตร์การเมือง และส่วนของสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งทั้ง 3 ส่วนนี้ถือเป็นสาระสำคัญในทางความคิดและทางการเมืองของนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพที่จะชี้นำการปฏิบัติปฏิบัติ ดังคำกล่าวของเหมาเจ๋อตงที่ว่า “งานทางความคิดและทางการเมืองเป็นเส้นชีวิตของงานทางเศรษฐกิจและงานอื่นๆ ทุกอย่าง ให้แดงทางความคิดและเชี่ยวชาญทางการเมือง ซึ่งชาวพรรคคอมมิวนิสต์จะต้องต่อสู้เพื่อภารกิจลัทธิคอมมิวนิสต์ตลอดชีวิตและมีจิตใจที่ยอมอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ของประชาชน” (อารยชน, 2525)

อย่างไรก็ตาม การนำเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมาใช้อย่างได้ผลในการปฏิบัติปฏิวัตินั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีความสำคัญอยู่ที่การวิเคราะห์ทางชนชั้นภายใต้ลัทธิมาร์กซ์ว่า ชนชั้นทางสังคมเป็นผลทางประวัติศาสตร์ของความสัมพันธ์ระหว่างคนและปัจจัยการผลิต รวมถึงการแบ่งงานทางสังคม โดยเน้นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่สัมพันธ์อยู่กับ 1) กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต ซึ่งหมายถึง ทู่น แรงงาน ที่ดิน เครื่องจักร วัตถุดิบ 2) ฐานะในกระบวนการผลิต ซึ่งหมายถึง ระดับความสัมพันธ์ด้านการใช้แรงงานสมองกับแรงงานกาย กระทั่งไม่ต้องใช้แรงงานใดๆ เช่น ใครมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชา ใครมีฐานะใช้แรงงานสมอง ใครมีฐานะใช้แรงงานกาย ใครอยู่ในฐานะตำแหน่งหน้าที่ใดย่อมขึ้นกับผู้ถือครองกรรมสิทธิ์ที่จะเป็นผู้มีอำนาจบงการในกระบวนการผลิต และ 3) การแบ่งปันผลประโยชน์หรือดอกผลที่เกิดขึ้นจากการผลิต เช่น สินค้า มูลค่าใช้สอย มูลค่าส่วนเกิน (กำไร) ผู้มีกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตนั้น ย่อมเอาผลผลิตส่วนเกินไปจนหมดสิ้น

5. พัฒนาการ (development) ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

การศึกษาพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ มีความสำคัญต่อการรับรู้และเข้าใจถึงลักษณะของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า จะทำให้เข้าใจถึงลักษณะของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในเชิงประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทยมากขึ้น ด้วยเหตุว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ในประเด็นนี้ล้วนแต่เป็นบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่ใน

การจัดการศึกษาต่อสมาชิก พทท. และมวลชนปฏิวัติในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งสามารถรับรู้ถึงพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในลักษณะใดลักษณะหนึ่งเป็นอย่างดี ดังต่อไปนี้

พัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น ในด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย ได้จากการสัมภาษณ์สหราชอาณาจักร (2550: สัมภาษณ์) ที่เล่าย้อนถึงประวัติศาสตร์การเข้ามาเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของนักปฏิวัติจีนและนักปฏิวัติเวียดนามในประเทศไทย สรุปความได้ว่า ในปี 2470 คอมมิวนิสต์จีนถูกก๊กมินตั๋งหักหลังและได้หนีเข้ามาในประเทศไทย เมื่อเข้ามาได้แล้วก็มาเป็นครูในโรงเรียนจีน เป็นกรรมกรและรับจ้าง ซึ่งคอมมิวนิสต์พวกนี้เองที่เป็นผู้นำเอารูปการจิตสำนึกคอมมิวนิสต์มาเผยแพร่ในประเทศไทย และในช่วงเวลาใกล้เคียงกันนั้นคือ ช่วงปลายปี 2471 โฮจิมินห์ซึ่งเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฝรั่งเศส ในฐานะตัวแทนสากลที่ 3 เรียกว่า สำนักตะวันออก เริ่มปฏิบัติการปฏิวัติในฐานะหัวหน้าสำนัก เข้ามาปลุกระดมชาวเวียดนามในเมืองไทย ภายใต้อำนาจ “เหงียน อาย กว๊อค” และได้ชวนสหราชอาณาจักรส่งผู้แทนมาประชุมร่วมกับคนเวียดนามที่อพยพมาอยู่ทางภาคอีสานของไทย โดยมีการประชุมกันครั้งแรกที่โรงแรมตุนกี้ ตรงข้ามสถานีรถไฟหัวลำโพง (ปัจจุบันรื้อไปแล้ว) การประชุมในวันนั้น มีสหราชอาณาจักรชื่อ อู่จื้อจื้อ เป็นตัวแทนฝ่ายจีน และมีสหราชอาณาจักรเวียดนาม 2 คน คือ หลี่จุน และอะจันผมหงอก ร่วมประชุมด้วยกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อจัดให้มีพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้น ผลของ การประชุมปรากฏว่า หลี่จุน รับหน้าที่เป็นเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์สยาม อะจันผมหงอก รับหน้าที่ฝ่ายจัดตั้งและอู่จื้อจื้อรับหน้าที่ฝ่ายโฆษณา ส่วนโฮจิมินห์ ทำหน้าที่เป็นประธานการประชุม ในฐานะผู้แทนสากลที่ 3

สหราชอาณาจักรให้ข้อมูลต่อไปว่า เมื่อมีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้นมาแล้ว พรรคคอมมิวนิสต์สยามถูกทำลายลงคนเวียดนามที่ชื่อ หลี่จุน ซึ่งในภายหลังอู่จื้อจื้อรู้ว่าเป็นสายลับฝรั่งเศส หลังจากถูกจับขังคุกในปี 2474 และต่อมาในปี 2476 หลี่จุน ซึ่งขณะนั้นดำรงตำแหน่งเลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์สยามก็ถูกจับกุมโดยทางการไทย แต่การถูกจับของหลี่จุนมีลักษณะแตกต่างกับการจับกุมอู่จื้อจื้อ เนื่องจากหลี่จุนเป็นสายลับฝรั่งเศส ทางกรไทยจึงได้โอนนักโทษให้ฝรั่งเศสไป ข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ไม่มีการบันทึกเป็นทางการไว้ และการที่อู่จื้อจื้อรู้ได้ว่าหลี่จุนเป็นเพื่อนใจที่ทำลายพรรคคอมมิวนิสต์สยามโดยการ “ชี้เป้า” ให้ทางการนั้น เป็นการรู้ได้จากการพบกันของอู่จื้อจื้อกับหวังเหวินกวาง กรรมกรเมืองของพรรคลาวด่งเวียดนาม โดยอู่จื้อจื้อได้ถามหวังเหวินกวางว่า ทำไมโฮจิมินห์แนะนำคนมาตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามแต่กลายเป็นสายลับหวังเหวินกวางให้คำตอบว่า หลี่จุนยังไม่เป็นคอมมิวนิสต์เลย เป็นแค่เพียงเยาวชนรักชาติ แต่

เนื่องจากมีความต้องการตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามมาก พรรคลาวด่งเวียดนามจึงโอนหลักฐานมาเป็นผู้ก่อตั้ง โดยที่ขณะนั้น รูปการจัดสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของหลักฐานยังอ่อนเต็มที่ ซึ่งสหสาขาวิชาญก็ให้ความเห็นว่า “การผิดพลาดที่เกิดขึ้นสามารถวิจารณ์ได้ แต่เราไม่ต้องการประนามท่านโฮจิมินห์ว่าหากผิดพลาดไปแล้ว”

หลังจากที่อุ้งจ้อซึ่งเป็นฝ่ายโฆษณาถูกจับในปี 2474 หวังเหวินกวางก็ย้ายจากพรรคลาวด่งเวียดนาม มาเป็นฝ่ายโฆษณาของพรรคคอมมิวนิสต์สยาม เป็นอันว่า ในยุคแรกของพรรคคอมมิวนิสต์สยามนั้นเป็นพรรคของคนเวียดนาม ขณะนั้นคอมมิวนิสต์สายจีนก็มีการเคลื่อนไหวอย่างคึกคักและถือเป็นแนวร่วมกัน ดังนั้น คนในพรรคคอมมิวนิสต์สยามจึงมีการอบรมสมาชิกพรรคโดยคนจีนซึ่งเป็นครูในโรงเรียนจีนจัดอบรมเด็กนักเรียนตามโรงเรียนจีนที่ทางการไทยยังอนุญาตให้เปิดสอนได้อยู่ สหสาขาวิชาญกล่าวว่า “ได้อาศัยพวกครูนำพานักเรียนให้มีความคิดรักชาติ แต่เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์นำ จึงเผยแพร่ความคิดลัทธิคอมมิวนิสต์ได้ในโรงเรียน แต่ก็ไม่ได้มีทฤษฎีมากมาย มีแต่อุดมการณ์ลัทธิคอมมิวนิสต์ ทฤษฎีมีน้อยเต็มที่ มีบ้างแต่ไม่ลึกซึ้ง ไม่เจาะลึก” และสหสาขาวิชาญได้ขยายความคำว่า “ไม่ลึกซึ้ง” ว่า

ที่ว่าไม่ลึกซึ้ง หมายถึง ยังไม่เข้าถึงทางทฤษฎี เช่นว่า ลัทธิคอมมิวนิสต์จริงๆคืออะไร ก็ยังไม่รู้เลย รู้แต่ช่วยคนยากจนและเป็นพวกรักชาติ ซึ่งเวลานั้นมีหนังสือทฤษฎีมาบ้างแต่ซ้ำ เพราะเหมาเจ๋อตุงเขียนหนังสือก็ตอนหลังปี 1926 - 1927 แล้ว ก่อนหน้านั้นคนจีนที่แปลลัทธิมาร์กซ์ก็อ่านไม่ค่อยรู้เรื่อง เป็นภาษาโบราณ ทฤษฎีจริงๆ ก็มีเป็นภาษาจีนแต่ไม่ใช่ว่า ทุกคนจะได้อ่านลึกซึ้งแล้ว ผมหมายความว่า รุ่นแรกที่เป็นลูกจีนอย่างพวกผมตอนนั้น มีอุดมการณ์แล้วว่าต้องสู้ สู้เพื่อคนยากจน ต้องสร้างสังคมใหม่ คือ สังคมสังคมนิยม สังคมคอมมิวนิสต์ รู้ว่าสังคมนิยมแก้ปัญหาความยากจนได้ แต่ยังไม่เจาะลึกทางทฤษฎี

อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์สยามขึ้นมาโดยตัวแทน 4 คน คือ โฮจิมินห์ หลี่ฉุน อะจันหมงฮอก และอุ้งจ้อจ้อแล้ว การเผยแพร่รูปการจัดสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของพรรคคอมมิวนิสต์สยามครั้งนี้ ในทัศนะของสหสาขาวิชาญ เห็นว่า “อาภัพ” เนื่องจากพรรคคอมมิวนิสต์สยามมีสภาพ “เกิดไม่ครบกำหนด” หรือ “เกิดไม่ครบเดือน” ดังความเห็นของสหสาขาวิชาญที่กล่าวว่า

การเผยแพร่แนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์สยามอาภัพ เกิดก็ไม่ครบกำหนด เกิดไม่ครบเดือน
 อย่างที่ 1 คือ ขาดทฤษฎี หมายความว่า คนที่เข้ามาเป็นคนจีนคอมมิวนิสต์ เอกสารที่เป็น
 ภาษาไทยแม้แต่ชิ้นเดียวก็ไม่มี และพวกเขาเองก็ไม่ใช่ว่าเก่งในทางทฤษฎี แต่ละคนมีแต่
 อุดมการณ์คอมมิวนิสต์ ว่าคอมมิวนิสต์คือสิ่งที่ช่วยคนจน ให้คนมีชีวิตดี ให้คนทั่วโลกมี
 ความเสมอภาคกัน ก็รู้กันแค่นี้ และในสมัยนั้นไม่มีโอกาสศึกษาเท่าใด อย่างที่ 2 ชนชั้น
 กรรมกรยังไม่เติบโต เราศึกษาประวัติศาสตร์มาจะรู้ว่า กรรมกรยังเป็นชาวจีนอพยพเป็น
 ส่วนใหญ่ หรือกรรมกรนำเข้า ที่นำเข้ามาสร้างทางรถไฟ สร้างโรงงาน คือ ชาวนา โดยทั่วไป
 กรรมกรจึงมาจากชาวนา ชาวนาแปลงตัวเองเป็นกรรมกร ก็ทำให้เกิดเงื่อนไขแล้ว
 แต่ไทยมีกรรมกรนำเข้าจากจีนเป็นส่วนใหญ่ ที่มาจากชาวนาน้อยเต็มที เพราะฉะนั้นจึงเป็น
 ปัญหาใหญ่ ก็คือ ชนชั้นกรรมกรไม่มีสายสัมพันธ์กับชาวนา ซึ่งอาจเป็นเหตุให้การเข้าสู่
 ชนบทของเราเป็นไปอย่างยากลำบาก เพราะเราไม่มีพื้นฐานมาจากชาวนานี่เอง

เมื่อทำสงครามต่อต้านญี่ปุ่นครั้งแรก ซึ่งพวกเราเป็นอาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่น¹⁶ เรากลับ
 แม้กระทั่งชาวนาด้วยซ้ำ กลับคนท้องที่รู้ว่าเราตั้งอยู่ที่ไหน ไม่รู้จักว่าจะต้องไปช่วยเขา
 อย่างไร จนกระทั่งครั้งสุดท้ายไปตีหมู่บ้านแห่งหนึ่ง ครั้งนั้นเราเดินทางไปถึงหมู่บ้าน
 ค่ำมากแล้ว จำเป็นต้องพักในหมู่บ้าน ชาวนาหนีหมด พอดีในกองอาสาของเรา มีตำรวจ
 สิบโทคนหนึ่งจำได้ว่าเป็นผู้ใหญ่บ้านที่กำลังหลบหนี ก็ตะโกน ผู้ใหญ่กลิ้งๆ ผู้ใหญ่ก็หัน
 มามอง และรู้ว่าเป็นพวกเดียวกัน ก็เลยเรียกชาวบ้าน ไม่ถึงครึ่งชั่วโมง ก็ยกกันมาครอบครัว
 ละคร ถั่วสอย แอง และผลไม้มากันเต็มหมด สมัยนั้นพรรคคอมมิวนิสต์ก็ดีจริงๆ นะ
 ไปรบจริง ๆ แต่เราพูดไม่ได้ สายอาจารย์โกรธนัก ถ้าพูดอย่างนี้ หว่าเราทำลายเกียรติเขา
 (เขา หมายถึง เสรีไทย - ผู้วิจัย) เราก็ไม่อยากให้เขารู้สึกอย่างนั้น เวลาเขียน เราก็เขียน
 ให้เกียรติเขา ยกย่องเสรีไทยเป็นหลัก ความจริงขบวนการเราก็ไม่ใหญ่ ไม่กี่ร้อยคน นี่เป็นการเล่า
 ให้ฟังว่า เราขาดสายสัมพันธ์ จึงลำบากมากทีเดียว เพราะฉะนั้นที่บอกว่า พรรคคอมมิวนิสต์
 สยามคลอดโดยไม่ครบกำหนด คือ ทฤษฎีไม่พร้อม และชนชั้นกรรมกรที่เป็นชนชั้นยังไม่
 เกิด มีแต่ตัวบุคคลจำนวนไม่น้อย

¹⁶ อาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่นของคอมมิวนิสต์ไทย ผู้ให้สัมภาษณ์ให้ข้อมูลว่า อาสาสมัครต่อต้านญี่ปุ่นไม่ใช่เสรีไทย
 เราผู้ของเรา(ซึ่งเป็นชาวกอมมิวนิสต์สยามแล้ว) แม้แต่ในช่วงที่เสรีไทยสู้ เราก็สู้เช่นกัน(สหทัยวิชาชาญ, 2550)

ส่วนสหภาพลัทธิฟุคซึ (2550: สัมภาษณ์) ได้วิเคราะห์พัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในประเทศไทยตามลักษณะพัฒนาการของทุนนิยม โดยเห็นว่า ประเทศไทยนั้นเพิ่งเกิดทุนนิยมขึ้น เนื่องจากการผลิตที่ค่อยๆ เปลี่ยนแปลงจากระบบศักดินามาเป็นระบบทุนนิยมไปสู่การประกอบกิจการใหม่ๆ และอุตสาหกรรม ในขณะที่พาณิชยกรรมนั้นเกิดขึ้นในประเทศไทยมาช้านาน และเห็นว่า ประเทศไทยมีการพัฒนาทุนนิยมมากขึ้น เมื่อทุนสากลเผยแพร่เข้ามาในไทย สมัยรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 6 เช่น การเข้ามาของบริษัท หุ่นคาร์ฮาร์เบอร์ บริษัทอิทเทอเซียติก และเมื่อถึงสมัยหลังสงครามโลกที่ 2 การพัฒนาทุนนิยมยิ่งเป็นไปเร็วขึ้น

ประการสำคัญหนึ่งที่ทำให้การพัฒนาทุนนิยมไทยเป็นไปอย่างเชื่องช้าตามทัศนะของสหภาพลัทธิฟุคซึ คือ การที่ทุนเงินตราเป็นของคนจีน ทำให้ไทยไม่สามารถพัฒนาทุนนิยมได้อย่างอิสระ ทำให้ทุนจีนต้องไปสมคบกับขุนนางข้าราชการ จนเมื่อหลังจากไทยมีแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 ขึ้น การพัฒนาทุนนิยมไทยยิ่งเป็นไปอย่างรวดเร็วด้วยมีทุนของญี่ปุ่นเข้ามาเป็นหลัก ตามด้วยทุนของยุโรปและอเมริกา และชนชั้นกรรมาชีพไทยได้เกิดขึ้นควบคู่กับนายทุนไทย แต่ก็เกิดขึ้นช้าและมีปริมาณน้อย กว่าที่กรรมาชีพจะเริ่มต่อสู้เรื่องค่าจ้างก็ใช้เวลานาน และมีเพียงการต่อสู้ทางการเมืองบ้างเล็กน้อย แต่เมื่อมีปัญญาชนมาร์กซิสต์ไปช่วยเสริมความรู้ให้กับชนชั้นกรรมาชีพไทย จึงเกิดการรวมกลุ่มกันเป็นสมาคม เป็นสหภาพแรงงาน และทำให้มีการต่อสู้ของกรรมาชีพมากขึ้น

ช่วงที่ทุนนิยมไทยพัฒนาเร็วขึ้นนั้น สหภาพลัทธิฟุคซึกล่าวว่า เกิดขึ้นในยุคเผด็จการจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แต่ชนชั้นกรรมาชีพไทยมีความกล้าที่ต้องการต่อสู้บ่อย มีการเคลื่อนไหวต่อสู้ประมาณ 27 ครั้ง ในสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งการต่อสู้ที่เชื่องช้าและเกิดน้อยครั้งของกรรมกรไทยยังไม่เป็นประเพณีการต่อสู้ทางการเมือง แต่เมื่อหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 การต่อสู้ทางการเมืองมีมากขึ้น ปัญหาจึงอยู่ที่การเกิดจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไทยเหมือนกับทฤษฎีลัทธิมาร์กซหรือไม่ ทั้งนี้ มีทั้งเหมือนกับทฤษฎีลัทธิมาร์กซและไม่เหมือนกับทฤษฎีลัทธิมาร์กซ กล่าวคือ ในเรื่องการต่อสู้ทางชนชั้นนั้นมีการต่อสู้ทางการเมืองมากกว่าชนชั้นอื่นและยาวนานกว่าชนชั้นอื่น ซึ่งการต่อสู้นี้จะยกระดับไปสู่การสร้างสังคมนิยมและสังคมคอมมิวนิสต์ในที่สุด และส่วนที่กล่าวว่าไม่เหมือนกับทฤษฎีลัทธิมาร์กซ คือ 1. การต่อสู้ของกรรมกรมีน้อย ไม่เหมือนประเทศอื่น 2. การพัฒนาและการเกิดของชนชั้นกรรมาชีพไทยในช่วงก่อน 2504 เป็นไปอย่างเชื่องช้า เพราะกรรมกรเริ่มเกิดขึ้นจำนวนมากภายหลังปี 2504 นั่นเอง

การที่สหภาพสหพันธ์กล่าวว่า ชนชั้นกรรมาชีพไทยไม่เหมือนชนชั้นกรรมาชีพประเทศอื่น เป็นเพราะมีลักษณะเฉพาะดำรงอยู่ กล่าวคือ กรรมาชีพไทยเติบโตจากโรงงานผลิตของทุนคนจีน นายทุนจีนจึงมีท่าทีปฏิบัติต่อกรรมาชีพไทยแตกต่างจากนายทุนฝรั่ง และชนชั้นกรรมาชีพไทยยังไม่หลุดจากสังคมเกษตรซึ่งถือเป็นลูกหลานชาวไร่ชาวนา เมื่อทำงานไป จิตสำนึกชาวนาดั้งเดิมที่มีอิทธิพลก็ครอบงำเป็นรูปการจิตสำนึกหลักและรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพสมัยใหม่เป็นรอง

อีกประการที่สำคัญคือ ในช่วง 30 ปีมานี้ ชนชั้นกรรมาชีพทั่วทั้งโลกล้วนอ่อนแอลงทั้งสิ้น ขบวนการหดเล็กลง จากใหญ่โตก็เล็กลง สาเหตุเกิดจาก 1. เกิดจากแตกแยกกันเอง 2. นายทุนมีอำนาจ รัฐจึงมีโอกาสจัดรัฐสวัสดิการให้กรรมกร 3. นายทุนเปลี่ยนแปลงตนเอง และพาชนชั้นกรรมาชีพเปลี่ยนแปลง มีการแยกไปตั้งเป็นพรรคแรงงานหรือพรรคสังคมนิยม สำหรับประเทศไทยมีหลายครั้งที่พยายามจะตั้งเป็นพรรคแรงงานหรือพรรคกรรมกร แต่ทำได้ก็เพียงแค่ชื่อ ไม่มีผลสะท้อนทางการเมืองใดๆ ชนชั้นกรรมาชีพประเทศอินโดนีเซียก็ไม่ประสบความสำเร็จเช่นกัน ในญี่ปุ่น มีพรรคกรรมาชีพเหมือนกัน แต่เป็นขุนนางกรรมาชีพและจิตนิยมกรรมาชีพ มีพรรคแรงงานที่ประสบความสำเร็จอยู่เพียงประเทศเดียว คือ เวียดนาม ชื่อ พรรคลาวดอง(แรงงาน) แต่ความจริงเป็นพรรคชาวนาที่ใช้แนวคิดลัทธิมาร์กซ์

นอกจากนี้ ในช่วง 20 ปีที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน สหภาพสหพันธ์มีความเห็นว่า พรรคกรรมาชีพต่างๆ ในเอเชีย ไม่ประสบความสำเร็จเลย การมีปัญญาชนชนชั้นกรรมาชีพจึงสำคัญมากที่จะต้องเป็นผู้ให้ความรู้เกี่ยวกับขบวนการกรรมาชีพของไทยซึ่งไทยมีน้อยมาก โดยเฉพาะหลังจาก พลท. พ่ายแพ้เสื่อมสลายไป อย่างไรก็ตาม สหภาพสหพันธ์ได้ให้ความเห็นว่า “การต่อสู้ทุกชนชั้นจะต้องอาศัยตัวเองทั้งสิ้น ไม่มีใครมาต่อสู้แทนกัน ชนชั้นกรรมาชีพก็จำเป็นต้องต่อสู้ด้วยตนเอง และมีปัญญาชนของตนเอง”

พร้อมกันนี้ สหภาพสหพันธ์ยังได้ตั้งข้อสังเกตถึงพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพและการต่อสู้ทางชนชั้นในประเทศไทยและสากลว่า

ประการที่ 1 การผลิตสมัยใหม่ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในโรงงานเสมอไป ไม่ต้องอยู่ในโรงงานก็ทำการผลิตได้ ทฤษฎีที่ว่า การรวมกลุ่มแล้วมีพลัง เช่น การอยู่ที่โรงเรียน อยู่ในมหาวิทยาลัย โรงงาน สำนักงาน กลับไม่มีพลัง ทุกวันนี้มีไวท์คอรัจำนวนมาก แต่พวกเขาไม่รวมพลัง

กันเลย บางทีก็มีเป็นร้อยบริษัท พนักงานเหล่านั้นก็ไม่รวมตัวกัน อยู่กันอย่างกระจัดกระจาย แปรกแยก ฉะนั้น การอยู่รวมกลุ่มแล้วมีพลังจึงไม่เป็นจริง

ประการที่ 2 ปัจจุบัน ในขบวนการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพมักมีอุดมการณ์ในอดีตถูกรื้อฟื้นขึ้นมาใหม่ เช่น อุดมการณ์เกี่ยวกับศาสนา อุดมการณ์ชาตินิยม นับจากทศวรรษที่ 1960 อิทธิพลของอุดมการณ์ทางการเมืองลดลงทั้งฝ่ายขวาและฝ่ายซ้าย ในปี 1980 กำแพงเบอร์ลินเยอรมันล่มสลาย การต่อสู้ในไทย อินโดนีเซีย พม่า ฟิลิปปินส์ ล้วนแต่สูญสลายไป มีหลงเหลืออยู่บ้างในลาตินอเมริกา และบางส่วนของแอฟริกา แต่ก็ไม่มีอุดมการณ์สังคมนิยม จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเสื่อมลงไป ไม่มีบทบาท ไม่มีความคิดชี้นำ ไม่มีทิศทางต่อสู้ จนเรียกได้ว่า เป็นการสิ้นสุดของอุดมการณ์ (The End of Ideology) ทั่วทั้งโลก ไม่มีอุดมการณ์อะไรใหม่ๆ ทั้งอุดมการณ์เก่าฟื้นขึ้นมา ในเนปาลการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ก็เป็นขบวนการของชาวนาที่มีความคิดมาร์กซ์และเหมาเจ๋อตงชี้นำ

ส่วน พลท. เป็นพรรคชาวนาที่ใช้อุดมการณ์ชนชั้นกรรมาชีพ ในพรรคจึงมีคำว่า “ดัดแปลง” เพราะไม่ใช่ชนชั้นกรรมาชีพแท้ที่ตื่นตัวได้เอง จึงต้องอยู่ในภาวะของการดัดแปลงตนเอง จากชนชั้นอื่นเป็นชนชั้นกรรมาชีพ

ด้านสหายุชุนน่าน (2550: สัมภาษณ์) ได้แสดงความคิดเห็นด้านพัฒนาการของรูปการ จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยอิงประวัติศาสตร์ด้านการผลิตว่า

คนในสังคมยุคระยะแรกๆ ไม่มีการกดขี่ขูดรีดกัน เพราะผลิตผลยังเพียงพอกับการกินในกลุ่มเล็กๆ ก็เลยไม่มีผลิตผลส่วนเกิน เมื่อสมองเจริญขึ้น เริ่มสามารถสร้างเครื่องมือการผลิตได้มากขึ้น เช่น สามารถเลื่อยไม้แหลมๆ แทงปลาได้ วันๆ หนึ่งอาจจะแทงปลาได้เป็นสิบตัว ก็มีผลิตผลส่วนเกินขึ้น เมื่อสามารถสร้างธนูได้แล้ว เอาธนูไปยิงกระต่ายแทนการขว้างก้อนหินก็ขว้างกระต่ายได้มากขึ้น เลยมีผลิตผลส่วนเกิน

เริ่มขยับจากสังคมบุพกาล มาเป็นสังคมทาส แปลว่า รู้จักฆ่าคนอื่นเพื่อไปแย่งผลิตผลส่วนเกินมากขึ้น จากสังคมทาสมาสู่สังคมศักดินา เพราะการค้นพบเครื่องมือ เห็นขวานแหลมๆ เริ่มเจอบเหล็ก เริ่มมีไฟฟ้าไปเผาเหล็ก และเหล็กหลอมไปหลอมมาได้ ก่อรูปได้ เริ่มทำพานไถ ซึ่งอยู่ในยุคทาส จากบุพกาลมาเป็นทาส เริ่มค้นพบเครื่องมือต่างๆ ก่อน

เช่น เหลน หลาว แต่ต่อมาเริ่มรู้จักเพาะปลูกได้ ต่อมาเริ่มรู้จักทำปศุสัตว์ รู้จักทำเกษตรกรรม เกิดสังคมศักดินาขึ้น นี่ก็วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ และการที่มนุษย์เริ่มปลดปล่อยตัวเอง ให้พลังการผลิตแบบเก่าได้ มันต้องไปทำลายพลังการผลิตแบบเก่า ไม่อย่างนั้น ความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบใหม่จะไม่เกิด

ส่วนสหยาภุภาวิทย (2550: สัมภาษณ์) ให้ความเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ก่อรูปขึ้นในจิตสำนึกของแต่ละคนว่า รูปการจิตสำนึกของคนเราจะเริ่มต้นเป็นจิตสำนึกชนชั้นโดยตน (by itself) กล่าวคือ ในทางทฤษฎีเป็น ชนชั้นกรรมาชีพแล้ว แต่ด้านจิตสำนึกยังไม่มีความเป็นชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจะเกิดขึ้นในรูปลักษณะเพื่อชนชั้นตน (for itself) แต่ในช่วงเริ่มต้นของการดำรงอยู่ของชนชั้นกรรมาชีพ จะมีการผลิตแบบเกาะเกี่ยวกันเป็นชนชั้นขนาดใหญ่ และมีจิตสำนึกที่เป็นไปแคบๆ เป็นจิตสำนึกระดับครอบครัว ระดับบุคคล แต่ยังไม่ถึงขั้นจิตสำนึกระดับชนชั้น

อย่างไรก็ตาม สหยาภุภาวิทยมีทัศนะว่า แม้ว่าชนชั้นกรรมาชีพจะเรียนรู้วิทยาศาสตร์จากนายทุนได้ แต่ชนชั้นกรรมาชีพที่เรียนรู้วิทยาศาสตร์แล้วและนายทุนเอาไปขบถเลี่ยนนั้น ถือเป็น “คนงานความรู้” หรือ “คนงานใช้ปัญญา” เท่านั้น ซึ่งในทางทฤษฎีมีปัญหาอยู่ที่ว่า คนงานความรู้เหล่านี้จะเป็นนักปฏิวัติหรือเป็นพลังด้านการปฏิวัติแทนชนชั้นกรรมาชีพทั้งชนชั้นหรือไม่ หรือสุดท้ายเราจะให้คนสร้างโปรแกรมคอมพิวเตอร์เป็นผู้โค่นล้มนายทุน แทนคนถือหมอนถือเคียว ซึ่งสิ่งเหล่านี้ต้องติดตามศึกษาต่อไป

สหยาพลิงภูมิ (2549: สัมภาษณ์) ก็ได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกับสหยาสิทธิพิชัยค์และสหยาภุภาวิทย ในด้านพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยเห็นว่า

ในช่วงเริ่มต้นที่กรรมกรยังไม่รู้จักต่อสู้ และยังเป็นไปตามที่มันจะเป็นไป ตัวใครตัวมัน ยังไม่รวมตัวกันต่อสู้ นายทุนจะยังไม่เข้าใจ ยังใช้บทบาทนายทุนขูดรีดได้เต็มที่ แต่เมื่อใดที่กรรมกรมีการตื่นตัว มีการเคลื่อนไหว โดยกรรมกรเข้าใจปัญหา และรวมตัวกันเป็นสหภาพมาต่อรองกับนายทุน ก็แสดงว่า มีการตื่นตัวทางชนชั้น เกิดจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขึ้นแล้ว เพียงแต่ระยะแรกอยู่ในระดับอ่อน ยังเป็นขั้นต้น แต่เมื่อมีพรรคการเมืองของชนชั้นกรรมาชีพเกิดขึ้นแล้ว แสดงถึงระดับความตื่นตัวของ ชนชั้นผู้ที่ถูกกดขี่ขูดรีดเป็นตัวตนแล้ว จึงจะจัดตั้งเป็นพรรค ลักษณะการต่อสู้ทางชนชั้นเริ่มขึ้น จึงวาง

กำลังไว้ทำงานต่อสู้ในชนบท เพราะฉะนั้น งานในเมืองเราละเลยไป เป็นโอกาสให้เขาแทรกแซงได้ซึ่งนี่เป็นเรื่องของเราด้วย แต่ปัญหาอยู่ที่ว่า ถ้ามีความสำนึกแล้ว มีการตื่นตัวแล้ว จะต้องการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงการปกครอง เปลี่ยนแปลงสังคม โดยการมาร่วมกันคิด อาศัย กระแสวัฒนธรรม อาศัยปัญญาชน อาศัยพวกนักประพันธ์ นักเขียนนวนิยายให้เขียนเรื่อง ที่ก้าวหน้า เขียนเรื่องต่างๆ เปิดโปงฝ่ายชนชั้นปกครองลิ มีอะไรก็เขียน นี่เป็นทางหนึ่ง

อีกทางหนึ่งการขยายงานเข้าไปในชนบท ก็ขยายไปได้กว้าง เพราะในชนบทมีกำนัน ผู้ใหญ่บ้านเป็นผู้ปกครอง นโยบายของเราที่จะใช้ต่อกำนันผู้ใหญ่บ้านก็ต้องใช้ให้เป็นประโยชน์ คนไหนเป็นปฏิริยา คนไหนเป็นแนวร่วม เราช่วงชิงได้ เราแยกสลาย เราจัดตั้ง กำลังกัน หลังจากเรามีกำลังอาวุธแล้วต่อสู้ด้วยอาวุธนะ ก็คุมกำนันผู้ใหญ่บ้าน พวกนี้ก็วางตัวเป็นกลาง หรือบางทีก็กลางวันเป็นพื้นที่ของชนชั้นปกครอง แต่กลางคืนเป็นพื้นที่ของเรา พื้นที่กลางวันเจ้านายอาจจะมาตรวจหมู่บ้าน แต่กลางคืนนี่กองทัพเรา ก็พยุงบเราเข้าบ้านสบาย ในเงื่อนงำที่เราจรูญท์ ปัญหาเราอยู่ที่ ถ้ามีการจัดตั้งดี ๆ งานที่อยู่ชนบทไปได้ดีนะ เราก็อาศัยหน่วยพรรคในต่างจังหวัด ในชนบท ส่งลูกหลานเข้ามาทำงานในเมือง ต้องให้การศึกษาลูกหลานตัวเองให้มีความสำนึก ถ่ายทอดมา แล้วสหายเราเข้าไปนำ ให้การศึกษายกระดับขึ้น นี่เป็นวิธีหนึ่ง ที่จะแก้ปัญหาได้

จากทัศนะของสหายสิทธิพิยัคฆ์ สหายภูผาวิทย์ และสหายพลังภูมิดังกล่าว เห็นได้ว่า มีความสอดคล้องกับพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามการกล่าวของเลนินที่ว่า จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในระยะช่วงเริ่มต้นเป็นระยะที่กำลังฟักตัวของความมีจิตสำนึกอันเป็นธาตุแท้ของลักษณะที่เป็นไปเอง (by itself) จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2 คือ ระยะที่กระบวนการต่อสู้ได้เกิดจิตสำนึกอย่างสมบูรณ์หรือเป็นความสำนึกเพื่อชนชั้นของตน (for itself) ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อคนรุ่นต่อไป (สุรเสกข์ สุวิษฐา, 2526)

ทั้งนี้ หากพิจารณาพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. จะเห็นได้ว่า สมาชิก พคท. ไม่มีใครที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยกำเนิด หากแต่เกิดจากการดัดแปลงตนเองให้มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ดังทัศนะของสหายฟ้าแจ้ง (2550: สัมภาษณ์) ที่กล่าวไว้ว่า

ถ้าดูพัฒนาการรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไทยแล้ว จะเห็นว่า ไม่มีใครมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมาแต่กำเนิด ไม่ได้ถ่ายทอดทางกรรมพันธุ์ สมาชิกพรรคล้วนแต่เป็นคนที่มียุโรปการจิตสำนึกของชนชั้นอื่นที่มีฐานะนำ มาแล้ว เช่น รูปการจิตสำนึกของชนชั้นชาวนา ของนายทุนน้อย กระทั่งมีรูปการจิตสำนึกแบบเดียวกับผู้กดขี่ขูดรีดมาก่อน จึงเห็นได้ว่า รูปการจิตสำนึกมีการพัฒนาการจากระดับต่ำไปสู่ระดับสูง จากไม่มีสู่มี โดยผ่านกระบวนการดัดแปลงตนเอง ผ่านการปฏิบัติ ผ่านการตัดสินใจยืนหยัดต่อสู้ รูปการจิตสำนึกจึงจะมีอย่างยั่งยืน คงทน การเข้าป่าปฏิบัติที่ผ่านมาก็คือการดัดแปลงตนเองเบื้องต้นอย่างชัดเจน

จากทัศนะด้านพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า รูปการจิตสำนึกของคนเราในระยะเริ่มต้นที่เกิดมา รูปการจิตสำนึกยังไม่ได้สังกัดชนชั้นกรรมาชีพ แม้ว่าคนนั้นจะทำงานเป็นกรรมกรก็ตาม แต่เมื่อใดที่มองเห็นว่าในสังคมมีชนชั้นและในสังคมมีการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้นดำรงอยู่จริง จะเริ่มมีสำนึกทางชนชั้นในระดับอ่อนหรือต่ำ และเมื่อได้ปฏิบัติการทางสังคม มีการเรียนรู้ในหน่วยศึกษา และตัดสินใจที่ดัดแปลงตนเอง ยืนหยัดต่อสู้ เพื่อไม่ให้มีการกดขี่ขูดรีดแล้ว รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจะมีพัฒนาการสูงขึ้นเป็นลำดับ

ดังนั้น ทัศนะเกี่ยวกับลักษณะของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน เกี่ยวกับความหมาย รากฐาน ที่มา โครงสร้าง เนื้อหา และพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น ล้วนแต่เป็นทัศนะที่วางอยู่บนพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์ และมีความสัมพันธ์กันระหว่างทฤษฎีกับสถานการณ์ของไทย

เงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลง

รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท.

ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

ในบทนี้ เป็นผลการศึกษาเกี่ยวกับเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งได้ศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัย ทั้งนี้ การจะศึกษาตามกรอบแนวคิดการวิจัยดังกล่าว จำเป็นต้องศึกษาถึงลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ เพื่อสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับการวิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้

ลักษณะพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ทั้ง 22 คน ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างแทนสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านนี้ แม้จะควรมีปริมาณน้อย แต่ถือได้ว่าเป็นจำนวนที่มีทั้งปริมาณและคุณภาพในระยะประวัติศาสตร์การต่อสู้ของ พทท. ที่ผ่านมา ในจำนวนทั้งหมดนี้ หากแบ่งกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นกลุ่มคนนอกพื้นที่จังหวัดน่าน แต่ได้เข้าปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านช่วงใดช่วงหนึ่ง จนกระทั่งฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้สลายตัวในปี 2526 มีจำนวน 17 คน และที่เป็นคนในพื้นที่ดั้งเดิมอยู่ในเขตภูเวก ภูพยัคฆ์ จังหวัดน่าน ซึ่งเป็นชนชาติส่วนน้อย (Minority) ได้แก่ ชนชาติม้งและชนชาติลัวะ เข้าปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จำนวน 5 คน

สำหรับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์ครั้งนี้ จะอยู่ระหว่าง 45 – 85 ปี คิดอายุเฉลี่ยได้ 61 ปี ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่ดำรงตำแหน่งทางการบริหารในระดับสูงของพรรคฯ ที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่จะมีอายุ 70 ปี ขึ้นไป และแม้ว่าหลายท่านจะอยู่ในวัยชราภาพ แต่ยังมีสติสัมปชัญญะสมบูรณ์ สามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้เป็นอย่างดี

ในด้านอาชีพของกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จะประกอบด้วย กรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 2 คน นักศึกษาจำนวน 5 คน แพทย์ จำนวน 2 คน พนักงานบริษัท จำนวน 2 คน นายทุนน้อย จำนวน 2 คน อาจารย์ จำนวน 1 คน นักวิชาการ จำนวน 2 คน และรับจ้าง จำนวน 1 คน ส่วนคนในพื้นที่จังหวัดน่านซึ่งเป็นชนชาติม้ง มีอาชีพหาของป่า ล่าสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ (หมู ไก่ ม้า วัว ควาย) จำนวน 3 คน และชนชาติลัวะ มีอาชีพหาของป่า ล่าสัตว์ และเลี้ยงสัตว์ (ไก่ หมู หมา) จำนวน 2 คน

จากอาชีพของกลุ่มตัวอย่างก่อนเข้าร่วมขบวนการพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ข้างต้น หากพิจารณาจากอาชีพในสังกัดโครงสร้างชนชั้นทางสังคม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สังกัดชนชั้นล่างของสังคม คือ กรรมกร รับจ้าง และชนชาติส่วนน้อย มีจำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดชนชั้นกลางของสังคม คือ นักศึกษา นักวิชาการ แพทย์ อาจารย์ นายทุนน้อย และพนักงานบริษัท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ของกลุ่มตัวอย่าง

และเมื่อฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้สลายตัวในปี 2526 กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดนี้ได้กลับคืนสู่สังคมด้วยฐานะของ “ผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย” และเป็นไปตามฐานะทางชนชั้นเดิมของครอบครัวที่กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้สังกัดอยู่ คือ ชนชั้นนายทุนน้อย ชนชั้นนายทุนชาติ ชนชั้นกรรมกร และชนชั้นเกษตรกร ประกอบด้วยอาชีพต่างๆ ได้แก่ พ่อค้า นักวิชาการอิสระ พนักงานบริษัท รับจ้าง และเกษตรกร แต่กลุ่มตัวอย่างเหล่านี้ก็ไม่มีใครเข้าทำงานในฐานะกรรมกรโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่

ดังนั้น ในการศึกษาเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกรของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จึงอาศัยข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวในการวิเคราะห์ประเด็นการศึกษา คือ

1. การเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกรของสมาชิก พทท.
2. การดำรงอยู่และการพัฒนาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกรของสมาชิก พทท.
3. การแปรเปลี่ยนของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกรของสมาชิก พทท.

1. การเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกรของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในประเด็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกร พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ได้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมกรขึ้นในลักษณะและเงื่อนไขที่แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับภววิสัยและอัตวิสัยของแต่ละคน ดังผลการสัมภาษณ์ต่อไปนี้

สหายพลังภูมิ (2549: สัมภาษณ์) มีพ่อแม่เป็นนักปฏิวัติเชื้อสายเวียดนามที่อยู่ในเมืองไทยชีวิตในวัยเด็กจึงได้รับฟังและรับรู้เรื่องราวการกดขี่ขูดรีดจากการพูดุชของพ่อแม่กับสหายนักปฏิวัติอยู่บ่อยครั้ง และเมื่อต้องมีการเปลี่ยนแปลงสถานที่อยู่อาศัย เพราะพ่อแม่ถูกจับกุมในข้อหา

การกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ สหายพลังภูมิก็ยังได้ไปอาศัยอยู่กับขบวนการนักปฏิวัติ จนทำให้ สหายพลังภูมิได้รับการบ่มเพาะปลูกฝังความคิดรักชาติและสังคมนิยมมาตั้งแต่วัยเด็ก และกลายมาเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สหายพลังภูมิเกิดความตื่นตัวทางการเมือง ดังคำกล่าวของสหายพลังภูมิตัว

ผมเกิดที่บ้านดง ตำบลป่ามะคาบ อำเภอเมือง จังหวัดพิจิตร เป็นคนไทยเชื้อสายเวียดนาม ผมมีพี่น้องด้วยกันสามคน ผมเป็นพี่คนโต ตอนอายุ 8 ขวบ ผมทำงานได้แล้ว ช่วยแม่ หุงข้าว เลี้ยงวัวเลี้ยงควาย แล้วกลับมาบ้าน ผู้ใหญ่ก้าวหน้าพวกปฏิวัติเข้ามาคุยกันที่บ้าน เราก็ได้ยินได้ฟังตลอด จนอายุครบ 9 ขวบ ประมาณปี 2473 แม่ผมก็ตกลงกับญาติพี่น้อง เพื่อนฝูงให้ส่งตัวผมไปอยู่อุดรธานี มาเรียนชั้นประถมที่โรงเรียนประชาบาลบ้านหนองบัว เพื่อจะได้ซึมซับอุดมการณ์รักชาติและสังคมนิยม เพราะขบวนการชาวเวียดนามรักชาติอยู่ที่ อุดรธานี ตอนนั้นมีจำนวนมากกว่าที่อื่น ระยะเวลาที่ผมไปอ่านบันทึกของคุณแม่ จึงรู้ว่าท่าน ทั้งสองเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์สยามมาตั้งแต่ปี 2473 แล้ว

พอมีความรู้เรื่องทางการเมือง มีความตื่นตัวแล้ว พ่อแม่ก็สอนเราว่า เราลูกคนจนนะ... เราคนจนนะ... ดังนั้น ความเป็นคนจนผู้ทุกข์ยากถูกกดขี่ขูดรีด ก็แสดงชนชั้นอยู่ในตัว เพราะฉะนั้นเมื่อเริ่มต้นมีความตื่นตัวการเมือง จะได้รับการสอนปัญหาเรื่อง ใครเป็นมิตร ใครเป็นศัตรู เขาสอนว่า ลูก... พวกเราเป็นพวกรับใช้ ไม่ได้รับความเป็นธรรม แต่การสอน นั้น จะต้องรักษาความลับขององค์กรภายในหมู่บ้านของเราอย่างเต็มที่เปิดเผยไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ทหาร ตำรวจ ฝ่ายปกครอง เพราะฝ่ายชนชั้นปกครองรับใช้ฝรั่งเศสปราบปรามการต่อสู้ของประชาชน เขากำหนดไว้ชัดเจน

หลังจากพ่อแม่ผมถูกจับ ผมก็ถูกส่งตัวไปทางอีสาน เพราะว่า องค์กรของชาวเวียดนาม ผู้รักชาติ นอกจากอยู่ที่พิจิตรแล้ว ก็ค่อนข้างรวมศูนย์อยู่รวมกันที่อีสาน ที่สำคัญอีสานยังมีกลุ่มจีนแดงองค์กรนำซึ่งมารวมตัวกันอยู่มากมาย ในขณะนั้นชาวเวียดนามที่เป็นชาวพรรคคอมมิวนิสต์ที่อยู่ในไทยมี 2 สถานะ คือ สถานะหนึ่งเป็นชาวพรรคคอมมิวนิสต์ เวียดนาม และอีกสถานะหนึ่ง เขาได้รับมอบหมายจากสากลที่ 3 ผ่านท่านโฮจิมินส์ ซึ่งชาวพรรคคอมมิวนิสต์ไม่ว่าเชื้อชาติสัญชาติไหนที่เข้าไปอยู่ในประเทศไหนก็ต้องขึ้นต่อการนำของประเทศนั้น นี่คือกฎของสากลที่ 3 กำหนดไว้ แม่จึงฝากผมกับเด็ก 2-3 คน ให้มาศึกษาฝึกฝนตนเองอยู่กับสหายชาวเวียดนาม พอมาถึงทางนี้ เรายังเด็กก็ต้องการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อจะพูดได้ สื่อสารได้

การตื่นตัวทางการเมืองของสหภาพพลังภูมิซึ่งต่อมาได้สมัครใจเป็นสมาชิก พท. ที่ใช้ชีวิตทางการเมืองขึ้นอยู่กับ “จัดตั้ง” ในขบวนการของ พท. และกลายเป็นบุคคลที่มีบทบาทชี้นำทางการเมืองของ พท. มาจนกระทั่งปัจจุบัน

นอกจากสหภาพพลังภูมิซึ่งตื่นตัวจากเงื่อนไขทางทวิสัยของครอบครัวแล้ว ยังมีสหภาพผนัง (2550: สัมภาษณ์) ที่ได้ตื่นตัวจากการรับรู้ถึงความทุกข์ยากของครอบครัวและสังคม โดยสหภาพผนังให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเองว่า

ผมเกิดในครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคน ในสภาพครอบครัวที่มีพี่น้องหลายคนนี้ มักมีปัญหาการเงินในการเรียนหนังสือ ประกอบกับในชั้นเรียนจะเห็นความแตกต่างระหว่างนักเรียนที่ยากจนกับนักเรียนที่มีฐานะคืออยู่เป็นประจำ ซึ่งตนเองอยู่ในฐานะปานกลางมีทั้งคนยากจนกว่า และมีทั้งคนสุขสบายกว่า จึงเกิดความคิดว่า ทำไมจึงไม่มีความเท่าเทียมกันและทำไมจึงปล่อยให้เด็กเรียนและผู้ปกครองต้องดิ้นรน

การรับรู้ถึงความยากจนและความแตกต่างทางฐานะของนักเรียนที่ยากจนกับนักเรียนที่มีฐานะดี ทำให้เกิดคำถามถึงความไม่เท่าเทียมกันของคนในสังคม ขณะเดียวกัน ชีวิตในวัยเด็กของสหภาพผนังซึ่งมีคุณตาคอยอ่านหนังสือให้ฟังและฝึกฝนให้เป็นคนชอบอ่านหนังสือ จึงทำให้สหภาพผนังได้มีโอกาสอ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิวัติหลายเรื่อง เช่น “ชีวิตทัศน์เยาวชน” “มาปฏิวัติกันเถอะ” รวมถึงการอ่านวรรณกรรมแปลวิรัชของจีนและเวียดนาม เช่น “หลิวหูหลาน” “จางซือเต๋อ” “ตะเกียงแดง” วรรณกรรมแปลเรื่อง “แม่” ของรัสเซีย การได้อ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิวัติเหล่านี้ ทำให้สหภาพผนังมองเห็นคุณค่าของการรับใช้ประชาชน ต่อมาได้เข้าร่วมกลุ่มศึกษาในขบวนการของ พท. และกลายมาเป็นสมาชิกสันนิบาตเยาวชนแห่งประเทศไทย (สยท.)¹⁷

การตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากเงื่อนไขของครอบครัวยังปรากฏในกรณีของสหภาพบิงแดง (2550: สัมภาษณ์) ที่มีพ่อแม่ พี่ น้อง และญาติ เป็นนักเคลื่อนไหวทางการเมือง ร่วมเรียกร้อง

¹⁷ สันนิบาตเยาวชนแห่งประเทศไทย(สยท.) เป็นองค์กรที่จัดตั้งขึ้นมาในปี 2492 แทนองค์กรเยาวชนไทยทั้งหมดบทบาทไป มีกรรมการนักศึกษาและนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และการเมือง 7 คน เช่น ไวยุทธ์ ผินอุดม อุดม เป็นแกนนำ มีเป้าหมายการต่อสู้เพื่อเอกราชและประชาธิปไตย จัดตั้งเยาวชนที่มีความตื่นตัวให้เป็นแกนนำการเคลื่อนไหว ทำกิจกรรมเกี่ยวกับการเคลื่อนไหวมวลชน เป็นการทำงานด้านลึกและไม่เปิด(ประจวบ อัมพะเสวต, 2546)

ความเป็นธรรม เรียกร้องสิทธิเสรีภาพ และประชาธิปไตยเพื่อคนยากจนส่วนใหญ่ในยุคเผด็จการของชนชั้นปกครองสมัยเหตุการณ์ก่อน 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งขณะนั้นสหยาบิณฑังยังเป็นเด็กมีอายุเพียง 10 กว่าขวบ ต่อมาเมื่อเหตุการณ์ทางการเมืองเกิดความรุนแรงขึ้น มีการจับกุมกลุ่มคนที่มีความคิดก้าวหน้าและนักเคลื่อนไหวทางการเมือง ทำให้พ่อแม่ พี่น้อง และญาติของสหยาบิณฑังไม่สามารถอยู่ในเมืองได้ ต้องเข้าป่าร่วมขบวนการปฏิวัติของพคท. กอรปกับขณะนั้นสหยาบิณฑังเป็นนักศึกษามหาวิทยาลัยปี 1 อายุ 17 ปี ยังต้องพึ่งพาครอบครัวในการเลี้ยงดูส่งเสียให้การศึกษา จึงต้องติดตามเข้าป่าไปด้วย อย่างไรก็ตาม นอกจากเงื่อนไขของครอบครัวที่ทำให้สหยาบิณฑังต้องเข้าป่าร่วมขบวนการปฏิวัติด้วยแล้ว ยังมีเงื่อนไขสำคัญ คือ เงื่อนไขทางอัตวิสัยของสหยาบิณฑังเองที่ได้ตื่นตัวทางการเมืองจากการเรียนรู้เหตุการณ์การต่อสู้ทางการเมืองไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์กรณิ 14 ตุลาคม 2516 กรณิ 6 ตุลาคม 2519 ผ่านสื่อต่างๆ เช่น หนังสือพิมพ์ ใบปลิว วิทยู จึงมีผลให้สหยาบิณฑังรับรู้ข้อเท็จจริงทางสังคมในขณะนั้นอยู่ตลอดเวลา แม้จะไม่ได้มีส่วนร่วมในเหตุการณ์นองเลือดนั้นโดยตรงก็ตาม โดยเห็นว่า “การต่อสู้ของประชาชนมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนาน เพราะชนชั้นปกครองกลุ่มยึดกุมอำนาจรัฐได้ใช้วิธีการหลากหลายรูปแบบในการกดขี่ขูดรีดประชาชน”

นอกจากนี้ยังมีกรณีของสหยาบิณฑัง (2550: สัมภาษณ์) ที่ตื่นตัวทางการเมืองเนื่องจากครอบครัวซึ่งมีพ่อเป็นนักปฏิวัติของ พคท. จนเป็นเหตุให้สหยาบิณฑังต้องติดตามพ่อเข้าร่วมกับขบวนการปฏิวัติของ พคท. ซึ่งการเข้าป่าในครั้งนั้น ได้กลายเป็นเงื่อนไขที่ทำให้สหยาบิณฑังเกิดความตื่นตัวทางการเมืองในเวลาต่อมา โดยสหยาบิณฑังให้สัมภาษณ์ว่า

คุณพ่อเป็นผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งเป็นนักต่อสู้ตั้งแต่สมัยสงครามต่อต้านญี่ปุ่น เพราะฉะนั้นสมัยสมัยสุญจี ธนะรัชต์ พ่อก็อยู่ไม่ได้แล้ว และตอนนั้น เขตงานในเมืองถูกรบ พ่อก็ต้องหนีเดินทางไปจีน พวกเราก็มีแม่ และสี่พี่น้อง ก็เลยต้องตามไป ก็เลยเหมือนกับต้องเข้าขบวนการปฏิวัติโดยปริยาย เราก็ถูกปลูกฝังตั้งแต่เด็กๆ ให้รู้ว่าการกดขี่ขูดรีดไม่ดี สงครามไม่ดี เมื่อเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติจึงทำให้มีความรู้ว่าเป็นธรรมชาติ

ส่วนสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่านตื่นตัวทางการเมืองโดยเงื่อนไขการปลูกฝังแนวความคิดลัทธิมาร์กซจากโรงเรียนเป็นหลักนั้น เกิดขึ้นในกรณีของสหยาบิณฑัง (2550: สัมภาษณ์) เป็นลูกคนจีน มีฐานะยากจน แต่ได้เข้าเรียนในโรงเรียนสอนภาษาจีน และเนื่องจากในขณะนั้น (ปี 2480 - 2481) จีนถูกจักรพรรดินิยมญี่ปุ่นรุกรานแล้ว จึงทำให้ครูใน

โรงเรียนจีนซึ่งส่วนใหญ่เป็นคอมมิวนิสต์อพยพเข้ามาอยู่ในประเทศไทยดำเนินการปลูกฝังความคิดรักชาติจีนแก่นักเรียน สหายวิชาชาญจึงเกิดความรู้สึกรักชาติเป็นเบื้องต้น ถือเป็นจุดเริ่มต้นการตื่นตัวทางการเมืองของสหายวิชาชาญ ซึ่งต่อมาได้เข้าร่วมกับขบวนการของ พลท. สหายวิชาชาญได้กล่าวถึงการตื่นตัวทางการเมืองของตนเองว่า

เริ่มต้นตัวทางการเมือง เมื่ออายุได้ 13 ปี ตอนนั้นยังเป็นนักเรียน เพิ่งเรียนจบประถมปีสุดท้าย เหตุผลอยู่ที่สมัยนั้น จีนถูกญี่ปุ่นรุกรานมาตั้งแต่ปี 2454 โรงเรียนจีนต่างๆ ได้ปลุกกระดมนักเรียนจนกระทั่งผู้ปกครองให้มีความคิดรักชาติ (จีน) ซึ่งนักปฏิวัติเกือบทุกคนเริ่มต้นที่การรักชาติ ยังไม่ใช่มีจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพหรอก มาถึงปี 2480 ญี่ปุ่นก่อสงครามทั่วด้าน สมัยนั้นนักเรียนที่เรียนในโรงเรียนจีนก็มีความคิดรักชาติ ซึ่งสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ส่วนไม่น้อย ก็มาจากการรักชาติ พูดย่างๆ ก็คือ พรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเติบโตมาจากการรักชาติทั้งนั้น เงื่อนไขของคน คือ การได้เรียนในโรงเรียนจีนซึ่งมีการปลูกฝังจิตสำนึกรักชาติ

นอกจากนี้ สหายวิชาชาญมีความเห็นว่า การตื่นตัวของคนเรานั้น มีภววิสัยอยู่ 3 ด้านที่กระทำต่ออัตวิสัยของคน คือ ด้านครอบครัว ด้านสภาพสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม โดยในสมัยก่อนนั้น การตื่นตัวของกรรมกรจะมาจากคนที่ยากจนที่สุด ส่วนนักเรียนที่ตื่นตัวทางการเมืองนั้นมีทั้งนักเรียนที่มีฐานะดีและมีฐานะไม่ดี แต่นักเรียนที่มีฐานะไม่ดีจะตื่นตัวได้ง่ายกว่า ซึ่งสหายวิชาชาญมีความเห็นว่า “นักเรียนที่ไม่มีสตางค์ตื่นตัวได้ง่ายกว่า เพราะตัวเองไม่มีที่พึ่ง พอเล่าเรื่องลัทธิคอมมิวนิสต์ดี ทั้งที่เขาก็ไม่ได้อ่านมากมาย เขาก็รับได้” ส่วนเด็กนักเรียนที่มีฐานะดีนั้น สหายวิชาชาญมีความเห็นว่า “หากเขารู้สึกว่า เขาเอาเปรียบคนอื่น ก็สามารถรับแนวคิดสังคมนิยมได้” ส่วนการรับแนวคิดสังคมนิยมของคนยากจนนั้น สหายวิชาชาญเห็นว่า

สำหรับคนยากจนจน รับความคิดสังคมนิยมง่ายที่สุด ถ้าเราบอกว่า ลัทธินี้จะช่วยคนจนและอธิบายให้เขาฟัง เขาก็จะเข้าใจ ส่วนคนมีสตางค์ คนมีเงินที่เห็นออกเห็นใจคนอื่นก็มีไม่น้อย เช่น คุณทรง นพคุณ เป็นต้น ถ้าหากว่า ตัวเขาเองเป็นชนชั้นกรรมาชีพ เราจะพูดในเรื่องการปันทุกข์ได้อย่างไร ก็อาศัยการต่อสู้ ส่วนคนมั่งมี เราก็พูดว่า ควรเห็นใจคนยากจน เช่น เองเกลส์ เป็นถึงเจ้าของโรงงานแต่กลับเห็นใจคนงาน

ดังนั้น สหยาวิชาชาญจึงมีความเห็นว่า การตื่นตัวของคนเราจึงไม่จำกัดฐานะชนชั้นเดิม ทั้งนี้การตื่นตัวจะมี 2 ลักษณะ คือ การตื่นตัวโดยสัมผัสเองและการตื่นตัวโดยรูปการจิตสำนึก ตามที่รับรู้เรียนรู้มา ซึ่งผู้นำคอมมิวนิสต์ไทยหลายคนก็มาจากชนชั้นนายทุน พ่อแม่มีโรงสี มีร้านค้า หรือเป็นเจ้าของ และคนไทยรุ่นแรก มีทั้งที่เป็น ข. หรือสมาชิกสันนิบาตเยาวชนแห่งประเทศไทย ซึ่งสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ส่วนใหญ่มีฐานะชนชั้นกลาง เช่น นายสี อัครนิ พลจันทร์ มาจากการเป็นอัยการ จิตร ภูมิศักดิ์ มาจากการเป็นปัญญาชน เป็นต้น

ส่วนเนื้อหาที่ทำให้ปัญญาชนหรือชนชั้นกลางซึ่งมีฐานะร่ำรวยตื่นตัวหรือเกิดความคิด จิตสำนึกและต้องการให้สังคมมีความยุติธรรมนั้น สหยาวิชาชาญมีความเห็นว่า

เนื้อหาที่จะทำให้ปัญญาชนหรือชนชั้นกลางเกิดจิตสำนึก ก็มีเรื่องเกี่ยวกับความไม่เสมอภาคทางสังคม เดียวนี้ใช้คำว่า ช่องว่างทางสังคม และต้องการลดช่องว่าง หรือความไม่ยุติธรรม ซึ่งเป็นเหตุให้เกิดปัญหาทางสังคม คนรับได้ง่ายที่สุด และเกือบจะเรียกได้ว่า ฝ่ายซ้ายทุกคน ไม่ว่าในสมัชชา 1 สมัชชา 2 สมัชชา 3 หรือพวกที่ 4 ทरोตก็ ก็ล้วนแต่ยอมรับและเกิดจากความต้องการให้สังคมมีความเป็นธรรม เสมอภาค ให้สังคมยุติธรรมกว่านี้ มีความสุขทั่วหน้ากัน เหลือมล้นน้อยกว่านี้ ซึ่งเป็นเส้นแบ่งระหว่างสังคมนิยมกับทุนนิยม

ในขณะที่สมาชิก พลท. หลายคนได้ตื่นตัวทางการเมืองจากเงื่อนไขด้านสภาพแวดล้อมทางครอบครัว ปรากฏว่า ในกลุ่มของสมาชิก พลท. เหล่านั้น ตื่นตัวทางการเมืองจากเงื่อนไขด้านอัตวิสัยที่แตกต่างกันของแต่ละคนด้วย เช่น กรณีของสหายผ่อง ที่ได้ศึกษาเรียนรู้ อ่านหนังสือเกี่ยวกับการปฏิวัติด้วยตนเอง กรณีของสหายบดินทร์ ที่ได้ศึกษาและรับรู้เหตุการณ์ทางการเมืองของชนชั้นปกครองและการกระทำที่รุนแรงของชนชั้นปกครอง หรือกรณีของสหายวิชาชาญ ที่ได้ตื่นตัวทางการเมืองจากการปลุกฝังความคิดรักชาติจากโรงเรียนจีน เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม จากผลการสัมภาษณ์ ยังปรากฏผู้ที่ตื่นตัวทางการเมืองจากการศึกษาเอกสารแนวคิดของ พลท. คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์โดยตรง ซึ่งปรากฏอยู่ในกรณีของสหาย ปั่นแดง (2550: สัมภาษณ์) ผู้เริ่มตื่นตัวทางการเมือง เมื่ออายุได้ 18 ปี ในขณะที่เป็นอาจารย์สอนหนังสือเด็กนักเรียนอาชีวะ (ปี 2512) และถือได้ว่า ฐานะทางชนชั้นอยู่ในระดับนายทุนน้อย สหายปั่นแดงได้ศึกษาลัทธิมาร์กซ์ เลนิน ความคิดเหมาเจ๋อตง เรื่อง “ทุกคนเกิดมาเท่าเทียมกัน”

และ “คนเราควรอยู่อย่างเท่าเทียมและเสมอภาคกัน ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการเมือง” เมื่อสหาย ปั่นแต่งคันตัวทางการเมือง ทำให้ได้เข้าร่วมเหตุการณ์หลายเหตุการณ์ เช่น

ได้เข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง โดยได้ร่วมประท้วงกับกลุ่มนักศึกษาเพื่อแก้ไขกฎระเบียบของมหาวิทยาลัย ร่วมรณรงค์ต่อต้านสินค้าญี่ปุ่น ร่วมต่อต้านจอมพลถนอม กิตติขจร ที่ปฏิวัติยึดอำนาจตัวเอง ปี 2513 ร่วมขับไล่ฐานทัพอเมริกาที่โคราช เข้าร่วมการต่อสู้ในเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และหลังเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหวของกลุ่มนักศึกษา ชวนา และกรรมกร ตลอดจนถึงการเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง 6 ตุลาคม 2519 และได้สมัครใจเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ในปี 2520 ตัดสินใจเข้าร่วมการปฏิวัติในเขตป่าเขาและขึ้นสู่ฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยคิดว่า อยากให้ ความยากจนในสังคมหมดไป ทุกคนได้รับการศึกษาเท่าเทียมกัน 2. แนวคิดของพลท. ในเรื่องการมีจิตใจและอุดมการณ์เป็นคอมมิวนิสต์เป็นสิ่งที่ดี และ 3. ตนได้ยื่นหยัดเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อประชาชนมาก่อนหน้านี้หลายปีแล้ว ควรได้เข้าร่วมกับสหายในป่าบ้าง

สหายปั่นแต่งได้เล่าถึงเหตุการณ์ดินแดนในครั้งหนึ่งว่า “มีเหตุการณ์หนึ่งที่ออกไปติดโปสเตอร์ ขับไล่ฐานทัพอเมริกาที่โคราช จากลับได้ถูกติดตาม แล้วรถมาเสียระหว่างทาง พวกมันตามมาทัน มันยิงสาธิตใส่เด็กชายมานะ อินทสุริยะ ซึ่งเป็นเพื่อนนักเรียนด้วยกันเข้าที่ขมับ มานะได้ไปเสียชีวิตที่โรงพยาบาล” เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดจากอาวุธปืนในมือของทหารครั้งนั้น ได้มีส่วนผลักดันให้สหายปั่นแต่งเข้าป่าร่วมจับอาวุธต่อสู้ในเขตป่าเขากับขบวนการของ พลท. นั่นเอง

สหายปั่นแต่งได้เข้ามาอยู่ในเขตปฏิวัติพื้นที่จังหวัดน่าน ตั้งแต่ลาวไล่¹⁸ ในปี 2522 โดยเข้ามาอยู่ในหน่วยส่วนกลางซึ่งถือเป็นกองหนุนอยู่แนวหลัง ได้ออกไปแนวหน้าบ้าง ต่อมาได้ขึ้นไปอยู่ในเขตน่านเหนือ สังกัดหน่วย 20 ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่ง หัวหน้าหน่วยบริการรับผิดชอบหน่วยศิลปกรรมในการผลิตสื่อโฆษณา มีหน้าที่จัดสรรงาน แบ่งงานให้ลูกหน่วยตามที่ได้รับมอบหมายงานมา และเข้าร่วมการศึกษา ดำเนินชีวิตหน่วย หากมีปัญหาเกิดขึ้น จะมีหน้าที่แก้ไขปัญหาทั้งด้านชีวิตการทำงานและชีวิตส่วนตัวของลูกหน่วย และต่อมาได้ไปอยู่เขตน่านใต้

¹⁸ ลาวไล่ หมายถึง พรรคคอมมิวนิสต์ลาวไม่อนุญาตให้ชาวพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย (พลท.) และหน่วยงานภายใต้การนำของพลท. อยู่ในเขตแดนลาวอีกต่อไป เพราะเห็นว่า พลท. เป็นพรรคแนวทางเดียวกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน (พคจ.) ซึ่งขัดแย้งกับแนวทางของโซเวียตและเวียดนาม

สังกัดหน่วยโฆษณา 635 ซึ่งในขณะนั้น จิตร ภูมิศักดิ์ นายผี และบรรจง บรรเจิดศิลป์ จะเป็นผู้ที่มีอิทธิพลทางความคิดต่อสหายป้านแดงมาก

สหายสิทธิพิทักษ์ (2550: สัมภาษณ์) ซึ่งในอดีตได้ตื่นตัวจากการอ่านหนังสือเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน ได้กล่าวถึงการตื่นตัวของตนเองและคนอื่น ๆ ว่า

ตนเองตื่นตัวมาจากการอ่านหนังสือภาษาอังกฤษ เกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์ เลนิน เหมาเจอตง ซึ่งในช่วงนั้น คนอื่นจะตื่นตัวจากครอบครัว เพราะพ่อแม่เป็นนักปฎิวัติ เป็นชาวคอมมิวนิสต์ ทำให้เพื่อนๆ นักศึกษาที่ตื่นตัวเหล่านี้จะพูดภาษาแปลกๆ บางครั้งก็ส่งหนังสือให้อ่าน ซึ่งเป็นหนังสือใต้ดินในมหาวิทยาลัย ในปี 2508 มีการแตกเสียงป็น ขบวนการเคลื่อนไหวของพลท. มีมาตลอด ทำให้เกิดการสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้ แม้จะถูกรัฐบาลโฆษณาชวนเชื่อว่า เป็นอันตราย แต่ก็พยายามที่จะฟังวิทยุเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) และสนทนาพูดคุยเรื่องพรรคคอมมิวนิสต์ตลอดเวลา กอปรกับในช่วงนั้น มีผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์เผยแพร่อุดมการณ์ในมหาวิทยาลัย เพื่อนร่วมรุ่นจึงตื่นตัวกันมาก ในรั้วมหาวิทยาลัยขณะนั้น มีการจัดหน่วยศึกษากันหลายหน่วย

การจัดหน่วยศึกษาในมหาวิทยาลัยช่วงนั้น สหายสิทธิพิทักษ์ไม่ได้เข้าร่วมหน่วยศึกษา เนื่องจากยังไม่เห็นความสำคัญ แต่ก็ยังคงอ่านหนังสือที่เกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ์ – เลนินอยู่เช่นเดิม แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ซึ่งขณะนั้น กระแสประชาธิปไตย กระแสการลุกขึ้นสู้ และกระแสสังคมนิยม มีผลทำให้คนรับรู้ เห็นด้วยและเชื่อต่อกระแสเหล่านั้น จนมีผลนำไปสู่ปฏิบัติการทางการเมืองของนักศึกษาปัญญาชนจำนวนมาก สหายสิทธิพิทักษ์จึงเกิดการตื่นตัวทางการเมืองแบบก้าวกระโดด อย่างไรก็ตาม สหายสิทธิพิทักษ์เห็นว่า กระแสดังกล่าว มีผลสะท้อนไปถึงกรรมกรไม่มากนัก นักศึกษาปัญญาชนในขณะนั้นจึงเข้าหากรรมกรมากขึ้น ในสมัยก่อนเคยมีพรรคสหชีพหรือสมาคมกรรมกรอื่นๆ เกิดขึ้น รวมทั้งมีการนำกรรมกรไปฝึกอาวุธในชนบทด้วย จึงมีผลให้กรรมกรตื่นตัวมากขึ้นด้วย

นอกจากนี้ สหายสิทธิพิทักษ์ได้วิเคราะห์การตื่นตัวของนักศึกษาก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 ว่า “เป็นการตื่นตัวตามกระแสของความไม่พอใจทางการเมืองในขณะนั้น คือ ไม่พอใจเผด็จการ ไม่พอใจการคอร์รัปชัน และไม่พอใจความล่าช้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งมีความต้องการระบอบประชาธิปไตย และต้องการเสรีภาพในการพูด การเขียน และต้องการเคลื่อนไหวทางการเมือง”

ส่วนสหายคำแห (2550: สัมภาษณ์) เป็นสหายหญิงคนหนึ่งที่มีศรัทธาใจเข้าเป็นสมาชิก พทท. ตั้งแต่สมัยเป็นนักศึกษาในรั้วมหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมือง ได้ให้สัมภาษณ์ถึงชีวิตในครอบครัวและการตื่นตัวทางการเมืองของตนเองว่า

ชีวิตนั้น เริ่มต้นในวัยเด็กที่แสนจะสุขสบาย ยุงไม่ได้ไต่ไรไม่ได้ตอม เจริญวัยขึ้นก็เข้าเรียนหนังสือ ป.1 จนจบ ม.8 แล้วก็เข้าเรียนมหาวิทยาลัย ทำงาน มีคนรัก ชีวิตช่วงนี้ได้ผ่านประสบการณ์มากมาย ทั้งผ่านเหตุการณ์สงครามโลกครั้งที่ 2 การถูกคุกคามของชนชั้นปกครอง หนังสือพิมพ์เขียนไม่ได้ ประชาชนถูกปิดหูปิดตา แม้จะเรียกร้องสันติภาพก็มีความผิดฐานเป็นกบฏ ถูกจับเข้าคุก ชีวิตราชการของพ่อไม่ได้รับความเป็นธรรม ชนชั้นปกครองกดขี่บีบบังคับมหาวิทยาลัยที่เรียนอยู่ โดยตำรวจสันติบาลและฝ่ายข่าวกรองของทหารติดตามประกบตัวไม่เลิกรา คนทุกข์คนยาก ออกอยากยากจน กรรมกรชาวไร่ชาวนาลูกขึ้นเรียกร้องความเป็นธรรม เรียกร้องชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีกว่า กลับต้องถูกกดขี่ข่มเหง และถูกปราบปรามเช่นฆ่าอย่างไม่เป็นธรรม...

การที่สหายคำแหเกิดความตระหนักและเห็นสิ่งที่ถือว่าไม่เป็นธรรม ไม่ยุติธรรมกับชีวิต และครอบครัวของตนเอง จึงมีผลให้สหายคำแหเกิดจิตสำนึกตื่นตัวทางการเมือง มุ่งศึกษาเรียนรู้ให้มากขึ้น ซึ่งในช่วงที่สหายคำแหเข้าเรียนที่มหาวิทยาลัยวิชาธรรมศาสตร์และการเมืองนั้น สหายคำแหได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่ก้าวหน้าหลายเล่ม และได้ดูภาพยนตร์หลายเรื่องที่มีผลต่อความคิดจิตสำนึกของสหายคำแห ดังคำสัมภาษณ์ว่า

ในช่วงการต่อสู้เพื่อพิทักษ์สิทธิอันชอบธรรมของนักศึกษาระบบธรรมศาสตร์ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง ฉันได้มีโอกาสอ่านหนังสือที่ก้าวหน้าหลายเล่ม เช่น ชีวิตทรนงค์ วิวัฒนาการสังคมไทย กิ่งเมืองขึ้นกิ่งศักดินา แฉลวงการฉ้อราษฎร์คอรัปชั่นนิสต์ หนังสือธรรมจักร วารสารของคณะต่างๆ ในธรรมศาสตร์ และหนังสือพิมพ์วารสารที่ก้าวหน้า แล้วฉันก็ได้ดูหนังเรื่องสปาร์ตาคัส เป็นเรื่องการต่อสู้ของพวกทาสที่ถูกกดขี่จากพวกนายทาส จับพวกทาสดองใส่หลักไม้กางเขนเป็นแถว ดอกตะปูที่หัวไว้กับเสาหลัก กางเขนออกทั้งสองข้าง ดอกตะปูที่ฝ่ามือ ขาทั้งสองข้างจับ ไขว้กัน ดอกไขว้ติดกับเสาหลัก พวกทาสเลือดไหลโซมตัว ถูกทำให้ตายอย่างนั้น แล้วทิ้งไว้ให้กากิน ในเมืองไทยเคยมียุคทาสมาก่อน ต้นตระกูลฉันก็เคยมีทาสที่บ้าน แต่ในที่สุดทาสก็ลุกขึ้นมา ต่อสู้จนแล้วรู้แล้ว จนได้รับชัยชนะในที่สุด เมืองไทยเพิ่งเลิกทาสในรัชกาลที่ 5 นี่เอง

จากหนังสือ สปาร์ตาคัสนี่เอง ที่ฉันได้เห็นพวกทาสลุกขึ้นสู้อย่างเด็ดเดี่ยวหาญหาญมาก ไม่กลัวถูกฆ่าถูกทรมานอย่างเหี้ยมโหดทารุณ และหนังสือวีรสตรีมารเด่ เป็นอีกเรื่องที่ฉันเห็นวีรสตรีของรัสเซียเข้าร่วมการปฏิบัติตั้งแต่วัยเยาว์ ต่อมาเธอถูกจับและถูกนำเดินทางมาลงท้องนา เธออย่างก้าวอย่างองอาจ เชิดหน้าอย่างทะนง ไม่สะทกสะท้าน แม้แต่ต่อหน้าความตาย อีกเรื่องคือเรื่อง ซองดาร์ก วีรสตรีของฝรั่งเศส ที่ต่อสู้อย่างองอาจหาญหาญเช่นกัน เธอถูกประหารอย่างเหี้ยมโหดด้วยการเผาทั้งเป็น พวกเธอเหล่านี้ได้ทำให้ฉันประทับใจอย่างมาก และค่อยๆ ซึมซับเข้าไปในมันสมองที่ว่างเปล่าไร้เดียงสาของฉัน

เมื่อสหภาพโซเวียตได้ตั้งตัวทางการเมือง มองเห็นการกดขี่ขูดรีดและการลุกขึ้นสู้ของทาสจากภาพยนตร์เรื่องสปาร์ตาคัสและเรื่องอื่นๆ สหภาพโซเวียตได้กลายเป็น “เป้า” ที่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ที่ทำงานในรั้วมหาวิทยาลัยจัดให้เข้าหน่วยศึกษา ซึ่งสหภาพโซเวียตให้สัมภาษณ์ว่า

ฉันเคยเข้าร่วมหน่วยศึกษาหลายครั้ง และจะถือเป็นความลับสุดยอด ครั้งหนึ่งฉันเคยไปยื่นรอผู้ที่จะมารับไปเข้าร่วมหน่วยศึกษาที่พาหุรัด ไม่รู้ว่าคนมารับเป็นใคร ถึงเวลานัดจะมีคนขับมอเตอร์ไซด์มาจอดลงตรงหน้า เรียกให้ฉันรุดไปร่วมหน่วยศึกษา จนบัดนี้ ฉันยังไม่รู้ว่าเขาเป็นใคร ฉันเคยเป็นคนจัดหน่วยศึกษาเพื่อให้การศึกษาคนอื่นด้วย ครั้งหนึ่งผู้ที่เข้าร่วมหน่วยศึกษาเป็นนักศึกษาหญิงธรรมศาสตร์นั่นเอง

ในขณะที่สมาชิก พคท. ที่กล่าวมาข้างต้น ตั้งตัวทางการเมืองโดยมีเงื่อนไขทางครอบครัวยุติธรรมในการปลูกฝังความคิดรักชาติจากโรงเรียน หรือเงื่อนไขจากการอ่านเอกสารแนวคิดของ พคท. กลับยังมีสมาชิก พคท. บางคนตั้งตัวทางการเมืองโดยการศึกษาเอกสารของศาสนาพุทธเป็นเบื้องต้น เช่น กรณีของสหภาพลุ่มพูนาน (2550: สัมภาษณ์) ที่ได้อ่านหนังสือของอาจารย์พุทธทาส ในเรื่องเกี่ยวกับความไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งมีผลให้สหภาพลุ่มพูนานมีความคิดว่า มนุษย์ต้องไม่เห็นแก่ตัว ปัญหาของมนุษย์คือการเห็นแก่ตัว แต่ความคิดเหล่านี้ในทัศนะของสหภาพลุ่มพูนาน ยังเป็นความคิดในเชิงปัจเจก ต่อมาเมื่อสหภาพลุ่มพูนานได้มีโอกาสอ่านหนังสือลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน จึงได้นำแนวคิดจากลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน มามองดูการต่อสู้ทางชนชั้น ก็สามารถนำลัทธิมาร์กซ์มาอธิบายการต่อสู้ทางชนชั้นได้ดีและชัดเจนกว่า ซึ่งสหภาพลุ่มพูนานให้เหตุผลว่า

เพราะชนชั้นนายทุนกลัวเสียผลประโยชน์ทางชนชั้น นั่นคือ เห็นแก่ตัวในระดับมวลชน เป็นการเห็นแก่ตัวร่วมระดับชนชั้น เข้าใจเลยว่า จริงๆ แล้ว มนุษย์จะต้องไปถึงจุดที่

มนุษย์ทั้งปวงจะไม่เห็นแก่ตัว ผมเลิבלัทธิมาร์กซ์ได้ง่ายมาก เพราะการทำลายการกดขี่ ชูตรีก็คือการทำลายการเห็นแก่ตัว เพราะความสัมพันธ์ทางการผลิตก็คือความสัมพันธ์ที่ไม่เท่าเทียมกันระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มีมนุษย์กลุ่มหนึ่งหยิบมือเดียวเล็กๆ ที่เอาเปรียบมนุษย์กลุ่มใหญ่ที่เป็นเจ้าของผลิตภาพ ผมก็เลิเจออพรอคได้ง่ายๆ

การค้นพบว่า ลัทธิมาร์กซ์สามารถอธิบายการต่อสู้ทางชนชั้นได้ชัดเจนกว่าศาสนาพุทธ ทำให้สหายุชนุน่านวิเคราะห์ชีวิตและครอบครัวของตนเองซึ่งในอดีตเคยเป็นครอบครัวที่สิ้นเนื้อประดาตัวในเมือง และได้ค่อยๆ สร้างตัวเอง จากหาเช้ากินค่ำ จนมีรายได้ และกลายมาเป็นนายทุนน้อยขนาดกลาง แต่ตอนหลังก็ล้มละลายไปอีกว่า “นายทุนน้อยมีเพียง 2 ทางให้ก้าวเดิน หากไม่ล้มละลายก็ถีบตัวกลายเป็มนายทุนใหญ่” ดังความเห็นของเหมาเจ๋อตงที่กล่าวเอาไว้

การตื่นตัวทางการเมืองโดยเริ่มต้นจากการอ่านเอกสารของพุทธทาสในเรื่องความไม่เห็นแก่ตัวและการได้ศึกษาลัทธิมาร์กซ์ของสหายุชนุน่าน จนต่อมาสามารถอธิบายปรากฏการณ์การต่อสู้ทางชนชั้นได้ชัดเจนนั้น เป็นไปในทำนองเดียวกันกับสหายุชอดข้าว (2550: สัมภาษณ์) ที่ได้ศึกษาศาสนาพุทธมาตั้งแต่เด็ก แต่เมื่อได้มีโอกาสศึกษานิทรรศการจีนแดง ทำให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะเข้าป่าร่วมกับ พคท. ซึ่งสหายุชอดข้าวได้หาทางติดต่อเพื่อเข้าป่าร่วมกับขบวนการ พคท. 1 ปี จึงได้รับคำตอบว่าสามารถเข้าร่วมได้ ทั้งนี้สหายุชอดข้าวได้เข้าป่าร่วมกับขบวนการ พคท. ก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ดังคำสัมภาษณ์ว่า

ผมศึกษาศาสนาตั้งแต่ ป.6 ศาสนาพุทธนำไปสู่นิพพาน แต่ผมว่าเป็นเรื่องของส่วนบุคคล คนส่วนมากไม่สามารถหลุดพ้นมีความสุขตามได้ พอมาเจอนิทรรศการจีนแดงที่หอประชุมเล็ก ธรรมศาสตร์ ก็รู้อย่างนี้คือสังคมที่ผมต้องการ ผมจึงมุ่งที่จะเข้าป่าร่วมกับพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งผมเข้าป่าก่อนเหตุการณ์ 6 ตุลาเสียอีก เป็นคำตอบที่ผมแสวงหาที่จะทำให้คนส่วนใหญ่หลุดพ้นจากความทุกข์ยาก ไม่ใช่แนวทางของศาสนาที่ใช้เพียงแค่ส่วนบุคคล

นอกจากนี้ ยังมีสหายุชลาสู้ (2550: สัมภาษณ์) ที่ได้ตื่นตัวทางการเมืองโดยการมองเห็นความทุกข์ยากของคนในสังคมผ่านหนังสือของกุหลาบ สายประดิษฐ์หลายเล่ม และต่อมาได้เข้าสู่หน่วยจัดตั้งของ พคท. ร่วมปฏิบัติงานในเขตเมือง และได้เข้าป่าปฏิบัติปฏิวัติอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งสหายุชลาสู้ให้สัมภาษณ์ว่า

ในตอนเด็กๆ ผมได้อ่านหนังสือของกุหลาบ สายประดิษฐ์ หลายเล่ม มองเห็นความยากจนของคนในสังคม จึงตื่นตัวขึ้น ต่อมาผมได้ร่วมปฏิบัติงานในเมืองอยู่ระยะหนึ่ง พรรคส่งไปเรียนการเมืองการทหารที่เวียดนาม เรียนอยู่หลายเดือน เรื่องลัทธิมาร์กซ์ - เลนิน พอมาอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ก็ได้มาเรียนความคิดเหมาเจ๋อตงในหน่วยพรรค ส่วนในสำนักจะมีการเล่าสถานการณ์ ข่าวจากวิทยุ มีการวิเคราะห์ข่าวแทบทุกวันในช่วงเย็นหลังกินข้าว ในช่วงนี้จะมีสหายนำให้ความรู้เรื่องลัทธิมาร์กซ์ ความคิดเหมาเจ๋อตง มีการเรียนคำแถลงการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่มีออกมาขึ้นเป็นระยะๆ และที่ศึกษาเป็นประจำคือคติพจน์เหมาเจ๋อตง ซึ่งทุกคนจะต้องมีติดตัวตลอดเวลา เวลาไปทำงานมวลชนหรืออยู่ในสำนัก เมื่อมีเวลาที่จะดึงออกมาอ่าน อีกอย่างคือการฟังวิทยุ สปท. เป็นประจำ

ส่วนสหายสิดอกคุณ (2550: สัมภาษณ์) ในอดีตเป็นนักศึกษาที่ได้เข้าร่วมต่อสู้ทางการเมืองในหลายเหตุการณ์ ให้สัมภาษณ์ถึงการตื่นตัวทางการเมืองของตนเองว่า

ก่อนจะตื่นตัวทางการเมือง ผมเป็นนักศึกษาที่เกรคนหนึ่ง อาศัยการรับฟังความคิดเห็นของครูอาจารย์ที่เป็นสหายในเมือง ทำให้ได้คิดเชิงสังคม เมื่อเกิดเหตุการณ์ 6 ตุลา 2519 ผมเห็นว่า ชนชั้นปกครองทำรุนแรงเกินไปกับคนไม่มีอาวุธ ช่วงนั้นก็เห็นแล้วว่า ชนชั้นปกครองเป็นคนชั่วร้าย จึงอยากล้างแค้น ผมไม่ลังเลเลยที่จะเข้าป่า พอไปอยู่ในฐานที่มั่นพบผู้สูงอายุซึ่งเป็นสหายนำหลายคน ก็ได้พูดคุยเรียนรู้ชีวิตประวัติและเกียรติภูมิการต่อสู้ของสหายนำ ถือว่าเกียรติภูมิการต่อสู้สูงเด่นมาก แต่ความคิดรูปการจิตสำนึกที่เป็นระบบเกิดจากได้เข้าเรียนในโรงเรียนการเมืองการทหาร ในหน่วย 61 บรรยายภาควงนั้นเหมือนกับจะมีการปลดปล่อยประเทศไทยในระยะอันใกล้ ภายในปี 2 ปีข้างหน้า แต่พอเกิดเหตุการณ์ปิดพรมแดนลาว ช่วงนี้เต็มไปด้วยความยากลำบาก ความคิดของคนระส่ำระสาย ผมจึงต้องเร่งอ่านหนังสือลัทธิมาร์กซ์ - เลนินอย่างเอาใจใส่ เพื่อหาคำอธิบายว่า ทำไมคนพวกหนึ่งดำรงชีวิตด้วยการกดขี่ขูดรีดคนอื่นและคนถูกกดขี่ขูดรีดก็ยอมให้เขาขูดรีด เขารู้สึกนึกคิดอะไร เป็นสิ่งที่ผมอยากรู้ทั้ง 2 ฝ่าย ที่สำคัญ ทำไมเลนินจึงนำการต่อสู้ชนะ รวมทั้งเหมาเจ๋อตงและโฮจิมินห์ด้วย จะต้องมิตฤษฎีชี้นำ และที่สำคัญที่เราพ่ายแพ้ น่าจะเป็นเพราะมีศึกษาทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ - เลนินน้อยเกินไป เรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองแทบไม่ได้ศึกษากันเลย เราจึงนำการปฏิวัติไม่ได้ดี ทั้งๆ ที่ประชาชนมีความทุกข์ยาก แต่สร้างรูปการจิตสำนึกให้ตื่นตัวทางชนชั้นไม่ได้

สหายเพลิงผึ่ง (2550: สัมภาษณ์) ในอดีตมีอาชีพค้าขาย ให้สัมภาษณ์ถึงการตื่นตัวทางการเมืองของตนเองว่า

ผมเป็นคนเชื้อสายจีน จึงได้มีโอกาสเรียนหนังสือจีน แล้วก็ตื่นตัวตามเพื่อนและครูที่สอน จากนั้นก็ได้ร่วมส่งเสบียงส่งอาหาร เสื้อผ้า ยารักษาโรค เข้าไปในป่า ในเขตต่างๆ โดยเฉพาะทางอีสานกับทางเหนือ ขณะนั้นก็อยากเข้าป่า อยากเข้าไปสู้แตกหัก ผมก็เลยได้เข้าป่าก่อนเหตุการณ์ 14 ตุลา 2516 ผมโชคดีที่ได้อยู่กับสหายนาระดับสูง ได้เรียนรู้ความคิดทางการเมืองและประวัติศาสตร์การต่อสู้ สหายนาได้สอนเรื่องการเสียสละการไม่กลัวยากไม่กลัวตาย ผมเคยแบกของหนักจนเป็นไข้ตั้งหลายวัน เพราะภูมิจังหวัดน่านสูงมาก ภูบางลูกเดินขึ้นเกือบหนึ่งวันกว่าจะถึงยอด

สหายบันลือยุทธ (2550: สัมภาษณ์) ในอดีตเป็นนักศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เคยประกอบอาชีพเป็นพนักงานบริษัทแห่งหนึ่ง เคยติดคุกในข้อหาทำการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ เป็นกบฏภายในภายในราชอาณาจักร มีการกระทำความผิดเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ ซึ่งในขณะนั้น¹⁹ มีผู้ถูกจับติดคุกในข้อหานี้กว่า 200 คน จึงทำให้สหายบันลือยุทธ มีโอกาสพบสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เป็นจำนวนมากภายในคุก และกล่าวว่า “ไม่สงสัยถึงคุณธรรมจริยธรรมของชาวพรรคคอมมิวนิสต์เหล่านั้น ทั้งมีความประทับใจและเห็นแบบอย่างที่ดีของชาวพรรคคอมมิวนิสต์อย่างชัดเจน” เมื่อออกมาจากคุกมาได้ สหายบันลือยุทธจึงสมัครใจเข้าเป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยผ่านทางคุณมานะ เมธางกูร ผู้ซึ่งคอยดูแลช่วยเหลือตลอดนับตั้งแต่นั้นอยู่ในคุก

จากคำให้สัมภาษณ์ในเรื่องการตื่นตัวทางการเมืองที่เป็นเงื่อนไขให้กลายเป็น “เป่า” ของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีจุดเริ่มต้นในการตื่นตัวทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกันมากนัก กล่าวคือ ผู้ให้สัมภาษณ์จะเริ่มจากการมองเห็นความทุกข์ยาก ความยากจนของครอบครัวตนเองหรือของสังคมซึ่งเป็นสถานการณ์ทางภววิสัยในขณะนั้น หรือการได้รับการปลูกฝังความคิดรักชาติจากครอบครัว จากโรงเรียน นอกจากนี้ การได้

¹⁹ นับตั้งแต่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ทำการรัฐประหารยึดอำนาจจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม ในปี 2500 และให้จอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีชั่วคราว แต่ก็ทำการยึดอำนาจอีก โดยตั้งตนเป็นนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีกลาโหมและอธิบดีกรมตำรวจเสียเอง จึงทำให้ยุค 2500 – 2506 เป็นยุคเผด็จการสมบูรณาญาสิทธิราชย์ และได้สั่งปราบปรามประชาชนเป็นการใหญ่ มีผู้ถูกจับขังลี้ในข้อหาหมิ่นประมาทและข้อหาทำการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์มากมาย มีการสั่งประหารชีวิตด้วยคำสั่งมาตรา 17 โดยไม่ต้องขึ้นศาล เป็นต้น

มีโอกาสศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการปฏิวัติตามแนวคิดลัทธิมาร์กซ์ เลนิน ความคิดเหมาเจ๋อตง แม้หลายคนจะบอกว่าไม่ได้ศึกษาลึกซึ้งมากนัก ก็เป็นเงื่อนไขสำคัญที่มีส่วนชี้นำความคิดของผู้ให้สัมภาษณ์หลายคน รวมถึงการที่บางคนได้มีโอกาสเข้าร่วมเหตุการณ์ต่อสู้ทางการเมือง เช่น การเข้าร่วมต่อสู้ในสงครามต่อต้านญี่ปุ่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 การได้เข้าป่าร่วมปฏิวัติในเขตป่าเขา หรือการที่บางคนได้มีโอกาสไปศึกษาลัทธิมาร์กซ์ เลนิน ยังต่างประเทศ ล้วนมีผลทำให้เกิดการเรียนรู้และเข้าใจสถานการณ์การกดขี่ขูดรีดทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองมากขึ้น

ในขณะเดียวกัน นับตั้งแต่ พทท. ตั้งขึ้นอย่างเป็นทางการ ในปี 2485 เป็นต้นมา จนกระทั่งถึงเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 และต่อเนื่องถึงการตั้งฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปี 2511 นั้น กระบวนการปลุกกระดมและเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามลัทธิมาร์กซ์ก็เป็นไปอย่างเข้มข้นตามช่วงจังหวะเวลาและสถานการณ์ ดังที่กล่าวไว้ในบทที่ 2 ในหัวข้อวิวัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย รากฐานรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย และการเคลื่อนไหวของขบวนการคอมมิวนิสต์จังหวัดน่าน

อย่างไรก็ตาม การตื่นตัวทางการเมืองของผู้ให้สัมภาษณ์เหล่านี้ ถือเป็นเงื่อนไขที่จะทำให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในตนขึ้น โดยมีเงื่อนไขสำคัญคือ “หน่วยจัดตั้งของ พทท.” เป็นเงื่อนไขที่จะชี้ชัดได้ว่า ผู้ที่ตื่นตัวทางการเมืองเหล่านี้ เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเกิดขึ้นแล้ว นั่นคือ เมื่อเข้าสู่หน่วยจัดตั้งของ พทท. แสดงว่า ในขณะนั้น พวกเขาได้สมัครใจเป็นสมาชิก พทท. ที่จะต้องมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้ว แต่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในระยะแรกยังอยู่ในระดับอ่อน ต้องมีการยกระดับและพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้เข้มข้นหรือสูงขึ้นโดยกระบวนการของ พทท. ดังจะได้กล่าวในตอนต่อไป

นอกจากนี้ สถานการณ์การถูกกดขี่ขูดรีดเป็นเงื่อนไขทางภววิสัยที่สำคัญที่ทำให้คนเกิดการตื่นตัวทางการเมืองและเข้าร่วมการต่อสู้กับขบวนการของ พทท. ซึ่งเงื่อนไขด้านการกดขี่ขูดรีดสามารถมองเห็นได้ชัดเจนจากกรณีของชนชาติส่วนน้อยในพื้นที่สูงเขต “ภูเขาวงกต” จังหวัดน่าน

ซึ่งชนชาติม้ง²⁰ และชนชาติลัวะ²¹ ได้อาศัยทำกินอยู่ในพื้นที่ภูเขาสูงแห่งนั้น ถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างหนักหน่วงมาตลอด โดยผ่านการเห็นเอง การรับรู้เอง และการสัมผัสได้เอง

เมื่อมีการเข้ามาเผยแพร่รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นของสมาชิก พทท. ในเขตพื้นที่ที่ชนชาติเหล่านี้อาศัยอยู่ จึงทำให้เกิดกลุ่มคนเชื่อถือศรัทธาว่าจะมาช่วยให้พวกเขาหลุดพ้นจากการถูกกดขี่ขูดรีดได้ และความเชื่อถือศรัทธาต่อแนวคิดดังกล่าว ได้ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้เข้าร่วมกับขบวนการ พทท. ในพื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งต่อมาพื้นที่นี้ได้กลายเป็นเขตปลดปล่อยที่ไม่ขึ้นต่ออำนาจรัฐของทางการไทยยาวนานถึง 16 ปี และคนเหล่านี้กลายเป็นพลังสำคัญในการร่วมสร้างกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทยของฐานที่มั่นจังหวัดน่านขึ้น ซึ่งสหภาพชนชาติม้ง ชนชาติลัวะที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้ให้ข้อมูลถึงสภาพการณ์การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐไทย และการตื่นตัวทางการเมืองของคนชนชาติม้งและชนชาติลัวะ ดังนี้

สหภาพสลอเปรา (2550: สัมภาษณ์) เป็นราษฎรลัวะ ได้เล่าให้ฟังถึงเหตุการณ์การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐและการตื่นตัวเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติจังหวัดน่านว่า

ตอนผมเด็กๆ เวลาที่มีเจ้าหน้าที่ปกครองของรัฐมาตั้งค่ายอยู่ใกล้ๆบ้าน ไม่กี่วันก็ของชาวบ้านที่เลี้ยงไว้ หมูของชาวบ้านที่เลี้ยงไว้ก็หมดไปหลายตัว ไก่หมดไปเป็นเล้า พวกเจ้าหน้าที่รัฐมาเอาไปกินฟรีๆ พ่อผมเกรงใจและสงสารชาวบ้านมาก เพราะชาวบ้านยากจน ไม่มีจะกินอยู่แล้ว จนพ่อต้องแอบจ่ายเงินซื้อหมูซื้อไก่จากชาวบ้านมาให้เจ้าหน้าที่ แล้วบอกว่าชาวบ้านยกให้ ถ้าบอกว่าต้องซื้อ เจ้าหน้าที่จะไม่พอใจมาก ซึ่งในสมัยนั้น คนลัวะเป็นคน

²⁰ ม้ง หรือชนชาติม้ง จังหวัดน่าน มีทั้งม้งดำและม้งขาว เป็นชนชาติที่รักอิสระ ไม่ชอบถูกบังคับ หรือดูหมิ่นเหยียดหยาม มีโลกทัศน์ที่เปิดกว้าง ชอบติดตามข้อมูลข่าวสารต่างๆ โดยเฉพาะเรื่องราวเกี่ยวกับชนชาติม้ง ไม่ว่าจะเป็นม้งจังหวัดตาก ม้งเพชรบูรณ์ หรือม้งในลาวที่มีประวัติศาสตร์การต่อสู้มาก่อน เมื่อ พทท. ขึ้นมาทำงานมวลชนกับคนม้งบ้านนาสา-ผาแดง อ.ทุ่งช้าง ครั้งแรกในปี 2508 ปรากฏว่า คนม้งมีพื้นฐานรู้เรื่องราวการปฏิวัติอยู่บ้างแล้ว จากการติดตามฟังวิทยุภาคภาษาม้งของฝ่ายลาวปฏิวัติ

²¹ มีตำนานเล่าเรื่องราวเกี่ยวกับลัวะมากมายในฐานะเป็นผู้ครอบครองดินแดนทางภาคเหนือของไทยมาเก่าแก่ลัวะเมืองน่าน ตั้งถิ่นฐานอยู่บนภูดอยบริเวณต้นน้ำน่านและน้ำว้า ก่อนหน้าที่ พทท. เข้ามาเคลื่อนไหวมวลชนตามแนวชายแดนจังหวัดน่าน คนลัวะเคยรวมตัวก่อหวอดกระทำการแข็งข้อต่อทางการมาแล้วในลักษณะขบวนการเจ้าตันบุญหรือที่ทางการเรียกว่า “กบฏปีบุญแห่งบ้านห้วยชนิน” ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในปี 2505 ปรากฏว่า ชาวบ้านถูกปราบปรามพ่ายแพ้ไป และได้เข้าร่วมต่อสู้กับ พทท. ตั้งแต่ปี 2507 เป็นต้นมา

ยากจนมาก ไม่มีสิทธิ์มีเสียงจะแสดงออกอะไรได้ ไม่มีประชาธิปไตย มีการเรียกเก็บภาษีจากเจ้าหน้าที่รัฐทุกอย่าง แม้กระทั่งซื้อถ่ายไฟฉายมาใช้ในบ้าน ก็ยังถูกเจ้าหน้าที่รัฐอ้างว่าเก็บภาษี 10 บาทต่อสองโหล หญิงคนไหนมีลูกอ่อนต้องกินนม ก็ถูกเจ้าหน้าที่รัฐเรียกเก็บภาษีเต้านม ชาวบ้านเรียกว่า ภาษีนมยาน บ้านไหนมีลูกอ่อนหลายคนก็จะยิ่งลำบาก เพราะถูกเก็บภาษีเต้านมหลายครั้ง

เหตุการณ์เหล่านี้ดำเนินไปเรื่อยๆ ชาวบ้านตกอยู่ในสภาพคับแค้นแบบนี้มานานมาก อยากจะหาทางออก พอมีข่าวเกี่ยวกับเจ้าต้นบุญทางน่านได้แพร่มาถึงหมู่บ้าน อยากจะเข้าร่วมทันที แต่พวกเขาถูกลักพาตัวไป ต่อมาเมื่อพวกเขาสหายเข้ามาพักพิงอยู่ใกล้ๆ บ้าน เขาเข้ามาพูดคุย มาช่วยทำงานในไร่ในสวน ชาวบ้านเห็นพวกเขามาในลักษณะที่ดี มีความสุภาพอ่อนน้อม พูดปัญหาความทุกข์ยากลำบาก การกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐ ได้ตรงกับใจทุกประการ ก็เลยเข้าร่วมขบวนการต่อสู้ด้วย เข้าด้วยกันหลายคน พวกเราได้ช่วยกันสร้างเขตปลดปล่อยจากอำนาจรัฐขึ้นมา มีกฎหมายปกครองตนเองในแบบที่เป็นธรรม ทุกคนมีความพอใจมาก

การต่อสู้เพื่อปลดปล่อยตนเองและชาวบ้านจากการกดขี่ขูดรีดของเจ้าหน้าที่รัฐในครั้งนั้นมีผลให้สหายชนชาติหลายคนพอใจที่ตนเองได้เข้าร่วมการต่อสู้ในขบวน พลท. ดังคำสะท้อนของสหายสลอเปราว่า “ถ้าไม่มีการต่อสู้ในวันนั้นก็จะไม่มีสิทธิประชาธิปไตยในวันนี้”

สหายเหล่าไฉ่งหลือ (2550: สัมภาษณ์) เป็นคนชนชาติม้ง ในอดีตมีบทบาทเป็นผู้กองที่นำทหารกองทัพลดแอกเข้าร่วมต่อสู้อย่างเอาเป็นเอาตาย เสียสละอย่างกล้าหาญ ได้เล่าถึงเหตุการณ์ที่เจ้าหน้าที่รัฐกระทำต่อชาวม้ง การตีตัวของตนเองและสหายม้งว่า

คนม้งนี้ แม้จะไม่ได้ถูกเจ้าหน้าที่รัฐริดภาษีหนักหน่วงหุยมหิมเหมือนคนลัวะ แต่เรื่องชักปืนยิงหมุยงักไปกินเป็นปัญหาเหมือนกันหมด ถ้าเขาอยากกินไก่ กินหมูเขาก็จับไปกินไข่ไก่ในเล้าเขาก็หยิบใส่กระเป๋าก็เลย ชาวบ้านพูดไม่ออก สมัยนั้นพวกเราอยากจะฉลาด อยากเรียนหนังสือภาษาไทย พวกเราก็จ้างคนบ้านปอนขึ้นมาสอนหนังสือ จ้างกันเป็นรายวันๆ ละ 3 บาท ก็ถูกขู่ว่าจะจับทั้งคนสอนและคนเรียน สิ่งที่จะช่วยให้พวกเราได้เปิดหูเปิดตา ก็คือการฟังวิทยุภาษาม้ง ซึ่งเป็นของม้งฝ่ายลาวปฏิบัติ เลยได้รับความคิดปฏิบัติเพื่อความเป็นธรรมในสังคมมาจากทางลาว

สหยาเหล่าโซึ่งหลือมีความคิดถูกขึ้นสู่เพื่อความเป็นธรรมของคนมั่งหลังจากที่ผู้ปฏิบัติงานของ พท. หรือสหายนักปฏิวัติได้เข้าไปเผยแพร่แนวคิดการถูกขึ้นสู่กับเจ้าหน้าที่รัฐซึ่งเป็นชนชั้นปกครองแล้ว โดยสหยาเหล่าโซึ่งหลือมีความเห็นว่า

พอกลุ่มสหยาเข้ามาก็เหมือนมีที่พึ่ง ความคิดถูกขึ้นสู่เพื่อความเป็นธรรมก็เลยขยายตัวอย่างรวดเร็ว จากบ้านหนึ่งไปอีกหมู่บ้านหนึ่ง ตอนยุทธการทุ่งช้าง²² ผมยังเด็กอยู่ อายุราวๆ 17 ปี เห็นจะได้ รบกันเป็นปี กำลังหลักในการรบก็คือชาวบ้านผู้ใหญ่ที่เป็นทหารบ้านกับกลุ่มสหยาอีกไม่ถึง 10 คน พอเสร็จศึกเขตภูเวาก็กลายเป็นเขตปลดปล่อยได้ทั้งหมด

ส่วนสหยาเหล่าตุ๊แว (2550: สัมภาษณ์) ได้ให้สัมภาษณ์ถึงการตื่นตัวเข้าร่วมการต่อสู้ทางการเมืองร่วมกับชนชาติมั่งคนอื่นๆ ว่า

การตื่นตัวทางชนชั้นของชนชาติมั่ง ไม่ได้เกิดจากการชักจูงของสหยาคอมมิวนิสต์ แต่เกิดจากการเห็นการกดขี่ขูดรีดจริงๆ เราถูกเจ้าหน้าที่ คือ กำนัน ดชด. และทหาร เข้ามาในหมู่บ้าน ปล้นเอาเงิน และยิงหมูยิงไก่ของเราเอาไปกิน อย่างนี้ พวกเรารู้ว่า ชนชั้นปกครองกดขี่ขูดรีดเราจริงๆ แต่ไม่ใช่คนไทยพื้นราบทุกคนจะมากดขี่ขูดรีดเรา สหยาที่มีพรรคนำมาสอนให้เรารู้จักการเมืองและการต่อสู้ ตอนแรกเหมือนคนมั่งมาอาศัยแผ่นดินของเขายู่ เขาก็มาเก็บภาษีต่อไม่ ภาษีน้ำมัน แต่เรารู้ว่า เป็นเพราะเราไม่มีอำนาจรัฐ เราต่อสู้ เราจึงมีอำนาจรัฐ พรรคสอนเรา อำนาจรัฐเกิดจากปากกระบอกปืน ความคิดของเราที่เราต่อสู้ก็ไม่ได้สู้เพื่อชนชาติมั่ง ชนชาติลัวะเท่านั้น เราต่อสู้เพื่อคนทุกขั้วทุกทุกคน ไม่ว่าจะเป็นคนไทย หรือใครก็ตาม เรายังเคยเห็นคนจีน คนลาว คนเวียดนาม ที่ช่วยเหลือพวกเราเลย

สหยาเหล่าจ้ออำ (2550: สัมภาษณ์) ให้สัมภาษณ์ถึงการถูกกดขี่ขูดรีดและการดูถูกจากคนไทยว่า

แต่ก่อนชนชาติมั่งถูกคนไทยดูถูกมาก ในสังคมเก่าก็หาว่าคนมั่งเป็นแมวป่า เขาเรียกเราว่า “แมว” มีแต่พรรคเท่านั้นที่มาสอนว่า คนจนจะไม่ดูถูกกัน คุณจะเป็นชนชาติอะไรก็ได้ พูดภาษาอะไรก็ได้ มีการนับถือผีแบบไหนก็ได้ แต่ก็ยังเป็นพี่น้องกันทางชนชั้น คือ ถูกกดขี่

²² ยุทธการทุ่งช้าง คือ การสู้รบระหว่างทหารฝ่ายรัฐบาลกับพลพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน ในปี พ.ศ. 2510

ชูดรีดเหมือนกัน มีศัตรูตัวเดียวกัน ทุกคนจึงเป็นสหายที่ต้องสำนึกโศกนัยชนชั้นกดขี่ชูดรีด คือพวกนายทุนนายหน้า พวกขุนศึกศักดินา และจักรพรรดินิยม

แต่ก่อนคนมั่งจะแต่งงานกับคนมั่ง ตอนหลังที่มีพรรคนำ ถ้าเห็นว่าเป็นสหาย หรือเป็นคนดี ก็แต่งงานกันได้ ก็มีคนแต่งงานกันหลายคู่ คนอีสานแต่งงานกับคนมั่ง นักศึกษาแต่งงานกับมั่ง แต่งกับลัวะก็มี เพราะความคิดของเราเป็นแบบสากลนิยม คือ ชนชั้นกรรมาชีพเป็นพี่น้องกันทั่วโลก เราไม่ได้พูดตามหนังสือ แต่เราเห็นจริงๆ ตอนอยู่ในฐานที่มั่น

สหายเองแซ (2550: สัมภาษณ์) เป็นอีกคนหนึ่งที่ได้ถึงความทุกข์ยากของคนลัวะในทำนองเดียวกับสหายชนชาติคนอื่นๆ ว่า

คนลัวะเป็นคนทุกข์ พวกเราทำไร่กับหาของป่ามากิน ไม่เหมือนมั่งเขาปลูกอะไรก็ได้กินเยอะ แต่ก่อนเราจะหาซื้อเมล็ดที่หมู่บ้านมั่ง คนลัวะไม่มีค่อยเป็น เราทุกข์ขนาดนี้พวกกำนันที่บ่อหยวก(บ้านบ่อหยวก) ยังมาเก็บภาษีกับเรา ตอนเป็นเด็กก็ไม่ค่อยรู้ ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการกดขี่ชูดรีด แต่พ่อแม่เล่าให้ฟังว่า เวลาเจ้านายขึ้นมาในหมู่บ้าน ชาวบ้านก็ต้องหนีกันทุกคน ผมมาเข้าใจตอนได้เรียนหนังสือในกองทหาร เอาถ่านมาเขียนบนกระดาน เราไม่มีชอล์กสีขาว แต่เรามีถ่านสีดำ เขียน ก ไก่ ข ไข่ มีสหายนักศึกษาเป็นคนสอน ต่อมาก็อ่านคดีพจน์ประธานเหมา ปกติแดงได้ ก็รู้ว่า เราต้องต่อสู้ทางชนชั้น มันมีชนชั้นผู้กดขี่ชูดรีดกับชนชั้นถูกกดขี่ชูดรีด เราเห็นว่ามีจริงๆ เลย พวกเราปลูกข้าวเลี้ยงหมูเลี้ยงไก่ ก็ถูกพวกข้างล่างเอาไปกินฟรีๆ พรรคสอนให้รับใช้ประชาชน ยิ่งเราเป็นทหารจะต้องมีวินัย 10 ข้อของ ทปท. เช่น ไม่เอาข้าวของของประชาชน ซื่อซายต้องเป็นธรรม พวกเราใช้มาก เวลาลงไปทำงานมวลชนแถวตีนภู คนลัวะในเขต 4 ไม่มีใครยอมจำนนหรือเป็นสหายสายลับเลย เรารู้ว่าใครเป็นมิตร ใครเป็นศัตรู

จากคำสัมภาษณ์ของผู้ให้สัมภาษณ์ชนชาติมั่ง ชนชาติลัวะ ในประเด็นเกี่ยวกับการถูกกดขี่ชูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐอย่างเป็นรูปธรรม ได้เห็นถึงเงื่อนไขทางภววิสัยที่ทำให้คนตื่นตัวทางการเมืองจนต้องลุกขึ้นต่อสู้และเข้าร่วมกับขบวนการของ พคท. ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งในทางทฤษฎีกล่าวไว้ว่า มีเหตุผลเบื้องหลังที่ทำให้ผู้ที่ถูกกดขี่และอยู่ภายใต้โครงสร้างที่ครอบงำเกือบจะทุกด้านเกิดจิตสำนึกที่จะต่อต้านระบบ แม้ว่าจะเป็นจิตสำนึกขั้นแรกทางจิตวิทยาก็ตาม (psychological consciousness) แต่เป็นจิตสำนึกที่สภาพทางภววิสัยกำหนดมาให้ ซึ่งตามแนวคิดของ Lukas

(1979 อ้างใน กาญจน, 2527) เห็นว่า มนุษย์มีอัตวิสัยทางประวัติศาสตร์ (historical subjectivity) และจำเป็นต้องยืนยันคุณลักษณะอันนี้ของตน ฉะนั้น เมื่อใดก็ตาม ที่สภาพความเป็นจริงบีบบังคับให้มนุษย์ตกอยู่ในสถานะเหมือนเป็นวัตถุอะไรขึ้นหนึ่ง หรือราวกับเป็น “คนคน” “เศษมนุษย์” “ราวกับมิใช่คน” และคนๆ นั้น เกิดความรู้สึกไม่พอใจ เพราะเห็นว่า “เราถูกกระทำราวกับมิใช่คน” เมื่อนั้น เขาจะดิ้นรนต่อสู้ ยืนยันความเป็นอัตวิสัยทางประวัติศาสตร์ของเขา และนี่คือแรงจูงใจหรือแรงผลักดันให้ชาวนาในยุคศักดินาหรือทาสในยุคทาสลุกฮือขึ้นต่อสู้ ซึ่งสอดคล้องกับความคิดของสตาลินที่กล่าวไว้ว่า “เงื่อนไข 2 ข้อ คือ 1. ชนชั้นปกครองไม่สามารถปกครองได้ และ 2. มวลชนผู้ถูกกดขี่ขูดรีดมีรูปการจิตสำนึกที่จะไม่ยอมใช้ชีวิตอยู่ภายใต้การปกครองเดิมอีก” ที่ทำให้เกิดวิกฤติที่กระเทือนทั้งผู้ถูกขูดรีดและผู้ขูดรีด จนกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญที่ทำให้ผู้ถูกกดขี่ขูดรีดลุกขึ้นสู่ทางการเมือง

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า แม้ผู้ให้สัมภาษณ์หลายคนมีฐานะยากจน แต่เงื่อนไขฐานะทางเศรษฐกิจก็ไม่ได้เป็นเงื่อนไขหลักในการตัดสินใจทางการเมืองหรือเกิดจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นขึ้นมาเองได้ หากแต่เงื่อนไขทางการศึกษาในหน่วยจัดตั้งของ พลท. รวมถึงการปลุกกระดมภายใต้การจรรบการศึกของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยต่างหาก ที่เป็นเงื่อนไขหลักในการทำให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องเข้าร่วมการต่อสู้ทางการเมือง โดยหน่วยจัดตั้งของพรรคจะเป็นผู้จัดหน่วยศึกษาขึ้นใน 3 ลักษณะ คือ 1. การศึกษาในหน่วยจัดตั้ง 2. การศึกษาแบบวงกว้างซึ่งเกิดจากการเผยแพร่แนวคิดอุดมการณ์ผ่านสื่อวิทยุ คือ สถานีวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย (สปท.) คลื่นสั้น ความถี่ 31 เมตร และ 49 เมตร และสื่อสิ่งพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ นิตยสาร วารสาร และเอกสารโรเนียว บางเล่มไม่ปรากฏสำนักพิมพ์ ไม่ปรากฏชื่อผู้เขียน และ 3. การศึกษาผ่านโรงเรียนการเมืองหรือโครงการศึกษาแบบต่อเนื่องของ พลท.

ส่วนคำสอนของลัทธิมาร์กซ – เลนิน – ความคิดเหมาเจ๋อตง ที่จุดประกายความคิดให้เกิดการตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงทางความคิดจากประชาชนธรรมดาเป็นนักปฏิวัติ คือ การศึกษาปรัชญาวัตถุนิยมวิทยาศาสตร์และวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ส่วนการศึกษาสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์นั้น เป็นเรื่องที่รองลงมา การศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยเฉพาะการศึกษาเรื่อง ทุน มีผู้ผ่านการศึกษาเพียงไม่กี่คน อย่างไรก็ตาม การศึกษาในเขตฐานที่มั่นนั้น ถือว่าไม่มีการศึกษาในเรื่องที่เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์การเมืองอย่างเป็นทางการเลย อาจเป็นเพราะในขณะนั้นอยู่ในระหว่างสถานการณ์การสู้รบทางด้านการทหารนั่นเอง

กระนั้นก็ดี ผู้ปฏิบัติงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบในหน่วยโฆษณาและจัดศึกษา ก็ได้ศึกษาเอกสารด้วยตนเองอยู่ไม่น้อย เอกสารที่ศึกษาก็มีทั้งที่เป็นภาษาจีนและภาษาอังกฤษ แต่ถือได้ว่า เป็นการศึกษาเฉพาะบุคคล ยังไม่มีกระบวนการถ่ายทอดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปสู่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ และมวลชนทั้งขบวนการได้อย่างเป็นระบบ

อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยทำให้เห็นสภาพการณ์ทางภววิสัยที่เป็นเงื่อนไขให้คนตื่นตัวทางการเมือง ซึ่งเป็นเงื่อนไขที่ก่อให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในตนขึ้น คือ 1. การศึกษาเอกสารแนวคิดของ พทท. 2. การได้รับการปลูกฝังจากครอบครัวหรือโรงเรียน 3. การเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง 4. การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐ และ 5. การเข้าหน่วยจัดตั้งของ พทท. ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญที่สุดใน 5 เงื่อนไข ที่มีผลให้บุคคลเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ แม้ว่าในระยะแรกจะมีระดับอ่อนก็ตาม ทั้งนี้ต้องมีการยกระดับและพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่เกิดขึ้นในตนแล้วอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดำรงอยู่นั่นเอง

2. การดำรงอยู่และการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

เมื่อสมาชิก พทท. ได้ตื่นตัวทางการเมือง เข้าร่วมการต่อสู้กับขบวนการของ พทท. เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในระดับอ่อนแล้ว ต้องมีกระบวนการยกระดับ พัฒนา สร้างเสริมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยการปฏิบัติปฏิวัติจริง เรียนรู้จริง มีการสรุปบทเรียน ปฏิบัติปฏิวัติจริงใหม่ เพื่อยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขึ้นไประดับการรับรู้เชิงทฤษฎี ที่ต้องมีการปฏิบัติซ้ำแล้วซ้ำเล่า เรียนรู้แล้วเรียนรู้เล่าแบบเกลียวสว่าน จนกระทั่งพัฒนาเป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สมบูรณ์หรือเป็น “นักปฏิวัติอาชีพ” ในประเด็นนี้ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ในเบื้องต้นได้เกิดขึ้นแล้วนั้น ได้ดำรงอยู่และยกระดับพัฒนาสูงขึ้นต่อไป ดังต่อไปนี้

สหยาสิทธิ์พยัคฆ์ (2550: สัมภาษณ์) ในฐานะสหายนำและเป็นอาจารย์สอนในโรงเรียนการเมืองการทหาร 7 สิงหาคม เขตน่านเหนือ ได้กล่าวถึงเงื่อนไขการเสริมสร้างรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยกระบวนการปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของศูนย์กลาง พทท.ว่า

มีการปลูกฝังกันในหลายรูปแบบ รูปแบบที่มีลักษณะเป็นทางการ คือ การปลูกฝังผ่านโรงเรียนการเมืองการทหาร ซึ่งตั้งอยู่ในเขตหน่วยงาน 61 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งมาก่อน 6 ตุลาคม 2519 และถือเป็นหน่วยงานพิเศษที่ไม่ได้ขึ้นต่อองค์กรพรรคในเขตฐานที่มั่น แต่ขึ้นตรงต่อศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต่อมาโรงเรียนแห่งนี้ได้มีการตั้งชื่อใหม่ว่า “โรงเรียนการเมืองการทหาร 7 สิงหาคม” มีสหยาภิภจ สหยาขวาน สหยาแผลว และป้าภู เป็นผู้สอน โรงเรียนการเมืองการทหาร 7 สิงหาคม นี้ ดำเนินการสอนนักเรียนได้ 4 รุ่น เมื่อนักเรียนรุ่น 4 เรียนจบแล้ว ก็ไม่ได้เปิดรับนักเรียนรุ่นใหม่อีก ส่วนหน่วยงาน 61 ซึ่งเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางนิสิตนักศึกษาแห่งประเทศไทย(ศนท.) ในสถานการณ์สู้รบปฏิวัติ ก็ได้ออกหนังสืออธิปัติ์ เผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในเขตฐานที่มั่น และส่งออกไปยังเขตงาน รวมทั้งเผยแพร่ในเมืองด้วย นอกจากนี้ กระบวนการที่สำคัญของหน่วยงาน 61 ในการปลูกฝังจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ คือ การจัดสัมมนา นักศึกษาปัญญาชน

นอกจากการปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ที่ปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ดังที่สหยาสิทธิพิชัยภคกล่าวไว้แล้ว ยังมีการถ่ายทอดโดยวิธีการผ่านจากคำพูดและผ่านจากการอ่านหนังสืออีกด้วย โดยสหยาบันลือยุทธ (2550: สัมภาษณ์) ให้ข้อมูลว่า “โดยพื้นฐานจะต้องผ่านการศึกษาจากหนังสือ 5 เล่ม ได้แก่ แผลงการณัพรรคคอมมิวนิสต์ กำเนิดครอบครัวของเองเกลส์ รัฐกับการปฏิวัติของเลนิน แอนตี้ดูริงและเราจะทำอะไรดีของเลนิน ซึ่งทั้ง 5 เล่มนี้ ระดับนำของพรรคฯ จะต้องอ่านกันทุกคน” ส่วนนักปฏิวัติทั่วไปนั้นจะเป็นต้องอ่านหนังสือเรื่อง “วิวัฒนาการทางสังคม” จะทำให้มองเห็นวิวัฒนาการประวัติศาสตร์สังคมมนุษย์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์

ส่วนนักทฤษฎีและนักปฏิวัติที่เผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพคนสำคัญของพรรค คือ คำริห์ เรื่องสุธรรม ซึ่งเป็นผู้แปลเอกสารเรื่องเศรษฐศาสตร์การเมืองคนแรกของพรรค ส่วนผู้เผยแพร่งานแปลชิ้นนี้ สหยาบันลือยุทธให้ข้อมูลว่า เป็นสหยาคนหนึ่งที่ทำงานอยู่ในหอสมุดกลางของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยเริ่มการเผยแพร่ในปี 2496 นอกจากนี้ ผู้ที่มีบทบาทเผยแพร่อุดมการณ์คอมมิวนิสต์คนสำคัญของพรรคอีกคนหนึ่งคือ จิตร ภูมิศักดิ์ ปัญญาชนก้าวหน้าซึ่งขณะนั้นเรียนอยู่ในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยด้วย จิตร ภูมิศักดิ์ ดันตัวก้าวหน้ามาจากการได้รับอิทธิพลผ่านคนของพรรคซึ่งเป็นสายจัดตั้งของมาโนช เมธางกูร อย่างไรก็ตาม สหยาบันลือยุทธ กล่าวว่า “สหยาจิตรเป็นคนทีอ่านหนังสือเร็วมาก เป็นนักคิด มีความรู้ดี จบอักษรศาสตร์จุฬาฯ แต่จิตรมี

จุดอ่อน คือ มักถือตนว่าเก่ง คนทั่วไปจึงมักเข้าไม่ถึงความคิดของจิตร และมักมองสหายจิตรว่าไม่ค่อยมีมนุษยสัมพันธ์” ทั้งนี้ ในลัทธิมาร์กซ์จะมีการแบ่งคนออกเป็น 3 ระดับ คือ ก้าวหน้า เป็นกลาง ล้าหลัง ดังนั้น คนก้าวหน้าจึงเป็นเป้าหมายของการเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ และสามารถพูดเรื่องชนชั้นให้ฟังได้ ส่วนคนที่เป็นกลางและล้าหลังนั้นไม่สมควรพูดเรื่องชนชั้น แต่สหายบันลือยุทธให้ข้อมูลว่า “สหายจิตรก็มีการโต้เถียงทางการเมืองกับคนที่ยังไม่ก้าวหน้า การโต้เถียงทางการเมืองถือว่าแรงเกินไป ซึ่งสหายจิตรไม่ได้ปรับปรุงตัวเอง”

ด้วยเหตุนี้ การศึกษาลัทธิมาร์กซ์ท่ามกลางสถานการณ์ที่ยากลำบากจึงเป็นการหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมากขึ้น สหายบันลือยุทธเห็นว่า “ยังอยู่ในช่วงยากลำบาก ยังต้องการศึกษาลัทธิมาร์กซ์” โดยเฉพาะในช่วงที่สหายบันลือยุทธถูกจับขังคุกในข้อหาทำการกระทำความผิดเป็นคอมมิวนิสต์ สหายบันลือยุทธให้ข้อมูลถึงความต้องการในการศึกษาลัทธิมาร์กซ์ของตนในขณะนั้นว่า

ได้มีโอกาสศึกษาลัทธิมาร์กซ์มาก โดยการนั่งอ่านหนังสือในมุ้ง มีไฟฟ้าให้อ่านหนังสือฟรี ไม่มีแมลงรบกวน และได้พบปะแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับสหายคนอื่น นอกจากนี้ยังสามารถเรียนภาษาอังกฤษได้อย่างดี แม้บางครั้งจะมีการจู่โจมเข้าตรวจค้นในห้องขังเพื่อเก็บยึดหนังสือของชาวคอมมิวนิสต์ แต่ก็ได้รับการช่วยเหลือจากสหายที่เป็นผู้คุมนักโทษ ซึ่งได้จัดหาโถงขนาดเล็กสำหรับใส่หนังสือ และฝังดินไว้ใต้พื้นห้องขัง สหายผู้คุมยังแจ้งข่าวการตรวจค้นให้ทราบก่อนทุกครั้ง ทำให้ซ่อนหนังสือได้ทัน บางครั้งซ่อนโดยการทำที่หนีบไว้ใต้เก้าอี้ที่ตำรวจมานั่ง หรือบางครั้งก็ผูกเชือกหย่อนหนังสือลงหน้าต่างห้องขัง

ขณะที่สหายบันลือยุทธอยู่ในคุก มีสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ซึ่งเป็นสหายนำ คือ มาโนช เมธาภิรต กรรมการเมืองที่อยู่นอกคุก เป็นคนคอยดูแลติดตามให้ความรู้ความก้าวหน้าในลัทธิมาร์กซ์ หรือให้การศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอย่างใกล้ชิด

สหายปันแตง (2550: สัมภาษณ์) เป็นอีกคนหนึ่งที่มีรูปการจิตสำนึก การต่อสู้ในเบื้องต้นแล้ว ได้ยกระดับการรับรู้ของตนเองโดยการศึกษาลัทธิมาร์กซ์อย่างเป็นระบบมากขึ้น ผ่านการเรียนในโรงเรียนการเมืองเขาค้อ จ.เพชรบูรณ์ ซึ่งสหายปันแตงใช้เวลาในการศึกษา 3 เดือน เกี่ยวกับปรัชญาลัทธิมาร์กซ์ ชนชั้น อำนาจอรัฐและการยึดอำนาจอรัฐ การต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธ พรรคและการ

ดำเนินชีวิตของพรรค แนวร่วมและการดำเนินงานแนวร่วม รวมถึงเรื่องเศรษฐศาสตร์และการเมือง ที่ได้ศึกษาค้นคว้าตนเองเพิ่มเติม

เมื่ออยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีการศึกษาสรณิพนธ์ซึ่งเป็นเอกสารของพรรค การศึกษา เศรษฐศาสตร์ บทนิพนธ์มาร์กซ – เลนิน – สตาลิน แนวคิดเกี่ยวกับสังคมนิยม และสรณิพนธ์ เหมาเจอตง และการได้ศึกษาเพิ่มเติมในหน่วยพรรค ทำให้ได้เรียนรู้บทเรียนเกี่ยวกับการเสียสละ การยึดถือผลประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าผลประโยชน์ส่วนตัว การมีจิตใจที่แน่วแน่ อย่างไรก็ตาม การศึกษาดังกล่าวยังไม่มากพอที่จะชี้ได้ว่า ใครมีความคิดยืนหยัดในลัทธิมาร์กซหรือหรือดำรง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่ หากแต่ต้องพิจารณาจาก 1. มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ 2. ยึดผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ยึดผลประโยชน์ส่วนตนเป็นรอง และ 3. วิธีการจัดการ ปัญหาความขัดแย้งภายในหมู่ประชาชนหรือศัตรูทางชนชั้นนั้นให้ใช้ชีวิตรวมหมู่ และแก้ปัญหา ด้วยประชาธิปไตยรวมศูนย์ (สหายปิ่นแดง, 2550: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ การพัฒนาระดับจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในฐานที่มั่นจังหวัดน่านนั้น พรรคจะจัดให้มีการศึกษารวมหมู่ เพื่อศึกษาแนวนโยบายและการชี้นำของพรรคชั้นบน ซึ่งมีวิธีการ พัฒนาระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยให้ปฏิบัติจริง ทุกคนจึงต้องทำงานและมี หน้าที่รับผิดชอบ ไม่ว่าจะเป็นนักรบ หน่วยพิทักษ์ พยาบาล สื่อสารโฆษณา ซึ่ง “จัดตั้ง” จะให้ การศึกษาชี้แนะอย่างสม่ำเสมอ จึงเป็นการใช้ชีวิตรวมหมู่ผ่านชีวิตหน่วยจัดตั้งนั่นเอง

ส่วนสหายพลั้งภูมิ (2550: สัมภาษณ์) ให้ความเห็นเกี่ยวกับการจัดการศึกษารูปการจิตสำนึก ชนชั้นกรรมาชีพของ พลท. แก่สมาชิกพรรคว่า

การศึกษาจะใช้ทุกรูปแบบ ทั้งเป็นกลุ่มหรือตัวต่อตัวก็ได้ โดยทั่วไป เราผ่านจากการอ่าน หนังสือเท่าที่มี ไม่เข้าใจค่อยอธิบายเสริม ในแต่ละเขตงานของการต่อสู้ด้วยอาวุธนั้นจะมี โรงเรียนการเมืองการทหารกำกับอยู่ และขึ้นอยู่กับระดับผู้สอนว่า สามารถแก้ปัญหาได้ หรือเปล่า สำหรับหน่วยพรรคก็ต้องจัดศึกษาในหน่วย ถือเป็นหน้าที่อย่างหนึ่ง ซึ่งหน่วย พรรคประชุมกันครั้งหนึ่ง ก่อนอื่นมักพูดถึงเรื่องสถานการณ์ ภาระหน้าที่การทำงานที่มอบหมาย ทำได้ขนาดไหน มีอุปสรรคอะไรบ้าง เพื่อจะได้ช่วยกันแก้ไข อันที่ 2 ให้การศึกษา ขกระดับแบบที่จะมีการวิพากษ์วิจารณ์ สำนวญตัวเองมาแก้ปัญหาความขัดแย้งภายในพรรค

ด้วยการยกระดับจิตสำนึกแต่ละคน ส่วนการศึกษาแบบรวมหมู่ การศึกษาแบบชั้นเรียนก็
เป็นไปตามสภาพของแต่ละเขตงานที่สามารถทำได้

ในสำนัก 708 ซึ่งมีฐานะเป็นสำนักศูนย์กลางของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ตั้งอยู่
ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีวิธีการจัดการศึกษาแก่สมาชิกพรรค โดยมีการยกระดับจิตสำนึกทางชนชั้น
เพิ่มขึ้น แต่ที่ผ่านมายังทำไม่ได้ดี เพราะมีงานที่ต้องรับผิดชอบมากมาย โดยเฉพาะงานในแนวหน้า
ที่ต้องเตรียมพร้อมรับมือกับการบุกของศัตรู รับการโจมตีทางเครื่องจักรโฆษณาของศัตรูที่ใส่ร้าย
ทำลายอยู่ตลอดเวลา และยังต้องเผชิญกับปัญหา ต้องแก้ปัญหาการบุกเข้ามาของศัตรู ซึ่งจะต้อง
เตรียมว่าจะรับมืออย่างไร นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องข้าวกินของชาวบ้าน ชาวนา และทหารที่ต้อง
เดินทัพด้วยท้องเหมือนกัน เพราะฉะนั้น การศึกษาในฐานที่มั่นจึงมีเวลาน้อยมาก

การอยู่ในสถานการณ์ที่ต้องสู้รบตลอดเวลา นั้น สหายพลั้งภูมิเห็นว่า ทำให้การจัด
การศึกษาแก่สมาชิก พลท. “เป็นไปแบบหยาบๆ กว้างๆ” “ยังทำไม่ได้ดี” ไม่ว่าจะเป็นเนื้อหา
การศึกษา หลักสูตร วิชามาตรฐาน ฉะนั้นจึงสังเกตเห็นว่า แม้แต่สหายผู้ปฏิบัติงานระดับนำก็ไม่ได้
มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพซึมลึกเข้าไปถึงในเส้นเลือด เมื่อเจอความยากลำบากจึงถอยหนี
หรือไปถูกศัตรูคุกคาม หลอกลวง มอมเมา ก็หลงไหลไปตามได้ง่าย อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษา
ของพรรคนั้น ไม่มีวิชาที่ศึกษาแบบตายตัว แต่ถ้าหากเป็นคนใหม่ พรรคจะให้ศึกษาวิวัฒนาการทาง
สังคม เริ่มจากทฤษฎีและปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ที่เมื่อศึกษาแล้วก็จะรู้ว่า “มนุษย์มาจากลิง”
ดังคำของเองเกลส์ที่ว่า “การที่ลิงแปรเปลี่ยนมาเป็นคนได้นั้น เป็นระยะของประวัติศาสตร์ที่เป็นจริง
ผ่านจากการเคลื่อนไหวใช้แรงงาน เป็นการแยกตัวระหว่างการแบ่งงานกัน มือเท้าของลิงจึงค่อยๆ
เปลี่ยน” และเมื่อนักศึกษาส่วนหนึ่งซึ่งได้ขึ้นไปอยู่ร่วมงานปฏิวัติในฐานที่มั่นจังหวัดน่านหลังเกิด
เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 จึงมีเหตุให้ พลท. ต้องแก้ปัญหาการศึกษาและการทำงานที่หนักขึ้น ดัง
คำบอกเล่าของสหายพลั้งภูมิว่า

นักศึกษาเป็นคนช่างสังเกต เขาก็เห็นจุดต่าง จุดด้อย แล้วเขาก็มาวิจารณ์เก่ง โฆษณาเก่ง
ในแง่นี้ต้องอธิบายปัญหา ต้องให้การศึกษา ต้องทำงานหนัก ต้องจัดคนไปให้การศึกษา
โดยเฉพาะอยู่ที่ 61 ก็ได้อาศัยสหายธารซึ่งมีเชื้อชาติจีนนี้แหละไปช่วยนำการศึกษา
แต่บังเอิญก็มีพวกที่มีความเห็นต่อสหายธาร เขาบอกว่า ทางทฤษฎีนี้เขายอมรับ
แต่ในทางประชาธิปไตยแล้วเขารับไม่ได้ นี่คือในขบวนของเรายังมีปัญหาคาตินิยมแฝงอยู่

ส่วนปัญหาการพัฒนาและยกระดับรูปการจิตสำนึกทางชนชั้นนี้ สหายพลังภูมิเห็นว่า ไม่ได้มาจากการศึกษาทฤษฎีอย่างเดียว แต่ต้องมาจากการดัดแปลงโลกทัศน์ตนเอง ผ่านการศึกษา แล้วช่วยกันเสนอความเห็น สรุปรบเรียนเป็นประจำ เจอปัญหาแล้วมาคุยกัน ผ่านการทำงาน มาสรุปเป็นบทเรียน มาแลกเปลี่ยนความเห็นกัน แล้วค่อยๆ ซึมซาบเข้าไป ทีละขั้น ทีละขั้น และ ต้องพิสูจน์ตนเองจากการต่อสู้ว่ากลัวศัตรูหรือเปล่า ซึ่งระหว่างเดินทางทุกคนจะเจอหมด หากเขายังมีใจหวาดกลัวอยู่ พรรคจะแก้ปัญหานี้อย่างไร ซึ่งคนที่มีความสำนึกทางชนชั้นแล้ว แต่ในการต่อสู้ เพื่อดำรงฐานะชนชั้นให้อยู่ได้มั่นคง ยังหวั่นไหวต่อศัตรูที่คุกคามข่มขู่ แต่ความกลัวนี้เป็นความกลัวซึ่งเป็นจิตอยู่ในตัวคน เป็นความรักตัวตนตัวเอง ดังนั้น ในฐานะสมาชิก พคท. นั้นมีหน้าที่ศึกษา 3 ข้อ ต่อไปนี้ จึงจะทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังดำรงอยู่และยืนหยัดต่อสู้ โดยไม่กลัวยาก กลัวตาย คือ

ข้อ 1. ศึกษาภารกิจ ภาระหน้าที่ของเราที่เป็นธรรม เป็นสิ่งที่ถูกต้องที่สุด เพราะการยืนหยัดทำงานของเรา ต้องยึดถือภาระหน้าที่หลักมาควบคุมบังคับตนเอง

ข้อ 2 ต้องรู้เขารู้เรา คือ การสอนให้อาชนะความกลัวต่อฝ่ายศัตรู เช่น คุณกลัวฝ่ายตำรวจไซ้ไหม คุณกลัวฝ่ายทหารไซ้ไหม กลัวจะโดนดักซุ่ม กลัวจะโดนทำร้าย คุณต้องรู้และเข้าใจว่า เขาเป็นฝ่ายที่ไม่ชอบธรรม เป็นฝ่ายที่ไม่ถูก เพราะฉะนั้นต้องยืนหยัดเป็นที่สุด อีกด้านหนึ่ง ต้องเข้าใจกฎเกณฑ์ของเขา พวกตำรวจนี่ก็ขี้เกียจ ขี้ลาดกลัวเหมือนกัน ฉะนั้นหลีกเลี่ยงเท่าที่หลีกเลี่ยงได้ บังคับให้เขาต้องไปลาดตระเวนตามเวลาแล้วก็ออกไป เราก็รู้กฎเกณฑ์เขา กุมกฎเกณฑ์เขาให้ได้ เราก็หลีกเลี่ยงเป็นฝ่ายกระทำเสีย และรักษาตัวเองไว้ได้ ไม่ให้ถูกจับ ก็มั่นใจขึ้น ความกลัวก็ลดลงได้

ข้อ 3 ศึกษาคำสอนของเหมา เพราะเกี่ยวกับปัญหาเรื่องความเป็นความตาย ที่ว่า “ชีวิตหนักเท่าภูเขาโกซาน เบาเหมือนขนนก” คือ ความหมายของชีวิตคนเรา คุณค่าของชีวิตทุกคนเกิดมาแล้วต้องตาย ถ้าเรากุมกฎเกณฑ์นี้ได้ ก็พร้อมเสียสละ หากคำนึงถึงชีวิตของเรานี้มี 2 ด้าน จะมีคุณค่ามหาศาล ฝ่ายที่ก้าวหน้า ฝ่ายที่เป็นธรรม ชีวิตคนเหมือนอย่างขุนเขา แต่พวกที่ปฎิกริยา พวกที่มาเช่นฆ่าประชาชน มันเหมือนแบกขนนก ไม่มีคุณค่า ให้ศึกษาเข้าใจปัญหาความเป็นความตายนี้ แล้วจะทำให้เราเข้าใจปัญหาหลักซึ่งเตรียมพร้อมที่จะเสียสละ แต่ขณะเดียวกันไม่ไข่บ่าบั่น ตายก็ตายไม่เป็นไร ไม่ได้

ต้องระวัง ป้องกันตนเองเต็มที่ ทำอย่างนี้แล้วก็แก้ปัญหาเหล่านี้ได้ ก็ทำงานอย่างมั่นใจ แต่ถ้าหากว่า บังเอิญว่าคาดผิด มีการชุมนุมจริง ก็ต้องเตรียมเสียสละ

อย่างไรก็ตาม สหายพลังภูมิมีความเห็นว่า ที่ผ่านมานักปฏิวัติบางคนมีลักษณะ “พูดน้ำไหลไฟดับ” ส่วนในทางสังคมนั้น ก็ “แบ่ง ดั่ง” ทำให้มวลชนบอกว่าลักษณะแบบนี้ใช้ไม่ได้ และไม่ยอมรับ นอกจากนี้ ในด้านความประพฤติธรรมดากลับไป สหายจำนวนหนึ่งที่เคยต่อสู้ด้วยอาวุธมาก่อน เมื่อมารับหน้าที่บางอย่าง เช่น ฝ่ายเสบียงกรัง ฝ่ายเศรษฐกิจ กลายเป็นคนเห็นแก่ตัว ตัวอย่าง “ไปซื้อถ่านไฟแช็ค 1 อัน แล้วไปแลกไข่ไก่ 1 ฟอง หรือไฟแช็ค 1 อัน ไปแลกไก่ 1 ตัว” ทำให้คุณภาพของนักปฏิวัติเสื่อมไปในสายตาของประชาชน ที่สำคัญ “เสื้อผ้าของทหาร จะเอาไปขายประชาชนไม่ได้ บางคนจึงคิดแปลงเอามาตัดเย็บขายให้ลูกของชาวบ้าน” นี่ก็แสดงถึงคุณภาพของผู้ปฏิบัติงานที่เสื่อมลง เหล่านี้จึงกลายเป็นการสะสมเรื่องเล็กเรื่องน้อยที่ก่อปัญหามากขึ้น แม้ว่า “ยังไม่มีหลักฐานหรือมาตรฐานใดวัดว่าจุดไหนเป็นอย่างไรแน่นอน” ดังที่สหายพลังภูมิกล่าวไว้ ทว่าในทุกขั้นตอนของการปฏิบัติปฏิวัตินั้น นักปฏิวัติต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า “เราเป็นใครและทำเพื่อใคร” และ “ฝ่ายตรงข้ามต้องการให้เราไปทางไหน” ดังนั้น ต้องระวังทั้งคำพูดและการกระทำทุกอย่าง ยิ่งเป็นสหายที่อยู่ในระดับนำ ยิ่งถือเป็นเรื่องสำคัญมาก ซึ่งหากวางตัวไม่ดี มีเมียหลายคนหรือพอเข้าเมืองแล้วมีฐานะดีก็มีเมียน้อย จะทำให้เสียหาย เพราะขัดต่อระบบฟัวเดียวเมียเดียวที่ พทท. ส่งเสริม ซึ่งจะทำให้ความสัมพันธ์ต่อมวลชนห่างไป ฉะนั้น ความประพฤติปฏิบัติของสมาชิกพรรคต่อสังคมนั้น ต้องทำให้ประชาชนมองเห็นและต้องสำนึกทั้งคำพูดและการกระทำ จึงจะบังคับให้ตนอยู่ในกฎระเบียบวินัยของพรรคได้ตลอดเวลา

นอกจากนี้ คุณธรรมของนักปฏิวัติซึ่งเป็นข้อที่สำคัญที่สุดของการเป็นสมาชิก พทท. ก็คือ “การยืนหยัดถึงที่สุดในการรักษาอุดมคติของตนอย่างเหนียวแน่น” ซึ่งสหายพลังภูมิได้ยกตัวอย่างเกี่ยวกับการยืนหยัดคุณธรรมปฏิวัติของตนเองว่า

ผมจำได้ว่า ในตอนนั้นผมมารับหน้าที่ในฐานะเป็นกรรมการเมืองคนหนึ่งแล้ว ช่วงที่คุณอุดม ศรีสุวรรณ ถูกจับและอยู่ในคุก ก็ปรากฏว่า เขาชวนอย่างคุณจิตร เขามีความเห็นต่ออุดมเยอะ เขามองข้าวดาขาว ไม่กล้าสู้ หงอ และห้ามพวกเขาไม่ให้เคลื่อนไหว ก็มีมีการฟ้อง รายงานเรื่อย แต่ตอนนั้นผมจำได้แม่นยำที่สุดคือ คณะกรรมการของศูนย์กลางพรรคได้มีจดหมายฉบับหนึ่ง เขียนถึงหน่วยพรรคในตลาดยาขณะนั้น คือเขียนถึงคุณอุดม พุดโดยย่อ คือ คุณธรรม 3-4 ข้อ เรียกร้องให้หน่วยพรรคทุกคนยืนหยัดรักษาความบริสุทธิ์

ของอุดมการณ์ตนอย่างถึงที่สุด คือ “ต่อหน้าศัตรูไม่หวั่นไหว ไม่กลัวตาย ยืนหยัดต่อสู้ถึงที่สุด รักษาอุดมการณ์ที่ถูกต้อง” นี่คือการยืนทางชนชั้นตามที่ ลัทธิมาร์กซบอกไว้

ข้อ 2 “ต้องสามัคคีมวลชนล้อมรอบตัวเอง ต่อสู้เพื่อผลประโยชน์ที่ใกล้ตัวของพวกเรา ถึงแม้อยู่ในคุก ก็ต้องรักษาสามัคคีสหหายที่อยู่ล้อมรอบนั้น” มวลชนที่เป็นชาวคุกทั้งหลาย ต่อมาได้ต่อสู้เพื่อแก้ไขปัญหของชาวคุกให้อยู่ดีกินดีขึ้น ไม่ใช่ให้กินแต่ผักบึงปลาเน่า

ข้อ 3 ต้องสนใจศึกษาค้นคว้ามากระดับความสำนึกตื่นตัวของเราให้มากขึ้น สูงขึ้นตามเงื่อนไขที่เป็นจริง คือการศึกษาไม่เพียงศึกษาทางทฤษฎีอย่างเดียว คนที่ขาดวัฒนธรรมก็สามารถใช้เงื่อนไขนั้นมาศึกษาด้านวัฒนธรรมให้สูงขึ้นได้ เรียนรู้ภาษาต่างประเทศก็ได้ ที่สำคัญรูปการจิตสำนึกในการเป็นชาวพรรคและนำมวลชนต่อสู้กับศัตรูในทุกรูปแบบ ซึ่งการที่จะทำได้เช่นนี้ ต้องศึกษาวิธีการของฝ่ายตรงข้าม เพราะวิธีการศัตรูคือ ยุแหย่เรา ให้แตกกัน หลอกล่อให้ยอมจำนน อะไรก็ทำได้ทุกอย่าง เพราะฉะนั้น วิธีการสอบสวน วิธีการข่มขู่ วิธีการทรมาน วิธีการหลอกล่อต่างๆ ต้องรู้ให้ได้ และให้การศึกษามวลชนนี้เป็นรูปแบบที่ใกล้ตัวที่สุด

ข้อ 4 สนใจรักษาสุขภาพ เพราะเงื่อนไขศัตรูทำให้เราร่างกายทรุดโทรม เราต้องมาสนใจรักษาร่างกายให้ยืนหยัดต่อสู้ได้ยาวนานที่สุด ออกจากคุก ยังสู้ได้

คุณธรรมปฏิบัติ 4 ประการที่สหายพลั้งภูมิกล่าวนั้น เป็นเนื้อหาสำคัญที่ พลท. ให้การศึกษาแก่สมาชิกพรรค เพื่อให้รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. สามารถดำรงอยู่ได้อย่างต่อเนื่องและพัฒนาขึ้นท่ามกลางความยากลำบาก ประการสำคัญที่สหายพลั้งภูมิเน้น คือ “ตัวเองต้องยืนหยัดเป็นแบบอย่าง” ซึ่งทั้งหมดที่กล่าวนี้นั้นขึ้นอยู่กับการพิสูจน์ตนเองให้มวลชนเห็นและสหายยอมรับ มวลชนยอมรับ ดังนั้น เมื่อสหายพลั้งภูมิออกจากคุกแล้ว “ทางพรรคไม่ได้กล่าวโทษ เพราะว่ามีคนกุมสภาพแวดล้อม เขารู้ว่าผมไปจากไหน อยู่อย่างไร ทำอะไรบ้าง เพราะว่าผมต่อสู้กับศัตรูทุกรูปแบบ”

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ที่หลอกล่อให้สมาชิก พลท. หลงผิด มีหลายเหตุการณ์ ซึ่งสหายพลั้งภูมิได้ยกเหตุการณ์เกี่ยวกับ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ เป็นกรณีตัวอย่างที่สหายบางคนถือว่า “เมื่อพ่อเขา (พ.ท.พโยม จุลานนท์) เป็นสหายนำของ พลท. เขาก็รักพ่อ เพราะฉะนั้นเมื่อเขาเป็น

นายกรัฐมนตรีแล้ว เขาคงจะมาช่วยเรา” การสำนึกเช่นนี้ของสหายบางคน สหายพลังภูมิถือว่า เป็นสำนึกที่ผิดพลาดที่อาจมีผลทำให้เสียหายถึงขั้นตายได้ เนื่องจากชนชั้นปกครองจะอาศัยคนที่ สำนึกอย่างนี้มาคุม พทท. เมื่อ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ขึ้นมาเป็นนายกรัฐมนตรี ก็มีการเรียก พวกทหารหรือผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยมากมายมาคุย โดยอ้างการช่วยเหลือผู้ร่วมพัฒนาชาติไทย ตามที่เคยมีการเรียกร้องไว้นับตั้งแต่ออกจากป่า แต่มีข้อแม้ว่า ขอให้อยู่เงียบๆ และช่วยเป็นสาย ข่าวกให้รัฐบาลด้วย อย่างนี้สหายพลังภูมิเรียกว่า “เป็นการมีินชา หลอกล่อ หลอกหลวง” และหาก สหายไม่เข้าใจจะกลายเป็นเครื่องมือของรัฐไป ดังนั้น การที่สมาชิก พทท. จะยังมีรูปการจิตสำนึก ชนชั้นกรรมมาชีพอยู่หรือไม่ จึงอยู่ที่การยืนยันจุดยืนต่อสู้ทางชนชั้น แม้ว่าการต่อสู้ทางชนชั้นนั้น จะมีมากหรือน้อยแบบก็ตาม

ส่วนขั้นตอนการยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมมาชีพของสหายนักปฏิวัติ สหายพลังภูมิ ให้ข้อมูลว่ามี 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นที่ 1 เป็นขั้นต้นของการยกระดับจิตสำนึกชนชั้นกรรมมาชีพ โดยการสอนให้เขารู้ว่า ใครสร้างใครเลี้ยงสังคม เป็นการให้การศึกษาขั้นต้นแก่ชาวไร่ชาวนา คือให้เขาเข้าใจ มีความเชื่อมั่นตนเองว่า ตนเองเป็นเจ้าของประเทศ ใครเป็นผู้สร้างโลก คือ ชาวไร่ชาวนา เป็นคนที่สร้างสรรค์ ค่อยๆ ถางไร่ถางนาแต่ละขั้นๆ ไม่ใช่จะสร้างปีเดียวเสร็จจะ ต้องสร้างหลายปี กว่าถางไร่เสร็จแล้ว ค่อยๆ ถาง ค่อยๆ ขุดกันเป็นนา โอ้อ้อ ค่อยๆ ทำแบบนี้ ไม่ใช่จะมีเครื่องแทรกเตอร์มาทำปึกๆ ได้ ค่อยๆ ทำ กว่าถางไถไถให้หมด ขุดตอไม้ออกแล้วทำเป็นนาได้ มันหลายปี ทั้งนี้แสดงให้เห็นถึงว่า ให้เขามีความเชื่อมั่น ในการที่เขาเป็นเจ้าของประเทศ เขาเป็นผู้สร้างโลก เพราะฉะนั้นต้องมีความเชื่อมั่น มีความสำนึกว่า ตัวเองเป็นผู้ที่เลี้ยงแผ่นดิน เลี้ยงคนในสังคม ไม่ใช่คนที่ด่าด้อย ไร้อะไร อย่างที่เขาู้สึกรู้สึกดถูกตัวเองนะ ชาวนาเขาไม่เชื่อมั่น ทั้งนี้ก่อนที่จะให้เขารู้สึกตื่นตัว และเข้าร่วมในขบวนการสำนึกมาปฏิวัติเปลี่ยนแปลงนะ ก่อนอื่นสุด เรื่องนี้ต้องให้เขาเข้าใจ

ขั้นที่ 2 ยกระดับการต่อสู้ในรูปแบบต่างๆ อย่างเป็นเหตุเป็นผล ซึ่งธรรมดาทุกๆ วันที่มีการต่อสู้ในสากลก็ดี คนที่ถูกจับนี้ ให้เขาเปรียบเทียบคนจนคนรวยต่างกันอย่างไร ให้เขามองกว้างกว่าตัวเอง แล้วให้เขามองเห็นความอยู่ดีธรรมดาในเมืองที่มีชนชั้นนะ มันไม่ใช่ มองแต่คน แต่ต้องมองทั้งกลุ่มชนชั้น กลุ่มคนงาน ชนชั้นคนงาน ชนชั้นชาวนา ชาวไร่ มีฐานะบทบาทอย่างไร แต่ทำไมการปฏิบัติพวกนี้ต่างพากันถูกเหยียบย่ำถูกกดขี่อยู่

ตลอดเวลา ขึ้นศาลก็ถูกพวกเจ้านายตะคอก ข่มขู่ ตำรวจก็ขู่ แต่พวกขุนนาง มีศักดิ์ หน่อย ตำรวจก็รับๆ อย่างนี้ใช่ไหม แต่กับพวกชาวไร่ชาวนา ก็เออ...อือ... มาถึงก็นั่งอยู่ ที่พื้นนั่นแหละ ไม่ใช่ว่านั่งเสมอกากัน ปัญหาเหล่านี้สะท้อนถึงความเป็นจริงในสังคมที่ไม่เสมอภาคกัน ที่ยังมีการกดขี่เอารัดเอาเปรียบกัน ก็ให้การศึกษาไปในแง่ความเป็นจริง อย่างนี้ พูดย่อยๆ คือ เราอธิบายสภาพเป็นจริงมากระดับความเข้าใจของคน นี่ถือเป็น จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพชั้นกลางที่จะทำให้มองกว้างสังคมกว้างขึ้น

ส่วนจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพชั้นสูง จะสะท้อนออกในการต่อสู้ทุกรูปแบบ ที่เราสำนึก และเห็นว่า ไม่เป็นธรรม ต้องเปลี่ยนแปลง ในเมื่อการต่อสู้ไม่ใช่คุณเป็นฝ่ายรุกหรือทำเขา อย่างเดียว บางทีคุณถูกจับ ถูกเข้าคุกเข้าตาราง คุณจะยืนหยัดในจุดยืนชนชั้นได้ถึงที่สุด หรือเปล่า ถูกข่มขู่ ถูกขู่จะฆ่าทิ้ง จะซ้อมจะตี คุณหงอ กลัว ขอมเขาหรือเปล่า นี่เป็น การพิสูจน์ตัวเองอย่างหนึ่งว่า คุณมีจุดยืนของชนชั้นจริงหรือเปล่า จะถูกหลอกง่ายหรือเปล่า อะ..คุณไม่มีบ้านรึ... สร้างบ้านให้ไหม ไม่มีที่ดินจะให้..เอาไหม เอรถไหม นี่ต้องการไหม รึต้องการผู้หญิง มันสนองตอบ พยายามช่วยสิ่งเหล่านี้ มาทำให้คุณไขว่ไขว่ได้ นี่เป็น จิตสำนึกชั้นสูง ทุกคนที่เป็นสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ต้องดำเนินอยู่ตลอดเวลา คือ การกระทำของเรา นี่ เป็นการสะท้อนแสดงออกถึงบทบาทฐานะของชาวพรรคคอมมิวนิสต์ ที่แสดงออกต่อศัตรู ศัตรูก็จะเอาปมจุดอ่อนข้อนี้ ไปเผยแพร่โฆษณา ไม่ต้องอื่นไกล การที่ ผมคุยกับสหายบ่อยๆ มักจะยกตัวอย่างข้อนี้บ่อยๆ ว่า ผมออกจากคุกมาแล้ว ผู้การสันติบาล มาชวนคุย ถามว่า คุณ...เดี๋ยวนี้ยังคิดจะเข้าป่าอีกหรือเปล่า มันตั้งปัญหาถามอย่างนี้นะ ผมตีปัญหาเลยทีเดียว พวกนี้มันสรรหาคำถามที่ตอบยาก ปฏิเสธก็เสีย ตอบรับก็เสีย ผมก็ ตอบว่า ถ้าบอกแบบซื่อๆ ตรงๆ ก็จะไปแน่ ผมไม่อยู่หรอก ถ้าตอบอย่างนี้จะเป็นผลอย่างไร ก็แสดงถึงว่า เราโง่ เสียประโยชน์ ศัตรูสะกดเราทุกท่า ถ้าตอบว่า ผมไม่ไปอยู่ในเมือง สบายกว่า ถ้าพูดย่อยๆ อย่างนี้ มันเอาคำพูดผมไปโฆษณาต่อมวลชนหรือสหายว่า ผมเปลี่ยนไปแล้ว ไม่เอาปฏิวัติแล้ว อย่างนี้ก็เสียหายทั้งขบวนด้วย ไม่ใช่เสียแต่ผม

นี่คือ ระดับความคิดที่มีต่อปัญหาจุดยืนทางชนชั้น มันสะท้อนถึงจุดนี้ด้วย เพราะฉะนั้น สหายเราส่วนหนึ่งที่ถูกจับแล้วออกมา จะโดยล่อหลอกก็ดี หรือจะโดยความจำเป็นใดก็ดี ออกมาในรูปแบบที่ยอมตามกฎหมายคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีมาตรา 17 สัตตะ หมายความว่า คุณยอมรับว่าหลงผิดแบบสหายนำภาคใต้ท่านหนึ่งที่มีได้คิดถึงเกียรติประวัติของตนเอง ได้ถูกทำลายเกียรติประวัติไปแล้ว นั่นเป็นผลกระทบที่เสื่อมเสียถึงส่วนรวมด้วย

สำหรับสหายลูขุนน่าน (2550: สัมภาษณ์) ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนา
รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยการศึกษาวิทยาศาสตร์สังคม คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิทยาศาสตร์
สรุปได้ว่า สรรพสิ่งในสากลจักรวาลไม่มีอะไรเลย ยกเว้นวัตถุที่กำลังเคลื่อนที่ ซึ่งเองเกลส์พูดไว้
ชัดเจนว่า พร้อมๆ กับที่มันเคลื่อนเข้ามาหาเรา มันก็พุ่งออกไปในวินาทีนั้นเลย ทำให้มองเห็น
สภาพแห่งการเคลื่อนที่ ซึ่งมีรายละเอียดในเรื่องการปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ การสะสมทางปริมาณที่
นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางคุณภาพ และการเวียนแบบ “ตะปูกวาง” เป็นองค์เอกภาพของด้านกัน
ตรงข้าม

นอกจากนี้ มีรูปธรรมของการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในหมู่กรรมกร
เพื่อให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีการยกระดับและพัฒนาขึ้น โดยสหายวิชาชาญ (2550:
สัมภาษณ์) ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์การเผยแพร่รูปการจิตสำนึก ชนชั้นกรรมาชีพในหมู่
กรรมกรของตนว่า

ปี 1939 – 40 ผมเริ่มเคลื่อนไหวกรรมกรในอุ้งมือรถหรือโรงกลึง ชื่อ “อุ้งกวางดุ้ง” ถนน
อนุสาวรีย์ หลังวัดสุทัศน์(ปัจจุบันยังเปิดดำเนินการอยู่) โดยอาศัยทฤษฎีที่ในขณะนั้น
ผมมีโอกาสมากกว่าคนอื่น เพราะก่อนที่ผมจะมาเป็นกรรมกร ผมจบมัธยม 2 เทียบเท่า
ม. 4 ในปัจจุบัน ซึ่งนับว่าภาษาจีนค่อนข้างจะเก่งแล้ว อ่านรู้เรื่องแล้ว ผมก็ไปหาซื้อ
หนังสือจีนมาอ่าน สมัยนั้นมีร้านหนังสือร้านหนึ่ง ชื่อร้าน “ซินหว่า” อยู่แถวเยาวราช
แถวปากซอย “ทีฮั่วที” หรือ “เทียนฮั่วเทียน” ในร้านมีคอมมิวนิสต์คนหนึ่งเป็นลูกจ้าง
ชื่อ “เม่งเกีย” ซึ่งอยู่ในสายเศรษฐกิจของพรรคคอมมิวนิสต์ไทย ซึ่งโดยทั่วไปไม่สำคัญ
แต่เขามีบทบาทสำคัญที่หาวิธีสั่งหนังสือเข้ามาเผยแพร่โดยการชักแซก ที่แรกก็สั่งพวก
ของเล่นเอเย่ เครื่องเขียนเอเย่เข้ามา แล้วก็สอดหนังสือมาพร้อมกัน แล้วก็ติดสินบนบ้าง
ก็เอาเข้ามาได้ เอาเข้ามาก็กลายเป็นผู้เผยแพร่แล้ว เป็นเอเยนต์แล้ว มาขายในร้านต่างๆ
เพราะฉะนั้น ปี 1938 - 1939 จึงเริ่มมีหนังสือก้าวหน้าของจีนขายเยอะแยะแล้ว แต่เป็น
ภาษาจีน ส่วนงานเขียนของเลนิน งานเขียนของสตาลินก็เข้ามาแล้ว บางทีก็สอดใส่มา ก็ใช้วิธี
หลายอย่าง พอดีทางการไทยไม่รู้เรื่องภาษาจีน

ยังมีแปลกกว่านี้อีกคือ ในคุกสามารถอ่านหนังสือได้ก่อนนอกคุก เพราะตั้งแต่ปี 1929
มีคนถูกจับติดคุกแล้ว ในปี 1931 ซึ่งฝ่ายโฆษณาของพรรคคอมมิวนิสต์สยาม อยู่จี้จื่อ

ที่ถูกจับก็เป็นรุ่นหนึ่ง คุณพ่อคุณแม่ของคุณลุงซ่งก็ถูกจับเข้าไปเหมือนกัน ในปี 1933 ในฐานะเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว

คนในคุกเดิมที่มีสิทธิ์อ่านหนังสือพิมพ์ แต่ต่อมา มีการห้ามไม่ให้อ่าน คนที่อยู่ในคุกก็เลยรู้ โดยการอดข้าวอดอาหาร มีคนหนึ่งซึ่งต่อมาผมรู้จักสนิทมาก ชื่อนายนา เป็นคนเวียดนาม ใจดีดีมากที่ต่อสู้เพื่อให้ได้อ่านหนังสือ แก่ถูกผู้คุมเขียนหลัง โดยใช้หวายเส้นประกับกัน ขุนน้ำมัน แล้วก็หวดๆ 40 ที ผู้คุมก็ถามแกว่า เป็นไง ขอมหรือยัง แกชูนิ้วอีก 40 คนดีก็มีอ่อน ไม่กล้าดี ต้องยอมให้อ่านหนังสือได้ พวกนี้จึงมีการส่งหนังสือตรงไปทางฮ่องกงเลย เพราะว่าพรรคคอมมิวนิสต์สยามสายจีนมีการติดต่อกันอยู่ระหว่างฮ่องกงกับกรุงเทพ และการที่ฮ่องกงกลายเป็นแหล่งเผยแพร่งานเขียนลัทธิมาร์กซ์ ก็เพราะเซี่ยงไฮ้ถูกญี่ปุ่นยึดไปแล้ว นักเขียนที่ก้าวหน้าทั้งหลายจึงหนีไปอยู่ฮ่องกง ฮ่องกงเลยกลายเป็นแหล่งผลิตที่สำคัญ จนกระทั่งฮ่องกงถูกญี่ปุ่นยึด ปี 1941 พวกนี้ก็หนีกันอีก

คนในคุกเลยมีสิทธิ์อ่านหนังสือก่อน ที่แปลกกว่านั้น คือ นายนา คนเวียดนามคนนี้ เมื่อออกจากคุกบางขวาง ปี 1943 ซึ่งครบกำหนดจำ 15 ปี พรรคได้ส่งไปจังหวัดระนอง สมัยนั้นผมอยู่จังหวัดระนอง เป็นกรรมการพรรค สมัยนั้นภาคใต้เขาแบ่งเป็นภาคใต้ตอนกลาง ตอนบน ตอนล่าง ก็ได้รับโทรเลขว่าจะมี “แอนนา” มา ก็ดีใจคิดว่าจะมีเด็กผู้หญิงมา ช่วยอีกคนหนึ่ง แต่กลายเป็นคนที่มีอายุมากกว่าผมตั้ง 10 ปี เป็นผู้ชาย หนวดเคราเต็ม แต่ก็เป็นคนน่ารักมากเลย เหตุที่ผมรู้ว่าแกถูกเขียนก็เพราะเวลาอาบน้ำ นายนาไม่เคยชินกับการอาบน้ำกลางแจ้งในคุก ซึ่งถอดเสื้อผ้าหมด จึงเห็นรอยแผลเป็นเป็นแผลเป็น จึงถามและแกก็เล่าให้ฟัง

นายนาคนนี้ไม่เพียงแต่ต่อสู้ให้ได้อ่านหนังสือโดยให้เขียนแล้ว ยังจดเอาเอกสารปีกใหญ่เป็นกระดาหยาบมาก มาให้ผม ในปี 1943 ที่ออกจากคุก ผมถามว่าอะไรนี่ เขาบอกว่า “ว่าด้วยการฝึกฝนของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์” เป็นเอกสารแปลจากหลิวซ่าวตี ที่เป็นภาษาจีน เขาเป็นคนเวียดนาม แต่เรียนรู้ภาษาจีน อาจจะตอนอยู่ในคุกหรือเปล่าผมไม่รู้ แปลปีกใหญ่ทั้งหมด ทั้งสำนวนสำเนียงยังเป็นเวียดนาม แต่แกมีน้ำใจแปลเป็นภาษาไทย ออกมาทั้งเล่ม ก็ใช้ไม่ได้หรอก แต่น้ำใจยิ่งใหญ่กว่าใช้ได้หรือใช้ไม่ได้

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่า ในช่วงปี 2481 – 2484 เป็นช่วงที่มีหนังสือภาษาจีนเข้ามาในเมืองไทยจำนวนมาก โดยการสั่งซื้อเข้ามาศึกษาของสมาชิกพรรคที่อยู่ในคุก นอกจากนี้ในช่วงที่สหายวิชาชาญเป็นกรรมกรในโรงกลึงยังได้ศึกษาทฤษฎีด้วยตนเองโดยการอ่านหนังสือจนถึงตี 1 จึงทำให้สหายวิชาชาญมีความรู้ด้านทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ดีกว่ากรรมกรคนอื่น และได้เป็นผู้นำด้านการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในขณะนั้น โดยสหายวิชาชาญให้ข้อมูลถึงสภาพการณ์ในช่วงนั้นว่า

ช่วงที่ผมไปเป็นกรรมกรได้อ่านทฤษฎีทุกคืน ผมอ่านถึงตี 1 โรงงานนั้นมีเถ้าแก่ 3 คน เวลาไปเที่ยวกันจะไป 2 คน เทียวกลับมาทุกคนกินอน ก็มีคนมาถามผมว่า ทำไมมึงยังเปิดไฟอยู่วะ ทำไมไม่ปิดไฟ ก็อาศัยอย่างนี้ ทำให้ผมมีทฤษฎีดีกว่าคนอื่นทั้งที่ผมจบแค่ ม.2 เอง การเป็นกรรมกร เรียกว่า ลำบากมากที่สุด ปีแรกเงินเดือน 2 บาท ปีที่ 2 มีเงินเดือน 2.50 บาท ปีที่ 3 ได้ 3 บาท ทำงานไม่มีคำว่าที่ชั่วโมง ดื่นเข้ามาคุณก็เปิดโรงกลึง แล้วทำความสะอาด เสร็จแล้วเถ้าแก่เรียกกินข้าว 7 โมง กินข้าวเสร็จก็ทำงาน เทียงก็กินข้าว กินข้าวเสร็จก็ทำงาน เย็นก็กินข้าว เถ้าแก่ให้กิน 3 มื้อ เงินเดือน 2 บาท สมัยนั้นเขามีคำว่า “ค่าบุญก็ยังไม่พอ” เพราะลูกจ้างทำงานโรงกลึงสกปรกมาก คราบน้ำมันเต็มตัว เวลาซ่อมรถก็ต้องมุดเข้าไปใต้ท้องรถ สบูก่อนละ 6 สตางค์ เสาร์อาทิตย์ส่วนใหญ่ก็ไม่หยุด อย่างดีที่สุดก็หยุดวันอาทิตย์ สมัยนั้นมีแต่นอนใต้ท้องรถ อย่างพวกผมนี้จบมาจากมัธยม เวลาเรามุดใต้ท้องรถ เพื่อนนักเรียนเดินผ่านเราต้องคอยหลบ เพราะอายเขา เสื้อผ้าเปื้อน มือดำไปหมด กรรมกรพวกนี้จึงไม่มีโอกาสเรียนหนังสือ เพราะกลางวันต้องทำงาน จึงต้องใช้เวลาเข้าหน่วยศึกษาช่วงกลางคืน เรียนทฤษฎีทุกคืน

การจัดหน่วยศึกษาแก่กรรมกรในสมัยนั้น มีการใช้รูปแบบตั้งหน่วยศึกษาขึ้นเอง เพราะกรรมกรสมัยนั้นไม่มีโอกาสได้เรียน เนื่องจากหลวงพิบูลสงครามสั่งปิดโรงเรียนจีนหมดทั่วประเทศไทย เหลือเพียงโรงเรียนเดียวอยู่ที่ตรอกจันทร์ ทำให้กรรมกรที่ทำงานกระหายการศึกษา สหายวิชาชาญจึงใช้วิธีการจัดตั้งหน่วยศึกษา โดยจัดศึกษาให้กรรมกรในโรงงาน เช่น โรงงาน “หีบหลง” (ภาษาแคว้น) ตั้งอยู่ 3 แยกทางที่เลี้ยวไปหัวลำโพง เป็นโรงกลึง 3 คูหา เป็นต้น

ส่วนคนที่มีความรู้ เป็นถึง “เจ้าสัว” ขอมทั้งชีวิตมาเป็นกรรมกรและเข้าร่วมศึกษาทฤษฎีกับสหายวิชาชาญในช่วงนั้นคือเพื่อนของสหายวิชาชาญ ชื่อ คุณมิตร และคุณชาญ ทั้งสองคนเป็นพี่น้องกัน และเคยเรียนร่วมชั้นเรียนเดียวกับสหายวิชาชาญในสมัยเด็กจนถึงชั้น ม. 2 โดยทั้งสอง

คนได้ยอมเสียสละชีวิตมาเป็นกรรมกรเหมือนกับสหยาวิชาชาญ มีเงินเดือนปีแรก 2 บาท ซึ่งพอทั้งสองคนเข้าไปเป็นกรรมกรก็ปลูกระดมกรรมกรได้ทั้งหมด 10 กว่าคน นอกจากโรงกลึงนี้แล้วก็มีการเคลื่อนไหวในโรงงานอื่นด้วย

ในขณะที่ห้องพักกรรมกรซึ่งใช้เป็นสถานที่จัดศึกษานั้น “หวังหลี่” เป็นคนวาดรูปมาร์กซเองเกลส์ จะติดรูปไว้ที่ฝาผนัง เมื่อมาเรียนหนังสือกันที่ห้องจัดศึกษานี้ จะมีทั้งการฝึกเขียนและทำหนังสือพิมพ์ เรียกว่า “หนังสือพิมพ์ผนัง” หรือ “หนังสือพิมพ์กำแพง” และได้ตั้งชื่อองค์กรแรกๆ ที่จัดการศึกษาว่า “ค่ายเหล็กกล้า” มีสมาชิกกรรมกรโรงกลึง 10 กว่าคน แต่ต่อมาเมื่อ “คนที่นำงาน” มาติดตามการทำงานของสหยาวิชาชาญ ปรากฏว่า เกิดอาการตกใจที่มีการติดรูปมาร์กซ เลนิน สตาลิน มีหนังสือพิมพ์กำแพง และมีขบวนการ “คนที่นำงาน” จึงบอกว่า การทำอย่างนี้จะเป็นการเสียเปรียบอย่างไรก็ตาม ก็มีการจัดการศึกษาแบบนี้นี่ทุกคืน

สำหรับการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในช่วงที่เกิดสงครามต่อต้านญี่ปุ่นนั้น ปรากฏว่า ไม่มีหนังสือเกี่ยวกับทฤษฎีลัทธิมาร์กซขายเลย จึงทำให้ลูกศิษย์ช่างกลของสหยาวิชาชาญคนหนึ่ง ซึ่งต่อมาได้เป็นหัวหน้าสำนักข่าวสารจินประจำฮ่องกง ประมาณปี 1942 - 1943 จัดตั้งหน่วยแปลภาษาจีนขึ้นมาหลายร้อยคน โดยเฉพาะอาชีพช่างกลึง เขียนตำราเรียนกันเอง โดยใช้วิธีการเรียนหนังสือจีน แต่มีเนื้อหาแทรกทฤษฎีเกี่ยวกับลัทธิมาร์กซ ในตอนนั้นสหยาวิชาชาญให้ข้อมูลว่า หากบอกว่าหนังสือต่อต้านญี่ปุ่น คนอื่นจะกลัว หรือบอกว่าเป็นคอมมิวนิสต์ คนอื่นยังกลัวใหญ่ จึงเขียนตำราเรียนง่ายๆ ขึ้นมา จัดพิมพ์ประมาณ 1,000 เล่ม กระจายกันไปในแต่ละหน่วย ในหนึ่งหน่วยจะมี 5 คน ไม่เกิน 10 คน แต่มีหลายร้อยคน หลายสิบหน่วย โดยอาศัยการทำงานรวมหมู่ ทำให้สามารถเผยแพร่รูปการจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซได้อย่างต่อเนื่อง

อีกกรณีตัวอย่างหนึ่งที่สหยาวิชาชาญได้ทำการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ คือ กรณีเพื่อนคนหนึ่งชื่อ นายกอง มีอาชีพเป็นช่างไม้ และเป็นญาติห่างๆ มีบ้านอาศัยอยู่แถวบางพลีสี่พระยา ในขณะนั้นบางแห่งเป็นสวน มีกรรมกรอยู่ด้วยกัน 6 คน เป็นทีมงานกรรมกรที่รับเหมามาทำด้วยกัน จึงถือเป็นโอกาสที่จะจัดการศึกษาให้เขาได้เรียนรู้ รักษาติ และมีจุดยืนชนชั้นกรรมาชีพ ทั้งนี้ การจัดหน่วยศึกษาเช่นนี้ในสมัยนั้น มีหลายหน่วยในกรุงเทพฯ บางปู สมุทรสาคร ส่วนใหญ่จะอยู่รวมกันเป็นสวน ทำให้สามารถดำเนินการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกลัทธิมาร์กซได้สะดวก

นอกจากนี้ สหยาวิชาชาญยังได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยอาศัยประสบการณ์การสอนในโรงเรียนการเมืองการทหารเวียดนาม ซึ่งเป็นโรงเรียนแห่งหนึ่งที่มีการสอนเกี่ยวกับทฤษฎีและการปฏิบัติตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยมีสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไทยไปเรียนหลายคน ว่า

โรงเรียนการเมืองการทหารเวียดนาม จะมีการสอนการเมืองการทหารทั้งในทางปฏิบัติและทฤษฎี โดยฝ่ายไทยรับผิดชอบฝ่ายทฤษฎี ฝ่ายเวียดนาม รับผิดชอบทฤษฎีและการปฏิบัติในแนวของเวียดนาม ซึ่งมีความแตกต่างกันระหว่างแนวไทยกับแนวเวียดนาม เพราะแนวของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นทฤษฎีของเหมาเจ๋อตง ส่วนเวียดนามจะนำทฤษฎีเหมาเจ๋อตงไปปรับปรุงแล้วเพิ่มเติมให้เหมาะกับประเทศเวียดนามเป็นสำคัญ ซึ่งเขาคิดว่าเป็นของเขาเอง สื่อเอกสารที่ใช้ในโรงเรียนการเมืองการทหารเวียดนาม ในส่วนภาษาไทย ผมเป็นคนเขียนเองทั้งหมด ส่วนเวียดนามเขียนเป็นภาษาเวียดนาม แล้วให้ผมตรวจสอบ มีคนเข้าเรียนในโรงเรียนนี้เยอะ บางรุ่น 180 - 200 คน ซึ่งมีแต่ไทยหมด เช่น รุ่นที่ 1 มีคุณวิรัช อังคถาวร รุ่นที่ 4 มีคุณนิพนธ์(นิรันดร์ อังคถาวร) พอศึกษาจบแล้วกลับมาเมืองไทยเลย แต่ละรุ่นจะเหลือ 2-3 คน เพื่อเป็นแกนนำในรุ่นต่อไป อย่างรุ่นที่ 1 เหลือ 3 คน รุ่นที่ 2 รุ่นที่ 3 ก็เหลือ 3 คน ผมเริ่มสอนในปี 2507 เริ่มตั้งแต่มีนาคม จนถึง 2509 สอนได้ครึ่งปี ผมจึงสอนอยู่ 2 ปี เก้าเดือน

ในช่วงแรก จะมีการเรียนกันในห้องเรียน ก็ไม่มีปัญหาอุปสรรคสำคัญอะไร แต่เริ่มมีปัญหายุ่งยากในช่วงปี 2508 ซึ่งตรงกับช่วงอเมริกาเริ่มทิ้งบอมบ์แบบปูพรม เพราะฉะนั้นการเรียนที่อยู่ในห้องเรียนจริงๆ จะมีน้อยเต็มที หลายๆ ครั้ง ต้องเรียนกันที่ปากหลุมหลบภัยจุดเป็นๆ แล้วนักศึกษาก็นั่งในๆ คุรุเดินบรรยายกลางแจ้งเลย มีความยุ่งยากลำบาก เพราะมัวแต่วิ่งเข้าหลุม วิ่งออกหลุม ไม่ไหว

จากข้อมูลเกี่ยวกับการเผยแพร่ ถ่ายทอด ปลุกฝัง และจัดการศึกษารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเพื่อให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้ดำรงอยู่และพัฒนาในหมู่สมาชิก พลท. นั้นสรุปได้ว่า ในอดีต เมื่อสมาชิก พลท. เริ่มเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขึ้นแล้ว ต้องมีการยกระดับและพัฒนา มีการพิสูจน์ตนเองให้มวลชนเห็นและยอมรับ มีการปฏิบัติตนด้วยคุณธรรมปฏิบัติ และแม้ว่าระบบการยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ยังเป็นไปอย่างหยาบๆ กว้างๆ เพราะอยู่ท่ามกลางการต่อสู้และการดำรงชีพที่ยากลำบาก และถือว่า

ที่ผ่านมา สมาชิก พท. ได้ทุ่มเทเสียสละชีวิตอย่างไม่กลัวยากไม่กลัวตาย ยึดมั่นยืนหยัดจุดยืนจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอย่างมั่นคง

นอกจากนี้ ในประเด็นเกี่ยวกับการดำรงอยู่และการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ยังมีรูปธรรมการแสดงออกด้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในช่วงที่อยู่ในฐานที่มั่นของสหากลุ่มตัวอย่างเกี่ยวกับการปฏิบัติปฏิบัติ 14 ประการ ที่สะท้อนประสบการณ์ด้านรูปการจิตสำนึกและการต่อสู้อย่างยากลำบาก โดยผู้วิจัยอาศัย “การกระทำสะท้อนใจ” ดังนี้

1. การยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ
2. การทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต
3. การเสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
4. การซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ
5. การเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ
6. การใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์
7. การใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง
8. การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง
9. การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่
10. การรับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด
11. รักการใช้แรงงาน
12. การใช้ชีวิตรวมหมู่
13. การมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์
14. การอ่อนน้อมถ่อมตน

1. การยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ

การยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ หมายถึง ไม่ว่าสถานการณ์การปฏิวัติจะอยู่ในกระแสสูงหรือกระแสต่ำ การปฏิวัติก็จะได้ชัยชนะอาจยาวนานเป็นชั่วชีวิตของคนๆ หนึ่ง หรืออาจจะเป็นร้อยปีพันปี กว่าประชาชนส่วนใหญ่จะมีจิตสำนึกเข้าร่วมการปฏิวัติ นักปฏิวัติอาชีพต้องยึดมั่นยืนหยัดในอุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ และนำลัทธิมาร์กซมาปฏิบัติทางสังคมตามภาระหน้าที่ต่อไป

แม้จะเหลือเพียงคนๆ เดียว คนๆ นั้นก็ต้องจัดตั้งหน่วยและสร้างพรรคขึ้นมาใหม่ โดยในระยะแรกให้ดำเนินการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ “คิดอาวุธทางปัญญา มุ่งสร้างพรรคทางความคิด” เพื่อให้คนที่มีรูปการจิตสำนึกชั้นกรรมาชีพแล้ว สามารถทำงานรับใช้พรรคอย่างไม่มีเงื่อนไข ซึ่งการทำงานรับใช้พรรคอย่างไม่มีเงื่อนไขนั้น แท้จริงเป็นการทำงานรับใช้ประชาชนที่ถูกกดขี่ขูดรีด ตามหน้าที่ของสมาชิกพรรคฯ ที่ระบุไว้ในระเบียบการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับสมาชิกผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3 และ ครั้งที่ 4 ว่า “รับใช้มวลชนอย่างสุดจิตสุดใจ . . . ” และ “เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงาน รักษาระเบียบวินัยขององค์การปฏิวัติ เชิดชูคุณธรรมและศีลธรรมปฏิบัติ ฝึกฝนตนเองให้มีความเชี่ยวชาญในงานปฏิวัติ และยกระดับความรู้ในงานเฉพาะ”

การปฏิบัติตนยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพนั้น นอกจากปรากฏเป็นในระเบียบการพรรคฯ แล้ว ยังปรากฏชัดเจนจากการปฏิบัติตนของนักปฏิวัติ ซึ่งผู้วิจัยได้สังเกตการณ์กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์แล้ว พบว่า นักปฏิวัติที่ปฏิบัติตนยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพนั้น มีการเคลื่อนไหวทางสังคมอย่างต่อเนื่องมาจนกระทั่งปัจจุบัน ทั้งนี้ นักปฏิวัติซึ่งในอดีตเป็นผู้นำระดับสูงของพรรค แต่ปัจจุบันอยู่ในวัยชราภาพแล้ว ก็ยังประกาศตนว่าตนเองเป็นนักปฏิวัติอาชีพ ดังกรณีของสหาย บันลือยุทธ์ (2550: สัมภาษณ์) ที่ให้ความคิดเห็นว่า

สำหรับสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ต้องมีจิตใจรับใช้พรรคอย่างไม่มีเงื่อนไข ต้องรับใช้ได้โดยไม่เกี่ยงงาน การเกี่ยงงานเป็นลัทธิขุนเขา ตอนนี้ไม่กลัวอะไรแล้ว อายุ 75 ปีแล้ว ถือว่าเป็นอายุขัยเฉลี่ยของคนไทย สามารถประกาศได้ว่า ผมยังยืนหยัดปฏิวัติ เป็นนักปฏิวัติ และเชื่อมั่นในลัทธิคอมมิวนิสต์แบบอยู่ในสายเลือดเข้ากระดูกดำ

อย่างไรก็ตาม การจะกล่าวได้ว่า ยังยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพอยู่นั้น ต้องผ่านการพิสูจน์จากการปฏิบัติที่เป็นจริงมานับตั้งแต่การสมัครใจเข้าเป็นนักปฏิวัติภายใต้ลัทธิคอมมิวนิสต์ และคำกล่าวอ้างจะไม่สามารถพิสูจน์ได้จริงนอกจากการปฏิบัติและมีผลของการปฏิบัติจริงเท่านั้น เพราะในขณะที่บางคนยังมีการยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพอยู่ แต่ก็มีบางคนเมื่อถูกจับกุมก็จะเปิดเผยความลับ กระทั่งทรยศต่อมิตรสหาย หรือแม้บางครั้งไม่ได้อยู่ในภาวะที่ถูกบีบคั้นจากอันตรายหรืออามิสสินจ้างใดๆ ก็มีบางคนเดินเข้าไปหาศัตรู โดยการเสนอตนเป็นผู้รับใช้ขายข่าว หรือแลกเปลี่ยนข่าว กระทั่งเป็นทีมงานปฏิบัติการข่าวร่วมกับ กอ.รมน.(กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน)

2. การทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต

การทำงานของสมาชิก พคท. มักเป็นงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต เนื่องจากอุดมการณ์ของลัทธิคอมมิวนิสต์แตกต่างจากอุดมการณ์อื่น โดยเฉพาะอุดมการณ์ของรัฐที่มักโฆษณาว่า “คอมมิวนิสต์นี้มีชีวิต เป็นยักษ์เป็นมาร” (สหภาพราเฟลิน, 2550: สัมภาษณ์) ดังนั้นการทำงานของสมาชิก พคท. จึงอยู่ในสถานการณ์ที่จะถูกปราบปรามอยู่ตลอดเวลา ยิ่งอยู่ในสถานการณ์การสู้รบระหว่างพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยกับรัฐบาลไทย ไม่ว่าจะอยู่ในช่วงการร่วมต่อสู้กับจักรพรรดินิยมและศักดินานิยมที่กดขี่ขูดรีดก่อนปี 2485 หรือในขณะที่อยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านช่วงปี 2505 - 2526 ต่อเนื่องเรื่อยมาจนกระทั่งปัจจุบันที่รัฐได้ยกเลิก พ.ร.บ. ว่าด้วยการกระทำความผิดของคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2476 ไปแล้วก็ตาม ก็ยังเต็มไปด้วยอันตรายและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต เนื่องจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นรูปการจิตสำนึกฝ่ายซ้ายที่ตรงกันข้ามกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินาซึ่งเป็นรูปการจิตสำนึกฝ่ายขวา ที่มักมองว่า “ฝ่ายซ้ายเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ”

อย่างไรก็ตาม ในช่วงของการปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านซึ่งล้อมรอบไปด้วยป่าเขา จำเป็นที่สหภาพเหล่านั้นต้องปฏิบัติภารกิจด้วยการทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยต่างๆ เช่น ความลำบากจากภัยธรรมชาติ ฝนตกหนัก น้ำป่า สัตว์มีพิษ ความสูงชันของเทือกเขา ความร้อน ความหนาว ไฟป่า ภัยจากการขาดแคลนอาหาร ขาดยารักษาโรค เช่น การผ่าตัดบางครั้งก็ไม่ได้ฉีดยาชา และภัยจากศัตรู เช่น การถูกข่มขู่โจมตี การทิ้งระเบิด การยิงปืนใหญ่ การลอบทำร้ายจากสายลับ เป็นต้น ดังตัวอย่างประสบการณ์ของสหภาพราเฟลิน ซึ่งในอดีตอยู่ในหน่วยโฆษณาติดอาวุธเป็นหน่วยที่ต้องเดินทางอยู่ตลอดเวลา เพื่อโฆษณางานด้านวัฒนธรรมและเผยแพร่รูปการจิตสำนึกของพรรค ว่า

หน่วยโฆษณาติดอาวุธเป็นหน่วยศิลปินที่หลายคนใฝ่ฝันอยากจะเป็น เพราะเป็นหน่วยโฆษณาที่ร้องรำทำเพลงและติดอาวุธด้วย แต่เป็นหน่วยงานที่ต้องเดินทางไปเรื่อยๆ และอยู่กับความยากลำบาก เสี่ยงชีวิต มีอันตรายอยู่รอบด้าน บางครั้งจะเดินทางติดต่อกัน 3 วัน 5 วัน หรือ 7 วัน บางแห่งต้องเดินทางติดกันวันหนึ่งเต็มๆ ตั้งแต่ 6 โมงเช้าเดินหนึ่งชั่วโมงแล้วพักเดิน แล้วเดินต่ออีกหนึ่งชั่วโมง เดินไปจนถึงห้าโมงเย็น ทหารอื่นจะถือแต่เครื่องมือเครื่องใช้ของพวกเขาเองคนเดียว แต่หน่วยโฆษณาติดอาวุธ จะมีสัมภาระมากกว่าทหารคนอื่น มีทั้งแอกคอร์ดียน แมนดาลิน จิ้ง ฉาบ กลอง เสื้อผ้าสำหรับออก

หน้าเวที 1 ชุดใหม่ ซึ่งทุกคนจะต้องมี ดังนั้นสัมภาระของคนๆ หนึ่งจึงต้องแบ่งให้คนช่วยแบก จะลำบากมาก แต่เราถูกเรียกร้องจากสังคมว่า 1. ต้องเสียสละตัวเอง เพื่อประเทศชาติ เพื่อประชาชน นี่ก็คำขวัญ ต้องอดทนต่อความทุกข์ยากลำบาก เพื่อประชาชนอยู่ดีกินดี เราจะถูกสอนให้เป็นคนอย่างนี้ตั้งแต่เด็กจากครอบครัวด้วย เหมือนกับเราถูกปลูกฝังมาให้เป็นอย่างนั้น เวลาเราทำไม่ได้เราก็โดนวิจารณ์ วิจารณ์ว่าเรากลัวความลำบาก

มีอยู่ครั้งหนึ่งที่ต้องเดินทางจากจังหวัดน่านไป 3 จังหวัด คือ เขาค้อ เพชรบูรณ์ ซึ่งเราต้องเดินทางหน้าฝน ทั้งเปียกฝน ทั้งตาก เดินเป็นวันๆ รวม 13 วัน ทุกคนต้องแบกข้าวเกือบถึงหนึ่งด้วย บางครั้งเป็นไข้ เดินไปเหมือนกับละเมอไปด้วยนะ ไม่เดินไม่ได้ เพราะอยู่กลางป่า ต่อให้คนอื่นช่วยเราแบกของก็ตาม ก็เป็นความทุกข์ยากแบบสุดๆ แต่ต้องทน อย่างน้อยๆ เหมือนกับมีอะไรอยู่ในใจว่า เราต้องทำเพื่อประเทศชาติ เราต้องทำเพื่อประชาชน คำขวัญนี้ถูกปลูกฝังมาตั้งแต่เรารู้จักขบวนปฏิวัติ

จะเห็นได้ว่า การเป็นนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ มักต้องทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิตอยู่เสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน หรือภายหลังฐานที่มั่นจังหวัดน่านสลายตัวลงแล้วในปี 2526 ยังมีนักปฏิวัติจำนวนหนึ่งมุ่งทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิตอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านต่อไปอีก กว่าจะลงจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านคืนสู่เมืองก็เป็นเวลาหลายปี ด้วยความคิดที่ว่า “ภารกิจยังไม่บรรลุ” (สหายบิคงแดง, 2550: สัมภาษณ์) นั่นเอง

3. การเสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม

การเสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวมของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฯ เกิดจากการเรียกร้องตนเองของสมาชิกพรรคในเบื้องต้นที่จะแสดงออกถึงการยอมรับในอุดมการณ์ หรืออาจจะเป็นการเรียกร้องของจัดตั้งที่ให้เสียสละอย่างไม่มีเงื่อนไข เช่น การเรียกร้อง 3 ไป คือ “ไปที่ยากลำบาก ไปที่พรรคต้องการ ไปอย่างไม่มีเงื่อนไข” ซึ่งการเข้าป่าร่วมการปฏิวัติก็คือการปฏิบัติการ 3 ไป อย่างเป็นรูปธรรมของทุกคนอยู่แล้ว รวมถึงการเสียสละตำแหน่งหน้าที่การงาน อาชีพ รายได้ ลาภยศ สรรเสริญ ที่สหายนักศึกษาปัญญาชนต้องสูญเสียเหล่านั้นอยู่แล้ว นอกจากนี้ ยังมีการเรียกร้อง 3 ซ้ำ คือ “มีคู่รักซ้ำ แต่งงานซ้ำ และมีบุตรซ้ำ” ซึ่งเป็นการกำหนดตามสถานการณ์การสู้รบในฐานที่มั่น และความจำเป็นที่จะเร่งรัดการปฏิวัติให้ไปสู่จุดหมาย

สหายนักปฏิบัติส่วนมากจึงมีการเสียสละชีวิตทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม โดยการยอมไปทำงานตามการเรียกร้องของสายจัดตั้งอย่างไม่ลังเล เช่นกรณีของสหายนางสาวที่ได้เข้าร่วมต่อสู้ในเขตป่าเขาฐานที่มั่นจังหวัดน่าน หลังเหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งมีการเผชิญหน้ากับศัตรูของประชาชนที่ต่างมีชีวิตเป็นเดิมพัน การอยู่ในป่านั้นไม่มีความสงบแม้แต่น้อย เพราะว่า

ห้องฟามีเครื่องบินสอดแนม ในฐานที่มั่นอาจมีสลายสายลับเข้ามาวางระเบิด รวมทั้งการไปทำไร่ทำนาหรือการเดินทางไปหามวลชนอาจถูกซุ่มโจมตีเมื่อใดก็ได้ ซึ่งเป็นสิ่งที่นักปฏิบัติชนชั้นกรรมาชีพต้องคิดและอยู่อย่างมีความสุข ยอมรับในระเบียบวินัยหรือชีวิตรวมหมู่ได้อย่างไม่รู้สึกอึดอัด และเชื่อมั่นว่า ได้กระทำในสิ่งที่ถูกต้อง มีเกียรติและต้องมียศชนะ เพราะการก่อกำเนิดชีวิตเป็นสิ่งที่อยู่จริง เป็นวิทยาศาสตร์ที่ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องรับรู้และโค่นล้มได้ในที่สุด

ส่วนกรณี “สุขนิยมปฏิบัติ” นั้น มีรูปธรรมชัดเจนในกรณีของป่าลม ซึ่งเป็นภรรยาของสหายน้อยหรือนายผี อัสนิ พลจันทร์ ทั้งที่นายผีนั้นเคยเป็นอัยการจังหวัด แต่ภรรยาคือป่าลม ซึ่งเป็นเพียงมวลชนและไม่ได้เป็นสมาชิกพรรคก็ยังมี “สุขนิยมปฏิบัติ” ไม่เคยแสดงความทุกข์ยาก ท้อถอย หลายครั้งที่เห็นป่าลมเดินไปตามหมู่บ้านประชาชนคนเดียว เพื่อหาซื้อหาอาหาร แม้จะรู้ว่าป่าลมดูแลครอบครัว แต่ความจริงแล้วถ้าป่าลมไม่มีจิตใจเสียสละจะทำไม่ได้ เพราะต้องเดินขึ้นเขาลงห้วยเป็นชั่วโมง และการดูแลสหายนางสาวเช่นสหายน้อยเป็นการสร้างคุณูปการอย่างสูงต่อการปฏิบัติ (สหายน้อย, 2550: สัมภาษณ์)

นอกจากนี้ ยังมีกรณีการเสียสละของสหายุยขุนน่าน (2550: สัมภาษณ์) ผู้ซึ่งเป็นนายแพทย์ มีฐานะและรายได้ดี ได้เสียสละฐานะและรายได้ของตนเข้าร่วมขบวนการปฏิบัติในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยเชื่อมั่นต่อสำนักตนเองว่า “ชีวิตผมน้อยนิดมากเลย ถึงผมจะตายบนเส้นทางเดินนี้เพื่อให้สิ่งนี้ปรากฏเป็นจริง ผมก็ไม่รู้สึกเสียดายเลย เพราะสักวันหนึ่งต้องเป็นอย่างนั้นจริงๆ และหากมีความชัดเจน จะเสียดายอะไรกับชีวิต อย่างจิตร ภูมิศักดิ์ เขาไม่มีคำถามเลยว่า ทำไมต้องมาเสียสละชีวิตของตนเอง”

4. การซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ

การซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ หมายถึง การซื่อสัตย์ต่อกฎระเบียบ ต่ออุดมการณ์ ต่อคำสั่ง มติ การนำของพรรค นโยบายของพรรค ซึ่งจะต้องกระทำอย่างเคร่งครัด ทั้งต่อหน้าและลับหลัง นับเป็นจิตสำนึกระดับสูงที่จะประกันให้ขบวนการปฏิวัติมีความแข็งแกร่ง ดังคำกล่าวที่ว่า “ต้องซื่อสัตย์ต่อพรรคต่อประชาชน” ดังคำสัมภาษณ์ของสหายบางคน เช่น สหายราเฟลิน (2550: สัมภาษณ์) ที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเงื่อนไขที่ทำให้ประชาชนในฐานะที่มั่นหรือชนชาติชาวเขาซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ ดังนี้

โดยเนื้อแท้ ไม่ว่าจะเป็นเรา เด็กหรือชาวเขาที่เข้ามาใหม่ๆ เขาเรียนรู้ในสิ่งเหล่านี้ ว่าชีวิตเขาลำบาก เพราะมีการปฏิบัติ ทำให้เขาได้เรียน ได้รู้หนังสือ ชีวิตเปลี่ยนแปลง มีคนให้ความเคารพเขา ในด้านของสิทธิเสรีภาพ ซึ่งสมัยก่อนเขาจะถูกดูถูกเหยียดหยาม ถูกยิง ถูกข่มขืน จนกระทั่งเจ็บป่วยก็ไม่มีใครรักษา พอการปฏิบัติเข้ามาถึง ชีวิตเขาเปลี่ยน เมื่อชีวิตเปลี่ยน เขาก็ซาบซึ้งกับสหายและขบวนการปฏิบัติ สิ่งเหล่านี้ ก็ทำให้คนเห็นว่าดี ยึดติด และทำให้ซื่อสัตย์ต่อขบวน

ในสมัยที่สหายราเฟลินเป็นเด็กในยุคจอมพลสฤษดิ์ จอมพลถนอม และจอมพลประภาส จะได้ยินการโฆษณาทางวิทยุซึ่งสหายราเฟลินได้รับฟังมาโดยตลอดในยุคนั้นว่า “คอมมิวนิสต์มีเชื้อเป็นยักษ์เป็นมาร” แต่เมื่อสหายราเฟลินเข้าสู่ขบวนการปฏิวัติแล้วกลับพบว่า การโฆษณาทางวิทยุเกี่ยวกับคอมมิวนิสต์นั้น ไม่ได้เป็นความจริง แต่สหายราเฟลินเห็นว่า “พรรคมีแต่สอนให้เราเห็นว่าเราจะต้องอุทิศตนเองเพื่อประชาชน เพื่อประเทศชาติ สอนให้เราไม่เห็นแก่ตัว สอนให้เรารู้จักเห็นแก่ผู้อื่น ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่น” สิ่งเหล่านี้ เป็นคำสอนของพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งเมื่อพรรคได้สอนมาในลักษณะนี้ ทำให้สหายราเฟลินก็สอนคนอื่นต่อเนื่องไปในลักษณะเดียวกัน ฉะนั้น เวลาที่มีการวิจารณ์ตนเอง ก็จะถือบรรทัดฐานในการวิจารณ์อย่างซื่อสัตย์ต่อตนเองว่า “ตรงนี้ฉันยังเห็นแก่ตัวนะ” ทำให้สภาพการอยู่ร่วมกันในขบวนของ พลท. เป็นขบวนที่เรียบง่าย มีพลัง และเป็นขบวนที่มีระเบียบวินัย ซึ่งมีผลให้นักปฏิวัติมีความซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ นอกจากนี้ การอยู่ร่วมกันในฐานะที่มั่น ทุกคนจะต้องมีความซื่อสัตย์และไว้วางใจซึ่งกันและกัน โดยปฏิบัติตามระเบียบวินัยของพรรคอย่างเคร่งครัด ซึ่งในช่วงที่อยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน การไปไหนมาไหนของผู้ชายและผู้หญิง จะไม่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการข่มขืนหรือเรื่องร้ายแรงใดๆ เนื่องจากทุกคนมีความไว้วางใจกัน เงินทองวางไว้ก็ไม่มีใครขโมยของใคร ไม่มีใครคิดจะฆ่าใคร แต่อาจจะมีความเห็นต่างกันหรือชกต่อยบ้าง แต่ไม่ถึงกับรุนแรง สิ่งเหล่านี้หล่อหลอมโดยกระบวนการของ “หน่วยพรรค” ที่มุ่ง

ปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้คนในขบวนของ พทท. มีความซื่อสัตย์ต่อขบวนของ พรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งสหยาปราเพลินกล่าวว่า “จนถึงเดี๋ยวนี้ก็มีหลายคนที่ยังรักษขบวน พทท. และ รอคอยอย่างมีความหวัง”

5. การเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ

โดยทั่วไปสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ถือว่าเป็นกองหน้าของชนชั้นกรรมาชีพ หรือเป็นกองหน้าของกองหน้าในการปฏิบัติงานการปฏิวัติในทุกส่วน เป็นแบบอย่างที่ดีแก่มวลชนและมิตรสหายทั้งปวง ตามคำกล่าวที่ว่า “มีทุกข์อยู่หน้า มีสุขอยู่หลัง” ซึ่งสูงกว่า “มีสุขร่วมเสพ มีศึกร่วมต้าน” เพราะไม่เพียงแต่ร่วมเคียงบ่าเคียงไหล่กับมวลชนเท่านั้น หากยังต้องเข้าแบกรับภาระหน้าที่ต่างๆ ในส่วนที่ยากลำบากที่สุด และอันตรายที่สุด เช่น การสมัครไปเป็นทหารหน่วยหน้า การเข้าสอดแนมในค่ายศัตรู การลาดตระเวน การไปในที่ที่ไม่คุ้นเคย ซึ่งการเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพหรือไม่ จะแสดงออกในยามวิกฤติ มีสมาชิกพรรคหลายคนเดินนำหน้า แล้วถูกทุ่นระเบิดจนขาขาด หรือการเข้าจู่โจมดีค่ายจนต้องเสียสละอยู่เสมอ แม้ในยามปกติ มิตรสหายที่เป็นกองหน้าก็จะคอยตรวจตราความเรียบร้อยในสำนัก(ค่าย/ที่มั่น/ที่พัก/หน่วยงาน) การแบกของหนักการล่าสัตว์หรือหาอาหารมาให้สหาย เป็นต้น (สหยาผงนัว, 2550: สัมภาษณ์)

สหยาปราเพลิน (2550: สัมภาษณ์) ได้เล่าประสบการณ์ในการเรียกร้องตนเองเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพในช่วงที่อยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านว่า “เราเรียกร้องตัวเองเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ คือการเป็นผู้ที่ต่อสู้เพื่อประชาชนโดยไม่ได้คิดถึงผลประโยชน์ของตัวเอง ไม่มีทรัพย์สินสมบัติของตัวเอง” และนับตั้งแต่สหยาปราเพลินได้เข้าร่วมขบวนการปฏิวัติในเขตป่าก็พบว่า ตนเองไม่เคยมีทรัพย์สินสมบัติใดเลย มีเพียงการได้รับเงินเดือนๆ ละ 5 บาท ซึ่งแทบจะไม่ได้ใช้เงินนอกจากการได้ซื้อสบู่ 1 ก้อน

ทั้งนี้ รูปธรรมการเรียกร้องตนเองเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพมีมากมาย ซึ่งสหยากล่าวถึง (2550: สัมภาษณ์) ได้ยกรูปธรรมกรณีสหยาคนหนึ่งเกี่ยวกับการเรียกร้องตนเองว่า

เคยมีสหยาที่รับผิดชอบด้านพลาธิการ มีหน้าที่หาเสื้อผ้า ยารักษาโรค อาหาร เครื่องใช้ต่างๆ ที่จำเป็นในกองทัพบและหน่วยต่างๆ ครั้งหนึ่งต้องไปซื้อไม้หินจากภูแว เพื่อส่งให้

สหายที่ภูษณ์นำไปใช้บดข้าวโพดเม็ดใหญ่หรือข้าวโพดเลี้ยงม้าให้ป่นเป็นผง สำหรับสหายที่สูงอายุได้หุงกิน ปกติมีระยะเดินไม่เกิน 1 วัน แต่สหายคนนี้ ต้องแบกโม้ถึง 3 วัน ด้วยความยากลำบาก จนต้องเจ็บป่วย นับเป็นกองหน้าในงานที่ยากลำบากจริงๆ

สหายเพลิงผาผึ้ง (2550: สัมภาษณ์) ก็ได้เล่าถึงสหายนำคนหนึ่งที่ได้เป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ จากเหตุการณ์ด้านการล้อมปราบฐานที่มั่นในฝั่งน่านใต้ โดยสมาชิกพรรคได้อาสาเดินนำหน้าที่จะเข้าสอดแนมศัตรูที่บุกขึ้นมาตั้งค่าย ในเส้นทางดังกล่าวคาดว่าศัตรูจะฝังทุ่นระเบิด แต่ด้วยความที่จะต้องกุมสภาพศัตรูให้ได้ และเป็นภาวะที่เสี่ยงอันตรายอย่างยิ่ง จึงอาสาที่จะเป็นหน่วยหน้าเข้าสอดแนม ในที่สุดก็เหยียบกับระเบิด จนขาพิการ

6. การใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์

หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์ มีหลักการอยู่ว่า การนำโดยหมู่คณะโดยขบวนการทางประชาธิปไตย เมื่อมีมติก็ต้องปฏิบัติตามมตินั้น ซึ่งก็คือการรวมศูนย์ในการปฏิบัติ หรือจะเรียกว่า “นำรวมหมู่ รับผิดชอบโดยบุคคล” ดังนั้นประชาธิปไตยในแง่นี้จึงเป็นวิธีการและกระบวนการของการแสดงออกในสิทธิเสรีภาพ และการสร้างเอกภาพภายในพรรค ประชาธิปไตย คือการแสดงความคิดเห็นอันสะท้อนมาจากระดับรูปการจิตสำนึกของแต่ละคน เมื่อใช้กระบวนการดังกล่าวจะเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดภาษาร่วม เกิดความรู้ร่วม เกิดความคิดร่วม นำไปสู่มติร่วม และสุดท้ายนำไปสู่การปฏิบัติตามมติ โดยมีการรวมศูนย์ตามมติที่มีผู้รับผิดชอบปฏิบัติเป็นรายบุคคล หลังผ่านการปฏิบัติแล้ว ก็จะมีกระบวนการทางประชาธิปไตยเกิดขึ้นอีก เพื่อยกระดับการเรียนรู้และสรุปบทเรียนร่วมกัน และก็จะนำไปสู่การรวมศูนย์รอบต่อไป

การใช้ประชาธิปไตยรวมศูนย์เป็นไปทั่วทั้งพรรค โดยถือว่า สมัชชาพรรคซึ่งประกอบด้วยสมาชิกพรรคทั้งหมดหรือตัวแทนพรรคทั้งหมดจะเป็นองค์กรนำสูงสุด ส่วนคณะกรรมการบริหารกลางและเลขาธิการพรรคเป็นการนำรวมศูนย์มาจากสมัชชา ซึ่ง คณะกรรมการบริหารกลาง กรมการเมือง และเลขาธิการพรรค จะทำหน้าที่บริหารทั่วทั้งพรรค หรือทั่วทั้งพรรคต้องขึ้นต่อเลขาธิการพรรค กรมการเมือง และคณะกรรมการบริหารกลาง ในช่วงสมัยที่ยังไม่มีการประชุมสมัชชา

การใช้ประชาธิปไตยรวมศูนย์ดังกล่าว จะเป็นหลักประกันการปฏิบัติปฏิบัติอย่างเป็นเอกภาพ เพราะการนำความคิดของสมาชิกพรรคที่แนบกับมวลชน หรือที่เรียกว่า “มาจากมวลชน

“ไปสู่มวลชน” เป็นหลักการของประชาธิปไตยรวมศูนย์ที่แตกต่างจากวิธีการบริหารแบบเผด็จการ ซึ่งถือเอาตัวของผู้ใช้เป็นที่ตั้ง และต่างจากประชาธิปไตยของชนชั้นนายทุน ต่างจากอนาธิปไตย และต่างจากอำมาตยาธิปไตยที่ยึดถือความคิดของชนชั้นนำอีกด้วย

อย่างไรก็ตาม ระเบียบการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 ได้ระบุเกี่ยวกับระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ไว้ว่า

ระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ คือ การรวมศูนย์บนพื้นฐานประชาธิปไตยและประชาธิปไตยที่ชี้นำโดยการรวมศูนย์. ระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ประกันให้พรรคเป็นเอกภาพทั้งทางเจตจำนงค์ การจัดตั้ง และการปฏิบัติ. ส่งเสริมให้สมาชิกพรรคและองค์การจัดตั้งมีความริเริ่มสร้างสรรค์และปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ. เมื่อมีข้อบกพร่องและความผิดพลาดก็จะได้รับการแก้ไขอย่างทันการณ์. เพิ่มพูนพลังสู้รบของพรรค. สมาชิกและองค์การจัดตั้งต่างควบคุมซึ่งกันและกันจากชั้นบนถึงชั้นล่าง จากชั้นล่างถึงชั้นบน. องค์การจัดตั้งทุกชั้นของพรรคต้องปฏิบัติตามหลักการนำรวมหมู่ประสานกับการรับผิดชอบโดยบุคคลอย่างเคร่งครัด.

ในสภาพที่พรรคอยู่ในฐานะผิดกฎหมายและภาวะสงคราม การต่อสู้ระหว่างเรากับศัตรูเป็นไปอย่างดุเดือดรุนแรง เอาเป็นเอาตาย การดำเนินประชาธิปไตยรวมศูนย์ย่อมได้รับความกระทบกระเทือนในระดับใดระดับหนึ่ง. กระนั้นก็ตาม การดำเนินชีวิตในพรรคก็ยังคงยืนหยัดปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตยรวมศูนย์ พรรคจึงจะไม่เห็นห่างมวลชนชั้นบนไม่เห็นห่างชั้นล่าง สมาชิกทั่วทั้งพรรคสามารถแสดงบทบาทเอาการเอางานได้อย่างเต็มที่ พรรคก็จะสามารถรักษาความเป็นเอกภาพและมีพลังสู้รบเข้มแข็ง. พรรคคัดค้านพฤติกรรมที่เน้นแต่การรวมศูนย์ด้านเดียว กดประชาธิปไตย รวบอำนาจโดยบุคคลหรือนเน้นแต่ประชาธิปไตยด้านเดียว เกิดสภาพประชาธิปไตยเพื่อหรืออนาธิปไตย ซึ่งล้วนนำความเสียหายมาสู่พรรคและการปฏิวัติ ประชาธิปไตยรวมศูนย์จึงเป็นองค์รวมที่แยกจากกันไม่ได้. พรรคใช้นัยหลักประกันเอกภาพและความสามัคคีอันเป็นชีวิตของพรรค. พรรคไม่ปฏิเสธความเห็นที่แตกต่าง สมาชิกหรือองค์การจัดตั้งสามารถสงวนความเห็นของตนได้ แต่ต้องปฏิบัติตามวินัยหลักอย่างเด็ดเดี่ยว ไม่อนุญาตให้มีพฤติกรรมที่ละเมิดนโยบายและระเบียบการพรรค ก่อความแตกแยกภายใน.

ดังนั้น การดำเนินการตามหลักประชาธิปไตยรวมศูนย์จึงเป็นความจำเป็น ซึ่งทุกคนสามารถมีสิทธิ มีเสียง พูดและทำในสิ่งที่ตัวเองปรารถนาได้ แต่ขณะเดียวกันต้องมีขอบเขต โดยสรุปความเห็นของสหายรำเพลลิน (2550: สัมภาษณ์) ได้ว่า ถ้าไม่มีขอบเขตก็จะกุมสภาพไม่ได้ ก็เหมือนกับทราย ดังนั้น ประชาธิปไตยรวมศูนย์ก็คือ การกำและการแบ การกำก็คือการรวมศูนย์ การแบก็คือการให้ประชาธิปไตย แต่ถ้ามีการแบอย่างเดียว โดยให้แต่ประชาธิปไตย ไม่มีการรวมศูนย์ จะทำให้เกิดความเสียหายเหมือนของที่อยู่ในมือตกหมดเลย และหากเป็นการปฏิบัติในหน้าที่ทางทหาร จะมีการเน้น 2 อย่าง คือ ทุกคนมีสิทธิ มีเสียงพูดออกความเห็นได้ เช่น ในเวลาที่ต้องการจะทำอะไร ก็มีการให้ออกความเห็นกัน และแบ่งหน้าที่กันทำงานว่า มีใครทำหน้าที่อะไร ซึ่งบางครั้งจะเปิดเวทีประชาธิปไตยให้ลูกหน่วยหรือคนที่อยู่ในหน่วยงานตนเองสามารถเสนอความคิดเห็นต่อฝ่ายนำเพื่อที่จะได้ปรับปรุงแก้ไขได้ แต่ในขณะที่มีการรบหรือต้องมีการตัดสินใจและสั่งการ ผู้นำจะต้องเด็ดขาด และต้องทำตามหลักการประชาธิปไตยรวมศูนย์อย่างเคร่งครัด

7. การใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง

การใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง เปรียบเหมือนองค์กรย่อยของสมาชิกพรรค ซึ่งมีองค์ประกอบพื้นฐาน 3 - 5 คน โดยภารกิจสำคัญของหน่วยจัดตั้งพื้นฐาน คือ การจัดการศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ทั้งนี้ ในระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านที่ประชุมสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 4 ระบุถึงภาระหน้าที่ของ “หน่วยพรรค” ไว้ดังนี้

ข้อ 46 ภาระหน้าที่ทั่วไปของหน่วยใหญ่หรือหน่วยพรรค คือ :

46.1 ดำเนินงานโฆษณาและงานจัดตั้งในหมู่มวลชน สรุปรงานและบทเรียน ทำให้ข้อเสนอของพรรคและมติทุกอย่างขององค์กรจัดตั้งขึ้นบนบรรลุลผล.

46.2 สนใจความคิด ความต้องการของมวลชนและรายงานต่อองค์กรจัดตั้งขึ้นบนเป็นประจำ. จัดตั้งมวลชนต่อสู้เพื่อปรับปรุงชีวิตความเป็นอยู่ และเพื่อเอกราชประชาธิปไตย.

46.3 จัดตั้งสมาชิกศึกษาลัทธิมาร์กซ์ แนวทางนโยบาย ยุทธวิธีและบทเรียนความชัดเจนของพรรค ยกย่องทางความคิดและทางการเมืองของสมาชิก.

46.4 ดำเนินการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองภายในหน่วยเป็นประจำ ส่งเสริมข้อดี ขจัดจุดอ่อน เปิดเผยข้อบกพร่อง ต่อสู้กับพฤติกรรมที่ละเมิดระเบียบการและนโยบายของพรรค.

46.5 รับสมาชิกใหม่ โอนหรือย้ายสังกัดสมาชิก เก็บค่าบำรุงพรรค ตรวจสอบความคิด ความประพฤติและวินัยนัยสมาชิก ชมเชยหรือลงโทษสมาชิกตามควรแก่กรณี.

นอกจากนี้ หน่วยจัดตั้งพื้นฐานยังถือเป็นหน่วยปฏิบัติการปฏิวัติพื้นฐาน ดังนั้น การใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้งจะได้รับการหล่อเลี้ยง 2 ประการ คือ 1. ขบวนการความคิดจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ และ 2. ขบวนการต่อสู้ทางชนชั้นหรือการปฏิบัติทางการเมือง ซึ่งรูปแบบการจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์จะแตกต่างจากพรรคการเมืองชนชั้นนายทุน ที่มีหัวหน้าพรรคหรือนายทุนพรรคเป็นใหญ่ มุ่งแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อส่วนตัว แต่การจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์จะมุ่งการเสียสละเพื่อส่วนรวม ที่สำคัญ หน่วยจัดตั้งของพรรคคอมมิวนิสต์ฯ เป็นหน่วยงานที่ทำการปฏิบัติปฏิวัติทางการเมือง ซึ่งสหยาฟฟ้าแจ้ง (2550: สัมภาษณ์) ได้สะท้อนว่า

การเข้าหน่วยจัดตั้งไม่ใช่จะเข้าได้ง่ายๆ ตอนแรกที่ตื่นตัวก็ทำตามกันไป ไปช่วยเหลือชาวบ้านออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท ก็รวมกลุ่มกันไป บางทีก็ไปร่วมชุมนุมประท้วง บางทีก็ไปฟังการอภิปรายทางการเมือง ก็มีแต่คนหนุ่มๆ เราก็ตื่นเต็น ก็คิดว่านี่เป็นการจัดตั้งแล้ว แต่ต่อมาก็มีรุ่นพี่มาชวนให้เข้ากลุ่มศึกษา ซึ่งมีไม่กี่คน ตอนแรกก็คิดว่าเป็นการเสียเวลา อยากจะไปทำงานช่วยชาวบ้านโดยตรงเลย คิดแต่ว่าเรามีความรู้แล้ว เก่งแล้ว ไปนำกรรมกรชาวนาเลยดีกว่า พอไปทำงานเข้าจริงๆ ก็รู้ว่า ยังรู้การเมืองน้อยมาก อธิบายไม่ชัดเจน คนฟังจะงงๆ แต่พอฟังรุ่นพี่พูด คนก็ตั้งใจฟังดีมาก เราก็มารู้ทีหลังว่าเขาพูดได้ดี เพราะเขามีทฤษฎีและมีข้อมูลที่ลึกซึ้งกว่าเรา ซึ่งได้มาจากหน่วยจัดตั้งนั่นเอง

นอกจากนี้ หน่วยจัดตั้งยังมีหลายระดับ ซึ่งบางครั้งจะเรียกสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์เป็นหน่วยจัดตั้ง โดยคนที่ได้มีโอกาสได้เข้าหน่วยจัดตั้งจะต้องผ่านการทดสอบตามคุณสมบัติของสมาชิกพรรค เมื่อผ่านการทดสอบและจัดตั้งรับเป็นสมาชิกหน่วยแล้ว ก็จะมีชื่อเรียกร่องสำหรับการปฏิบัติตามระเบียบวินัยของพรรค ทั้งนี้ ความเข้มข้นของหน่วยจัดตั้งที่เป็นของสมาชิกพรรคจะสูงกว่าของหน่วยจัดตั้งในระดับสมาชิกสันนิบาตเยาวชน นอกจากนั้น หน่วยจัดตั้งยังหมายถึงกองทัพบ

ส่วนการจัดตั้งทางความคิดเป็นรูปแบบองค์การจัดตั้งมวลชนของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งในอดีตจะถือเป็นความลับ อย่างไรก็ตาม ยังมีองค์การจัดตั้งอื่นๆ เช่น หน่วยศึกษา ซึ่งมีการตั้งเป็นกลุ่มแล้วจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบ ซึ่งบางครั้งเรียกว่าหน่วยจัดตั้งเช่นกัน หรือใน

กรณีที่มาชิกพรรคฯ คนหนึ่งไปนำประชุมคนในหมู่บ้านและจัดการศึกษาเป็นประจำ ก็สามารถเรียกว่า “หน่วยจัดตั้ง” และเรียกผู้นำว่า “จัดตั้ง” ได้เช่นกัน

8. การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง

การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง ชาวพรรคคอมมิวนิสต์ใช้เป็นอาวุธสำคัญในการช่วยเหลือพรรคและมิตรสหายในการดัดแปลงโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ ซึ่งถือว่าการวิจารณ์ผู้อื่นเป็นการรักษาโรคเพื่อช่วยคน และมีหลักการที่สำคัญคือ “สามัคคี วิจารณ์ สามัคคี” “ผู้พูดไม่ผิด ผู้ฟังฟังสังวรณ พุคก็พูดให้หมดเปลือก” “เข้มงวดต่อตนเอง ให้อภัยต่อผู้อื่น” โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือ “ความสามัคคีและชัยชนะในการต่อสู้ทางชนชั้น” (สหายคำแฉ, 2550: สัมภาษณ์)

การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง ถ้าไม่ยึดหลักการความสามัคคีเป็นที่ตั้ง และไม่ยึดถือเป้าหมายการเอาชนะศัตรูและไม่เอาแนวทางนโยบายหลักของพรรคเป็นแกนหลักในการตรวจสอบความคิด ความรู้และการกระทำว่าสอดคล้องกับแนวทางนโยบายหลักและนโยบายเฉพาะหน้าของพรรคหรือไม่ ก็อาจทำให้การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นเวทีสร้างคุณธรรมจริยธรรม และศีลธรรมของชนชั้นกบฏคิรีดขึ้น ตลอดจนเกิดความแตกความสามัคคี กระทั่งเป็นเวทีขับไล่หรือผลักดันมิตรให้เป็นศัตรู หรือใช้เวทีนี้ทำลายกันเอง ซึ่งในเขตฐานที่มั่น นอกจากจะใช้เวทีวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองตำหนิจุดอ่อนของสหายแล้วยังใช้ระบบการชุบชิบนินทา สร้างค่านิยมทางสังคมกดดันซึ่งกันและกัน เช่น เรื่องขี้สาว เรื่องรักร่วมเพศ เรื่องร้องเพลงเสรี (เพลงรักๆ ใคร่ๆ และเพลงต่างประเทศ-ผู้วิจัย) แม้แต่เพลงเดือนเพ็ญที่นายผีแต่ง ยังร้องกันแทบไม่ได้ เพราะถูกกล่าวหาว่าเป็นเพลงนายทุนน้อย ไม่มีลักษณะสู้รบ และตัวนายผีเองก็ยิ่งถูกชุบชิบวิจารณ์นอกเวทีวิจารณ์ที่เป็นกิจจะลักษณะ โดยกล่าวว่า เป็นพวกลัทธิเก้ ที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางที่โน้มเอียงไปทางจีนเกินไป นอกจากนี้มีผู้ถูกวิจารณ์และชุบชิบนินทาในทำนองขี้สาวหญิงกับหญิง จนมีการฆ่าตัวตายหรือบางคนก็ก่ออาชญากรรมฆ่ากันเองขึ้นก็มี เรื่องอย่างนี้มีมิตรสหายบางส่วนไม่ยึดกุมแนวทางนโยบายของพรรคที่ให้สหายสามัคคีมวลชนเรือนแสนเรือนล้านไปโค่นล้มศัตรูเป็นปัญหาเร่งด่วนแต่มิตรสหายกลับเห็นสหายเป็นศัตรู และยกปัญหารักร่วมเพศขึ้นเป็นปัญหาเร่งด่วนแทนนโยบายหลัก แทนที่จะรีบช่วยกันโค่นล้มทุนนิยมศักดินาและจักรวรรดินิยม อย่างนี้ไม่จำเป็นต้องให้ศัตรูมาทำลายเราหรอก เพราะมิตรสหายด้วยกันนี่แหละทำลายกันเองก่อนแล้ว ไม่รู้ว่าจะมาพูดเรื่องปฏิวัติไปทำไมกัน (สหายปองปอย, 2550: สัมภาษณ์)

ในสมัยที่มีการปฏิวัติวัฒนธรรมจีน สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ไทยมีลักษณะเอียงซ้ายมาก ในกรณีนี้ สหายราเพลินเป็นคนหนึ่งที่ถูกวิจารณ์จากสหายคนอื่นในเรื่องสรรพนามการเรียกชื่อ โดยสหายราเพลิน (2550: สัมภาษณ์) แสดงความคิดเห็นว่า

พี่ก็ถูกวิจารณ์ สมัยก่อนพี่มีลูกคนหนึ่งคือพ่อของคุณกลาง สมัยที่อยู่ในกรุงเทพ เขาจะมาบ้านพี่บ่อยๆ รู้จักกันตั้งแต่ยังเด็กๆ ลูกของลูกก็เล่นด้วยกันจนกระทั่งโตมาเป็นสหายด้วยกัน สมัยนั้นพอเจอลูก เราจะเรียกตัวเองว่าอะไรดี เพราะในสมัยนั้นมีลักษณะเอียงมากๆ นะ เราจะเรียกหนูก็ไม่ได้ จะเรียกฉันก็กระไรนะ เพราะทุกคนจะเรียกตัวเองว่าฉัน เราก็ไม่รู้ จะเรียกตัวเองว่าอะไร ก็เลยเรียกตัวเองว่า น้อย ตอนหลังรู้ว่ามีคนอื่นวิพากษ์วิจารณ์ว่า กระแคะ เป็นชนชั้นนายทุนน้อย คัดจริต ซึ่งตนเองรับไม่ได้ ว่าขนาดนี้เลยหรือ

พี่เคยเป็นไฮเปอร์ไทรอยด์ จนกระทั่งต้องผ่าตัดไป 3 ใน 4 ภายหลังผ่าตัดแล้วเวลาขึ้นเขา เราจะเหนื่อยมาก หัวใจจะเต้นเร็วมาก แต่ไม่มีใครเข้าใจ เราจะโดนวิจารณ์ตลอดว่าอ่อนแอ ไม่เข้มแข็ง ใหม่ๆ ที่ขึ้นเขาจะชอบมาก น้ำตาไหล แต่คนอื่นไม่เข้าใจ หรือบางครั้งเราไปทำไรกับคนอื่น ต้องไปคายหญ้า ทำทุกอย่าง เมื่อกินข้าวเสร็จ จะมีลักษณะกรดใน กระเพาะไหลย้อนเหมือนมีกรดเปรี้ยวที่คอ กินข้าวเสร็จไปก้มคายหญ้า ก็จะออกมาตลอด

จากกรณีของสหายราเพลินจะเห็นว่า การวิจารณ์กันของมิตรสหายนอกจากจะขึ้นอยู่กับสถานการณ์ภววิสัยภายนอกประเทศ คือ สถานการณ์การปฏิวัติวัฒนธรรมจีนแล้ว ยังมีลักษณะไม่ได้รับรู้สภาพที่เป็นจริงทางอัตวิสัยของสหายคนอื่น ก็ทำการวิจารณ์กันแล้ว ยิ่งในช่วงที่ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านนั้น สหายสมาชิกพรรคจะต้องอาศัย “สรรนิพนธ์ประธานเหมา” ก่อนข้างมาก เหมือนกับเป็นกฎเกณฑ์ของขบวนการปฏิวัติ ที่จะใช้การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นอาวุธ และการใช้การวิจารณ์และวิจารณ์ก็เป็นไปเพื่อความสามัคคี ดังนั้น ในฐานที่มั่นจึงมีการวิจารณ์ตนเองเป็นประจำ เหมือนเป็นกิจวัตรที่ต้องทำ

ในขณะที่ สหายเหล่าตุ๊แหว (2550: สัมภาษณ์) ซึ่งเป็นคนชนชาตินี้มั่งมีความเห็นถึงการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองว่า ในสมัยก่อนที่อยู่ในป่า การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นเรื่องดีมาก ก่อนจะวิจารณ์เราก็จะอ่านคติพจน์ของประธานเหมา ก่อน ที่เราจำได้คือ ผู้พูดไม่ผิด ผู้ฟังฟังสังวรณ และเน้นความสามัคคี ก็ทำให้เรากล้าพูด กล้าคิด และศึกษาแบบอย่างที่ดีจากสหาย”

ส่วนสหายสี่ดอกคุณ (2550: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองของสหายในฐานะที่มันจืดชืดน่าเบื่อ การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นกระบวนการสำคัญที่จะทำให้พรรคมีความสามัคคี ก้าวหน้า โดยต้องมีการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองเป็นประจำ และต้องไม่วิจารณ์เรื่องเล็กน้อย ให้วิจารณ์เรื่องนโยบายของพรรคเป็นหลัก ทั้งนี้ในส่วนเนื้อหาของการวิจารณ์สหายสี่ดอกคุณ เห็นว่า

ควรวิจารณ์ในเนื้อหาว่า เราในฐานะเป็นมิตรกัน มีสิ่งใดที่ยังไม่เป็นไปตามนโยบายของพรรค เช่น พรรคมีนโยบายให้ปลูกระดมมวลชนเรือนแสนเรือนล้าน ในขยายเขตงานเราทำได้ดีหรือยัง เช่นนี้เป็นต้น แต่ที่เห็นบางหน่วยเริ่มต้นก็วิจารณ์ว่า เมื่อวันก่อนคุณร้องเพลงเสรี ไม่ควรทำ บางคนถึงขนาดวิจารณ์ตนเองว่า “กระผมขอวิจารณ์ตนเองว่า ผมสำเร็จความใคร่ด้วยตัวเอง” จากนั้น ก็มีการนำมาพูดนอกวง จากหน่วยออกมาสู่สำนัก จากสำนักหนึ่งไปสู่สำนักหนึ่ง และจากสำนักหนึ่งก็ไปทั่วเขต และพ้อออกจากปากนี่นทาว่าร้ายกันไปทั่วประเทศ พูดเมื่อไหร่ก็เหมือนเรื่องเพิ่งเกิดเมื่อชั่วโม่งที่แล้ว และเรื่องที่พูดก็เป็นเรื่องที่ไม่น่าจะเกี่ยวกับนโยบายหลักสำคัญที่จะต้องเร่งรัดการปลดปล่อยประเทศเลย เช่น เรื่องแต่งงานใหม่ เรื่องหย่าร้าง เรื่องชู้สาว เรื่องกินเหล้าสูบบุหรี่ เรื่องร้องเพลงเสรี จนเหมือนจะเป็นกระบวนการสร้างศีลธรรมโดยถือศีล 5 เป็นสิ่งที่นักปฏิวัติจะต้องรับปฏิบัติให้เสร็จสิ้นเสียก่อนจึงจะค่อยไปยึดอำนาจรัฐทีหลัง ที่พูดไม่ได้หมายความว่าจะไม่เอาศีลธรรมนะ แต่ควรเป็นศีลธรรมที่กำกับด้วยชนชั้นและสถานการณ์เร่งด่วนที่ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องได้ชัยชนะ มีอำนาจรัฐเสียก่อน

จากความเห็นของสหายสี่ดอกคุณดังกล่าว สอดคล้องกับความเห็นของสหายฟ้าแจ้ง ในกรณีที่ได้กล่าวถึงการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฯ ในอดีตที่สืบเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน(ปี 2550) ว่า

เดี๋ยวนี้ไม่มีการใช้ชีวิตหน่วยพรรค ก็ไม่มีกระบวนการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง สมัยก่อนชอบวิจารณ์ปัญหาส่วนตัวกัน บางทีเป็นปัญหาทำที่เล็กๆ น้อยๆ บางคนก็พูดคำหั้นตัวเองก่อนดักหน้า เพื่อป้องกันการถูกวิจารณ์ ในสมัยนั้นเรียกว่า การรักหน้าตัวเอง แต่ก็มีไม่น้อยที่มีลักษณะว่า “ว่าแต่เขาโอเหนาเป็นเอง” คือ สหายนำไม่ค่อยดูตัวเอง เช่น ชอบไปวิจารณ์เรื่องส่วนตัวของผู้อื่น บางทีก็เป็นตัวเริ่มการซุบซิบนินทาเสียเอง ที่สำคัญปัญหาตัวเองไม่ค่อยให้ดิกลับมาไปสอคล้ายสาธุคาแต่สหายอื่นและมีลักษณะกระตุกหางเปียไม่ปล่อย

เรื่องมันผ่านไปแล้ว เขาแก้ไขได้แล้ว ก็เอามาเผยแพร่ต่อเนื่อง เช่น บางคนเป็นนักดนตรี เป็นศิลปิน เป็นนักเขียน พอใครชมผลงานของศิลปินคนนี้ สหายนำก็จะรื้อฟื้นประวัติเขาทันทีว่าเขาเป็นคนเจ้าชู้ ทำไมตนเองไม่ทำหน้าที่ชี้นำ ไม่ตรวจสอบว่าเราได้ปฏิบัติตามนโยบายดีหรือยัง มีการวางแผนงาน ใช้ข้อมูล และบริหารจัดการให้ทันสมัยพอที่จะเทียบเคียงตัวต่อตัวกับผู้นำของศัตรูหรือการทำงานของข้าราชการได้หรือไม่ เหล่านี้ไม่มีการวิจารณ์ นี่ก็ 20 กว่าปีแล้ว ยังไม่มีการประชุมสมัชชา 5 เลย เชื่อว่าถ้ามีการประชุมสมัชชา 5 สหายนำก็ต้องออกมาวิจารณ์ตนเองว่ายังนำไม่ได้อย่างขอไปที โดยแฝงนัยยะที่โทษคนอื่นหรือโทษสถานการณ์ เป็นการแก้ตัวทางประวัติศาสตร์เท่านั้น

จากกระบวนการวิจารณ์และวิจารณ์ตัวเองในทัศนะดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า การใช้อาวุธวิจารณ์กันของสหายในฐานะที่มันจ้วงจ้วงนั่น อาจเป็นส่วนหนึ่งของการแสดงออกทางรูปการจิตสำนึกที่ไม่ได้ผ่านการขัดเกลาจนทำให้เกิดความคิดที่เห็นแตกต่างกัน และการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองนี่เองอาจเป็นเงื่อนไขหนึ่งที่ทำให้กลายเป็นดาบสองคม มีผลต่อการแปรเปลี่ยนด้านรูปการจิตสำนึกของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ฯ และอาจนำไปสู่วิกฤตศรัทธาต่อขบวนการของพรรคได้

9. การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่

การมีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นหลักการรูปธรรมที่สะท้อนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในเบื้องต้น นำมาจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรมสมัยใหม่ ที่ต้องมีองค์กรบริหารจัดการ แบ่งงานลดหลั่นกันไปจนเป็นแผนก ทำให้สามารถผลิตสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีระเบียบวินัยขององค์กรภายใน พท. มี 2 ส่วน คือ ระเบียบวินัยทางการเมือง (ทั่วไป) และระเบียบวินัยทางการเมืองทหาร (เฉพาะส่วน) ซึ่งผู้ทำหน้าที่ทหารของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย ต้องปฏิบัติตามคำสั่งกองบัญชาการสูงสุดของกองทัพปลดแอกประชาชนแห่งประเทศไทย (ทปท.) ที่มีถึงผู้บังคับบัญชาทุกหน่วยและนักรบทุกคน เมื่อวันที่ 1 มกราคม 2512 ดังนี้

1. ปฏิบัติการทุกอย่างต้องฟังคำบัญชา
2. ไม่เอาข้าวของของประชาชน
3. เคารพและช่วยเหลือประชาชน พูดยาต้องสุภาพ
4. การซื้อขายต้องเป็นธรรม ยืมของต้องคืน ทำของเสียต้องชดใช้
5. ไม่ทำให้พืชผลของประชาชนเสียหาย

6. ไม่ดื่มสุราในเวลาปฏิบัติหน้าที่
7. ไม่ดุด่าทุบตีผู้อื่น
8. ไม่ลวนลามสตรี
9. ไม่ทารุณเขลย
10. สินสงครามต้องมอบให้ส่วนรวม

นอกจากนี้ยังมีกฎ ระเบียบต่างๆ ที่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์จะต้องปฏิบัติอีก เช่น กฎงานลับ ระเบียบการของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย กฎระเบียบภายในฐานที่มั่น และกฎระเบียบเฉพาะของหน่วย เช่น หน่วยดักฟัง(หน่วยโทร) ที่จะต้องรักษาความลับเป็นพิเศษ และอยู่เป็นเอกเทศ ขึ้นตรงกับสหายนำ หรือการตากผ้า การวางของสะท้อนแสง การก่อไฟที่มีควันมากต้องระมัดระวังไม่ให้เสียดกับฝ่ายศัตรู เป็นต้น (สหายเหล่าตู้แว, 2550: สัมภาษณ์)

10. การรับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด

การรับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด เป็นเส้นแบ่งอย่างหนึ่งระหว่างรูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพกับรูปการจิตสำนึกของชนชั้นอื่น การรับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีดมีรูปธรรมหลายระดับ ดังนี้ ระดับสูงสุด คือ การปฏิบัติปลดปล่อยชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด สร้างสังคมคอมมิวนิสต์ขึ้น ระดับกลาง คือ การสร้างสังคมนิยม และระดับเบื้องต้น คือ การปฏิบัติประชาธิปไตยประชาชน

อย่างไรก็ตาม ภายในฐานที่มั่น ได้มีรูปธรรมในการแสดงออกเกี่ยวกับการรับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด เช่น การทำงานมวลชน โดยเกาะติดให้การศึกษาแก่ผู้ที่ยากจนที่สุดในหมู่บ้าน คือ ขาวนาจน ขาวนารับจ้าง หรือชนชาติที่เป็นชาวไร่รับจ้าง หรือเป็นลูกเลี้ยงเจ้าก๊ก(คล้ายทาสติดที่ดินที่คอยรับใช้หัวหน้าเผ่า – ผู้วิจัย) โดยมีความเชื่อมั่นว่า ผู้ถูกกดขี่ขูดรีดจะต้องลุกขึ้นต่อสู้แก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ นักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพต้องไม่มีท่าทีรังเกียจคนยากจน เพราะคนยากจนเป็นคนที่อยู่ในชนชั้นล่างสุดของสังคม (สหายเหล่าตู้, 2550: สัมภาษณ์)

11. รักการใช้แรงงาน

รักการใช้แรงงานเป็นทักษะและกิจวัตรประจำวันของสมาชิก พทท. โดยถือเป็นการหล่อหลอมการเป็นนักปฏิวัติอาชีพ ที่มีท่วงทำนองของชนชั้นกรรมาชีพผู้ซึ่งไม่มีสมบัตินอกจากแรงงาน

ที่ใช้สำหรับการดำรงชีวิต ดังนั้น สมาชิก พทท. จึงไม่รังเกียจการใช้แรงงาน ไม่ว่าจะเป็นการใช้แรงงานในกิจกรรมต่างๆ ก็ต้องเต็มใจปฏิบัติ เช่น การปลูกผัก การแบกฟืน เป่าข้าว การสร้างกระท่อมที่อาศัย แม้กระทั่งการขนอุจจาระไปผสมน้ำรดผัก ซึ่งกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้ เป็นงานประจำวันที่ใช้สำหรับการดำรงชีพ และยังเป็นการแสดงออกของกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องเข้าแบกรับงานที่หนักกว่ามวลชนอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ คำนึงถึงหลักสุขภาพของแต่ละบุคคล และต้องสอดคล้องกับความเป็นจริงของแต่ละสถานการณ์ด้วย อย่างไรก็ตาม สมาชิก พทท. จำนวนไม่น้อยมีอาการปวดหลังจากการเป่าข้าวและสัมภาระต่างๆ หนักเกินกำลัง เพื่อให้มวลชนเห็นว่า ตนรักการใช้แรงงาน เสียสละ และรับใช้สหายแบบ “เป็นวัวงาน” ส่วนหนึ่งของความคิดเหล่านี้เป็นผลสะท้อนจากกระแสอิทธิพลจากการปฏิวัติวัฒนธรรมของเหมาเจ๋อตง ที่มุ่งเชิดชูผู้ใช้แรงงาน ต่อต้าน โศกณัฐชนนาลง ลัทธิฟอบบ้าน จนโน้มเอียงไปสู่ปัญหาการละเลยต่อเทคโนโลยีเครื่องมือ เครื่องจักร และเครื่องทุ่นแรงอื่นๆ ที่สามารถจัดซื้อและลำเลียงขึ้นไปใช้บนภูเขาได้ เช่น เลื่อยยนต์ ซึ่งสามารถประหยัดเวลาในการบุกเบิกพื้นที่เพาะปลูก และใช้คนจำนวนมากไปในการขยายฐานที่มั่นแทนการระดมกำลังส่วนใหญ่ไปกับ “การลงแขก” หรือ “การจัดหน่วยสามัคคี” เพราะยังปรากฏว่า พื้นที่จังหวัดน่านได้รับการสนับสนุนวัสดุปัจจัยต่างๆ รวมทั้งข้าวสารและอาหารกระป๋องจากจีนได้อย่างสะดวก

12. การใช้ชีวิตรวมหมู่

การใช้ชีวิตในฐานที่มั่นจังหวัดน่านจะเป็นการใช้ชีวิตในสถานการณ์สู้รบตลอดเวลา มิใช่สถานการณ์ปกติที่แต่ละคนจะมีชีวิตส่วนตัวหรือมีชีวิตอยู่ในครอบครัวของตัวเอง โดยไม่ไปคบค้าสมาคมกับใครก็ได้ ตรงกันข้ามชีวิตในฐานที่มั่นจะอยู่กันเป็นหน่วยขนาดใหญ่ที่เรียกว่า สำนักหน่วย หรือกองทหาร เช่น สำนักอำนาจรัฐ สำนัก 708 (ศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย) หน่วยพยาบาล หน่วยทฤษฎีและโฆษณา(หน่วย 20) กองทหาร 301 - 306 (กองทหารท้องถิ่น) หน่วยศิลปิน หน่วย 61 โรงเรียนการเมืองการทหาร ฯลฯ ซึ่งแต่ละหน่วยงานจะต้องมีระเบียบวินัยเฉพาะของตน มีเรือนนอนชาย - หญิง มีห้องอาหารหรือโรงครัวรวม มีขุณจางรวม มีโรงฟืน และการเผื่อระมัดระวังร่วมกัน ดังนั้น การดำเนินชีวิตตลอด 24 ชั่วโมง ล้วนแต่อยู่ในสายตาของกันและกัน มีกิจกรรมร่วมกัน แบ่งงานกัน อันเป็นชีวิตรวมหมู่ที่มีระเบียบวินัย และมีความอบอุ่น ผูกพันกันเหมือนครอบครัวใหญ่ครอบครัวเดียวกัน ซึ่งส่วนใหญ่ปรับตัวได้ แต่บางส่วนก็อดอัด ฐึ่สึกขาดความเป็นส่วนตัว เพราะต่างมาจากความเคยชินที่แตกต่างกัน ดังนั้นการพัฒนาตัวเอง การดัดแปลงตัวเองเข้ากับชีวิตรวมหมู่อาจรู้สึกลำบากในระยะแรก

สหยาธาเพลิน (2550: สัมภาษณ์) ให้ความเห็นว่า การใช้ชีวิตรวมหมู่ คือ การอยู่กันแบบรวมหมู่ในสมัยนั้น ก็เริ่มจากการมีความคิดแบบรวมหมู่ สามัคคีกันทำงาน ให้ทุกคนมีความคิดเห็นแก่ส่วนรวม รักส่วนรวม และทุกคน บางครั้งต้องยอมเสียสละให้รวมหมู่จึงจะสามารถดำเนินไปได้”

การใช้ชีวิตรวมหมู่ ตามความคิดเห็นของสหยาธาเพลินนั้น เห็นรูปธรรมได้จากประสบการณ์ของสหยาปั่นแดง (2550: สัมภาษณ์) ที่ได้รับคำสั่งให้ไปสร้างสะพานข้ามแม่น้ำน่าน ดังนี้

ครั้งหนึ่งได้รับแต่งตั้งให้ไปนำการสร้างสะพานข้ามแม่น้ำน่าน ซึ่งในขณะนั้นเป็นช่วงฤดูฝน และมีสพายสายลับได้เข้ามาสอดแนมในฐานที่มั่นทั้งบนภูและลำน้ำน่าน แต่มีความจำเป็นต้องทำสะพานเชื่อมระหว่างเขตม้งกับเขตลาว เพื่อการลำเลียงเสบียงอาหารและการติดต่อไปมาระหว่างประชาชน รวมทั้งเป็นสะพานยุทธศาสตร์ของพวกเราด้วย ดังนั้น เราจึงต้องทำงานแข่งกับเวลา แต่คนที่ไปทำงานมีน้อย เพียงไม่กี่คนกับการสร้างสะพานในลำน้ำที่กว้าง 20-30 เมตร เครื่องมือเราก็มีเพียงมีดกับขวาน สิ่งที่เราทำคือเสาะสะพานและแกนหลักที่ยึดสะพาน เราจึงต้องใช้ความสามัคคี รวมหมู่กันทำงาน เราทำงานท่ามกลางสายฝนและความแรงของแม่น้ำ โดยไม่รู้ว่าจะมาพบเราเมื่อไหร่ และเครื่องบินลาดตระเวนจะลาดตระเวนมาเจอตอนไหน บางคนถึงกับล้มป่วย แต่งานก็สำเร็จด้วยดี

การใช้ชีวิตรวมหมู่ในฐานที่มั่น ยังเห็นได้จากการร่วมกันทำมาหากิน ซึ่งกำลังปฏิบัติส่วนใหญ่ถูกจัดสรรให้ทำการผลิต เช่น ปลูกข้าว ถ้าไม่ได้ปลูกข้าวหรือทำนา จะต้องออกตระเวนหาซื้อข้าวหรือดำข้าวตามหมู่บ้านในฐานที่มั่น ถ้าชาวบ้านมีแต่ข้าวเปลือก จัดตั้งก็จัดกำลังคนไปดำข้าว ประมาณ 10 คนบ้าง 20 คนบ้าง ดำอยู่ 2-3 วัน เสร็จแล้วก็เป็กกลับสำนักกำลังที่เหลือ ก็จัดไปหาผัก เก็บเห็ด หาหน่อไม้ แบกพื้ ถั่วสัตว์ ดักนก จับปลา เหมือนกับชาวบ้านทั่วไปที่หาเองกินเอง แต่ก็จัดกำลังไปทำงานมวลชนเหมือนกัน เดือนหนึ่งก็จะคุยกับมวลชนได้ 4-5 ครอบครัว งานมวลชนอาจจะมีคนทำไม่กี่คน แต่มีทหารที่คอยโจมตีศัตรูอยู่เป็นกองร้อย ส่วนที่ทำการผลิตเพื่อกินอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็มีเป็นพัน (สหยาเองแซ, 2550: สัมภาษณ์)

การสลายตัวของฐานที่มั่นจังหวัดน่านนั้น เริ่มจากการไม่สามารถขยายเขตฐานที่มั่นได้เพิ่มขึ้น เขตงานจรยุทธหุดแคบ การพัฒนาเศรษฐกิจในเขตปกครองไม่ก้าวหน้า รวมทั้งการบริหาร

จัดการงานปฎิบัติประจำวันไม่มีความก้าวหน้า ทำให้มีเวลาศึกษาทฤษฎี เพื่อนำมาประสานกับ
รูปธรรม ทั้งของเขตงานและของประเทศ

13. การมีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์

ความคิดวิทยาศาสตร์ เป็นรูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องยึดถือด้วยหลักที่
เชื่อมั่นว่า การดัดแปลงโลกได้สำเร็จจะต้องรู้จริง และมีวิธีการที่สอดคล้องกับความจริงนั้น
ทั้งวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ วิทยาศาสตร์สังคม และวิทยาศาสตร์ทางความคิด ซึ่งลัทธิมาร์กซ –
เลนิน และความคิดเหมาเจ๋อตง เป็นสิ่งที่ได้รับการพิสูจน์ยืนยันจากหลักฐานทางวัตถุ ทาง
โบราณคดี และการใช้ที่ได้ผลจริง ในรัสเซียและจีน โดยหลักที่ว่า ลัทธิมาร์กซ – เลนิน เป็น
พื้นฐานชี้นำ ที่จะประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ของแต่ละประเทศ ดังนั้น ชนชั้น
กรรมาชีพไทยจึงใช้บรรทัดฐานวัดหรือประเมินความคิดต่างๆ ว่าเป็นวิทยาศาสตร์หรือไม่

ในฐานะที่มั่นที่มีผู้คนมาจากทั่วทุกสารทิศ ซึ่งต่างพกเอาความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์อย่าง
กระตือรือร้นเข้ามาอยู่ร่วมกัน การแสดงออกจึงมีทั้งความคิดที่เป็นไสยศาสตร์ ความคิดแบบ
ภูติผีปีศาจ ผีฟ้าผีน้ำ พระเจ้า จิตนิยม วัตถุนิยมกลไก ใช้ความชัดเจน ใช้ประสบการณ์ ใช้ความเชื่อ
เดิม จึงใช้จุดยืนเดิมในการแสดงความคิดเห็นและกำหนดกฎเกณฑ์ กระทั่งการตัดสินใจในงาน
แต่ละอย่างมีความผิดพลาดล้มเหลวลงไป ถึงขั้นยุติการต่อสู้ด้วยอาวุธในเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่าน
ด้วยความคิดที่ไม่เป็นวิทยาศาสตร์

สหยาบองปอย (2550: สัมภาษณ์) ได้เล่าถึงช่วงวิกฤติที่ตัดสินใจว่า จะอพยพทหารประชาชน
ไปอยู่ที่ใด ในระหว่างการถูกล้อมปราบ ปี 2525 – 2526 บางส่วนเสนอว่า เคลื่อนขบวนเป็น
วงกลมอยู่ในเขตฐานที่มั่น บางส่วนเสนอว่า ควรเข้าไปเจรจาขออาศัยในดินแดนลาวชั่วคราว ขณะนั้น
มีการถกเถียงระหว่างการใช้ประสบการณ์เดิมว่า “ลาว” เป็นพี่น้องกัน ในยามยากลำบากเช่นนี้
น่าจะเป็นที่พึ่งพิง เพราะชาวพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยเคยช่วยเหลือลาวปลดปล่อยใน
พื้นที่ต่างๆ มาก่อน ในที่สุด ด้วยความคิดที่ใช้ประสบการณ์เดิมนี่เอง ก็ถูกทหารลาวจับกุม
บางส่วนที่มีผิวขาวก็ถูกจับไปสังหาร โดยทหารลาวคิดว่า เป็นสหายนำจากประเทศจีน และสหยา
บนำระดับสูงของเราถูกควบคุมตัวไปหลายคน มีสหายนำคนหนึ่งที่รอดพ้นการจับกุมด้วยกัน ปลอม
ตัวเป็นประชาชน และให้มิตรสหยาบรอบข้างยืนยันยืนยันว่าเป็นประชาชน จึงถูกปล่อยตัวมา การรอดพ้น

อันตรายของสหายนำท่านนี้ ก็ถือว่าใช้ความคิดวิทยาศาสตร์ทางสังคม ที่เชื่อว่า ลาวไม่รู้จักหน้าตา สหายนำทุกคน และท่านมีผิวดำปะปนไปกับประชาชนชาวลาวยะได้อย่างสบาย

สหายเพลิงผาผึ้ง (2550: สัมภาษณ์) ให้ข้อมูลว่า ตนเคยเห็นมิตรสหายบางคนแอบสวมมรดก นุ่งสมาธิ บางคนพยายามถือศีลกินเจ แต่ไม่บอกใคร นี่คงเป็นความเชื่อส่วนบุคคล ส่วนในหมู่ประชาชนลาวและม้ง จะมีการนับถือผีต่างๆ เช่น ผีปู่ ผีตา ผีฟ้า ผีน้ำ ผีก้อนหิน ผีต้นไม้ มีพิธีกรรมต่างๆ ในการนับถือ และในกองทหารเราเมื่อถึงประเพณีปีใหม่ ก็จะลาไปเข้าร่วมพิธีกรรมในหมู่บ้าน ซึ่งทางกองทหารก็จะยกขบวนไปร่วมงานปีใหม่ของประชาชนทั้งลาวและม้ง ในทางส่วนตัวก็คิดว่า น่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ทุกคนควรนับถือ ถ้าไม่เชื่อ ก็อย่าลบหลู่ นับถือไว้บ้างก็ดี

14. การอ่อนน้อมถ่อมตน

การอ่อนน้อมถ่อมตน เป็นพฤติกรรมแสดงออกที่ใช้วัดระดับความตื่นตัวทางการเมือง ชนชั้นกรรมาชีพได้พอสมควร โดยเฉพาะผู้นำระดับสูงของพรรคจะมีท่วงทำนองอ่อนน้อมถ่อมตน ปรากฏให้เห็นในหมู่สหาย เช่น แสดงออกถึงมิตรภาพ เริ่มต้นจากการทักทายมิตรสหายร่วมรบ การยิ้ม การสัมผัสมือ(การใช้มือขวาจับกันเป็นธรรมเนียมปฏิบัติแทนการยกมือไหว้สวัสดี – ผู้วิจัย) และหลายครั้งผู้นำระดับสูงจะเข้าร่วมใช้แรงงานกับสหายระดับล่าง การกินอยู่ที่เรียบง่าย ไม่ถือยศฐาบรรดาศักดิ์ที่จะต้องให้ผู้ผู้น้อยยกอาหารไปให้รับประทาน การไม่ใช้วาจาแข็งกร้าว กระโชกโฮกฮากต่อทหารพิทักษ์และมิตรสหายรอบข้าง ไม่มีท่าทีของขุนนางศักดินา หรือทำทีนักเลงโตแบบขุนศึกหรืออันธพาล จะไม่มีให้เห็นในสหายนำระดับสูงเลย ซึ่งเกิดจากการหล่อหลอม คัดแปลงท่วงทำนองของตนเองมาอย่างยาวนาน เพราะสหายนำจะผ่านหน่วยศึกษาและหน่วยจัดตั้ง การพูดคุยกับมิตรสหายทุกชั้นชนมาอย่างโชกโชน การอ่อนน้อมถ่อมตนน่าจะส่งผลให้การปฏิบัติ ขยายตัวออกไปมากในขณะนั้น เพราะท่วงทำนองอ่อนน้อมถ่อมตนเป็นพื้นฐานของความสามัคคี ความรัก และความศรัทธาต่อพรรคคอมมิวนิสต์ และเป็นท่วงทำนองที่แตกต่างจากฝ่ายศัตรูที่เต็มไปด้วยความเป็นศักดินา เจ้าขุนมูลนาย ต้องหมอบกราบ มีคนคอยควบคุมและเกณฑ์แรงให้ไป ด้อนรับเวลาผู้นำชั้นสูงของศัตรูเข้าไปในหมู่บ้าน แล้วพวกกลุ่มศักดินาก็เสแสร้งแสดงออกแบบ แบบอ่อนน้อมถ่อมตน ไกล่ลึงและมีเมตตา ซึ่งนั่นเป็นเพียงการแสดงเท่านั้น

อย่างไรก็ตาม การอ่อนน้อมถ่อมตน นอกจากเป็นท่าทีทางกายภายนอกแล้ว ภายในจิตใจ ก็จะต้องมีความอ่อนน้อมถ่อมตนอย่างแท้จริง ซึ่งผู้ที่มีความก้าวหน้าทั้งทางความคิด หรือจะ ยกย่องรูปการจิตสำนึกได้จะต้องอ่อนน้อมถ่อมตนว่า ตนยังรู้น้อย ตนยังต้องศึกษาอีกมากจาก มวลชน จากสหาย แม้ศึกษาจากหนังสือก็ต้องอ่อนน้อมถ่อมตนที่จะตั้งใจศึกษา ไม่ทำตนเป็น ขาดล้นด้วยที่มักจะเกิดขึ้นกับนักศึกษาปัญญาชน ที่เข้าไปอยู่ในป่าอยู่เสมอ ซึ่งบ่อยครั้งที่นักศึกษา ปัญญาชนไม่เข้าใจการศึกษาแบบมีส่วนร่วม คือ ต่างฝ่ายต่างแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน กรรมกรศึกษาจากชาวนา ชาวนาศึกษาจากปัญญาชน ปัญญาชนศึกษาจากกรรมกร ดังนั้นในเวที การแลกเปลี่ยนเรียนรู้เช่นนี้ จึงไม่มีใครผูกขาดการพูดหรือเอาแต่พูดไม่ฟังคนอื่น และบางครั้ง สหายชาวนากรรมกรไม่กล้าพูดในที่ประชุม ก็ต้องเปิดโอกาสกระตุ้นให้พูด แม้บางครั้งมีคำพูดว่า “เขาพูดไม่เป็น เขาเห็นด้วยกับสหายที่พูดมา” ก็ตาม ก็จะต้องถามต่อว่า “ที่เห็นด้วย ๆ อย่างไร” นี่คือการศึกษาร่วมแบบมีส่วนร่วม ส่วนผู้ที่เป็นนักวิชาการ เป็นครูบาอาจารย์ หรือจบด็อกเตอร์ อาจอึดอัดที่ไม่ได้พูดยาวๆ หรือผูกขาดการพูดแบบในห้องเรียน หรือต้องทนฟัง คำพูดที่ไม่ได้ อ้างอิงมาจากหนังสือเลย แต่ความจริงแล้ว “การศึกษาแบบนี้” เต็มไปด้วยความรู้ที่มาจากชีวิตจริง ด้วยเลือดเนื้อและชีวิตของมนุษย์ และความรู้ที่ได้แน่นตื้นตัน มีชีวิตชีวา แม้แต่การเล่าถึงการดำรง ชีวิตในป่า การหาอาหาร ซึ่งล้วนน่าสนใจ น่าติดตามอย่างยิ่ง” (สหายผงนัว, 2550: สัมภาษณ์)

จากการกล่าวถึงเนื้อหาและการแสดงออกด้านการปฏิบัติปฏิบัติข้างต้น สะท้อนให้เห็น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาสีของสมาชิก พทท. เมื่อครั้งปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งโดยพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยจะเรียกร้องให้สมาชิกพรรคฯ ทุกคน ยึดผลประโยชน์ ส่วนตัว ขึ้นต่อผลประโยชน์ของพรรค พยายามศึกษาถ่อมตัวและซื่อตรง สัมพันธ์กับมวลชนอย่าง แน่นแฟ้น ทำงานด้วยความทรหดอดทน ไม่เห็นแก่ความเหนื่อยยาก ปฏิบัติตามระเบียบวินัย กล้าหาญ เสียสละ ถนอมนามอันสูงส่งของสมาชิกพรรคยิ่งกว่าชีวิต ซื่อสัตย์ต่อพรรคต่อ ประชาชนอย่างเสมอต้นเสมอปลาย ทำให้นโยบายและมติของพรรคบรรลุผล

นอกจากนี้ ตามระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย สมาชิกผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3 สมาชิก พทท. ทุกคนยังต้องมีหน้าที่ ดังนี้

1. พยายามยกระดับความตื่นตัวทางชนชั้นและทางการเมืองของตนพร้อมทั้งเอาใจใส่ ศึกษาลัทธิมาร์กซ-เลนินเป็นประจำ

2. ปฏิบัติตามวินัยของพรรคอย่างเคร่งครัด ปฏิบัตินโยบายและมติของพรรคอย่างจริงจัง ปฏิบัติหน้าที่ที่พรรคมอบหมายให้สำเร็จอย่างเอาการเอางาน พิทักษ์ความสามัคคีของพรรค และสร้างความมั่นคงแก่เอกภาพของพรรค ต่อสู้กับปรากฏการณ์ทุกอย่างที่ทำลายผลประโยชน์ของพรรค ไม่ว่าจะมาจากภายในหรือภายนอกพรรค

3. รับใช้มวลชนด้วยชีวิตจิตใจ สัมพันธ์กับมวลชนอย่างแน่นแฟ้น ศึกษาจากมวลชนอย่างใกล้ชิด สะท้อนความเห็นและความต้องการของมวลชนต่อพรรคอย่างทันทั่วทั้งที่ และอธิบายนโยบายของพรรคต่อมวลชน

4. เป็นแบบอย่างในงานปฏิวัติทั้งปวง ฝึกฝนตนเองให้ชำรุดต้องงานปฏิวัติและประกอบงานอาชีพให้ดี เป็นแบบอย่างในการรักษาวินัยขององค์การประชาชนและองค์การจัดตั้งปฏิวัติ

5. ซื่อสัตย์ต่อพรรค ไม่ปิดบังและบิดเบือนความจริงต่อพรรค วิจัยและวิจารณ์ตนเอง แกไขความผิด ไม่ประมาทต่อศัตรู รักษาความลับของพรรค

อย่างไรก็ตาม การแสดงออกด้านรูปการจิตสำนึกในด้านต่างๆ ทั้ง 14 ประการดังกล่าว หากเทียบเคียงตามระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์ฯ แล้ว ดูเหมือนเป็นด้านบวกหรือด้านที่เป็นคุณประโยชน์ต่อการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ แต่บางครั้งก็มีด้านลบอยู่อย่างเป็นรูปธรรม ที่อาจก่อให้เกิดความไม่เอื้อย หรือทำร้ายมิตรสหายกันด้วยลักษณะอหิวาธิย ฝืน และ การไม่รอบด้านของมิตรสหาย อาจสร้างความเสียหาย และสะท้อนใจกับผลที่เกิดตามมา ซึ่งเหตุการณ์ต่างๆ เหล่านั้นอาจเกิดจากการกระทำของบุคคลที่ไม่ใช่สมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์หรืออาจจะเป็นสมาชิกพรรคฯกระทำการเองหรือมีส่วนเกี่ยวข้องอยู่บ้างก็เป็นได้

3. การแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น

สำหรับประเด็นการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนี้ หมายถึง การสลายไปของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพออกจากจิตใจของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ หรือการเคลื่อนย้ายไปสู่รูปการจิตสำนึกอื่น จากเดิมที่เคยยึดมั่น ถิ่นมั่น ทั้งในจุดยืน ยุทธศาสตร์ยุทธวิธี และเนื้อหาสาระแบบสถานการณ์สู้รบที่ปฏิวัติตามรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น เมื่อเข้าสู่ยุคสมัยปัจจุบัน

(ปี 2550) ผู้ให้สัมภาษณ์หรือสมาชิก พทท. เหล่านี้ มีทัศนคติหรือมีความเห็นต่อสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร ตลอดจนแนวคิด อุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์ การวิเคราะห์สังคม การกำหนดยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีว่ายังมีเหมือนเดิมหรือแตกต่างไปอย่างไร พร้อมกันนี้ ผู้วิจัยได้สังเกตการณ์กระบวนการเคลื่อนไหวทางการเมืองของแต่ละคน ฐานะทางเศรษฐกิจ การดำเนินชีวิต ความรับผิดชอบต่อกระบวนการปฏิวัติ การแก้ไขปัญหายามวิกฤติ รวมถึงโลกทัศน์และชีวทัศน์ส่วนตัวของผู้ให้สัมภาษณ์ด้วย ในส่วนนี้ ผู้วิจัยจึงนำเสนอผลการวิจัยตามการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ในระยะปัจจุบัน ดังนี้

สหยาปิ่นแดง (2550: สัมภาษณ์) ได้วิเคราะห์สังคมไทยว่า “สังคมไทยในปัจจุบัน เป็นสังคมทุนนิยมนายหน้า และอิทธิพลซากเดนศักดินายังอยู่ ซึ่งรูปแบบการทุจริตแบบศักดินาหมดไปแล้ว แม้ว่าศักดินาจะเปลี่ยนเป็นทุนแล้ว แต่ยังมีการใช้รูปแบบวัฒนธรรมการทุจริตคดโกงประชาชนอยู่” ส่วนในด้านความคิดจิตสำนึกและพฤติกรรมของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์นั้น สหยาปิ่นแดงมีความเห็นว่า “ปัจจุบันความคิดจิตสำนึกของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ได้เปลี่ยนไปแล้ว เพราะไม่มีการใช้ชีวิตหน่วย และพรรคคอมมิวนิสต์เองก็ทำเหมือนไม่มีองค์กร ปล่อยปละละเลยต่อสมาชิกพรรค สายงานขาดไป ไม่มีการขึ้นเป็นเอกภาพ และไม่มีการจัดการศึกษาให้แก่สมาชิกพรรค”

ปัจจุบัน (ปี 2550) สหยาปิ่นแดงยังคงศึกษาลัทธิมาร์กซ์ด้วยตนเองผ่านหนังสือโดยการหาหนังสือมาอ่านและแลกเปลี่ยนกับคนอื่นบ้าง มีการศึกษาในหน่วยจัดตั้งที่ตั้งขึ้นมาใหม่และเข้าร่วมสัมมนาบ้างเป็นครั้งคราว ทั้งนี้ สหยาปิ่นแดงมีความเห็นว่า แนวคิดทฤษฎียังจำเป็นต่อการพัฒนารูปการจิตสำนึกของตนเองอยู่ ไม่ว่าจะเป็นปรัชญาลัทธิมาร์กซ์ เลนิน เหมาเจ๋อตง และความคิดที่เป็นวิทยาศาสตร์ แต่ที่ผ่านมายังศึกษาได้น้อยและไม่มีความต่อเนื่อง ส่วนการเคลื่อนไหวทางการเมืองในสถานการณ์ปัจจุบัน ตนไม่ได้เข้าร่วมการเคลื่อนไหว ทั้งเหตุการณ์ประท้วงต่อรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร และเหตุการณ์ประท้วงคัดค้านรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 โดยเห็นว่า “ไม่ใช่แนวทางของเราที่ควรยึดถือ”

ส่วนสหยากล้าสู้ (2550: สัมภาษณ์) ได้วิเคราะห์เปรียบเทียบการตื่นตัวทางชนชั้นในสถานการณ์สู้รบเมื่อครั้งอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านและหลังออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่าน สรุปความได้ว่า การอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จะอยู่ในสถานการณ์สู้รบตลอดเวลา ไม่มีความสงบ และอยู่แนวหน้าที่ต้องเผชิญกับภาวะสงคราม การศึกษาจึงปรับไปตามสภาพเหตุการณ์ไม่เน้นเรียนเป็นระบบแบบโครงการฝึกอบรมที่จะเรียนกัน 5 วัน 10 วัน หรือมีชุดการเรียนมาตรฐาน ซึ่งโดย

ภาพรวมแล้วสหภาพล้าสู่วีมีความเห็นว่า “มิตรสหภาพมีความตื่นตัวทางชนชั้น ไม่มีใครเห็นว่าศัตรูเป็นคนดี” จึงถือเป็นข้อดีของสถานการณ์สู้รบที่มีการตื่นตัวต่อสู้และไม่ต้องพูดถึงกันมาก แต่การอยู่ในสถานการณ์สู้รบตลอดเวลาในขณะนั้น สหภาพล้าสู่วีเห็นว่า ในระยะยาวอาจมีผลเสียได้ เพราะเท่ากับว่า การยกระดับพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยการศึกษาอุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์ เลนิน และความคิดเหมาเจ๋อตงหย่อนยาน มิใช่เพียงพอ จนทำให้หลายคนเสียอุดมการณ์ของตนไปซึ่งเห็นได้ชัดเจนหลังจากออกจากป่าแล้ว โดยมีบางคนได้หันไปนับถือเจ้าแม่กวนอิมซึ่งถือเป็นจิตนิยมไป ที่สำคัญบางคนถึงกับหลงว่าไม่มีการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้นแล้ว ทั้งๆ ที่ศัตรูประชาชนกดขี่ขูดรีดหนักกว่าเดิมและหลอกลวงสูงกว่าเดิม นี่แสดงให้เห็นว่า รูปการจิตสำนึกของสหภาพไม่มั่นคงและแปรเปลี่ยนไป เพราะพื้นฐานการศึกษาลัทธิมาร์กซ์ไม่ดี

ปัจจุบันสหภาพล้าสู่วียังมีการเคลื่อนไหวพัฒนาชุมชน โดยเห็นว่า “ประชาชนในฐานที่มั่นเดิมมีแต่ความทุกข์ยากหนักกว่าเก่า ไม่มีศักดิ์ศรี ถูกควบคุมสิทธิเสรีภาพทุกอย่าง ที่ดินเพาะปลูกไม่พอและคุณภาพต่ำ ปัญหาเศรษฐกิจจึงเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่จะต้องช่วยกันหางานหาอาชีพให้สหภาพและประชาชนในเขตฐานที่มั่นเดิม”

ในขณะที่สหภาพบันลือยุทธ์ (2550: สัมภาษณ์) ซึ่งในอดีตเป็นผู้นำระดับสูงของพรรค ได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน (ปี 2550) และมีความเห็นว่า

กลุ่มทุนทักษิณก้าวหน้ากว่ากลุ่มทุนศักดินา สำหรับเศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นเศรษฐกิจที่ล้าหลัง เป็นรูปแบบการผลิตก่อนทุนนิยม คือ ผลิตเพียงเพื่อกินเพื่อใช้ของตนเองและครอบครัว ไม่ผลิตเป็นสินค้า เศรษฐกิจพอเพียงจึงผิดหลักทางเศรษฐศาสตร์การเมือง มิตรสหภาพควรศึกษาประวัติพรรคบอลเชวิค และมิตรสหภาพจำนวนหนึ่งต้องไปศึกษาค้นคว้าการผลิตอาวุธ การทำสงครามปฏิวัติในอาวุธเป็นสิ่งสำคัญ ซึ่งจะหามาได้ 2 ทางหลักๆ คือ 1. ยึดจากศัตรู สหภาพจะต้องรู้ว่า คลังอาวุธของศัตรูตั้งอยู่ที่ใด ต้องส่งคนไปประจำอยู่ตรงนั้น แม้รตถึงก็ต้องยึด 2. ต้องผลิตเอง ในสมัยการปฏิวัติรัสเซีย พรรคบอลเชวิคได้ส่งคนผลิตอาวุธขึ้นมาเอง ดังนั้นจะต้องกลังกระบอกปืนสร้างอาวุธขึ้นมาให้ได้ และขอให้สหภาพอย่าคิดพึ่งอาวุธจากจีนแบบในอดีต ต้องคิดพึ่งตนเองและอย่าคิดพึ่งสหภาพรุ่นโบราณที่แก่เกินไปแล้ว

ปัจจุบันสหายนับถือพุทธอยู่ในวัยชราภาพ แต่จากการสังเกตพบว่ายังมีลักษณะ “เยาวภาพ” และใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในการวิเคราะห์ “เศรษฐกิจแบบพอเพียง” ว่าผิดหลักเศรษฐศาสตร์การเมืองของลัทธิมาร์กซ์ โดยเห็นว่า เศรษฐกิจแบบพอเพียงเป็นรูปแบบการผลิตก่อนทุนนิยม ส่วนการเคลื่อนไหวทางการเมืองนั้น สหายนับถือพุทธเพียงแต่แสดงทัศนะที่ไม่เห็นด้วยกับการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 แต่ไม่ได้เข้าร่วมเคลื่อนไหวต่อต้านด้วย

ในขณะที่สหายุชุนน่าน (2550: สัมภาษณ์) ได้เคลื่อนไหวต่อต้านการรัฐประหารร่วมกับประชาชน โดยได้ใช้ลัทธิมาร์กซ์มาประยุกต์กับการวิเคราะห์สถานการณ์ และยังเห็นว่า รูปการจิตสำนึกของมิตรสหายุชุนน่านแปรเปลี่ยนไปจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ กระทั่งแปรเปลี่ยนจุดยืนทางชนชั้นไปสนับสนุนการรัฐประหาร ซึ่งขัดแย้งกับทัศนะของสหายุชุนน่านที่วิเคราะห์ว่า กลุ่มชนชั้นนายทุนอภิมหาทุนเป็นผู้บงการอยู่เบื้องหลัง ตั้งแต่การสร้างกระแสให้ชนชั้นกลางส่วนหนึ่งเข้าร่วมเรียกร้องให้มีการรัฐประหาร และกลุ่มทุนอภิมหาทุนเหล่านี้ได้ประโยชน์จากการกระทำทั้งทางด้านการเมืองที่ส่งคนเข้าไปยึดครองอำนาจและแต่งตั้งให้ตำแหน่งผู้กุมกลไกรัฐและยอม รับผิดชอบต่อระดับต่างๆ และสามารถผันเงินงบประมาณไปสู่พรรคพวกตนเอง ส่วนในด้านเศรษฐกิจ สหายุชุนน่านเห็นว่า กลุ่มทุนกลุ่มนี้ได้เข้ายึดครองกิจการจากทุนกลุ่มที่เสียอำนาจไปเป็นของตน กระทั่งด้านสังคมวัฒนธรรมก็ได้เร่งขยายโฆษณาชวนเชื่อรูปการจิตสำนึกแบบศักดินาให้เกิดแก่สังคมอย่างขนานใหญ่ ซึ่งเป็นการสิ้นเปลืองเงินงบประมาณ และเศรษฐกิจของชาติในภาพรวมจะเสียหายทั้งต่อภายในและต่อสายตาทางสากล สหายุชุนน่านได้ตั้งคำถามว่า “ทำไมสมาชิก พทท. ระดับนำจึงกลับมองไม่เห็นศัตรูหลักที่อยู่เบื้องหลังการรัฐประหารในวันที่ 19 กันยายน 2549” ดังทัศนะของสหายุชุนน่าน ที่กล่าวว่า

วันนี้ก็พิสูจน์ชัดแล้วว่า สหายน่าบางท่านควรปิดฉากตัวเองดีกว่า เพราะไม่ใช่สมาชิกพรรคฯ แล้ว ไม่นับเป็นคอมมิวนิสต์แล้ว จากการรัฐประหารครั้งนี้ สะท้อนให้เห็นชัดแล้วว่า เป็นการนำระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์อำมาตยาธิปไตยกลับคืนมา ต้องมองเห็นก่อนหน้านั้นแล้ว ตอนที่เรียกร้องเอานายกพระราชทาน เรียกร้องเอามาตรา 7 พระเจ้าอยู่หัวยังตรัสเอง วันที่ 25 เมษายน 2550 ว่า มาตรา 7 นั้นไม่เป็นประชาธิปไตย แล้วนี่ยังไปสนับสนุนรัฐประหารอีก และยังมีคำชี้แนะไม่ให้คนอีสานเคลื่อนไหวเพื่อต่อต้านรัฐประหาร แสดงว่า คุณไม่ใช่สมาชิกพรรค เพราะคุณไปยอมรับรัฐประหาร คุณยอมรับว่า รัฐประหารเป็นเส้นทางเดินของวิวัฒนาการทางสังคม ซึ่งผิดเลย

ปัจจุบัน สหายุทธยุนนาน ยังคงยึดมั่นในลัทธิมาร์กซ์และเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง ทั้งการคัดค้านรัฐบาลทักษิณ ชินวัตร ที่ถูกขู่กล่าวหาว่าคอร์รัปชันเงินนโยบาย และเคลื่อนไหวต่อต้านคณะรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 อย่างต่อเนื่องอีกด้วย โดยเห็นว่า การให้ความรู้เป็นยุทธวิธีพื้นฐานในการทำลายล้างอิทธิพลชนชั้นกบฏบูรีออกจากรูปการจิตสำนึกที่มีอยู่ในตัวเรา และเห็นว่า การเคลื่อนไหวมวลชนเป็นทั้งการให้ความรู้และการหล่อหลอมยกระดับรูปการจิตสำนึกนักปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพที่สำคัญอีกด้วย

ในทางตรงกันข้าม สหายุทธยาคู (2550: สัมภาษณ์) ได้วิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบันไปอีกทิศทางหนึ่ง โดยเห็นว่า

กระแสการต่อสู้ทางการเมืองกระทั่งการต่อสู้ทางชนชั้นได้หมดยุคสมัยไปแล้วเพราะสถานการณ์เปลี่ยนไปทั่วทั้งโลก ประชาชนได้เฝ้าหาค้นดิภาพ ไม่ต้องการสงคราม เพราะผ่านสงครามโลกครั้งที่ 2 มา ฉะนั้นสงครามที่เกิดขึ้นในช่วงหลังนี้ ทุกครั้งเป็นที่ปฏิเสธของชาวโลก ตั้งแต่สงครามอินโดจีน สงครามเกาหลี และสงครามอินโดจีนที่อเมริกาถ่วงเข้ามา ทั้งอัฟกานิสถาน อิรัก ล้วนแต่เป็นที่สาปแช่งของชาวโลก เพราะฉะนั้นรูปแบบของการต่อสู้ในระยะนี้ไม่มีเงื่อนไข ซึ่งกลุ่มการเมืองไหนก็ตามถ่วงขึ้นแล้วจะไม่ได้รับการต้อนรับของประชาชน เดียวนี้เศรษฐกิจทั่วโลกก็เปลี่ยน ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์เปลี่ยน ดังนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างแรงงานกับทุนก็เปลี่ยน ตั้งแต่ยุคจักรวรรดินิยมก็เริ่มแยกการบริหารกับทุนออกจากกัน คือ ผู้ที่เป็นนายทุนถือเงินลงทุนไม่จำเป็นต้องเป็นผู้บริหาร ผู้บริหารมีคนต่างหาก อีกชั้นหนึ่ง แรงงานทางกายกับแรงงานทางสมอง มีด้านแบ่งปันผลจากแรงงานไม่เหมือนกัน ผลประโยชน์ระหว่างแรงงานกับทุนจะยิ่งแยกกันยากมาก หมายความว่า กรรมกรต่างเน้นแต่ผลประโยชน์ตัวเอง ทำให้ฝ่ายนายจ้างอยู่ไม่ได้ การผลิตก็ไปไม่ได้ เพราะฉะนั้นระหว่างแรงงานกับทุนจึงมีความจำเป็นต้องหาทางปรองดอง การปรองดองไม่ได้หมายความว่า ปลอ่ยให้ฝ่ายหนึ่งบูรีเต็มที แต่หมายความว่า ในฝ่ายที่ได้ประโยชน์มากนั้นต้องค่อยๆ เจียดผลประโยชน์ออกมาให้กับฝ่ายเสียเปรียบ ซึ่งนับร้อยปีที่ผ่านมาเป็นอย่างนี้ วิธีแก้ปัญหาคือความขัดแย้งทางชนชั้นไม่สามารถอาศัยการปะทะ การปะทะมีแต่ทำให้การผลิตชะงัก ปรองดองกันไม่ได้ ก็มีการนัดหยุดงาน การนัดหยุดงานแต่ละครั้งเสียหายใหญ่โตมาก อันนี้จะนำไปสู่การบีบบังคับให้ฝ่ายนายจ้างต้องคอยอ่อนข้อให้ทีละหน่อยๆ พุงดงๆ ก็คือว่า มีการชดเชย ซึ่งก็มีอย่างเดียวคือการขยายการผลิต

พรรคประชาธิปไตยสังคมนิยมในยุโรปเขาคำเนินแนวทางนี้มาร้อยปี เหตุผลมีอยู่ว่า เขาไม่มีเงื่อนไขจะไปจับอาวุธต่อสู้เหมือนจีน หลังจากการปฏิวัติฝรั่งเศสแล้ว ไม่มีเงื่อนไข ในสมัยนั้น เขาเรียกว่าลัทธิแก้ ทฤษฎีต่อชนชั้นกรรมาชีพ มาดูวันนี้แล้ว แม้แต่ว่างานก็ยังมีความก้าวหน้า ทั้งหมดนี้ไม่ใช่เงินทุนเขาเอื้ออาทรให้เรา ไม่ใช่ มาจากการต่อสู้ น้ำพักน้ำแรงของกรรมกรนับร้อยปี ก็เช่นเดียวกัน เมืองไทยเราทุกวันนี้ไม่มีเงื่อนไขที่จะนำกรรมกรเข้าป่าจับอาวุธอีก ประชาชนไม่เห็นด้วย

เมืองไทยเกิดสงครามกลางเมืองเป็นเวลานาน 17 - 18 ปี ทั้งสองฝ่ายต้องเสียชีวิตเป็นหมื่น และคนเหล่านี้ล้วนเป็นลูกหลานประชาชนไทย เพราะฉะนั้นไม่ใช่เรื่องที่เรากำลังหา เหตุนี้คำว่า การต่อสู้ทางชนชั้น จึงไม่ใช่ว่าจะต้องเข้าสู่ภาวะอย่างร้อนแรง

อย่าสร้างเงื่อนไขให้เกิดการต่อสู้ด้วยอาวุธ การจับอาวุธขึ้นมาต่อสู้ต้องมีเงื่อนไขขึ้นมา เมืองไทยสมัยนั้นเป็นช่วงรัฐบาลเผด็จการ รัฐบาลขายชาติ ประชาชนอยู่ไม่ได้ จึงทำให้เราต้องมาพิจารณากันใหม่อีกทีหนึ่ง ทุกวันนี้เราไปตะโกนคำขวัญ “ผู้ใช้แรงงานไปต่อสู้กับนายทุน” ไม่ใช่ นะ คำขวัญเราต้องเป็นว่า “ทุกชั้นชนในเมืองไทยร่วมกันทำอะไรช่วยให้ชาติของเราเจริญรุ่งเรือง ก่อนอื่นคือเศรษฐกิจ จึงจะสามารถยืนอยู่ในโลกนี้ได้ ไม่อย่างนั้นแข่งขันคนอื่นไม่ได้ ประเทศเราก็คลำบาก” ซึ่งเรื่องนี้เป็นปัญหาเสี่ยงมากเลย คนอื่นอาจจะได้ว่า ได้ว่า กลายเป็นลัทธิแก้แล้ว แต่ผมศึกษามานับสิบๆ ปี ใช้เวลาอย่างน้อยก็ 20 ปีนี้

ลัทธิมาร์กซ์ไม่เคยเขียนบอกว่า จักต้องใช้กำลัง ท่านไม่เคยยืนยันว่า ต้องต่อสู้ด้วยอาวุธ กลับกันเยอรมันตอนนั้นต่อสู้กันมา เจริญเองเกลสก็กลับไปสู้ในรัฐสภา เองเกลสบอกว่าฐานะของผมอยู่ต่างประเทศ ยืนที่สูงมองการณ์ไกล มองภาพไกลเห็นชัดกว่า ดีแล้ว เรื่องการต่อสู้ทางรัฐสภาพวกท่านไปทำ ไม่หมายความว่าไม่ให้ทำ ไม่หมายความว่าไม่ควรทำ ไม่ใช่

เลนิน พูดว่า เวลาเข้าศึกขึ้นปืนกระบอกหนึ่ง จงใช้ปืนกระบอกนั้นไปโค่นศัตรู แล้วเวลาเข้าศึกขึ้นบัตรเลือกตั้งให้คุณ จงใช้บัตรเลือกตั้งนั้นไปโค่นศัตรู ท่านพูดชัดๆ อย่างนี้เลยกว่าผมจะเข้าใจเรื่องนี้ก็กินเวลานานพอสมควร

ความคิดเห็นของสหราชอาณาจักรมีลักษณะคล้ายกับความคิดเห็นของสหราชอาณาจักร (2550: สัมภาษณ์) ในด้านการต่อสู้ทางชนชั้นที่เปลี่ยนไปแล้ว โดยสรุปความคิดเห็นสหราชอาณาจักรได้ว่า มองไม่เห็นตัวนายทุน เพราะเงินของนายทุนอยู่ในตลาดหลักทรัพย์ อยู่ในระบบดิจิทัล จะไปปล้น บ้านนายทุนก็ไม่มีอะไรจะให้เอา เพราะเข้าสู่ระบบดิจิทัลหมดแล้ว อย่างกรณีทักษิณฯ ที่ถูกยึดทรัพย์ไปหมดก็ยังสามารถซื้อสโมสรฟุตบอลได้ เพราะทรัพย์กลายเป็นเครดิตที่ไม่มีตัวตน แต่สามารถหยิบเอาเงินจากนายทุนอื่นๆ ที่เขาเคารพนับถือได้ ซึ่งเห็นได้ว่า ไม่มีใครสามารถทำลายทักษิณได้ เพราะทักษิณไม่ใช่ทุนสามัญ แต่เป็นทุนโลกาภิวัตน์ ซึ่งใครๆ ก็มีโอกาที่จะเป็นนายทุนได้ทั้งนั้น เพียงแค่เอาเงินไปซื้อหุ้นก็ได้เป็นนายทุนแล้ว นอกจากนี้สหราชอาณาจักรยังมองชนชั้นนายทุนในปัจจุบันอีกด้วยว่า

นายทุนก็เปลี่ยนแปลงไป ทำดีมากขึ้น ใครบอกทุนนิยมต้องถูกทำลาย ซึ่งไม่จริง โลกศขายถูกกว่าทุนแบบโบราณ ใครบอกว่าระบบทุนนิยมต้องการกำไรสูงสุด นั้นไม่จริง เพราะทุนนิยมแบบโลกศกลับขายถูก ต้องการกำไรนิดเดียวไม่ใช่ต้องการกำไรสูงสุด ทุนนิยมที่ต้องถูกทำลายนั้นเป็นทุนโบราณ เป็นทุนสามัญที่เอาเปรียบ เดียวนี้ไม่มีแล้ว จริงอยู่ทุนใหญ่กินทุนเล็ก แต่เป็นเรื่องของทุนไม่เกี่ยวกับประชาชน ประชาชนไม่เดือดร้อน เพราะประชาชนได้ใช้ของถูก มันหมดสมัยที่จะขายของแพงกว่า ต้องแข่งกันขายของถูกกว่า เศรษฐศาสตร์การเมืองสมัยก่อนหมดสมัยแล้ว อดัมส์ สมิทก็หมดสมัย เช่นเงินที่ได้ต่อสู้ทางชนชั้นเสร็จแล้วก็ต้องมาแก้ปัญหาเรื่องการต่อสู้ทางการผลิตและการต่อสู้ด้านการทดลองทางวิทยาศาสตร์ เพราะเอาแต่การต่อสู้ทางชนชั้นก็กลายเป็นชนชั้นที่ยากจนไป เงินจึงต้องสร้างสังคมนิยมแบบร่ำรวยเสมอกัน โดยนำเข้าทุนนิยมมาพัฒนาการผลิตและวิทยาศาสตร์ สำหรับประเทศไทย ทุกวันนี้ถือว่าศัตรูหลักของประชาชนคือขบวนการเสื้อเหลือง เสื้อสีชมพูทั้งหลายเป็นตัวเหี้ยมร้ายทั้งสังคมได้มากที่สุด เขาสร้างรูปการจิตสำนึกได้ง่ายๆ คือดูจากเหงื่อหยดเดียวหากินได้ตลอดชีวิต

ส่วนสหราชอาณาจักร (2550: สัมภาษณ์) ได้กล่าวถึงรูปการจิตสำนึกของตนว่า ตั้งแต่ลงมาจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็ไม่ได้ศึกษาลัทธิมาร์กซอีก และไม่ได้ใช้ชีวิตระบบพรรคเลย แต่สหราชอาณาจักรยอมรับว่า ลัทธิมาร์กซเป็นสิ่งที่ใช้วิเคราะห์สังคมได้และทันสมัยอยู่ ซึ่งสหราชอาณาจักรได้วิเคราะห์สถานการณ์การเมืองในประเทศไทยปัจจุบันว่า สังคมทุกวันนี้ยังไม่ใช้สังคมอุดมการณ์ที่เราคาดหวังไว้ แต่เป็นสังคมซึ่งคนที่กุมอำนาจรัฐทำเพื่อคนส่วนน้อย พวกเขายึดกุมอำนาจรัฐไว้เพื่อนายทุน แม้แต่การเลือกตั้งก็ยังมี การแข่งขันต่อรองผลประโยชน์กันอยู่ตลอดเวลา ทั้งเปลี่ยน

พรรค ทั้งจับชั่วตั้งรัฐบาล ล้วนแต่เป็นการทำเพื่อผลประโยชน์ของกลุ่มทุนที่ตนเองสังกัดเท่านั้น ไม่ได้ทำเพื่อประชาชนเลย อย่างไรก็ตาม สหายบิงแดงกล่าวว่า

เราไม่อาจปฏิเสธเรื่องอิทธิพลศักดินาได้ เพราะอิทธิพลศักดินามีอยู่จริงทั้งในรัฐธรรมนูญที่ได้ถือเอาไว้แล้ว ยังอยู่บนรัฐธรรมนูญอีกด้วย ที่สำคัญอิทธิพลศักดินายังเข้าไปอยู่ในรูปการจิตสำนึกของประชาชนเสียอีกด้วย ซึ่งกลุ่มนายทุนอิทธิพลศักดินานี้จะอยู่เหนือกว่านายทุนกลุ่มอื่น และเหนือกว่าคนทุกกลุ่มทุกชนชั้นในสังคมไทยที่ต่างต้องยกย่องเชิดชูให้เขาเหนือกว่ากลุ่มอื่นๆ

สหายผงนัว (2550: สัมภาษณ์) ได้ขยายความรูปการจิตสำนึกของศักดินาที่ยังมีอิทธิพลและเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศไทยที่ฝังแน่นอยู่ในรูปการจิตสำนึกของประชาชนซึ่งแสดงออกในรูปแบบต่างๆ เช่น การบูชาพระเครื่อง การบนบานศาลกล่าว การจัดพิธีกรรมบวงสรวงต่างๆ การขอพรจากพระและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ที่มีพื้นฐานมาจากการปลูกฝังของศักดินา เป็นการมอมเมาให้ประชาชนเข้าใจว่า ความสำเร็จ ความอยู่ดีกินดีของตนมาจากการเซ่นไหว้ การหาของไปถวายผู้มีอำนาจ หรือการเชื่อในอำนาจของวิรูปบุรุษ นอกจากนี้สหายผงนัวยังกล่าวถึงความจำเป็นที่จะต้องใช้ลัทธิมาร์กซ์ในการเข้าใจสถานการณ์การต่อสู้ทางชนชั้นในปัจจุบันว่า

ในปัจจุบันยังต้องยืนยันยึดใช้ลัทธิมาร์กซ์ – เลนิน วิเคราะห์สถานการณ์และทำความเข้าใจปรากฏการณ์ทางสังคม ซึ่งเมื่อใช้ทฤษฎีประสานกับข้อมูลทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมไทยและการดำรงอยู่ของแต่ละชนชั้น ทำให้เห็นว่า สังคมไทยเป็นสังคมทุนนิยมเบื้องต้นตอนปลายที่อยู่ภายใต้อิทธิพลศักดินาผูกขาดแห่งรัฐ ในทางการเมือง ยังคงให้สิทธิพิเศษแก่กลุ่มอำมาตย์ศักดินา ซึ่งมีการใช้อิทธิพลนี้ดึงเงินภาษีอากรไปใช้ในกิจการส่วนตัวของพวกเขาได้ง่ายและมีจำนวนมหาศาล พร้อมทั้งมีการเกณฑ์แรงงานจากข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้ชำนาญการพิเศษ นักคิดนักวิจัย นักวิทยาศาสตร์ไปใช้ในกิจการดังกล่าวได้ง่ายๆ โดยไม่ต้องเสียค่าจ้างอีกด้วย และที่สำคัญคือการผลิตซ้ำด้านอุดมการณ์ให้ประชาชนยอมจำนนต่อการกดขี่ขูดรีดถึงขั้นเห็นผิดเป็นชอบ เห็นขวเป็นดำ เห็นผู้กดขี่ขูดรีดที่โหดร้าย เจ้าเล่ห์ และเห็นแกตัวที่สุดกลายเป็นผู้มีบุญคุณ เป็นผู้นำรักและยอมตายแทนได้อย่างไม่น่าเชื่อ

อย่างไรก็ตาม ก็ยังเชื่อว่า กรรมกรชวานางไม่ยอมให้เขาคดขี่ขูดรีดอยู่ได้นานนัก เพราะสักวันหนึ่งพวกเขาจะต้องเจอผู้มาให้ความรู้เรื่องรูปการจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ และเชื่อว่าเขาจะต้องรู้ได้ และจะต้องทำงานปฏิวัติด้วยมือของเขา ถ้าพวกเขาไม่โค่นล้มชนชั้นกคขี่ขูดรีด พวกเขา ก็ไม่มีทางที่จะมีชีวิตที่ดีขึ้นได้เลย เพราะในกระบวนการกคขี่ขูดรีด จะต้องเกิดวิกฤติขึ้นอย่างแน่นอน ทั้งวิกฤติเศรษฐกิจ วิกฤติสังคม และวิกฤติการเมือง แล้วแต่ว่าวิกฤติอะไรจะมาถึงก่อนกัน และสภาพที่ฝ่ายปกครองไม่สามารถปกครองได้ พร้อมทั้งผู้ถูกปกครองก็ไม่ยอมให้ปกครองอีกต่อไป นั่นก็คือ สถานการณ์ชัยชนะของประชาชนมาถึงแล้ว

เป็นที่น่าสังเกตว่า หลังจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้สลายตัวลงในปี 2526 สมาชิก พท. ส่วนใหญ่ได้ปรับตัวเข้าสู่สังคมและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นกับ พท. และตนเองแล้ว โดยมีทั้งการแปรเปลี่ยนด้านความคิด การปฏิบัติปฏิวัติและจุดยืนทางชนชั้นลัทธิมาร์กซ โดยเฉพาะด้านความคิด ที่ผู้ให้สัมภาษณ์ทั้งหมดให้ความร่วมมือในการแสดงออกด้านความคิดอย่างเปิดเผย แม้หลายคนจะมีความคิดเห็นไม่ตรงกันอันเกิดจากเสรีภาพทางความคิดโดยไม่กังวลต่อการวิจารณ์ในปัจจุบันว่าจะเป็นลัทธิแก้หรือเป็นผู้ค้านพรรคเช่นในอดีตหรือไม่ แต่การแสดงความคิดเห็นดังกล่าว กลายเป็นการสะท้อนถึงความไม่เป็นเอกภาพอย่างที่สุดด้านรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พท. ด้วยเช่นกัน หลายคนได้ยอมรับว่า ปัจจุบันตนเองได้แปรเปลี่ยนจุดยืนไปจากอดีตแล้ว เช่น กรณีสหยาบดินแดง ที่ให้ทัศนะถึงความเปลี่ยนแปลงของตนเองว่า

ผมมีการเปลี่ยนแปลงไปเหมือนกันในด้านจุดยืนที่ตอนแรกเข้าไปเคยตั้งปณิธานตนเองว่า จะต้องอยู่ถึงที่สุด ท่วมเททุกอย่างเพื่ออุดมการณ์ แม้ชั่วชีวิตเราจะไม่เห็น แต่เมื่อเวลาเปลี่ยนไป ก็ไม่ได้คิดอย่างนั้น ผมคิดว่าหากยังยืนอยู่ในจุดนั้น หรือฝืนทนทำอะไรให้ถึงที่สุดก็ตาม ชีวิตของเราแทนที่จะทำประโยชน์ให้สังคมได้มากกว่านั้น ก็กลายเป็นว่าเราอยู่ในกรอบพื้นที่แคบๆ ที่ไม่สามารถทำอะไรได้ ก็เลยคิดว่า ในช่วงชีวิตเราน่าจะทำประโยชน์ให้สังคมได้บ้าง ในหลายรูปแบบ หลายแนวทาง ที่ขึ้นอยู่กับสภาพและขีดความสามารถที่จะทำได้ ก็ยอมรับว่าปัจจุบันไม่สามารถเสียสละได้อย่างในอดีตเช่นคนที่เราเรียนรู้และยกย่อง แต่เราก็ทำอะไรได้หลายอย่างที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เมื่อกลับเข้ามาก็คิดเรียนในสิ่งที่ยังไม่สายไปและสามารถทำเพื่อประชาชนได้ ซึ่งก็ใช้วิชาที่เรียนช่วยเหลือสังคมจนถึงทุกวันนี้

ส่วนสหายยอดข้าว (2550: สัมภาษณ์) ได้แสดงทัศนะต่อมิตรสหายจังหวัดน่านในภาพรวมว่า สหายจังหวัดน่านในปัจจุบันยังมีความคิดที่เป็นเอกภาพ ทั้งนี้เพราะบรรดามิตรสหายในฐานที่มั่นยังมีความรัก สามัคคีต่อกัน โดยเฉพาะเรื่องการยึดมั่นต่อพรรคคอมมิวนิสต์ ไม่มีความเห็นขัดแย้งกับฝ่ายนำ และสิ่งที่ทำให้ฐานที่มั่นสลายตัวไปก็ไม่ได้มีสาเหตุจากความพ่ายแพ้ทางการเมืองหรือ พ่ายแพ้จากการขัดแย้งด้านรูปการจิตสำนึกแต่อย่างใด หากเกิดจากความพ่ายแพ้ทางด้านการทหาร โดยเห็นว่าฐานที่มั่นจังหวัดน่านเป็นเขตที่ถูกตีแตกทางทหารในปี 2526 ไม่ได้ขัดแย้งกันทางความคิดเหมือนทางภาคอีสานที่ขัดแย้งกันถึงขนาดกระชากลูกเลือนล่าถอยกันไปส่วกัน ทางน่านไม่มีปรากฏการณ์เช่นนั้น ทุกคนยังคงเหนียวแน่น ไม่ได้ขัดแย้งกับพรรค กับจัดตั้ง ซึ่งส่งผลให้ทำอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์จังหวัดน่านได้สำเร็จ สหายจากเขตงานอื่นมีความประทับใจต่อสหายม้ง – ลัวะ ในความสามัคคีกัน

สำหรับสหายเพลิงผาผึ้ง (2550: สัมภาษณ์) ได้แสดงความคิดเห็นสะท้อนความเปลี่ยนแปลงด้านรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พลท. จากที่เคยเชื่อถือหรือใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็นหลักในการคิดมาเป็นเชื่อถือและใช้แนวคิดเชิงจิตนิยม เช่น เชื่อในโชคชะตาฟ้าลิขิตว่าเป็นแนวทางของการดำเนินชีวิต ดังสัมภาษณ์ว่า

การใช้ชีวิตอยู่ในป่า พรรคจะสอนให้มีความรักทางชนชั้น รับใช้สหาย พอออกมาอยู่ในเมืองหลังเลิกต่อสู้ด้วยอาวุธในปี 2526 พวกเราก็ตกเถียงกัน กลุ่มกัน ถือว่าเป็นมิตรสหายกัน มีการไปมาหาสู่กัน ดูแลกัน สังคมก็แปรเปลี่ยนไป ความคิดการปฏิบัติก็อาจเียงได้

ทุกวันนี้ผมไม่ค่อยมีเวลา ต้องทำการค้าขาย คำนวณทางเศรษฐกิจ และโลกก็เข้าสู่สันติวิธีแล้ว การต่อสู้และชีวิตมนุษย์ไม่ใช่เรากำหนด น่าจะมีพลังลึกลับที่วิเศษ คอยบงการเหมือนกัน แต่พูดอย่างนี้ไม่ได้หมายถึงว่าการปฏิบัติไม่ดี การปฏิบัติเป็นของดี แต่ก็ขึ้นอยู่กับโชคชะตาฟ้าลิขิต

สหายราเปลิน (2550: สัมภาษณ์) มองสถานการณ์ปัจจุบันและแสดงความคิดเห็นว่า ลัทธิมาร์กซ์หรือความคิดเหมาเจ๋อตงยังใช้ประโยชน์ได้มาก โดยเอามาใช้มองสถานการณ์ มองชนชั้นนายทุน มองขบวนการปฏิวัติ ซึ่งสหายราเปลินเห็นว่ามิชนชั้นนายทุนใหม่ ชนชั้นนายทุนนายหน้า ซึ่งทักษิณหรือใครก็ตามแต่ ก็ยังเป็นชนชั้นนายทุน และเป็นไปไม่ได้ที่เขาจะเป็นตัวแทนผลประโยชน์ของประชาชน เราเคยฝากความหวังว่าคนมีเงินเป็นพันล้านหมื่นล้านว่าเขาจะไม่โกง

ไม่กิน จะทำประโยชน์เพื่อประชาชน ไม่ใช่ทักษิณคนเดียว หลายรุ่นหลายครั้ง แต่เป็นไปไม่ได้ เพราะธาตุแท้ของนายทุนก็บูดรีด เอากำไรส่วนเกินไปเรื่อยๆ นายทุนน้อยก็อยากเป็นนายทุนใหญ่ อยากเป็นนายทุนชาติ ตอนนี้แม้แต่ตัวแทนนายทุน ซึ่งไม่เห็นว่ามีผู้นำประชาชนที่นำมวลชนได้จริง

ที่ผ่านมาเราต่อสู้ด้วยอาวุธเป็นประวัติศาสตร์ในยุคๆ หนึ่ง มาถึงตอนนี้ บางครั้งก็ไม่จำเป็นต้องคิดว่าอำนาจรัฐต้องเป็นของประชาชน เราก็ยังสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรได้อยู่ อย่างจีนปฏิวัติล้างตัวเองมาแทบายเป็นลัทธิคอมมิวนิสต์ แต่สุดท้ายก็ก้าวมาสู่ทุนนิยมเหมือนกัน ก็ต้องมีนายทุน มีโรงงาน มีกรรมกร ต้องมาสัมพันธ์กับทุนนิยม ทุกประเทศก็ต้องพัฒนาอย่างนี้

ขณะเดียวกัน สหยาสิทธิ์ออกอุณ (2550: สัมภาษณ์) ได้วิเคราะห์สังคมไทยในปัจจุบัน (ปี 2550) ในอีกรูปแบบหนึ่งซึ่งไม่ได้อ้างอิงทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ แต่ใช้ทฤษฎีระบบโลกาภิวัตน์วิเคราะห์สังคมไทย โดยเห็นว่า การเปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดจากแรงกระเพื่อมทางความคิดแล้วนำไปสู่ผลสะท้อนในวงกว้างทีหลัง ดังความคิดของสหยาสิทธิ์ออกอุณที่กล่าวไว้ว่า

คุณจะต้องรู้จักระบบโลกเสียก่อน เพราะระบบโลกจะมีอิทธิพลต่อสังคมของประเทศต่างๆ ทั่วไปหมด ซึ่งจะมีมิติทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่มีจุดอ่อนที่สุดคือ เราไม่ได้วิเคราะห์ระบบทางวัฒนธรรม สนใจแต่ระบบเศรษฐกิจ เข้าใจแต่เศรษฐกิจว่าเป็นตัวผลักดันการเมืองและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นแนวคิดของมาร์กซ์ที่ล้าสมัย พูดแบบนี้อย่าให้จัดตั้งไฉนก็แล้วกัน ผมจะถูกกล่าวหาว่าเป็นลัทธิเก่า เรื่องการอธิบายสังคมไทยโดยใช้ทฤษฎีการต่อสู้ทางชนชั้นนั้น ตอนนี้ใช้ไม่ได้แล้ว มันมีปัญหาระดับโลกที่เหนือรัฐ เหนือวัฒนธรรม คือ ปัญหาสิ่งแวดล้อมปัญหาโลกร้อน ปัญหาการเงิน ฯลฯ มันมีความยุ่งเหยิงซับซ้อน โกลาหล เกินกว่าที่รัฐและชนชั้นใดจะเข้าไปแก้ไขได้ คุณจะเข้าใจต้องใช้ทฤษฎี Chaos การควบคุมอำนาจรัฐ ไม่จำเป็นต้องไปยึดอำนาจรัฐ ที่ใช้วิธีการแบบแนวตั้งแต่เดิมควรเป็นแนวราบแบบอำนาจรัฐทำอะไรไม่ได้ ล้มล้างไม่ได้ เช่น สันติอโศก ธรรมกายหรือฟาหลุนกงในจีน มันใหญ่โตมากในแนวราบและเชื่อมกันทั้งโลก เศรษฐกิจพอเพียงก็นับเป็นกระแสโลกไปแล้ว รวมทั้งกระบวนการทางชุมชนและประชาสังคมก็เป็นกระแสของโลก ซึ่งพวกตะวันตกหันมาสนใจสังคมตะวันออกจำนวนมากแล้ว

ที่สำคัญอย่าคิดว่า กรรมกรชาวนาจะเป็นพลังปฏิวัติ เดี่ยวนี้ต้องเป็นชนชั้นกลางที่มีปัญญาชนนำ พวกกรรมาชีพหัดเล็กเหลือนิดเดียว ฟังฟังให้เป็นพลังปฏิวัติอะไรไม่ได้หรอก เดี่ยวนี้ สักดินาไม่มีแล้ว หมาไปตั้งแต่สมัยที่รัชกาลที่ 5 และสักดินาได้กลายเป็นนายทุนคนแรก ของประเทศไทยต่อเนื่องมาตั้งแต่ครั้งนั้น สักดินาไม่มีอำนาจอะไร จนถึงสมัยปรีดี พนมยงค์ ที่เอาเด็กมาเป็นเจ้า ซึ่งไม่มีอำนาจอะไรเลย เพิ่งจะมีอำนาจอีกครั้งเพราะการผลักดันของ พล.อ.เปรม เท่านั้น คูอย่างรัฐประหาร 19 กันยา ก็ยังไม่มีอำนาจ ไร้ๆร่อยๆ กว่าที่จะออกมาได้ ทั้ง 14 ตุลา 6 ตุลา พฤษภาทมิฬ ก็เหมือนกัน ออกมาแก้ปัญหาก็หลัง ทั้งนั้น แสดงว่าไม่มีอำนาจอะไรแล้ว

ส่วนสหายเหล่าโชนังหลือ (2550: สัมภาษณ์) เป็นคนไทยชนชาติดั้งได้พูดถึงสังคมไทยและการทำงานของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในปัจจุบันว่า

เราไม่รู้ว่สังคมไทยเป็นสังคมแบบไหน เรามีการศึกษาน้อย ตอนอยู่ในป่าเราก็คิดว่เป็นสังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งสักดินา เราเคยเห็นอเมริกามาตั้งฐานทัพในประเทศไทย แล้วส่งเครื่องบินไปทิ้งระเบิดในเวียดนาม ตอนเราเดินผ่านลาว เรายังต้องหลบระเบิดของอเมริกา แต่ทุกวันนี้ สังคมเปลี่ยนแปลงไปเป็นทุนนิยม บนทุนนิยมนี้ก็ต้องใช้เงินซื้อของกินของใช้ตลอด เราปลูกจิง ปลูกกะหล่ำ ปลูกข้าวโพด ก็เอาไปขาย อย่างนี้เราก็คิดว่เป็นทุนนิยม ไม่ใช่เศรษฐกิจพอเพียงเหมือนตอนอยู่ในป่าแล้ว การปฏิวัติเราก็คิดยั้งยืนห้อยอยู่ เราไม่ชอบการกดขี่ขูดรีด พวกป่าไม้พวกนายทุนก็ยั้งข่มเหงรังแกเราอยู่ เราก็คิดว่ สหายว่จะขึ้นอะไร แต่บางคนบอกว่ สหายน่ายังไม่เป็นเอกภาพกัน ยังขึ้นอะไรไม่ได้ ก็มีสหายบางคนบอกเราว่ สหายน่ายบางคนได้ยอมจำนน ยอมรับ 17 สัตตะ ที่เขาว่จะขายข้าวมิตรสหายให้กับศัตรูและกับการปล่อยตัวตอนถูกจับ และก็มีสหายน่ายบางคนเป็นสายลับเราก็คิดว่อยู่ เพราะเราไปฉลองอนุสรณ์สถานหลายแห่ง เราก็คิดว่สหายน่ายทุกครั้ง แต่ไม่เห็นมีขึ้นอะไรออกมา เราก็คิดว่เขาคงเป็นสายลับ เพราะไม่ยอมทำหน้าที่ขึ้นอะไรออกมาเลย ปล่อยให้ศัตรูกดขี่ขูดรีดประชาชน ตอนแรกเราก็คิดว่พรรคขึ้นว่ ถึงตอนนี้ไม่รู้ว่ยังมีพรรคอยู่หรือเปลว เจอกันตอนทำบุญกระดูกสหายทุกปีก็เสียเวลาเปลว

สหายฟ้าแจ้ง (2550: สัมภาษณ์) ได้ให้ทัศนะถึงการแปรเปลี่ยนไปของสมาชิก พคท. จังหวัดน่าน สรุปความได้ว่า ปัจจุบันปัญหาของประเทศอยู่ที่ปัญหาการคอร์รัปชันที่มีอยู่ในทุกระดับ แต่มิตรสหายส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องการคอร์รัปชัน และมองเห็นการคอร์รัปชันแต่ใน

ด้านความหมายแคบ คือ การคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการ ทั้งยังหลงผิดอีกว่า ถ้าไม่มีการคอร์รัปชันของนักการเมืองและข้าราชการ บรรดาพ่อค้า นายทุนทั้งหลายก็ไม่อาจให้เงินได้ โตะแก่ข้าราชการได้ ซึ่งเป็นความเข้าใจผิดในเรื่องการคอร์รัปชัน เพราะหากวิเคราะห์การคอร์รัปชันในลัทธิมาร์กซแล้ว ปรากฏว่า การกินแรงงานส่วนเกินของชนชั้นกรรมาชีพก็หมายถึงการคอร์รัปชัน ซึ่งถือเป็นความหมายกว้าง และสามารถพิสูจน์ได้ด้วยหลักการง่ายๆ ว่า การเอาผลผลิตของผู้อื่นไปโดยไม่ยุติธรรม ย่อมหมายถึงความเบียดเบียนและการคอร์รัปชันทั้งสิ้น ดังนั้นจากความหมายนี้ เห็นได้ว่า มีเพียงชนชั้นกรรมาชีพเท่านั้นที่เป็นผู้ใช้แรงงานผลิตปัจจัยสี่ที่ไม่มีโอกาสคอร์รัปชัน หรือกินแรงใครอื่นได้อีก ฉะนั้น ชนชั้นอื่นตั้งแต่นายทุนน้อย คนขายบริการ ข้าราชการ ไปจนถึงนายทุนและศักดินา ล้วนแล้วแต่ไม่ได้ทำการผลิต การมีรายได้และปัจจัยสี่ของคนเหล่านั้นจึงเอามาจากการคอร์รัปชันนั่นเอง ที่สำคัญ ไม่มีทางจะพิสูจน์ได้ว่า ชนชั้นอื่นได้ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าแก่ชนชั้นกรรมาชีพแล้ว เพราะชนชั้นที่ไม่ทำการผลิต จะมีผลผลิตอะไรเล่าไปตอบแทนเขา ซึ่งเงินทอง ความรู้ก็ล้วนเกิดจากผลผลิตของเขาทั้งสิ้น เช่นนี้ จึงสรุปได้ว่า ชนชั้นใดกันแน่ที่คอร์รัปชัน แต่ทำไมมิตรสหายบางคนจึงไม่เข้าใจประเด็นนี้

จากการสัมภาษณ์แนวความคิดและการสังเกตการณ์การปฏิบัติงานของผู้ให้สัมภาษณ์แต่ละคน ผู้วิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ได้แปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกไปจากเดิมแล้ว จากเมื่อครั้งเคยอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ทุกคนมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่เข้มข้น เสียสละได้ทุกอย่างแม้กระทั่งชีวิต แต่ปัจจุบันกลับพบว่า หลายคนได้ละทิ้งลัทธิมาร์กซในการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคมไปอย่างสิ้นเชิง โดยหันไปมีความคิดแบบจิตนิยม ส่วนบางคนเช่น สหายราเฟลิน สหายปิ่นแดง สหายบิคงแดง ยังเชื่อว่า ลัทธิมาร์กซมีความจำเป็นอยู่บ้างต่อการวิเคราะห์สถานการณ์ทางสังคม แต่ก็ยังมีบางคนใช้ทฤษฎีอื่นมาอธิบายสังคมเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตาม ยังมีสมาชิก พคท. อีกส่วนหนึ่งที่เห็นว่า ลัทธิมาร์กซยังเป็นพื้นฐานของการปฏิบัติและสามารถใช้ลัทธิมาร์กซในชีวิตประจำวันได้ โดยการประสานกับเหตุการณ์รูปธรรมที่เป็นจริง ทั้งยังเห็นว่า ลัทธิมาร์กซไม่ล้าสมัยไปแต่อย่างใด เช่น สหายผงนัว สหายพลังภูมิ สหายอุยขุนน่าน สหายฟ้าแจ้ง เป็นต้น

บทที่ 5

บทวิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

ในบทนี้ เป็นการวิเคราะห์ผลการวิจัยตามกรอบแนวคิดการวิจัย อันจะทำให้เข้าใจเงื่อนไข การเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พรรคคอมมิวนิสต์ฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ทั้งในเชิงทฤษฎีและการนำทฤษฎี มาประสานกับการปฏิบัติของสมาชิกพรรคฯ ซึ่งสังคมจะได้เรียนรู้ความจริงเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ ของรูปการจิตสำนึกที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดพฤติกรรมของมนุษย์มากยิ่งขึ้น ซึ่งผู้วิจัยจะเสนอผล การวิเคราะห์ตามประเด็นต่อไปนี้

1. วิเคราะห์เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคย ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน
2. วิเคราะห์การดำรงอยู่และการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ในขณะที่ปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และผลการปฏิบัติปฏิบัติ
3. วิเคราะห์สภาพการณ์ทางทฤษฎีที่มีผลให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ดำรงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่หรือ แปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น

วิเคราะห์เงื่อนไขที่ก่อให้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

จากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 22 คน ผู้วิจัยได้พิจารณาอาชีพของกลุ่มตัวอย่างตาม สังกัดโครงสร้างชนชั้นแล้วปรากฏว่า มีกลุ่มตัวอย่างที่สังกัดชนชั้นล่างของสังคม คือ กรรมกร รับจ้าง และชนชาติส่วนน้อย จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 36.36 ของกลุ่มตัวอย่าง และกลุ่มตัวอย่าง ที่สังกัดชนชั้นกลางของสังคม คือ นักศึกษา นักวิชาการ แพทย์ อาจารย์ นายทุนน้อย และพนักงาน

บริษัท มีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 63.64 ของกลุ่มตัวอย่าง มีเงื่อนไขที่ทำให้คนเหล่านี้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ 5 ประการ คือ

1. การศึกษาเอกสารแนวคิดของ พทท.
2. การปลุกฝังจากครอบครัวหรือโรงเรียน
3. การเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง
4. การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐ
5. การเข้าหน่วยจัดตั้งของ พทท.

โดยเงื่อนไขทั้ง 5 ประการข้างต้นนั้น เงื่อนไขการเข้าหน่วยจัดตั้งของ พทท. เป็นเงื่อนไขชี้ขาดที่ระบุได้ว่า บุคคลนั้นได้เกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในความหมายของงานวิจัยนี้ ทั้งนี้ เงื่อนไข ข้อ 1 ข้อ 2 ข้อ 3 และข้อ 4 เป็นลักษณะทั่วไป ที่สามารถเกิดขึ้นกับบุคคลทั่วไปทั้งสังคมได้เช่นกัน ดังนั้น ตัวชี้วัดสำคัญของการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกเดิมไปสู่คุณภาพใหม่ คือ การเข้าหน่วยจัดตั้งของ พทท. ในรูปของการเป็นสมาชิกพรรคและเป็นหน่วยพรรค

ส่วนก่อนหน้าที่จะเป็นสมาชิกพรรคฯ นั้น สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน กลุ่มตัวอย่างดำรงอยู่ตามสถานะชนชั้นของตนเองแบบ *by itself* ซึ่งเป็นรูปการจิตสำนึกต่อสู้ดิ้นรนเพียงการทำมาหาเลี้ยงชีพของตน มีชีวิตความเป็นอยู่วันต่อวัน ยังไม่เกิดรูปการจิตสำนึกทางชนชั้น แต่เมื่อคนเหล่านี้ได้สัมผัสกับสถานการณ์เฉพาะตัวไม่ทางใดก็ทางหนึ่งใน 5 เงื่อนไขดังกล่าว ซึ่งถือเป็นขั้นตอนของระยะสะสมรูปการจิตสำนึกดิ้นรนต่อสู้ให้พ้นจากความรู้สึกดขี่ทางเศรษฐกิจ ทางสังคม และทางการเมือง เมื่อภาวะบีบคั้นดังกล่าว ได้สะสมเชิงปริมาณถึงระดับแน่นอนหนึ่ง และมีผลให้ตัดสินใจและสมัครใจเข้าสู่หน่วยจัดตั้งของ พทท. จึงนับเป็นจุดเริ่มต้นของการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกเดิมจากปริมาณสู่คุณภาพรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ยกระดับสูงขึ้น นั่นคือ แทนที่จะทำเพื่อผลประโยชน์ของตนเองอย่างคับแคบเช่นเดิม ก็กลายเป็นการกระทำเพื่อชนชั้นทั้งชนชั้นหรือเป็นการปลดปล่อยชนชั้นกรรมาชีพทั้งหมด (*for itself*) ซึ่งสอดคล้องกับพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามการกล่าวของเลนินที่ว่า จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในระยะช่วงเริ่มต้นเป็นระยะที่กำลังฟักตัวของความมีจิตสำนึกอันเป็นธาตุแท้ของลักษณะที่เป็นไปเอง (*by itself*) จากนั้นเข้าสู่ระยะที่ 2 คือ ระยะที่กระบวนการต่อสู้ได้เกิดจิตสำนึกอย่างสมบูรณ์หรือเป็นความสำนึกเพื่อชนชั้นของตน (*for itself*) ซึ่งเป็นการต่อสู้ทางการเมืองเพื่อคนรุ่นต่อไป (สุรเสกข์ สุวิษฐา, 2526)

และเป็นไปตามเกณฑ์วัดระดับจิตสำนึกของ Lukas (1979 อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ, 2527) ที่แบ่งไว้ 2 เกณฑ์ คือ การมองเห็นประโยชน์ของชนชั้นตน (interest for itself) และความสามารถในการมองเห็นสังคม โดยมีความรอบรู้แบบส่วนรวมทั้งหมด (totality) นั่นเอง

เงื่อนไขการตื่นตัวทางการเมืองซึ่งสามารถพัฒนาเป็นคุณภาพของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นกระบวนการพัฒนาที่เป็นไปอย่างสอดคล้องตามหลักวัตถุนิยมวิภาษหรือกฎทางวิทยาศาสตร์ทั่วไป ที่เห็นว่า สรรพสิ่งมีคุณสมบัติหลัก 3 อย่าง คือ 1. มีการดำรงอยู่อย่างไม่โดดเดี่ยว (relation) 2. มีการกระทบกัน (Interrelation) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนา การเปลี่ยนแปลง การไม่คงที่ และ 3. การเกิดสิ่งใหม่ (Development) (สหายบันลือยุทธ์, 2550: สัมภาษณ์) และยังเป็นไปตามกฎการพัฒนาแบบเกลียวสว่านหรือแบบ “ตะปูควง” (สหายลุยขุนน่าน, 2550: สัมภาษณ์) กล่าวคือ มีการเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกใหม่ โดยแสดงด้านหลักด้านใดด้านหนึ่งครอบงำอีกด้านหนึ่ง เป็นการดำรงอยู่แบบสัมพันธ์ ซึ่งจะเกิดกระบวนการขัดแย้งและการปะทะกัน ระหว่างรูปการจิตสำนึกเก่ากับรูปการจิตสำนึกใหม่ จนตกผลึกเป็นคุณภาพใหม่ นั่นคือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขการเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพทั้ง 5 ประการดังกล่าว ยังแยกได้เป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่เป็นภววิสัยซึ่งเป็นเงื่อนไขทางวัตถุ ได้แก่ สถานการณ์การกดขี่ขูดรีด การปลุกฝังจากครอบครัวหรือโรงเรียน และส่วนที่เป็นอัตวิสัยหรือเงื่อนไขทางจิต ได้แก่ การศึกษาเอกสารแนวคิดของ พคท. การเข้าร่วมต่อสู้ทางการเมือง และการเข้าหน่วยจัดตั้งของ พคท. ซึ่งในช่วงสมัยชา 3 (ปี 2504) ถึงช่วงสมัยชา 4 (ปี 2525) มีเงื่อนไขทางภววิสัยด้านการกดขี่ขูดรีดของศัตรูซึ่งหมายถึงจักรพรรดินิยมและศักดินานิยม ตามการวิเคราะห์สังคมไทยในสมัยสมัยชา 3 ว่า “สังคมประเทศไทยมีลักษณะกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” และกำหนดว่า “กำลังดันของการปฏิวัติ คือ ชนชั้นกรรมกร ชนชั้นชาวนา ชนชั้นนายทุนน้อย และชนชั้นนายทุนชาติ โดยมีชนชั้นกรรมกรเป็นผู้นำ มีพันธมิตรกรรมกรชาวนาเป็นพื้นฐาน” เป็นเงื่อนไขทางภววิสัยสำคัญ ซึ่งเป็นที่มาของการส่งสมาชิกพรรคฯ และผู้ปฏิบัติงานลงสู่ชนบทเพื่อดำเนินการปลุกกระดมมวลชน เรือยนต์ เรือยนต์ลำนเข้าต่อสู้ด้วยกำลังอาวุธโดยใช้ยุทธวิธีแบบชนบทล้อมเมือง

สำหรับสถานการณ์ทางสากลในช่วงสมัยชา 3 (ปี 2504) ถึงสมัยชา 4 (ปี 2525) นั้น สังคมโลกได้ถูกแบ่งออกเป็น 2 ค่าย คือ ค่ายเสรีนิยม มีอเมริกาเป็นผู้นำ และค่ายสังคมนิยมที่มีสหภาพโซเวียตเป็นแกนนำ ซึ่งแน่นอนว่า ประเทศไทยเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์หนึ่งของการต่อสู้

ระหว่างค่ายทั้งสอง ประกอบกับชนชั้นปกครองไทย คือ กลุ่มศักดินาซึ่งมีบทบาทในรัฐบาลหรือรัฐบาลเป็นหุ่นเชิดของศักดินาและจักรพรรดินิยม กล่าวคือ รัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ และ จอมพลถนอม กิตติขจร ได้รับใช้จักรพรรดินิยมอเมริกาอย่างออกนอกหน้า ทั้งทางการเมืองและการทหาร โดยยินยอมให้อเมริกาดำรงฐานทัพในประเทศไทยหลายแห่ง เพื่อแทรกแซงทางการเมืองและเข้าโจมตีทางการเมืองต่อประเทศเพื่อนบ้าน คือ เวียดนาม ลาว และกัมพูชา พร้อมทั้งยังส่งเสริมให้ประชาชนไทยเป็นทหารรับจ้างเข้าปฏิบัติการสังหารประชาชนประเทศเพื่อนบ้านด้วย และรัฐบาลไทยยังได้เปิดโอกาสให้บริษัทข้ามชาติอเมริกามีสิทธิพิเศษเข้ามาลงทุนในประเทศไทย โดยกลุ่มศักดินาและกลุ่มทุนขุนศึกขุนนางนายหน้าได้รับผลประโยชน์ไป

จากสถานการณ์ภายนอกและภายในประเทศดังกล่าว ได้สะท้อนถึงความรุนแรงในการกดขี่ขูดรีดต่อประชาชนไทย เมื่อมีการนำเคลื่อนไหวต่อสู้ของ พลท. ในกลุ่มกรรมกรและชาวนารวมทั้งมีการเคลื่อนไหวของนักศึกษาปัญญาชนในสถาบันการศึกษา จึงทำให้รัฐบาลซึ่งเป็นตัวแทนของชนชั้นกดขี่ขูดรีดทั้งสอง คือ ศักดินาและจักรพรรดินิยมอเมริกา ต้องใช้วิธีการรุนแรงในการปราบปรามขบวนการต่อสู้ อย่างหนัก มีชาวพรรคคอมมิวนิสต์ไทยถูกประหารชีวิต ถูกจับกุมคุมขัง และถูกลอบสังหารจำนวนมาก

และที่สำคัญ คือ รัฐบาลใช้วิธีการครอบงำรูปการจิตสำนึกของประชาชนด้วยเนื้อหาว่า ชาวคอมมิวนิสต์เป็นคนขายชาติ เป็นผู้ก่อการร้าย โดยเรียกว่า ผกค. เป็นผู้ทำลายชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ กระทั่งโฆษณาชวนเชื่อว่า ผกค. จะทำการฆ่าคนแก่ทำปฏี ยับคนไถนา ข่มขืนผู้หญิง ผู้หญิงเป็นของกลาง เป็นปีศาจมีหางแดง ฯลฯ ผ่านสื่อต่างๆ ทั้งทางวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือ โปสเตอร์ ภาพยนตร์ ใบปลิว ซึ่งได้สร้างความหวาดกลัวคอมมิวนิสต์แก่ประชาชนชาวไทยทุกเพศวัย (สหายผงแก้ว, 2550: สัมภาษณ์)

การครอบงำรูปการจิตสำนึกประชาชนอย่างเข้มข้นในเขตเมืองเช่นนั้น ทำให้ พลท. ใช้วิธีการปฏิบัติงานในเขตชนบทซึ่งเป็นจุดอ่อนของฝ่ายรัฐบาล ทั้งทางทหาร การเมือง และการโฆษณา และจังหวัดน่านเป็นจุดอ่อนของอำนาจรัฐอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งการเคลื่อนไหวในช่วงระยะเวลาหนึ่ง พลท. ก็สามารถดำเนินการต่อสู้ด้วยอาวุธและประกาศเป็นฐานที่มั่นได้ จึงถือว่าเป็นความสำเร็จอย่างงดงามและเป็นแม่แบบที่ยืนยันถึงแนวทางนโยบายของ พลท. ได้เป็นรูปธรรมแห่งแรกของประเทศไทย

จากสภาพการณ์ทางภววิสัยด้านสถานการณ์สากล สถานการณ์ภายในประเทศ สถานการณ์ภายในจังหวัดน่าน รวมถึงศักยภาพการนำของพลท. ดังกล่าว ส่งผลสะท้อนต่ออัตวิสัยของสมาชิกพรรค พลท. ที่เดิมมีฐานะทางชนชั้นเป็นชาวนา กรรมกร นายทุนน้อย ปัญญาชน และชนชาติส่วนน้อย คือ ชนชาติม้ง และชนชาติลัวะ ได้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง และเข้าร่วมการต่อสู้เพิ่มขึ้น จนเกิดการยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในฐานะที่มั่นจังหวัดน่านอย่างยาวนานใหญ่ และยังส่งผลสะท้อนให้เขตงานต่างๆ สร้างฐานที่มั่นขึ้นอย่างต่อเนื่องในภาคเหนือ เช่น จังหวัดพะเยา เชียงราย พิชญ์โลก เพชรบูรณ์ เลย และจังหวัดตาก

สรุปได้ว่า เงื่อนไขการเกิดขึ้นของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพทั้ง 5 ประการดังกล่าว เป็นเงื่อนไขที่สามารถทำให้คนซึ่งสังกัดชนชั้นที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะสังกัดชนชั้นกรรมกร ชนชั้นนายทุนน้อย ชนชั้นนายทุนชาติ สามารถเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้ โดยมีเงื่อนไข “การได้เข้าหน่วยจัดตั้งของ พลท.” เป็นเงื่อนไขชี้ขาดการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขึ้นในตัวตนของบุคคลที่ตื่นตัวทางการเมืองแล้ว

วิเคราะห์การดำรงอยู่และการพัฒนารูปการชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท.

ในขณะปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และผลการปฏิบัติปฏิวัติ

ผู้วิจัยนำเสนอการวิเคราะห์ลักษณะรูปธรรมการดำรงอยู่และการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ในขณะปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และผลการปฏิบัติปฏิวัติ โดยแบ่งเป็น 3 ประเด็น

การปลูกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พลท. ในฐานที่มั่น

การปฏิบัติปฏิวัติในฐานที่มั่น

ผลการปฏิบัติปฏิวัติ

2.1 การปลูกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พลท. ในฐานที่มั่น

หลังจากประสบผลสำเร็จในการต่อสู้และประกาศฐานที่มั่นในเขตจังหวัดน่านได้ในปี 2511 พลท. จึงถือว่า “ฐานที่มั่น” เป็นจุดยุทธศาสตร์สำคัญที่จะสร้างอำนาจรัฐใหม่อย่างเต็มรูปแบบ นั่นคือ มีการประกาศเขตอำนาจรัฐ เป็นเขตปลดปล่อย มีรัฐบาลท้องถิ่นของประชาชนดำเนินการปกครองและบริหารงานด้วยตนเอง มีกองทหารบ้านในแต่ละหมู่บ้าน และกองทหารท้องถิ่นในแต่ละ

ละเขตเพิ่มเติมจากทหารส่วนกลางหรือกองทหารหลัก ได้มีหมู่บ้านที่ขึ้นกับการปกครองรูปแบบใหม่นี้จำนวน 31 หมู่บ้าน มีประชากรในฐานที่มั่นประมาณ 8,000 – 10,000 คน(คณะกรรมการอนุสรณ์สถานกฤษณ์, 2550) พร้อมทั้งมีการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกที่สอดคล้องกับอำนาจรัฐใหม่ภายในเขตอำนาจรัฐ เช่น การเรียนการสอนอักษรไทยในความหมายใหม่ คือ เดิมสอนว่า ก เอ๋ย ก ไก่ ข ไข่ ในเล่ม เป็นการสอนว่า ก กคจี ข ขุคริด เป็นต้น และโจทยคณิตศาสตร์ก็มีการปรับปรุงให้เข้ากับสถานการณ์ในสถานการณ์สู้รบ เช่น ทหารศัตรูขึ้นมามบนภู 100 คน ถูกยิงตาย 25 คน จะเหลือศัตรูกี่คน หรือตั้งโจทย์ว่า สหายเหล่าสัวเก็บข้าวโพดส่งกองทหารได้ 3 เปื่อะ²³ แต่ละเปื่อะมีข้าวโพด 35 ฟัก รวมเป็นข้าวโพดกี่ฟัก เป็นต้น

สำหรับการปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พทท. ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ได้มีการดำเนินการในหลายรูปแบบ ทั้งในลักษณะที่เป็นทางการ คือ การปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพผ่านโรงเรียนการเมืองการทหาร 7 สิงหาคม การออกหนังสืออริปไตย การจัดสัมมนานักศึกษาปัญญาชน (สหายสิทธิพิชัย, 2550: สัมภาษณ์) หรือในลักษณะของการถ่ายทอดผ่านจากคำพูดและผ่านการอ่านหนังสือ ซึ่งหนังสือพื้นฐานที่สมาชิกพรรคฯ ในระดับนำจะต้องอ่านในขณะที่อยู่ในฐานที่มั่น คือ แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์ กำเนิดครอบครัวของเองเกลส์ รัฐกับการปฏิวัติของเลนิน แอนตี้ดูริงและเราจะทำอะไรดีของเลนิน และหาเป็นนักปฏิวัติทั่วไปจะต้องอ่านหนังสือเรื่องวิวัฒนาการทางสังคม (สหายบันลือยุทธ, 2550: สัมภาษณ์) ซึ่งการปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังดำเนินการผ่านกิจกรรมอื่นๆ เช่น เพลงและศิลปะการแสดง โดยหน่วยศิลป์ 8-2 ผ่านหน่วยฉายภาพยนตร์เคลื่อนที่ ผ่านวิทยุกระจายเสียงประชาชนแห่งประเทศไทย(สปท.) ผ่านกิจกรรมการเฉลิมฉลองวันครบรอบการก่อตั้งพรรคฯ 1 ธันวาคม วันแตกเสียงปืน 7 สิงหาคม วันขึ้นปีใหม่ และในระยะหลังยังมีกิจกรรมรำลึกเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 อีกด้วย

2.2 การปฏิบัติปฏิวัติ

จากการปลูกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังกล่าวข้างต้น ประกอบกับการนำของคณะกรรมการบริหารกลางของ พทท. การใช้ชีวิตหน่วยพรรค และการบริหารจัดการงานประจำวันของสมาชิก พทท. ทำให้การปฏิบัติที่สะท้อนรูปการจิตสำนึกทั้ง 14 ประการ คือ 1. ยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ 2. ทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต 3. เสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง

²³ เปื่อะหรือเก่อ คือ ภาชนะของชาวม้ง ใช้สำหรับใส่ผลผลิต แล้วสะพายหลัง

หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม 4. ชื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ 5. เป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ 6. ใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์ 7. ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง 8. วิจักษ์และวิจักษ์ตนเอง 9. มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่ 10. รับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด 11. รังเกียจการกดขี่ขูดรีด รักการใช้แรงงาน 12. การใช้ชีวิตรวมหมู่ 13. มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ และ 14. อ่อนน้อมถ่อมตน เป็นไปอย่างต่อเนื่องถึง 16 ปี นับตั้งแต่ตั้งฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปี 2511 จนถึงปี 2526

การดำรงอยู่และการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จึงเป็นการปฏิบัติปฏิบัติที่เกิดจากการรับรู้ภายใต้สถานการณ์ในขณะนั้น ซึ่งอยู่ในระดับการรับรู้เพื่อ “ค้นหาสัจจะจากความเป็นจริง” เสียส่วนใหญ่

2.3 ผลการปฏิบัติปฏิบัติ

นับตั้งแต่ปลายปี 2510 – ต้นปี 2522 เป็นระยะที่การเคลื่อนไหวต่อสู้ของประชาชนในรูปแบบต่างๆ ได้ขยายตัว การต่อสู้ด้วยอาวุธของประชาชนในเขตชนบทดำเนินไปอย่างทรหดดุเดือด การเคลื่อนไหวต่อสู้เพื่อสิทธิประชาธิปไตยและชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในเมืองเริ่มมีกระแสสูงขึ้นจนเกิดเหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 และ 6 ตุลาคม 2519 นักเรียนนักศึกษาได้หลั่งไหลเข้าป่าจำนวนมาก รวมทั้งชัยชนะของประชาชนใน 3 ประเทศในอินโดจีนก่อตัวขึ้นเป็นสถานการณ์ที่คุกคามต่อเสถียรภาพของอำนาจรัฐ เป็นการบังคับให้ชนชั้นปกครองต้องปรับเปลี่ยนนโยบาย ยุทธวิธีในการปราบปรามประชาชน เพื่อแยกสลายการต่อสู้ของประชาชนและรักษาไว้ซึ่งอำนาจการปกครอง และในระยะเดียวกันนี้ ภายในของ พคท. เริ่มมีสหายบางส่วนเกิดความคิดพอใจต่อผลสำเร็จเฉพาะส่วนในการต่อสู้ด้วยอาวุธ เกิดความคิดใจเร็ว ประกอบกับท่วงทำนองและวิธีการศึกษาที่เป็นแบบคำภีร์ด้านเดียว ซึ่งเป็นผลสะท้อนจากกระแสเอียง “ซ้าย” จากการปฏิวัติวัฒนธรรมของจีน มีส่วนทำให้การขึ้นนำของพรรคเกิดความเอนเอียง เน้นแต่รูปแบบการต่อสู้ด้วยอาวุธและสร้างกองกำลังอาวุธ ทำให้การทำงานจัดตั้งมวลชนไม่สามารถขยายตัวได้ ประกอบกับการนำที่เหินห่างมวลชน ทำให้การกำหนดนโยบาย ยุทธวิธีขาดความยืดหยุ่นพลิกแพลงและไม่ได้คำนึงถึงสภาพความรู้สึกนึกคิดของมวลชนและพันธมิตรที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ จึงเป็นผลให้พรรคตกอยู่ในสภาพโดดเดี่ยวและถูกกระทำในเวลาต่อมา และตั้งแต่ต้นปี 2522 ถึงสมัชชา 4 ปี 2525 เป็นช่วงที่พรรคต้องเผชิญกับภาวะวิกฤตอย่างหนักหน่วงในทางสากล ความขัดแย้งของขบวนการคอมมิวนิสต์มีความรุนแรงขึ้น โดยเฉพาะกรณีเวียดนาม รุกรานกัมพูชา สงครามชายแดนระหว่างจีน – เวียดนาม และสหภาพโซเวียตรุกรานอัฟกานิสถาน

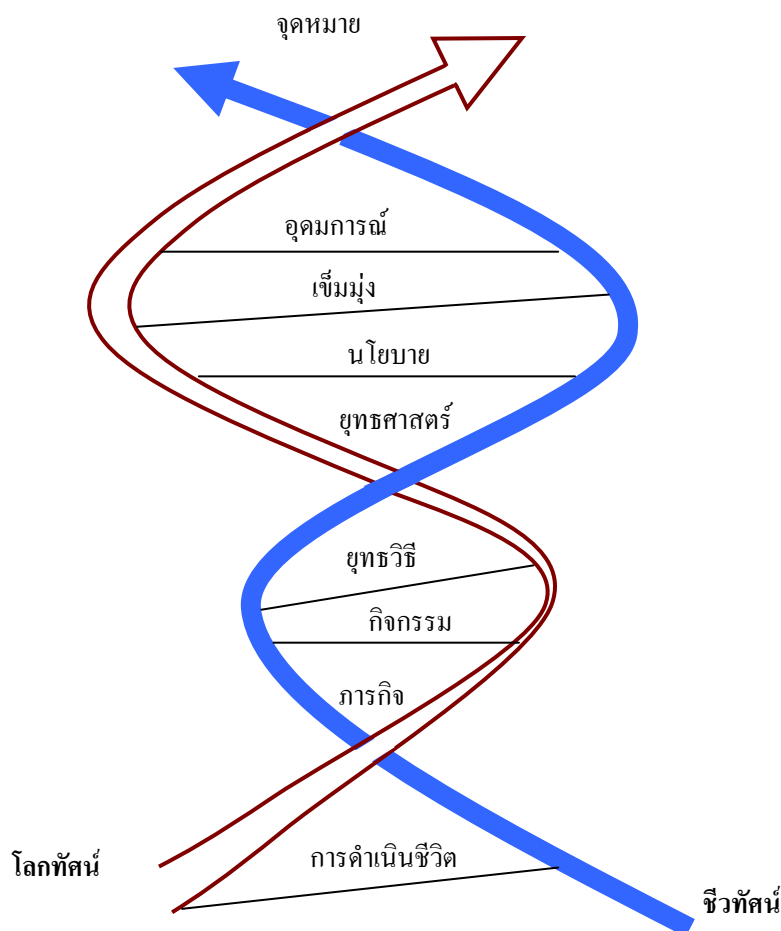
นอกจากทำให้เกิดกระแส “วิกฤตศรัทธา” ต่อลัทธิคอมมิวนิสต์และระบอบสังคมนิยมโดยส่วนรวมแล้ว การเปลี่ยนแปลงของกลุ่มนำเวียดนาม-ลาว ที่ประกาศตัดสัมพันธ์กับ พท. อย่างเปิดเผย และไปสัมพันธ์ร่วมมือกับทางการไทย ได้ส่งผลกระทบต่อ พท. อย่างมาก

จึงเป็นที่น่าสังเกตว่า ผลจากการปฏิบัติปฏิวัติของพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน สิ่งที่น่าประหลาดคือ หลังจากการประกาศฐานที่มั่นในปี 2511 แล้ว อาณาเขตและจำนวนหมู่บ้านไม่มีการขยายเพิ่มขึ้น พื้นที่เขตจรยุทธหดแคบลง ฐานที่มั่นถูกล้อมด้วยค่ายทหารสายลับ และมวลชนจัดตั้งของฝ่ายรัฐบาลเต็มไปหมด ความระส่ำระสายทางรูปการจิตสำนึกเกิดขึ้นในปลายปี 2521 ที่มีความขัดแย้งระหว่างจีนกับโซเวียต จนถึงปี 2522 ที่เวียดนามและลาวงดการสนับสนุน พท. ประกอบกับรัฐบาลในขณะนั้นได้มีการประกาศใช้นโยบาย 66/2523 และ 66/2525 ทำให้สมาชิก พท. นักศึกษาปัญญาชน ชาวนา และผู้ปฏิบัติงานของ พท. ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านต่างทยอยลงจากป่าเข้าสู่เขตตัวเมือง ปรากฏการณ์ดังกล่าวจึงน่าจะเกิดขึ้นจากเงื่อนไขทางภววิสัยที่มีส่วนกำหนดเงื่อนไขทางอัตวิสัยซึ่งเป็นปัจจัยชี้ขาดที่ทำให้กลุ่มคนเหล่านั้นต่างทยอยออกจากฐานที่มั่น ทั้งนี้ เงื่อนไขทางอัตวิสัยซึ่งเป็นปัจจัยชี้ขาดนั้น น่าจะเกิดจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ไม่มีความเข้มข้นเพียงพอที่จะยืนหยัดต่อสู้ รวมถึงกระบวนการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองที่จะส่งผลให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพพัฒนาก้าวหน้าไป ก็ใช้ไม่ได้ผล ขณะเดียวกันโลกทัศน์การวิเคราะห์สถานการณ์ของคณะกรรมการบริหารกลางของ พท. เอง ก็ไม่สามารถชี้นำทิศทางที่จะเอาชนะทางยุทธศาสตร์ต่อรัฐบาลไทยได้ จึงกลายเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสลายฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปี 2526

นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงความไม่เป็นเอกภาพในระบบคิดของสมาชิก พท. ที่ไม่อาจใช้ทฤษฎีไปประสานกับความเป็นจริงหรือการไม่มีความรู้ในข้อมูลจากสภาพการณ์ของมวลชนรอบฐานที่มั่น การจัดวางกำลัง และแผนการเข้าโจมตีทางทหาร จึงทำให้การกำหนดยุทธศาสตร์ยุทธวิธีตกเป็นรอง ทั้งทางการเมืองและการทหาร อันสะท้อนถึงโลกทัศน์ หรือความรู้ที่มีต่อโลกภายนอกเป็นจุดอ่อนอย่างยิ่ง คือ ไม่รู้จักมวลชน ไม่รู้ปัญหาของมวลชน ไม่รู้ขวัญกำลังใจของมวลชน และที่สำคัญ ไม่รู้การทำงานของฝ่ายรัฐบาล กระทั่งไม่รู้แผนการทางทหาร “แบบรู้เขา รู้เรา รบร้อยครั้ง ชนะร้อยครั้ง” ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะฝ่ายการข่าวและฝ่ายทำงานมวลชนของ พท. มีจำนวนน้อยเพียง 8 - 10 คน แต่กลับจัดวางกำลังหลายพันคนไว้กับการปลูกข้าวและหากิน ซึ่งเป็นกิจกรรมแบบประจำวัน(routine) มากมาย ทั้งการล่าเหยื่อเสียบียงอาหาร การจัดกำลังดูแลกันเองภายในสำนัก คือ เรื่องการอยู่เวรยาม การทำกับข้าว การผ่าฝืน การหาผัก และเตรียมจัดงานเฉลิม

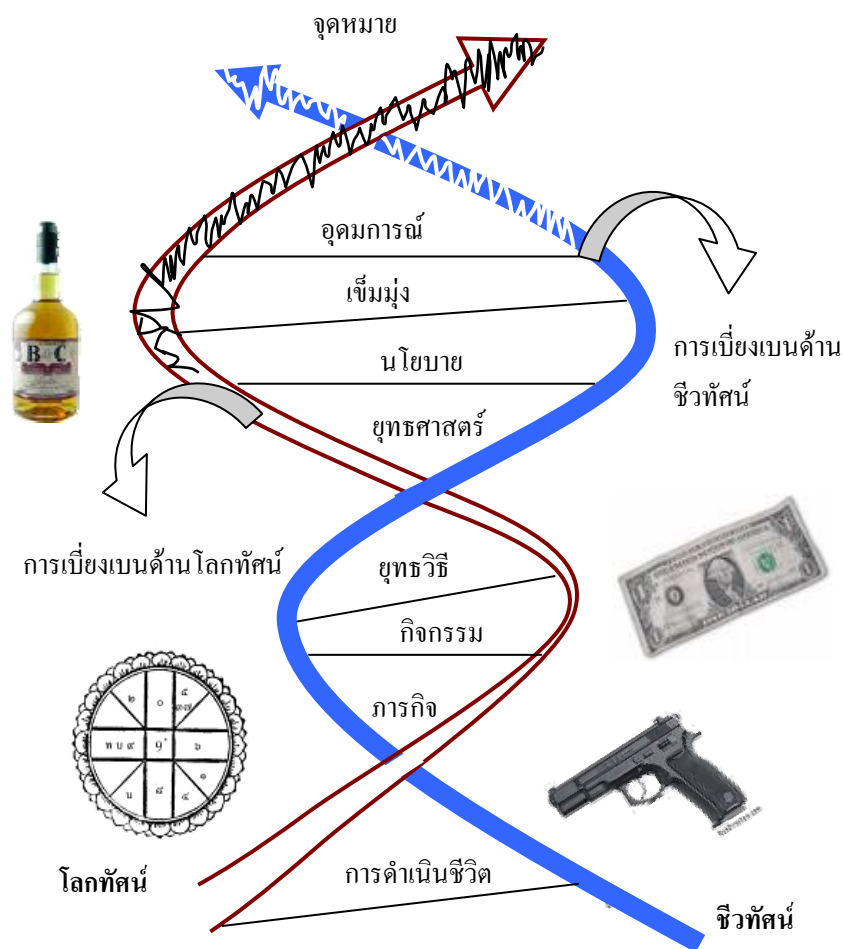
ทดลอง จากนั้นก็นำเรื่องราวประจำวันเข้าที่ประชุม ทั้งเรื่องการรายงาน ศีลธรรมปฏิบัติ และชีวิตส่วนตัวของแต่ละคน และการวิจารณ์และวิจารณ์ตนเองก็มีกวนเวียนอยู่กับเนื้อหาประจำวันภายในสำนัก ที่แทบจะไม่มีประโยชน์ต่อการปฏิบัติปฏิบัติที่จำเป็นต้องใช้ศักยภาพทางความรู้ ข้อมูล และความคิดจิตสำนึกทางชนชั้นกรรมาชีพอันยิ่งใหญ่ของยุคสมัยทางประวัติศาสตร์ ด้วยเหตุนี้ สมาชิก พทท. ส่วนใหญ่จึงไม่มีหูตากว้างไกลต่อความเป็นไปในสังคมเมือง และไม่มีความรู้หรือข้อมูลนอกชายแดนเขตฐานที่มั่น จึงอาจกล่าวได้ว่า สมาชิก พทท. เน้นรูปการจิตสำนึกในระดับชีวิตทัศน์มากกว่าโลกทัศน์

ในทางทฤษฎีปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีนั้น โลกทัศน์และชีวิตทัศน์มีความสัมพันธ์กัน และมีการพัฒนาเกี่ยวพันกันไปคล้ายโครงสร้าง DNA ที่มีแกนกลางเกลียวคู่ติดต่อยอดเนื้อหาสาระ ทั้งการผลิตซ้ำอุดมการณ์ การเพิ่มพูนทักษะและความจัดเจนใหม่ๆ ในระบบการคิด ซึ่งโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ต่างเป็นแก่นแกนของอภิวสัยที่งอกงามขึ้นท่ามกลางการปฏิบัติปฏิบัติหรือการดัดแปลงโลกทางอภิวสัย นั่นคือ ท่ามกลางกระบวนการดัดแปลงโลกธรรมชาติและสังคม นักปฏิบัติก็ดัดแปลงตนเองไปด้วย แน่นอนว่า สิ่งที่ตนเองดัดแปลงนั้น ก็คือ โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ อันเป็นรูปการจิตสำนึกหรือเป็นการตกผลึกแห่งความสำนึกรูปแบบ “โผล่” หรือ “แว็บ” ออกมาเอง โดยการวิจารณ์ การกดดัน บีบอัดยึดเยียดข้อมูล การสร้างเงื่อนไขจิตวิทยารวมหมู่ การสร้างบรรยากาศ การชื่นชม การให้รางวัล หรือการโฆษณาชวนเชื่อเป็นเพียงปัจจัยภายนอกที่อาจส่งผลต่อรูปการจิตสำนึกภายในเท่านั้น หากเป็นเงื่อนไขชี้ขาดไม่ ทั้งนี้ ผู้วิจัยจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ ที่ควรจะเป็นดังปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีดังภาพ

ภาพที่ 10 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของสมาชิก พลท.

จากภาพ จะเห็นว่า การพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทางวัตถุนิยมวิภาษวิธีนั้น โลกทัศน์และชีวิตทัศน์ต่างสะท้อนกลับไปกลับมาตามจุดมุ่งหมายในการคัดแปลงโลกภววิสัยที่สัมพันธ์กับการคัดแปลงโลกอัตวิสัยหรือชีวิตทัศน์ที่สอดคล้องต้องกันไปกับระดับโลกทัศน์ที่พัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามระยะเวลา เช่น ในระยะปฏิวัติประชาธิปไตยประชาชน นักปฏิวัติจะต้องมีโลกทัศน์ที่ชัดเจนต่อระยะปฏิวัตินี้ กล่าว และมีชีวิตทัศน์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตประชาธิปไตย หรือในระยะปฏิวัติสังคมนิยม นักปฏิวัติก็ต้องมีชีวิตทัศน์ที่ยอมรับเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพได้ พร้อมทั้งคัดแปลงตนเองให้สอดคล้องกับระยะประวัติศาสตร์นั้นเป็นอย่างน้อย แต่หากมีการเบี่ยงเบนโลกทัศน์หรือชีวิตทัศน์ในรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแกนใดแกนหนึ่ง ในช่วงระยะการพัฒนาศักดิ์ขั้นหนึ่ง ก็ตาม จะทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเริ่มหักเห เปลี่ยนทิศทาง ซึ่งเปรียบเหมือนการผ่าเหล่า (mutation) ออกจากลักษณะและคุณสมบัติของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังกล่าว

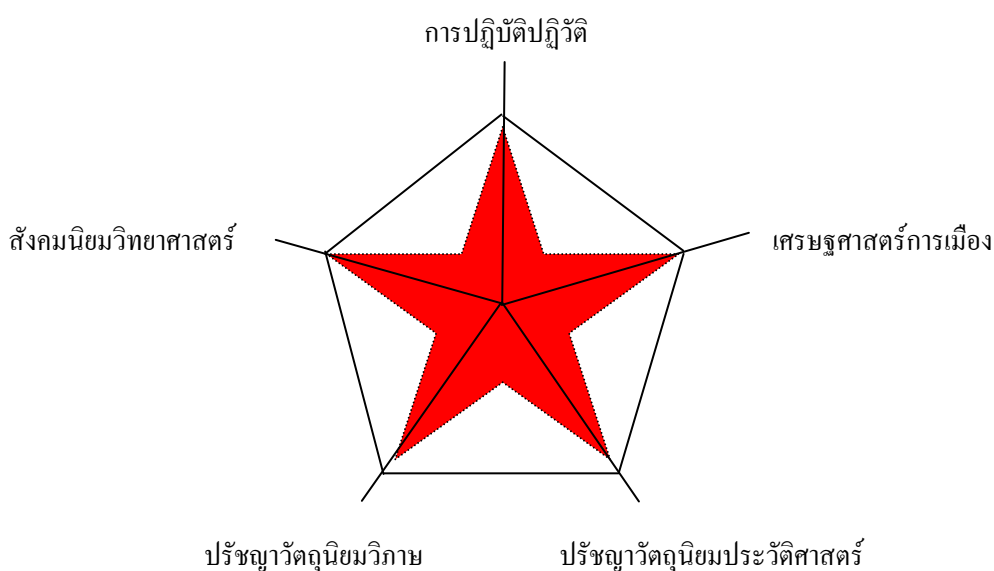

ภาพที่ 11 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างโลกทัศน์และชีวิตทัศน์ของสมาชิก พลท. ที่เบี่ยงเบนออกไปจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

ดังนั้น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ จะดำรงอยู่ได้และพัฒนาระดับได้ดี จึงต้องมีการปลูกฝังหล่อหลอมด้วยกระบวนการของ พลท. ซึ่งเป็นการหล่อเลี้ยง ดูแล รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยตรง โดยเฉพาะในฐานะสมาชิก พลท. ซึ่งเป็นกองหน้าของกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ นอกจากจะต้องมีโลกทัศน์ที่ยาวไกลถึงสังคมคอมมิวนิสต์แล้ว ยังต้องมีชีวิตทัศน์และการปฏิบัติที่สอดคล้องกับระดับความตื่นตัวที่สูงและยาวไกลกว่ามวลชนทั่วไป จึงไม่สมควรที่สมาชิก พลท. จะเรียกร้องหรือเน้นชีวิตทัศน์ของมวลชนที่ระดับการตื่นตัวทางการเมืองในระยะใกล้เพียงระยะการปฏิบัติประชาธิปไตยประชาชน ทั้ง ๆ ที่มวลชนหลากหลายเหล่านั้น ได้เกลียดชังชนชั้นปกครองที่เป็นเผด็จการ และพร้อมที่จะเข้าร่วมขบวนการปฏิวัติประชาธิปไตย แต่สมาชิก พลท. กลับมองไม่เห็นโลกทัศน์ที่ “เป็นคุณประโยชน์ต่อการพัฒนาทางประวัติศาสตร์” กลับเป็นตัวเร่งให้มวลชนหันเห

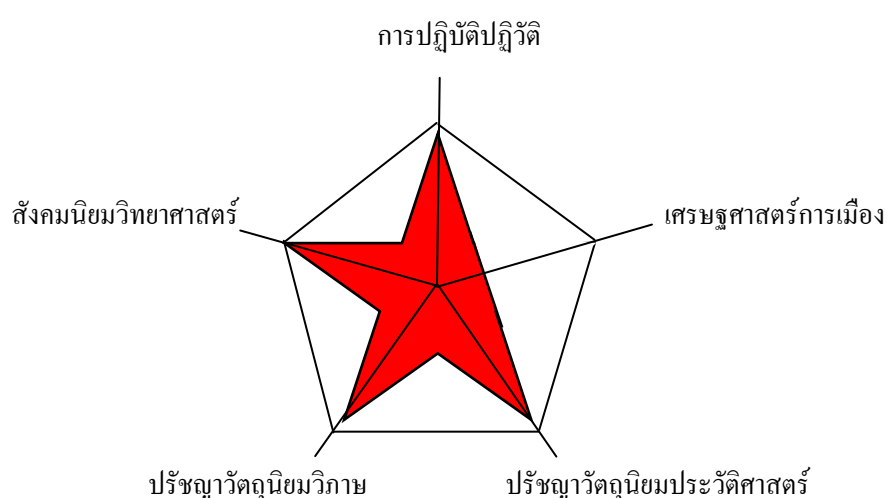
ออกจากแนวทางปฏิบัติ ด้วยเหตุเพราะชีวิตที่มันไม่งดงาม ทั้งๆ ที่มวลชนได้มีระดับความตื่นตัว สอดคล้องกับนโยบายและยุทธศาสตร์ของพรรคแล้ว มีฉะนั้น กรณีการฆ่าตัวตายของนักศึกษา หลายรายในฐานที่มันจังหวัดน่าน หรือกรณีการกล่าวหาโจมตีสมาชิกระดับนำหลายคนว่าเป็นลัทธิ แก๊งไม่เกิดขึ้น หากสมาชิก พลท. เข้าใจการพัฒนาการจิตสำนึกระหว่างโลกทัศน์และชีวิตที่มัน เพียงพอ พวกเขาจะต้องมีบทบาทในการ “สามัคคีมวลชน และสร้างพรรคในทุกมิติ” ไม่เพิกเฉยต่อ บรรยากาศขบขันขันนา กระทบเป็นต้นตอของการโหมกระพือโจมตีชีวิตที่มันมากกว่าโลกทัศน์ ซึ่ง ไม่เพียงแต่จะทำให้กระบวนการสร้างงานทางความคิด กระบวนการสร้างงานทางจัดตั้ง และ กระบวนการสร้างงานทางการเมืองไม่ก้าวหน้าแล้ว ยังมีผลให้คนที่ตื่นตัวทางความคิดในระดับ หนึ่งแล้ว หลีกเลียงที่จะเข้าร่วมกระบวนการทางจัดตั้งและกระบวนการทางการเมืองของพรรคเสีย

อย่างไรก็ตาม รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ที่เกิดขึ้น ดำรงอยู่ และ พัฒนาแล้วนั้น หากวิเคราะห์จากการศึกษาเนื้อหาหลักทฤษฎีการสังคมนิยมของสมาชิก พลท. ที่ เคยปฏิบัติงานในฐานที่มันจังหวัดน่าน จะพบได้ว่า สมาชิก พลท. มีการศึกษาหลักทฤษฎีการสังคมนิยม ที่แตกต่างกัน ซึ่งในกรณีนี้ผู้วิจัยจะวิเคราะห์โดยการนำเสนอแผนภาพรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ที่สอดคล้องกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่บิดเบี้ยว ดังนี้

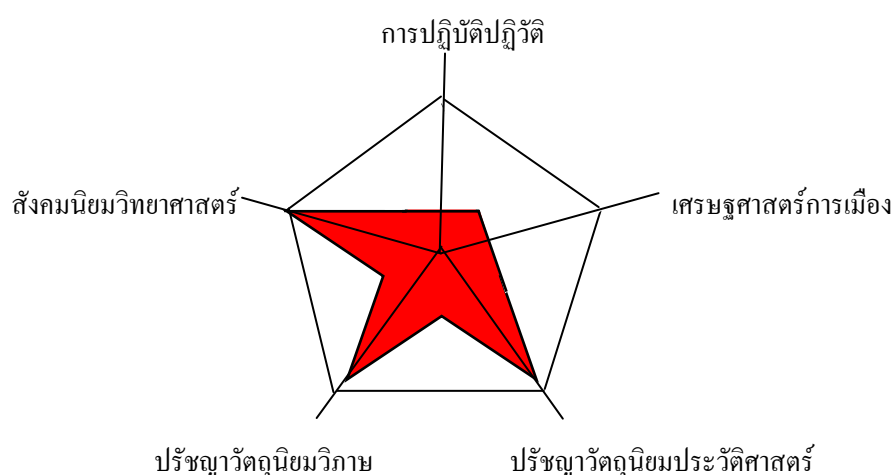

ภาพที่ 12 ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สอดคล้อง

จากภาพที่ 12 จะเห็นว่า หากสมาชิก พทท. ได้มีการศึกษาเนื้อหาของลัทธิมาร์กซครบ คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ สังคมนิยมวิทยาศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และได้ปฏิบัติปฏิบัติดัดแปลงตนเอง ทั้งด้านโลกทัศน์และชีวทัศน์ จะทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในตนเป็นเสมือนดาว 5 แฉกที่สมดุล ที่หากมีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ จะเป็นการยกระดับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้สูงขึ้นและขยายขึ้นด้วย แต่หากเมื่อใดสมาชิก พทท. มีเนื้อหารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพบิดเบี้ยวจะสะท้อนออกโดยแกนใดแกนหนึ่งมีน้อยหรือมีมากเกินไปดังภาพ

ภาพที่ 13 ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พทท. ที่ขาดการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง

ภาพที่ 14 ภาพจำลองรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ขาดการปฏิบัติปฏิบัติและไม่ได้รับการศึกษา เศรษฐศาสตร์การเมือง

หากนำภาพดังกล่าววิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งจากผลการวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาในส่วนของปรัชญา วรรณกรรม ภาษาไทย และประวัติศาสตร์ และสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ ส่วนเศรษฐศาสตร์การเมืองแทบจะไม่มีการศึกษากันเลย มีเพียงมหาวิทยาลัยซึ่งมีบทบาทเป็นอาจารย์สอนในโรงเรียนการเมืองการทหารเวียดนาม และสหายปิ่นแดงที่กล่าวว่าได้มีโอกาสศึกษาด้วยตนเองบ้างในโรงเรียนการเมืองการทหารเขาค้อ ส่วนสหายคนอื่นแทบจะไม่มีใครได้ศึกษาอย่างจริงจัง ขณะเดียวกันในด้านการปฏิบัติปฏิวัติในฐานะที่มั่นจังหวัดน่านในขณะนั้น ส่วนใหญ่จะออกมาในรูปแบบของกิจกรรมแบบประจำวัน (routine) และเน้นรูปการจิตสำนึกในระดับชีวิตที่มากกว่าโลกทัศน์ดังที่กล่าวมาแล้ว จึงทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. เหล่านั้นเป็นไปดังภาพที่ 13 - 14

วิเคราะห์สภาพการณ์ทางภววิสัยที่มีผลให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท.

หลังออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ว่ายังดำรงอยู่หรือแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น

การวิเคราะห์สภาพการณ์ทางภววิสัยที่มีผลให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่าน แปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น ผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 2 ประเด็น ดังนี้

3.1 สภาพการณ์ทางภววิสัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่หรือแปรเปลี่ยนของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. หลังออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านจนถึงปัจจุบัน (ปี 2550)

3.2 การแสดงออกด้านการวิเคราะห์สังคมไทยและพฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน (ปี 2550)

3.1 สภาพการณ์ทางภววิสัยที่มีผลต่อการดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. หลังออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านจนถึงปัจจุบัน(ปี 2550)

เนื่องจากการออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านของสมาชิก พคท. และมวลชนในฐานที่มั่นในช่วงปี 2525 – 2526 อยู่ในสภาพของการแตกกระจาย ขาดการวางแผนเพื่อเตรียมการถอยร่นอย่างเป็นระบบ และไม่ได้เตรียมการเพื่อออกมาปฏิบัติปฏิวัติในเมืองแต่อย่างใด การออกจากฐานที่

มันของแต่ละคนจึงมีเงื่อนไขและวันเวลาแตกต่างกัน บางส่วนยังยืนหยัดและต่อสู้เคลื่อนไหวในบริเวณฐานที่มั่นเดิม บางส่วนติดต่อพรรคประชาชนปฏิวัติลาว เพื่ออาศัยหลบภัยชั่วคราว แต่บางคนกลับถูกทหารลาวจับกุมไป²⁴ บางคนถูกทหารลาวสังหาร บางคนสูญหายไป และมีจำนวนไม่น้อยถูกกักบริเวณอยู่ในประเทศลาวหลายปี บางคนหลบหนีมาได้แล้ว แต่ยังมีบางส่วนตกค้างอยู่ และไม่สามารถกลับเข้าประเทศไทยได้ หากกลับเข้ามาจะถูกทางการไทยจับกุมด้วยข้อหาหลบหนีเข้าเมือง เพราะไม่มีบัตรประชาชนหรือหลักฐานอื่นใดหลงเหลืออยู่ที่สามารถแสดงได้ว่าเป็นคนไทยจริงๆ นอกจากนี้ หากหลบหนีเข้ามาได้ก็ไม่มีที่ดินทำมาหากินอีกต่อไป ขณะเดียวกันทางการลาวก็ไม่ให้สัญชาติว่าเป็นคนลาวอีกด้วย แต่ก็มีบางส่วนเมื่อออกจากฐานที่มั่นจังหวัดน่านแล้วได้มุ่งหน้าสู่เขตงานปฏิวัติในภาคใต้ พื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช ระนอง ประจวบคีรีขันธ์ รวมถึงเพชรบุรีและราชบุรีด้วย และปัจจุบันก็เป็นผู้ร่วมพัฒนาชาติไทยไป

อย่างไรก็ตาม ในช่วงปี 2525 – 2526 นั้น เศรษฐกิจของประเทศไทยมีการพัฒนาไปตามแนวทางของทุนนิยมตะวันตกซึ่งเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมเพื่อส่งออกแล้ว และมีปริมาณเงินทุนจากต่างประเทศหลั่งไหลเข้ามาทุกทิศทุกทางผ่านนายทุนข้ามชาติ เข้าสู่ยุคทุนนิยมโลกาภิวัตน์ที่ทุนไม่ปรากฏสัญชาติชัดเจน นั่นคือ แม้ทุนนั้นจะหลั่งไหลมาจากญี่ปุ่น ก็อาจเป็นการรวมตัวกันของทุนหลายสัญชาติ และไม่ว่า ทุนสัญชาติญี่ปุ่นอาจจะมีสัดส่วนน้อยกว่าทุนสัญชาติอื่นเสียด้วยซ้ำ หรืออาจจะมีทุนสัญชาติไทยเองอีกด้วย ประกอบกับขณะนั้นมีการพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมากขึ้น จึงเป็นการเคลื่อนตัวของการสื่อสารไร้พรมแดน อันนำมาสู่การเคลื่อนย้ายสิ่งสำคัญ 5 ประการ คือ 1. ทุนไม่มีพรมแดน เป็นทุนข้ามชาติ 2. แรงงานไม่มีพรมแดน มีเงินทุนซื้อแรงงานชาติไหนก็ได้ 3. ทรัพยากรไม่มีพรมแดน 4. ตลาดไม่มีพรมแดน และ 5. ปัญญาไม่มีพรมแดน (สหยาวิชาชาญ, 2550: สัมภาษณ์)

ดังนั้น สมาชิก พลท. และมวลชนปฏิวัติ จึงต้องดิ้นรนหางานทำเพื่อการดำรงชีพส่วนใหญ่จึงเต็มไปด้วยความยากลำบาก แต่ก็มีส่วนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวดี ทำให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อ บางส่วนประสบผลสำเร็จในการประกอบอาชีพซึ่งมีอาชีพต่างๆ กัน เช่น เจ้าของโรงงาน รับจ้าง เกษตรกร นักวิชาการ ค้าขาย แพทย์ ทนายความ นักการเมือง เป็นต้น กล่าวได้ว่า สมาชิก พลท. เมื่อออกจากป่าสู่เมืองแล้ว ปัจจุบันมีบุคคลเหล่านั้นมีรายได้และฐานะทางชนชั้นที่แตกต่างกันตามศักยภาพของแต่ละบุคคล

²⁴ ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน คณะทำงานอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์ (2548) และ สิริลักษณ์ จันทวงศ์ (2549)

ส่วนสมาชิก พทท. ที่เป็นชาวม้ง ชาวลัวะ ส่วนใหญ่ได้ทำไร่ทำนาอยู่บนภูคอยในเขตฐานที่มั่นเช่นเดิม มีการผลิตเอง กินเอง ในที่ดินทำกินซึ่งทางการแบ่งให้ครอบครัวละ 15 ไร่ แต่ต่อมา เมื่อมีการตัดถนนและมีไฟฟ้าเข้าไปในหมู่บ้าน พร้อมทั้งมีโครงการพัฒนาการเกษตรพื้นที่สูงภูเขา ทางน่านใต้ และมีโครงการพัฒนาการเกษตรพื้นที่สูงภูเขาพัคซ์และภูแว ทางน่านเหนือ อันเป็นโครงการหนึ่งในโครงการพระราชดำริที่มีวัตถุประสงค์หลักด้านความมั่นคง ทำให้สมาชิก พทท. ชนชาติม้ง ชนชาติลัวะ และมวลชนปฎิวัติได้ประกอบอาชีพบนความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยมมากขึ้น คือ มีการปลูกข้าวโพด ปลูกจิง เพาะเห็ด เพื่อเป็นสินค้าจำหน่าย และมีการขายแรงงานโดยรับจ้างในโครงการเกษตรบนพื้นที่สูงเหล่านั้น

ปัจจุบัน (ปี 2550) สมาชิก พทท. จังหวัดน่านส่วนใหญ่ยังให้ความสำคัญกับชีวิตชนมากกว่าโลกทัศน์เช่นเดิม แม้ว่าในช่วงระยะจากสมัชชา 3 ปี 2504 ถึงสมัชชา 4 ปี 2525 จะมีการสรุปรงานในระยะ 20 ปีนี้ว่า ปัญหาหลักของ พทท. อยู่ทีการละเลยความสำคัญของโลกทัศน์ โดยเฉพาะการสร้างพรรคทางความคิด การสร้างพรรคทางจัดตั้ง และการสร้างพรรคทางการเมือง กระทั่งในปัจจุบันนี้ การให้ความสำคัญในระดับชีวิตชนมากกว่าโลกทัศน์ยังคงมีอยู่ไม่น้อย เช่น การหักล้างคำวิจารณ์ของสมาชิก พทท. ที่มีต่อเลขาธิการพรรคฯ ในเรื่องแนวทางนโยบายที่มักจะมีสมาชิก พทท. จังหวัดน่านบางส่วนตอบได้ว่า “มีเกียรติประวัติการต่อสู้เท่าผู้นำหรือเปล่า ถ้าดีไม่เท่าผู้นำก็อย่าวิจารณ์สหายนำ” หรือการคัดเลือเด็กลูกหลานมวลชนในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน เพื่อมาเข้าเรียนใน “โครงการเรียนรู้ภูบ้านเกิด” ซึ่งมีกฎเกณฑ์การคัดเลือกเด็กและเยาวชน โดยถือความประพฤติเรื่องซื่อสัตย์และการดื่มสุราของเด็กเป็นเรื่องใหญ่ จนถึงกับคัดออกจากโครงการฯ โดยขาดการวิเคราะห์เรื่องหลัก เรื่องรอง ในเรื่องความสามัคคีมวลชนเพื่อการปฎิวัติ จึงเป็นการไม่คำนึงถึงผลสะท้อนทางการเมืองต่อมวลชนในฐานที่มั่นและอนาคตของเด็กและเยาวชน ซึ่งในฐานะนักปฎิวัติชนชั้นกรรมาชีพจำเป็นต้องมีจิตสำนึกดูแลมวลชนและให้การศึกษากระดับมวลชนไม่ว่ามวลชนนั้นจะมีระดับการตื่นตัวทางโลกทัศน์และชีวิตชนเพียงใดก็ตาม トラบใดที่มวลชนยังไม่ได้เป็นปฎิปักษ์ปฎิวัติ ควรต้องรับผิดชอบอย่างถึงที่สุด เพื่อมิให้เกิดภาวะ “ผลักมิตรเป็นศัตรู” ฉะนั้น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. จังหวัดน่าน ส่วนหนึ่งจึงอยู่ในสถานะ “กองหลังของแถวหลังในกลุ่มมวลชนที่ล้าหลัง” มากกว่าการเป็นกองหน้าของกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพตามลัทธิมาร์กซ

จากสภาพการณ์ทางภววิสัยที่เปลี่ยนไปดังกล่าว ทำให้ต้องกำหนดตัวชี้วัดการวิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ว่ารูปการจิตสำนึกยังมีอยู่หรือแปรเปลี่ยนไปหรือไม่อย่างไร โดยพิจารณาจากเกณฑ์ชี้วัด 3 ประการ คือ

- 1) มีทฤษฎีลัทธิมาร์กซหรือเนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่หรือไม่
- 2) มีผู้ยึดถือเอาทฤษฎีลัทธิมาร์กซมาเป็นระบบคิดและปฏิบัติตามระบบคตินั้นหรือไม่
- 3) มีผลจากการปฏิบัติตามข้อ 2) หรือไม่

จากผลการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยพบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังคงมีความทรงจำดี สามารถพูด และอธิบายเนื้อหาตามหลักทฤษฎีลัทธิมาร์กซได้อย่างคล่องแคล่ว มีหลายคนให้ความเห็นตรงกันว่า ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมคอมมิวนิสต์ เป็นสิ่งที่สอดคล้องกับวิทยาศาสตร์สังคมที่สุด มีเพียงส่วนน้อยที่ได้ละทิ้งทฤษฎีลัทธิมาร์กซในการวิเคราะห์สภาพการณ์ทางภววิสัยไปแล้วอย่างสิ้นเชิง โดยเห็นได้จากการหันไปนับถือสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โชคชะดาราசி บูชาเจ้าพ่อเจ้าแม่ และไม่เข้าร่วมเหตุการณ์เคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองร่วมกับมวลชนที่ทุกข์ยากใดๆ อีก ดังนั้น การให้สัมภาษณ์ถึงเนื้อหาลัทธิมาร์กซจึงเป็นเพียงการเล่าความทรงจำสู่กันฟังเท่านั้น จึงสรุปได้ว่า การดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามหลักข้อที่ 1) สมาชิก พลท. หลายคน ยังคงมีทฤษฎีลัทธิมาร์กซอยู่ในความทรงจำ

สำหรับตัวชี้วัดประการที่ 2 ผู้วิจัยพบว่า มีผู้ปฏิบัติตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซในการใช้ลัทธิมาร์กซในการวิเคราะห์สถานการณ์ปัจจุบัน เพียง 8 คน จากจำนวนทั้งหมด 22 คน คือ สหายพลังภูมิ สหายกล้าสู้ สหายลุยขุนน้ำ สหายสิทธิพยัคฆ์ สหายคำแฆ สหายบันลือยุทธ์ สหายฟ้าแจ้ง และสหายบิคงแดง ถือได้ว่ามีจำนวนน้อยกว่าคนพูดและจำทฤษฎีได้ตามตัวชี้วัดประการที่ 1)

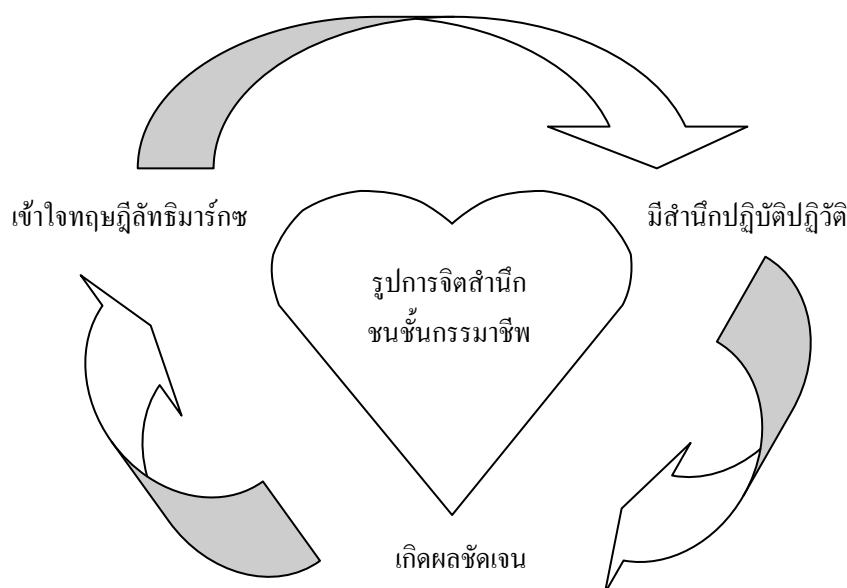
ส่วนตัวชี้วัดประการที่ 3) คือ ผลการปฏิบัติปฎิวัติของผู้ให้สัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยพบว่า มีเพียง 3 สหาย คือ สหายพลังภูมิ สหายลุยขุนน้ำ และสหายสิทธิพยัคฆ์เท่านั้น ที่ยังคงมีการปฏิบัติปฎิวัติตามลัทธิมาร์กซแล้วได้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ แม้วาระะยะปัจจุบันจะยังไม่ได้มีอำนาจรัฐเป็นของชนชั้นกรรมาชีพตามอุดมการณ์ แต่การมีจำนวนคนซึ่งตื่นตัวรายใหม่ให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เป็นผลจากการปฏิบัติปฎิวัติตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซของสหายทั้ง 3

คนที่สามารถอธิบายและใช้ลัทธิมาร์กซ์แล้วมีคนเห็นด้วย โดยวิธีการจัดกลุ่มศึกษาวิเคราะห์สถานการณ์เกิดขึ้นจริง มีการเข้าร่วมเคลื่อนไหวทางการเมืองกับประชาชนกลุ่มต่างๆ จริง และมีการผลิตซ้ำด้านอุดมการณ์ในกลุ่มมวลชนทั้งกลุ่มใหม่และกลุ่มเก่าอย่างต่อเนื่องโดยไม่รู้จักเหน็ดเหนื่อยจริง โดยทั้งสามสหayaได้แสดงทัศนะที่สอดคล้องกันว่า “ที่ใดมีมวลชนที่เคลื่อนไหวต่อสู้ ไม่ว่าจะสู้ในมิติเศรษฐกิจหรือการเมืองใดๆ ก็ตาม เป็นหน้าที่ของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ที่จะต้องเข้าไปรู้รื้อรันทวนากับมวลชน และยกระดับมวลชน ณ สถานการณ์ต่อสู้”

ฉะนั้น การดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. จำเป็นต้องใช้ตัวชี้วัดทั้ง 3 ประการ จึงจะวินิจฉัยว่า สมาชิก พลท. มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดำรงอยู่จริง โดยไม่พิจารณาเพียงข้อใดข้อหนึ่งเท่านั้น และผู้วิจัยยังพบอีกว่า แม้ฐานะทางเศรษฐกิจและอาชีพของสมาชิก พลท. ทั้ง 3 คน ไม่ได้สังกัดอยู่ในชนชั้นกรรมาชีพก็ตาม แต่สมาชิก พลท. ทั้ง 3 คน ยืนยันรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยไม่เพียงแต่แสดงออกโดยผ่านคำพูดที่ให้สัมภาษณ์เท่านั้น ยังมีการปฏิบัติปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ด้วยความกล้าหาญและเสียสละที่จะแสดงความคิดเห็นทางการเมืองอย่างเปิดเผยต่อผู้มีอำนาจรัฐ มีการศึกษาลัทธิมาร์กซ์อยู่เป็นประจำ และประพฤติปฏิบัติเป็นแบบอย่างในชีวิตส่วนตัว เช่น การไม่รับเงินเดือนจากผู้ใช้แรงงาน การอ่อนน้อมถ่อมตน ประสานสัมพันธ์กับมวลชนอย่างสม่ำเสมอ เป็นต้น

ตรงกันข้ามกับสหayaส่วนใหญ่ที่พูดถึงทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ แต่ไม่ได้นำทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ไปชี้นำการปฏิบัติ ซึ่งย่อมไม่มีผลงานการปฏิบัติใดๆ ที่เป็นจริง บางคนไม่กล้าเปิดเผยทัศนะ บางคนถึงขั้นปิดกั้นตนเองจากการเข้าร่วมกิจกรรมการเมืองใดๆ มีบ้างที่เข้าร่วมจัดกิจกรรมรำลึกผู้พลีชีพในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน และมีบางคนยังคงหมั่นมั่งสวดสวดกันเป็นประจำ ด้วยการพูดคุยเรื่องสัพเพเหระเหมือนชาวบ้านทั่วไป แต่ไม่มีเรื่องราวการต่อสู้ของมวลชนหรือมีสมาชิกรุ่นใหม่ในสังกัดกลุ่มของเขาเพิ่มขึ้นแม้แต่ลูกหลานของกลุ่มคนเหล่านั้นแต่อย่างใด ทั้งยังไม่มีมีการปลุกฝังรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแต่คนรุ่นลูกหลานแต่ประการใด จึงอาจกล่าวได้ว่า ในกลุ่มคน 14 คนที่อยู่นอกเหนือจากที่กล่าวถึงข้างต้น เป็นกลุ่มคนที่ละเลิกรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้ว ผู้วิจัยจึงไม่อาจจะกล่าวถึงผลงานของการปฏิบัติปฏิบัติที่จะเกิดขึ้นจริงจากคนกลุ่มนี้ได้อีกในปัจจุบัน นอกจากนี้ ในกลุ่มคนเหล่านี้ยังมีบางคนได้เข้าร่วมปฏิบัติงานกับ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ นายกรัฐมนตรีคนปัจจุบัน และทำงานเป็นสายข่าวความมั่นคงให้กับกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน(กอ.รมน.) ที่คอยรายงานข่าวความเคลื่อนไหวของมิตรสหayaให้ทางการเป็นประจำอีกด้วย ซึ่งเป็นที่น่าเคลือบแคลงสงสัยว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังดำรงอยู่อีกหรือไม่

ดังนั้น รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ของสมาชิก พทท. จังหวัดน่านจะยังดำรงอยู่หรือแปรเปลี่ยนไปแล้ว จึงขึ้นอยู่กับฐานะทางเศรษฐกิจของสมาชิก พทท. คนนั้นในปัจจุบัน ซึ่งหากว่าสมาชิก พทท. ยังมีจุดยืนอยู่บนผลประโยชน์ของชนชั้นกรรมาชีพอย่างแท้จริง สภาพทวิสัยทางเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม รวมทั้งกระแสต่ำของการปฏิวัติก็ไม่อาจทำให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่นได้เลย ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอธิบายการดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้ดังภาพ

ภาพที่ 15 พลวัตการดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

จากภาพพลวัตการดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. วิเคราะห์ได้ว่า การดำรงอยู่ของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพจะต้องมีองค์ประกอบครบถ้วนทั้ง 3 ประการ จึงจะถือได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพยังดำรงอยู่จริงในปัจจุบัน นั่นคือ หากมีเพียงทฤษฎีแต่ไม่มีการนำไปปฏิบัติปฏิวัติก็ถือว่า ไม่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่ในจิตใจของคนในสังคมได้จริง มีได้ก็เพียงเป็นเอกสารหรือหนังสือที่วางอยู่บนหิ้งเท่านั้น หรือถ้ามีคนไปอ่านเอกสารหรือหนังสือนั้นแล้ว นำไปปฏิบัติปฏิวัติ แต่ไม่เกิดผลใดๆ เลย ก็ถือว่า รูปการจิตสำนึกนั้นไม่อาจดำรงอยู่ได้จริง เพราะเมื่อนำไปใช้ปฏิบัติปฏิวัติก็ไม่ได้เกิดผลอะไร ชนชั้นปกครองก็ไม่ได้รู้สึกสะท้านสะเทือน การกดขี่ขูดรีดก็ดำเนินต่อไปอย่างหนักหน่วงเช่นเดิม ในขณะเดียวกัน จำนวนนักปฏิวัติก็ลดน้อยถอยลง และในที่สุด รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพก็จะสูญสลายไปอย่างสิ้นเชิง

ตรงกันข้าม หากนักปฏิวัติมีทฤษฎีปฏิบัติและได้ปฏิบัติปฏิวัติจนเกิดผลการปฏิบัติขึ้นแล้ว เช่นนี้ถือได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีอยู่จริง มีผู้ปฏิบัติจริง และได้ผลจริง

จากหลักการวิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังกล่าว จึงสรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่ให้สัมภาษณ์นั้น มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอยู่จริง โดยปรากฏอยู่ในตัวตนของ 3 สหาย คือ สหายพลังภูมิ สหายลุยขุนน้ำ และสหายสิทธิพิทักษ์ ที่ยังคิด พูด ทำ และมีผลการปฏิบัติปฏิวัติเกิดขึ้นจริง แต่ถือเป็นคนส่วนน้อยที่สามารถนำทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ไปปฏิบัติปฏิวัติเมื่อเทียบกับคนอื่นๆ ที่มีในระดับเพียงรู้และเข้าใจเป็นส่วนใหญ่

สำหรับการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกไปเสียจากชนชั้นกรรมาชีพนั้น เกิดจากภววิสัยภายนอกหรือเงื่อนไขตามสภาพการณ์ดำรงชีพ ฐานะทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ที่มีผลให้รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น นั่นคือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุน ชนชั้นนายทุนน้อย ชนชั้นชาวนา รวมถึงชนชาติมั่ง ชนชาติลัวะที่เป็นเกษตรกรด้วย และชนชั้นกรรมกรรับจ้างซึ่งไม่ได้อยู่ในโรงงานสมัยใหม่ โดยสถานภาพจึงไม่มีผู้เป็นชนชั้นกรรมาชีพ ที่จะต้องมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

สำหรับบางส่วนที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแล้วแปรเปลี่ยนไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น ก็ได้แสดงออกทางวิธีคิดและพฤติกรรมทางสังคมที่แตกต่างกันไป เช่น บางส่วนเห็นว่าลัทธิมาร์กซ์ - เลนินแบบเดิมล้าสมัย ใช้ไม่ได้กับการปฏิวัติอีก เช่น สหายวิชาชาญ บางส่วนเห็นว่าชนชั้นนายทุนเป็นกองหน้าการปฏิวัติ หาใช่ชนชั้นกรรมาชีพอีกต่อไปไม่ เช่น สหายสีดอกคูณ บางส่วนเห็นว่า การนำการปฏิวัติและกำลังดันการปฏิวัติควรเป็นของชนชั้นกลาง เพราะเห็นว่าชนชั้นกรรมาชีพทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย มีความอ่อนแอ และหมดภารกิจทางประวัติศาสตร์แล้ว เช่น สหายสิทธิพิทักษ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังมีความเห็นว่า สื่อมีบทบาทสำคัญต่อการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พท. ที่เห็นได้ว่า นับตั้งแต่ปี 2526 เป็นต้นมา จนกระทั่งปัจจุบัน (ปี 2550) มีความชัดเจนมากขึ้นถึงอิทธิพลของสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ วิทยุ และอินเทอร์เน็ต ที่เผยแพร่และการผลิตซ้ำอุดมการณ์รูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพน้อยมากเมื่อเทียบกับสื่อที่เผยแพร่และผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนายทุนผูกขาดอิทธิพลศักดินา

จากภาพ จะเห็นได้ว่า เงื่อนไขการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพนั้น นอกจากจะมีการแปรเปลี่ยนจากสถานภาพการดำรงอยู่ทางเศรษฐกิจของสมาชิก พทท. เองแล้ว สมาชิก พทท. ยังอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมของการผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ของชนชั้นนายทุนอิทธิพล ศักคินา ซึ่งเป็นผู้ที่มีฐานะและอิทธิพลนำในการออกแบบและเผยแพร่รูปการจิตสำนึกของชนชั้น คนเพื่อให้ชนชั้นอื่นขึ้นต่อและยอมตาม โดยรูปการจิตสำนึกที่มีอยู่ในสังคมทั้งหลายจะต้องไม่เป็น อันตรายต่อฐานะการเป็นชนชั้นกดขี่บูคริดตามทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ และยังเป็นการยืนยันรูปการ จิตสำนึกลัทธิมาร์กซ์ที่เห็นว่า ชนชั้นกดขี่บูคริดนอกจากจะเอาเปรียบในการแบ่งปันผลผลิตที่เรียกว่า การบูคริดเอามูลค่าส่วนเกินหรือผลผลิตไปเสียจากผู้ไร้แรงงานแล้ว ยังดำรงตนอยู่เหนือรัฐบาล ทั้งการออกนโยบายและการจัดวางกำลังคนเข้าสู่ตำแหน่งต่างๆ อันถือเป็นชนชั้นผู้เป็นเจ้าของและ ได้ประโยชน์จากรัฐ ซึ่งเป็นที่รับรู้โดยทั่วไปของชาวลัทธิมาร์กซ์แล้ว และมีอีกสิ่งหนึ่งที่ชนชั้นกดขี่ บูคริดยึดครองเอาไว้โดยไม่ยอมปล่อยมือไปสู่ชนชั้นอื่นเลย คือ การผลิตซ้ำทางอุดมการณ์ผ่าน สื่อและอิทธิพลทุกชนิด ดังกล่าวไว้ว่า “ชนชั้นกดขี่บูคริด ไม่เพียงแต่ยึดครองเอาผลผลิตจาก ชนชั้นผู้ไร้แรงงานไปแล้ว แต่ยังยึดโรงงานผลิตรูปการจิตสำนึกอีกด้วย” (สหยาพวงนำ, 2550: สัมภาษณ์) ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า การแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พทท. ก็หนีไม่พ้นไปจาก การถูกครอบงำและเข้าไปใช้รูปการจิตสำนึกของชนชั้นผู้กดขี่บูคริดเสียเอง เช่น กรณีที่สมาชิก พทท. คนหนึ่งต้องการเข้าร่วมงานรำลึกอนุสรณ์สถานจังหวัดน่าน ต้องถูกสมาชิก พทท. อีกคน หนึ่งไม่อนุญาตให้ไปร่วมงานได้ เพราะสมาชิก พทท. คนหนึ่งนั้น มีฐานะเป็นลูกจ้าง แต่ในอดีต เขาเคยเป็นผู้บังคับบัญชาทางทหารสูงกว่าสมาชิก พทท. ที่กลายมาเป็นเจ้าของกิจการ และอีก ตัวอย่าง คือ การที่สมาชิก พทท. คนหนึ่ง ใช้วาทะวาทะอำนาจต่ออาจารย์ใหญ่คนหนึ่งที่อยู่ประ เเด็กลูกหลานของมวลชนปฏิวัติชาวจังหวัดน่าน ซึ่งการแสดงพฤติกรรมเหล่านั้น ล้วนเป็น การแสดงออกถึงพฤติกรรมแบบศักคินาที่รูปการจิตสำนึกชนชั้นศักคินาได้เข้าครอบงำสมาชิก พทท. นั้นเสียแล้ว เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม ยังต้องถือว่า การแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกขึ้นกับเงื่อนไขภายในเป็น ตัวชี้ขาด นั่นคือ อัตวิสัยของสมาชิก พทท. จังหวัดน่านเองที่ไม่มีความลึกซึ้ง ไม่เข้าใจ และไม่ได้ ใช้ลัทธิมาร์กซ์อย่างชัดเจน เช่น การขาดการศึกษาด้านปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีและปรัชญาวัตถุ นิยมประวัติศาสตร์ ทำให้ปัจจุบัน สมาชิก พทท. จังหวัดน่านส่วนใหญ่ แทบจะไม่ได้นำปรัชญา มาใช้ในการวิเคราะห์สถานการณ์และการเคลื่อนไหวทางสังคม จนกระทั่งอาจเรียกได้ว่า สมาชิก พทท. จังหวัดน่าน ไม่ได้ใช้หลักพื้นฐานของปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ที่กล่าวถึงกฎสำคัญ 4 ข้อ คือ กฎความขัดแย้ง กฎความเป็นเอกภาพของด้านตรงข้าม กฎการเปลี่ยนทางปริมาณสู่คุณภาพ

กฎการปฏิเสธซ้อนปฏิเสธ และกฎของปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ที่กล่าวถึงความขัดแย้งระหว่างพลังการผลิตกับความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นพื้นฐานในการขับเคลื่อนสังคมจากยุคหนึ่งสู่ยุคหนึ่งและเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงสร้างส่วนบนทางการเมืองต้องเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย อันเป็นกฎที่แน่นอนไม่ขึ้นอยู่กับเจตจำนงค์ของใคร สิ่งทั้งหลายเหล่านี้ไม่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์สังคม เพื่อหาข้อยุติหรือออกคำชี้แนะใดๆ เลย ตลอดระยะเวลา 25 ปี (2526 – 2550)

หลักฐานข้อพิสูจน์ว่า สมาชิก พทท. จังหวัดน่าน ไม่สามารถสร้างความเป็นเอกภาพทางรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้เลย คือ เรื่องการวิเคราะห์ศัตรูหลักทางชนชั้นของประชาชนในระยะเวลา 25 ปีที่ผ่านมา ซึ่งหากใช้ปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีและปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์จะต้องตอบได้ทันทีว่า ชนชั้นใดยึดครองปัจจัยการผลิต มีฐานะอำนาจนำด้านเศรษฐกิจ และได้รับการแบ่งปันมากที่สุด นั่นคือ เพียงแค่การหาข้อมูลและมองปรากฏการณ์ทางการเมืองถึงผู้มีอำนาจแท้จริงในรัฐธรรมนูญ ผู้มีอิทธิพลต่อรัฐธรรมนูญ ผู้ได้ประโยชน์จากแรงงานส่วนเกินของชนชั้นกรรมาชีพ และผู้มีอิทธิพลต่อรูปการจิตสำนึกต่อชนชั้นต่างๆ ที่เป็นจริงในยุคปัจจุบัน ก็สามารถตอบคำถามเหล่านี้ได้ โดยใช้เวลาในการศึกษาค้นคว้าไม่นานนักก็น่าจะมีคำตอบทางการวิจัยและสามารถออกแถลงการณ์ชี้นำมวลชนได้ แต่ในภาวะปัจจุบันกลับกลายเป็นว่าผู้แสวงหาข้อมูล วิเคราะห์ และให้การศึกษาทฤษฎีปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธีและปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์แก่สมาชิก พทท. คือ นักวิชาการในมหาวิทยาลัยและมวลชนนอกพรรค ซึ่งเป็นการผิดพลาดหลักการที่ถือว่า สมาชิก พทท. เป็นกองหน้าของชนชั้นกรรมาชีพที่จะนำการปฏิวัติเปลี่ยนแปลงสังคม หรืออาจกล่าวได้ว่า มวลชนได้มีความพยายามสรุปบทเรียนความผิดพลาดของการใช้ลัทธิมาร์กซของสมาชิก พทท. ในอดีต และก้าวเดินไปข้างหน้า โดยสมาชิก พทท. กลับเป็นอุปสรรคของการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเสียเอง เพราะบรรดาสมาชิก พทท. จังหวัดน่านส่วนใหญ่ไม่เข้าร่วมกิจกรรมการต่อสู้ทางการเมืองของมวลชน รวมถึงไม่ก้าวเข้าหามวลชนที่กำลังเดือดร้อนและต้องการทิศทางการต่อสู้ที่สอดคล้องกับความเป็นจริง ทั้งที่การทำงานมวลชนในปัจจุบันไม่ได้ทำให้ต้องเสียเลือดเนื้อเหมือนอยู่ในป่าเขาท่ามกลางสถานการณ์สู้รบเช่นในอดีต ซึ่งสมาชิก พทท. จังหวัดน่านบางส่วนถือว่า กลุ่มก้อนของตนเป็นผู้รู้จริง รู้แจ้งกว่ามวลชน และมีเกียรติภูมิสูง จึงไม่สามารถลดตัวเข้าร่วมการต่อสู้ของมวลชนอีกขณะเดียวกันก็หวังถึงการชี้นำจากผู้นำระดับสูงของพรรค ในขณะที่ผู้นำระดับสูงของพรรคก็มีการชี้นำแบบเลื่อนลอย ไม่มีการชี้นำถึงทิศทางการศึกษาเพื่อยกระดับรูปการจิตสำนึกลัทธิมาร์กซหรือปัญหา “อำนาจรัฐของชนชั้นกรรมาชีพ” จนอาจกลายเป็นการเดินตามหลังมวลชนไปเสียแล้ว ซึ่งจากคำสัมภาษณ์ของ ชง แจ่มศรี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทยที่ให้สัมภาษณ์

กับกองบรรณาธิการหนังสือไฟลามทุ่ง และเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ไฟลามทุ่ง เมื่อวันที่ 1 พฤศจิกายน 2550 ที่ให้สัมภาษณ์ถึงการใช้ลัทธิมาร์กซ์ในปัจจุบันว่า

ลัทธิมาร์กซ์ ยังคงใช้ได้ทุกยุคทุกสมัย เพราะหลักการวิทยาศาสตร์สังคมของลัทธิมาร์กซ์ ที่สอดคล้องกับหลักการวิทยาศาสตร์ธรรมชาตินั้น เป็นหลักการใหญ่ ๆ ที่ยังถูกต้อง ยุคไหน ประเทศไหนก็ใช้ได้ ยุคโลกาภิวัตน์นั้นเปลี่ยนแปลงแต่เทคโนโลยี แต่ความขัดแย้งทางชนชั้นยังคงสูงอยู่เหมือนเดิม เราจึงต้องรู้จักใช้ รู้จักพลิกแพลง ต้องไม่ตายตัว ปัญหาอยู่ที่ว่าพรรคปฏิวัติในประเทศต่าง ๆ สามารถยึดกุมหลักทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์-เลนิน ไปใช้ได้ถูกต้องและสอดคล้องกับความเป็นจริงหรือไม่ ปัญหาอยู่ที่ผู้นำไปใช้ และใช้อย่างไร มิใช่หลักการลัทธิมาร์กซ์นั้นใช้ไม่ได้แล้ว

หลักการคิดของเลขาธิการพรรคฯ ดังกล่าว ถือได้ว่ามีความชัดเจนต่อจุดยืนการใช้ลัทธิมาร์กซ์ชี้นำการปฏิบัติ แต่เมื่อมีคำถามถึงบทบาท การวางตัวของมิตรสหายในสภาพสังคมปัจจุบัน และรูปแบบการต่อสู้ ชง แจ่มศรี กลับชี้ว่า

นักปฏิวัติต้องต้องเข้มงวดต่อตนเอง รักษาคุณธรรมปฏิวัติของเราเอาไว้ให้ได้ ปฏิบัติตัวในแนวทางที่ถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดี ต้องยืนหยัดในการกิจของตนเองต่อไป แม้จะเผชิญสภาพยากลำบากแค่ไหนก็ต้องฟันฝ่า ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ สัมพันธ์มวลชนรอบตัวอย่างแน่นแฟ้น ต้องยึดหลักศีลธรรมอันดีงามของประชาชนไว้ให้ถึงที่สุด และใช้ความดีของเราส่งผลสะท้อนต่อมวลชน ถือว่าเป็นคุณธรรมเบื้องต้น

รูปแบบการต่อสู้ไม่ตายตัว ไม่ควรเริ่มจากความต้องการของเรา หากแต่ควรเริ่มจากการพิจารณาสภาพแวดล้อมที่เป็นจริง โดย

1. เริ่มจากแก้ปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ในทางที่ถูกต้อง
2. ถ้าสร้างเศรษฐกิจ - สร้างตัวได้ สามารถแนะนำแก้ปัญหาให้คนอื่นได้ก็ยิ่งดี
3. มิตรสหายบางส่วนอาจไปเป็น อบต. หรืออย่างอื่น ใช้ความคิดในการ ทำงานสร้างผลงานได้มากมาย มีคนยกย่อง ทำงานอะไรต้องโปร่งใส - ซื่อตรง
4. ประหยัดมัธยัสถ์ นำพาประชาชนก้าวไปในทิศทางที่ถูกต้อง มีประสิทธิภาพ
5. รู้จักใช้นโยบายบางด้านของรัฐบาลให้เป็นประโยชน์ต่อประชาชน

การต่อสู้ไม่ได้จำกัดในปริมาณใด หากเงื่อนไขต่าง ๆ เอื้ออำนวยก็ต้องต่อสู้ในทุก
ปริมาณทั้งด้านความคิด เศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม

จากคำสัมภาษณ์ดังกล่าว เห็นได้ถึงความไม่กี่ปหน้าของการขึ้นนำการพัฒนาการ
จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ เพราะเนื้อหาเน้นแต่การเรียกร้องให้นักปฏิวัติเป็นคนดี รู้จักประหยัด
มัธยัสถ์ และเป็นแบบอย่างด้านชีวิตสันต์ แต่กลับไม่อาจขึ้นนำการปฏิบัติปฏิวัติระดับโลกทัศน์หรือ
ทิศทางทางการเมืองที่เป็นรูปธรรมได้เลย ซึ่งเป็นการวิจารณ์ตนเองในรูปแบบซ้ำเดิมว่า ตั้งแต่
การประชุมสมัชชา 4 (ปี 2525) เป็นต้นมา ในระยะสมัยความรับผิดชอบของตนเกิดความพ่ายแพ้
ทางการเมืองและเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยไม่อาจมีการประชุมสมัชชาครั้งที่ 5 ได้สำเร็จ และ
ยืดเวลาออกไปอย่างเนิ่นนานจนเกิดความแตกแยก ระส่ำระสาย ไม่เป็นเอกภาพ จนถึงขั้นมีสมาชิก
พลท. บางส่วนจะจัดตั้งพรรคคอมมิวนิสต์ขึ้นมาใหม่ และมีสมาชิก พลท. บางคนวิจารณ์ว่า เมื่อ
ธง แจ่มศรี ไม่มีความสามารถเพียงพอ ทำให้ไม่ลาออกจากการเป็นเลขาธิการพรรคฯ เสีย จะได้
เปิดทางให้คนที่มีความพร้อมจะต่อสู้ได้เข้ามารับภารกิจทางประวัติศาสตร์ต่อไป การดำรงอยู่ของธง
แจ่มศรี ที่ขาดการขึ้นนำการปฏิบัติปฏิวัติที่แจ่มชัด จึงเป็นที่กังขาของสมาชิก พลท. บางส่วน

ขณะเดียวกัน สมาชิก พลท. จังหวัดน่าน บางส่วนกลับเห็นว่า ธง แจ่มศรี ยังเป็น
ผู้นำที่มีศักยภาพและดำเนินการการขึ้นนำได้ถูกต้องแล้ว เพราะหากเร่งร้อนที่จะจัดประชุมสมัชชา 5
ท่ามกลางความขัดแย้งเรื่องการวิเคราะห์สังคมไทย ก็มีแต่จะสร้างความแตกแยกและเสียหายต่อ
กระบวนการของชนชั้นกรรมาชีพมากกว่าจะเป็นผลดี ที่สำคัญสมาชิก พลท. จังหวัดน่านบางคน
ยังได้ให้ความเห็นว่า นี่คือนโยบายและยุทธวิธีอันชาญฉลาดของ ธง แจ่มศรี ที่ยอมตนเป็นหลัก
กลางกลางน้ำเชี่ยว ด้วยการยื่นหยัดและประพฤติกุณธรรมปฏิบัติเป็นแบบอย่างของชาวคอมมิวนิสต์แท้
ที่เห็นว่า “การต่อสู้ทางการเมืองไม่ใช่เรื่องสมัครเล่น แต่เป็นเรื่องสมัครใจที่ต้องทำไปตลอดชีพ”
ซึ่งการไม่ขึ้นนำท่ามกลางความขัดแย้ง เป็นการลดกระแสการเลือกข้างที่จะนำมาซึ่งการปะทะกันเอง
ภายในพรรค และอาจทำให้พรรคไม่เป็นเอกภาพหนักหน่วงขึ้นกว่าเดิม พร้อมทั้งจะตกเป็นเหยื่อ
และเปลี่ยนแปลงจาก “การยุเหย แบ่งแยก และทำลาย” อันเป็นเล่ห์กลของชนชั้นกบฏทุจริตได้
การที่ ธง แจ่มศรี เลือกใช้วิธีการถ่อมตัว สามัคคี และการกระตุ้นให้เกิดการศึกษา เรียนรู้ ยกระดับ
รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ จึงเป็นการคิดที่รอบคอบและรอบด้านว่า ความขัดแย้งของ
สมาชิก พลท. ที่ผ่านมา ล้วนเกิดจากความอ่อนด้อยในการศึกษาลัทธิมาร์กซ์ ซึ่งเป็นปัญหาใน
ระดับโลกทัศน์ จึงเกิดการแปรเปลี่ยนจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปเป็นรูปการจิตสำนึก
ชนชั้นอื่น และตกเป็นเครื่องมือด้านรูปการจิตสำนึกของชนชั้นอื่นอย่างรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และเห็นว่า

การที่สมาชิก พลท. บางส่วนได้เปลี่ยนสีแปรธาตุ ขอมจันน และยอมรับใช้ชนชั้นกษัตริย์นั้น เป็นอันตรายต่อการต่อสู้ทางชนชั้นที่ใช้ชีวิตเป็นเดิมพันของสมาชิก พลท. และมวลชนปฎิวัติ

3.2 การแสดงออกด้านการวิเคราะห์สังคมไทยและพฤติกรรมการปฏิบัติของสมาชิก พลท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานะที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน (ปี 2550)

ในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทยในปัจจุบันของสมาชิก พลท. จังหวัดน่าน²⁵ สรุปได้ว่า สมาชิก พลท. จังหวัดน่าน ยังไม่มีความเป็นเอกภาพในการวิเคราะห์สังคมไทย กระทั่งวนเวียนอยู่ในกรอบความคิดเดิมผ่านการใช้วาทกรรมทางการเมือง หาใช่การวิเคราะห์สังคมที่ยึดหลักทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์เป็นวินัยทางวิชาการไม่ โดยมีทั้งการวิเคราะห์สังคมผ่านอิทธิพลทางการเมืองในระบบโลก ที่ยึดแนวการวิเคราะห์ทุนโลกาภิวัตน์หรือทุนข้ามโลกแทนจักรพรรดินิยม ส่วนอิทธิพลทางการเมืองภายในประเทศ ก็จะมองไปที่ทุนบริวาร ซึ่งอาจจะแสดงออกเป็นทุนนายหน้า กระทั่งเป็น “ทุนเก่า” “ทุนใหม่” “ทุนศักดินา” “ทุน সামান্য” แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่เห็น “อิทธิพลศักดินา” ดำรงอยู่ โดยบางคนใช้คำว่า “ทุนนิยมขณะที่ศักดินาดำรงอยู่” และก็มีบางคนกล่าวว่า “ทุนนิยมเบื้องต้น (ตอนปลาย) ที่มีอิทธิพลศักดินากับอิทธิพลจักรพรรดิดำรงอยู่” ฯลฯ

ในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทยนั้น เป็นผลมาจากการศึกษาลัทธิมาร์กซ์ในส่วนของปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ และส่วนของเศรษฐศาสตร์การเมือง ไม่เพียงพอตนเอง รวมถึงการไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูล สถิติ และความเป็นอยู่ของชนชั้นต่างๆ ว่า สอดคล้องกับลัทธิมาร์กซ์หรือไม่นั่นเอง ขณะเดียวกัน สมาชิก พลท. บางส่วนได้ละทิ้งลัทธิมาร์กซ์และจุดยืนบนผลประโยชน์ชนชั้นกรรมาชีพในการวิเคราะห์สังคม จึงทำให้มองเห็นความสำคัญของชนชั้นอื่นแทนชนชั้นกรรมาชีพไปเสีย อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันก็ได้มีสมาชิก พลท. บางส่วนพยายามค้นคว้าข้อมูลเชิงวิชาการและศึกษาดำรงอย่างจริงจังกันมากขึ้น

ดังนั้น ในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทยของสมาชิก พลท. ในปัจจุบัน (ปี 2550) จึงสะท้อนลักษณะรูปการชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พลท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ที่ยึดกุมปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษวิธี ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ได้น้อยมาก รายละเอียดการวิเคราะห์กล่าวไว้ในภาคผนวก ง

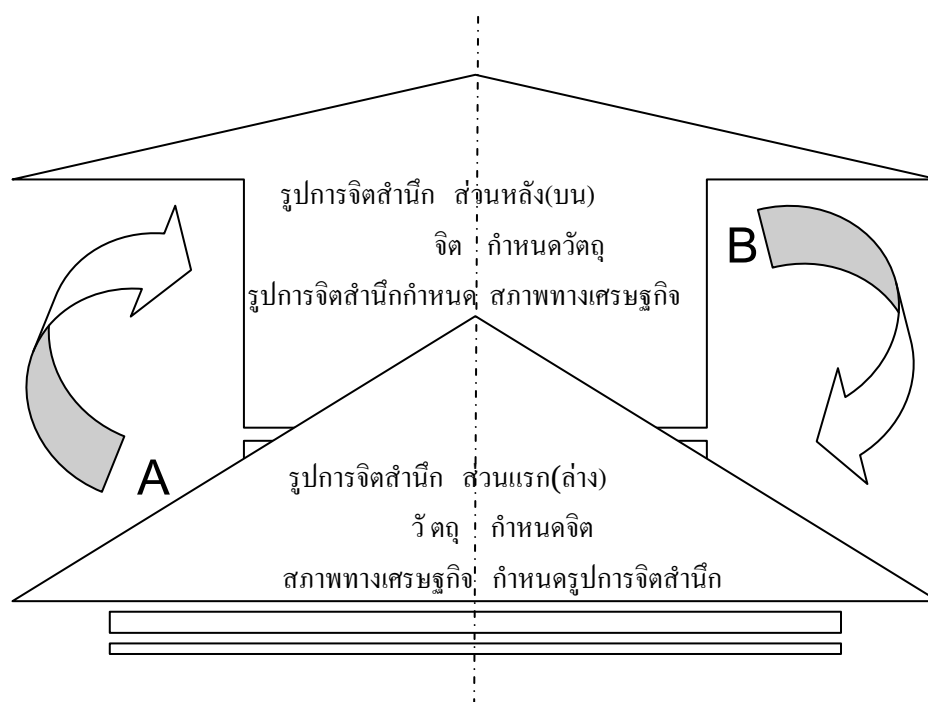
²⁵ ศึกษารายละเอียดการวิเคราะห์สังคมไทยโดยแนวคิดของผู้วิจัยได้จากภาคผนวก ง

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบัน สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ที่มีใช้ กลุ่มตัวอย่างได้ปฏิบัติงานทางสังคมอย่างจริงจัง ทั้งในฐานะนักวิชาการ นักการเมือง และนักเคลื่อนไหวทางสังคม แต่ไม่ได้อยู่ในแนวทางการปฏิบัติแบบเดิมอีก และใช้ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ เลนิน ความคิดเหมาเจ๋อตงเพียงบางประการ คือ ปรัชญาวัตถุนิยมวิทยาศาสตร์ ในส่วนของความขัดแย้ง แต่กลับไม่ใช้ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ เรื่องการวิวัฒนาการทางสังคมที่มีต้นตอมาจากการพัฒนาพลังการผลิต ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงความสัมพันธ์ทางการผลิตอันเป็นกฎเกณฑ์จำต้องเป็น มิขึ้นต่อเจตจำนงของผู้ใด แต่ทว่า สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จำนวนไม่น้อยกลับเชื่อมั่นในความคิดแบบวีรบุรุษหรือผู้ชี้นำที่เก่งกล้า แล้วมีมวลชนก้าวตามเท่านั้น กระทั่งบางคนถึงกับเสนอว่า “ระบบพรรคไม่มีความจำเป็นอีกแล้ว” และยังอ้างว่า “ประเทศจีนก็แทบจะไม่ใช้ระบบพรรคแล้ว แต่ใช้ระบบการปกครอง ระบบการบริหารทางรัฐแทน” จึงมีสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านจำนวนมาก ไม่ยอมเข้าจัดตั้งหรือใช้ชีวิตแบบหน่วยพรรคอีก และบางครั้งถึงขนาดโน้มน้าวกันว่า การปฏิวัติจะเกิดขึ้นเองจากกระแสมวลชนที่เกิดรูปการจิตสำนึกขึ้นได้เองจากการศึกษาข้อมูลในอินเทอร์เน็ต (สหายยอดข้าว, 2550: สัมภาษณ์)

ผู้วิจัยเห็นว่า แนวความคิดวีรบุรุษ และแนวความเชื่อที่ว่า รูปการจิตสำนึกครอบงำจะต้องมาจากนักคิดที่อยู่ในโครงสร้างส่วนบนเป็นรูปการจิตสำนึกที่ผลิตผลออกไปจากลัทธิมาร์กซ์ ซึ่งเป็นเพียงการนำลัทธิมาร์กซ์มาใช้เพียงครั้งเดียวและเป็นรูปการจิตสำนึกในครั้งหลังเท่านั้น การที่สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ไม่ได้นำเศรษฐกิจของมวลชน สถิติ ข้อมูลของผลผลิต พลังการผลิต แรงงาน รายได้ รายจ่าย และความสัมพันธ์ทางการผลิตต่างๆ มาวิเคราะห์ถึงสภาพความจริงที่มวลชนเผชิญหน้าอยู่ จึงเป็นที่มาของการละเว้นการเกิดรูปการจิตสำนึกในครั้งแรก คือ จากวัตถุนิยม จากนั้นจึงจะอาศัยพลังวิริยภาพของจิตเข้าไปดัดแปลงโลกทางวัตถุนิยม

ทั้งนี้ ผู้วิจัยพบว่า ประชาชนในเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่านปัจจุบันมีความทุกข์ยากและเดือนร้อนเพิ่มขึ้น มีปัญหาทางเศรษฐกิจเกี่ยวกับผลผลิตข้าวไม่พอกิน ที่ดินที่ได้รับการแบ่งปันให้จากภาครัฐได้เสื่อมสภาพ ไม่มีอินทรีย์วัตถุในไร่ข้าวซึ่งมีสภาพลาดชัน และประชาชนในพื้นที่ฐานที่มั่นเดิมก็ไม่สามารถมีพื้นที่สำรองที่จะสลับการปลูกข้าวให้พื้นที่เดิมฟื้นสภาพ จำต้องปลูกข้าวซ้ำๆ ในผืนดินที่ไม่มีสารอาหารเลยกว่า 20 ปี ทำให้บางส่วนต้องลักลอบบุกเบิกพื้นที่เพาะปลูกใหม่ในป่าเขตที่เคยเป็นไร่ร้าง แต่ก็ต้องถูกจับกุมคุมขังทุกปี ปัญหาเหล่านี้ สมาชิก พทท. ไม่เคย

นำมาวิเคราะห์สังคมในเขตฐานที่มั่นอีกเลย มีแต่ปรับทุกข์หรือไต่ถามสารทุกข์สุกดิบแบบคนเคยรู้จักกันเหมือนชาวบ้านทั่วไป อย่างมากอาจหางานรับจ้างให้ทำ เช่น ส่งไปกรีดยางพารา ส่งไปเป็นยามภารโรง ตามแต่จะหาทางบรรเทาทุกข์แก่กันและกันได้เฉพาะหน้า โดยไม่ได้คิดให้การศึกษาหรือการแก้ไขปัญหาทางการเมือง หรือใส่ใจปัญหาใหญ่ของมวลชนอีก และบางครั้งกลายเป็นภาระแก่มวลชนเสียด้วยซ้ำ และในยามที่สมาชิก พลท. ต้องการคะแนนเสียงสนับสนุนพรรคการเมืองและรัฐบาล ก็จะมีการเกณฑ์แรงเพื่อการต้อนรับภาครัฐเช่นกัน นี่จึงเป็นการละเลยรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของประชาชนในฐานที่มั่น เพื่อให้การวิเคราะห์มีความชัดเจนตรงกัน ผู้วิจัยจึงนำเสนอการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพดังภาพ

ภาพที่ 17 ความสัมพันธ์ของรูปการจิตสำนึกที่กำหนดจากสภาพทางเศรษฐกิจและวัตถุประสงค์

จากภาพแสดงให้เห็นถึงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่เริ่มต้นจากสภาพทางเศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด นั่นคือ ระดับของพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตเป็นเงื่อนไขซึ่งชนชั้นกรรมาชีพได้สัมผัสอยู่ทุกวันในกระบวนการผลิต เมื่อก่อเกิดรูปการจิตสำนึกในจุด A แล้ว รูปการจิตสำนึกนั้นก็เกิดการสะท้อนจินตภาพต่างๆ จนตกผลึกที่พร้อมจะเข้าปฏิบัติการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจใหม่ในจุด B อันสอดคล้องกับปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษ ในเรื่องวัตถุประสงค์(A) ผู้จิตกำหนดวัตถุประสงค์(B) ซึ่งการที่สมาชิก พลท. จังหวัดน่าน จำนวนหนึ่ง

เน้นความสำคัญของจุด B ว่าเป็นจุดเริ่มต้นของการดัดแปลงสังคม และแสดงออกโดยการนำโครงการของรัฐบาลไปเผยแพร่และปฏิบัติในหมู่มวลชน กระทั่งเสนอคำขวัญ “สันติ ร่วมมือพัฒนา” ในพิธีเปิดอนุสรณ์สถานยุทธศาสตร์จังหวัดน่าน ในวันที่ 11 ธันวาคม 2548 จนมีบทบาทเป็นผู้มีบทบาทประชาชนและสมาชิก พทท. ด้วยกันเอง อันเป็นที่ชื่นชอบของ พล.อ. สุรยุทธ์ จุลานนท์ ประธานในพิธีเปิดอนุสรณ์สถานยุทธศาสตร์ตามการกล่าวอ้างของสมาชิก พทท. บางท่านนั้น หาใช่เป็นคำขวัญลงตามคำอธิบายของสมาชิก พทท. จังหวัดน่านบางคนไม่ หากแต่เขาเชื่อเช่นนั้นและยังได้ห้ามปรามมวลชนและสมาชิกอื่นๆ ให้อยู่ดีความคิดและแนวทางการต่อสู้ทางชนชั้นด้วยวลี “แม้แต่จีนยังสู้ทุนนิยมไม่ได้ เผด็จการชนชั้นกรรมาชีพไม่สอดคล้องกับปัจจุบัน ควรเก็บไว้ในลิ้นชัก”

นี่เป็นความโน้มเอียงที่ห่างไกลจากหลักการลัทธิมาร์กซอย่างสิ้นเชิง ซึ่งการที่นักลัทธิมาร์กซมักใช้แนวคิดของกรัสม์ที่เน้นการเปลี่ยนแปลงทางสังคมผ่านวิธีคิดหรือการให้ความสำคัญของความคิดซึ่งเป็นโครงสร้างส่วนบน หรือเน้นการเริ่มต้นเปลี่ยนแปลงที่จุด B ตามภาพแสดงข้างต้น เป็นการให้ความสำคัญเพียงครึ่งของรูปการจิตสำนึก นั่นคือ การเน้นรูปการจิตสำนึกที่เริ่มต้นจากจุด B เพื่อมาแก้ไขจุด A จะไม่สามารถเกิดขึ้นเป็นจริงได้ เพราะจุด A จะเปลี่ยนแปลงนั้น ไม่ได้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของจุด B หากแต่จุด A และจุด B มีพลังวิริยภาพด้านการปฏิบัติต่อกันเมื่อจุด B ได้เสนอแนวทาง นโยบาย อุดมการณ์ ยุทธศาสตร์ ยุทธวิธีหรือ จุด B ต้องเสนอรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่สอดคล้องกับวิวัฒนาการสังคมตามลัทธิมาร์กซที่เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์พลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตที่ถูกต้อง ในจุด A นั่นเอง

จากหลักการข้างต้น สามารถสรุปธรรมชาติเกี่ยวกับความไม่เข้าใจลัทธิมาร์กซของสมาชิก พทท. จังหวัดน่าน เกี่ยวกับรูปการจิตสำนึกด้านประชาสังคม สังคมเศรษฐกิจแบบพอเพียง สังคมสมานฉันท์ สังคมประชาธิปไตย สังคมศาสนา สังคมแบบมีจริยธรรมศีลธรรม กระทั่งเสนอสังคมการเมืองแบบต่อต้านสังคมบริโภคนิยม สังคมที่มีรัฐบาลแห่งชาติ สังคมที่มีรัฐบาลมาจากการเลือกตั้งภายใต้การกำกับของนายพระราชาแทน สังคมเผด็จการแบบธรรมิกสังคมนิยม สังคมบุญนิยม สังคมธรรมราชา ฯลฯ รูปการจิตสำนึกเหล่านี้ ล้วนเป็นความเพ้อฝันที่ไม่สอดคล้องกับหลักการของสังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ หากแต่เป็นเพียงวาทกรรมทางการเมืองหรือเป็นเพียง “ความคาดหวังที่มีได้มองความจริงจากพื้นฐานทางเศรษฐกิจ” หรือเกิดจากจินตนาการที่ก่อรูปขึ้นเป็นรูปการจิตสำนึกของกลุ่มที่มีแนวคิดแบบวีรบุรุษ แนวคิดแบบพระมาโปรด แนวคิดขุนานักคิดทฤษฎี ซึ่งนายทุนน้อย นักวิชาการ และชนชั้นปกครองประดิษฐ์คิดขึ้น ซึ่งมีจุด

กำเนิดของรูปการจิตสำนึกจากจุด B ทั้งสิ้น แม้ว่า การเผยแพร่รูปการจิตสำนึกเหล่านี้จะผ่านสื่อมวลชนอย่างเข้มข้นเพียงใดก็ตาม สังคมก็อาจจะเปลี่ยนแปลงไปตามเจตจำนงค์ของเขาได้ ทั้งนี้เพราะรูปการจิตสำนึกทางการเมืองเหล่านั้นไม่สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาคาความขัดแย้งหลักและความขัดแย้งพื้นฐานเกี่ยวกับรูปแบบการผลิตได้เลย ซึ่งไม่ว่าผู้นำและสื่อมวลชนจะประโคมสังคมเศรษฐกิจแบบพอเพียงหนักหน่วงเพียงใด กรรมกรก็มีอาจเดินออกจากโรงงานไปปลูกข้าวไถนาได้ นายทุนก็มีอาจละทิ้งโรงงานไปทำไร่สวนผสมได้ ปัจจัยการผลิตเช่นน้ำมัน ทุน เงินตรา วัตถุดิบ ที่ดิน ก็ไม่อาจกลับคืนเป็นกรรมสิทธิ์ของชนชั้นกรรมาชีพได้อีกแล้ว กระทั่งประเทศไทยทั้งประเทศก็ตกอยู่ภายใต้ผังเมืองของชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินา ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดสถานที่ทำการผลิต เส้นทางคมนาคม การตลาด การศึกษา การสาธารณสุข การเมือง การทหาร กฎหมาย การกระจายภาษีอากร ก็ล้วนเป็นไปเพื่อบริการการลำเลียงผลผลิตจากแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพและการกดขี่ขูดรีดอย่างยาวนานเท่านั้นซึ่งผู้ขายพลังแรงงานที่มีจำนวน 37.8 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2550) ล้วนเป็นผู้เหลือแต่พลังแรงงานสำหรับขายเป็นสินค้าและหลุดพ้นจากปัจจัยการผลิตทั้งปวง แม้กระทั่งที่หลับนอนก็ยังต้องนอนในที่ที่ตนเองไม่มีกรรมสิทธิ์แต่อย่างใด

ดังนั้นการเรียกร้องสังคมสมานฉันท์ที่ไม่มีทางเกิดขึ้นจริงได้ トラบไตที่ชนชั้นกรรมาชีพซึ่งเป็นผู้ผลิตยังต้องทุกข์ทรมาน อดอยากหิวโหย ในขณะที่มีชนชั้นนายทุนอิทธิพลศักดินาเป็นผู้แสวงสุขจากหยาดเหงื่อแรงงานนั้นแต่เพียงผู้เดียว สังคมการแบ่งปันอย่างยุติธรรมก็ไม่อาจเกิดขึ้นได้จากการตะโกนคำขวัญให้สมานฉันท์ เพราะ “ก่อนเนื้อเมื่ออยู่ในปากสุนัขแล้ว กรรมาชีพก็ไม่อาจใช้วิธีการบวิงวอนร้องขอให้สุนัขนั้นคายเนื้อออกจากปากเอง เป็นไม่มี” (อรทัย ปิ่นเกตุมณี, 2549)

ความคิดเพื่อฝันและวาทกรรมทางการเมืองต่างๆ หากเกิดจากชนชั้นปกครองที่กดขี่ขูดรีดก็เป็นเจตนาที่จะขั้บยั้งรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพโดยตรง หากเกิดจากนักวิชาการที่บริสุทธีก็ถือว่าเป็นความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ แต่หากเกิดจากสมาชิก พทท. จะเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากความไร้เดียงสาต่อลัทธิมาร์กซ์หรือ “ตกเป็นเหยื่อของศัตรูของตน” เสียแล้ว

จึงสรุปได้ว่า สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านส่วนใหญ่ไม่เข้าใจความสำคัญของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ไม่แตกฉานลัทธิมาร์กซ์เรื่องกระบวนการเกิดขึ้น ดำรงอยู่ การพัฒนา และการแปรเปลี่ยนของรูปการจิตสำนึก ที่สำคัญคือไม่สามารถนำลัทธิมาร์กซ์ไปใช้ในการอธิบายทวิสัยได้ว่าอะไร สัมพันธ์กันอย่างไร อะไรเป็นหลัก

อะไรเป็นรอง ยุทธศาสตร์ยุทธวิธีที่สอดคล้องกับสถานการณ์เป็นอย่างไร เหล่านี้เป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้มวลชนและสมาชิก พทท. ในเขตการต่อสู้ที่เข้มแข็งที่สุดในอดีต ซึ่งเป็นฐานที่มั่นแห่งแรกในประเทศไทยและเป็นที่ตั้งศูนย์กลางพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ต้องอ่อนแอ ละล้าละลัง พ่ายแพ้ทางการทหารและพ่ายแพ้ทางการเมือง เมื่อเผชิญหน้ากับความเปลี่ยนแปลงไปของสังคมในอดีตและปัจจุบัน ซึ่งแท้จริงแล้วก็คือการพ่ายแพ้และยอมจำนนต่อรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น เช่น รูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนอภิมหาทุนนิยม รูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนน้อย รูปการจิตสำนึกชาวนา เสียแล้ว

ทั้งนี้ การที่สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ไม่สามารถยึดกุมลัทธิมาร์กซ์เป็นอาวุธสำคัญในการปฏิบัติปฏิวัติได้สมกับวลีที่ว่า “ติดอาวุธความคิด พิชิตศึก” เป็นการพิสูจน์ว่า ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา 20 ปี การใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็นรูปการจิตสำนึกที่ไม่ชัดเจนไม่อาจสร้างพรรคคอมมิวนิสต์ให้แข็งแกร่งได้ ไม่สามารถสร้างกระบวนการเผยแพร่วิชาการศึกษารเรียนรู้เพื่อครองใจมวลชนเรือนแสนเรือนล้านตามเจตนารมณ์ของพรรคได้ นั่นคือ เมื่อมวลชนไม่สามารถติดอาวุธทางความคิดลัทธิมาร์กซ์และใช้ลัทธิมาร์กซ์ไม่เป็นแล้ว ก็ไม่สามารถยึดกุมกองกำลังอาวุธเข้าชิงชัยในสนามการต่อสู้ทางชนชั้นอย่างทรงประสิทธิภาพได้ ตรงกันข้ามกับศัตรูของชนชั้นกรรมาชีพที่กลับเห็นความสำคัญของการสร้างรูปการจิตสำนึกยึดครองใจประชาชนอย่างจริงจัง ตั้งแต่การช่วงชิงมวลชนรอบฐานที่มั่น การโฆษณาปาวร้องความดีของฝ่ายตนและขยายความชั่วร้ายของฝ่ายชนชั้นกรรมาชีพ พร้อมทั้งใช้สื่อทุกชนิด แม้กระทั่งใบปลิวโปสเตอร์จากเครื่องบินโฆษณาความกล้าหาญในการปกครองของฝ่ายตน จนถึงกับการใช้นโยบาย 66/2523 เป็นนโยบายทางการเมืองนำการทหาร โดยหวังผลต่อการเปลี่ยนแปลงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพให้โคດเคี้ยวออกจากมวลชนของตน “แบบแยกปลาออกจากน้ำ” ซึ่งก็คือการแยกสมาชิก พทท. ออกจากมวลชนปฏิวัตินั่นเอง

แม้กระทั่งในปัจจุบัน สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ยังไม่เข้าใจหรือสามารถวิเคราะห์ได้ว่า ชนชั้นที่เป็นปฏิปักษ์กับชนชั้นกรรมาชีพนั้น ดำเนินการโจมตีด้านรูปการจิตสำนึกหรือปฏิบัติการด้านรูปการจิตสำนึกเป็นด้านหลัก ตั้งแต่การบิดเบือนประวัติศาสตร์ การให้กองทหารถวายเป็นบุญคุณ ซึ่งเป็นการครอบงำรูปการจิตสำนึกของกองทัพให้เชื่อศรัทธาต่อระบอบการกดขี่ขูดรีดที่กระทำต่อชนชั้นกรรมาชีพและชนชั้นอื่นๆ โดยตรงรวมถึงการผลิตซ้ำอุดมการณ์ชาติผ่านสื่อทุกชนิด เช่น ป้ายประกาศ คำขวัญ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อสิ่งพิมพ์ กิจกรรมต่างๆ ทั้งการบันเทิงและไสยศาสตร์ ฯลฯ เหล่านี้คือการกระทำต่อรูปการ

จิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพทั้งสิ้น ถือเป็นอาชีพหลักของชนชั้นที่เป็นปฏิปักษ์กับชนชั้นกรรมาชีพ ที่ใช้การปราบปรามทางทหารและกระบวนการทางกฎหมายเป็นด้านรองในระยะกระแสการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพตกต่ำ

เพียงการโฆษณาชวนเชื่อแบบง่ายๆ ของชนชั้นกษัตริย์ก็สามารถกำราบหรือจำกัดการเคลื่อนไหวด้านรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านลงได้แล้ว ซึ่งกล่าวได้ว่า ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองที่สอนให้รู้ว่า “ใครสร้างใครเลี้ยงสังคม” ซึ่งชี้ให้เห็นว่า “ชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้ผลิตวัตถุปัจจัยยังชีพและความสุขสบายทั้งมวล ซึ่งมีชนชั้นกษัตริย์เสวยสุขบนผลผลิตจากแรงงานส่วนเกิน โดยไม่ต้องทำการผลิตหรือมีส่วนร่วมใดๆ นอกจากการสร้างกระบวนการครอบงำรูปการจิตสำนึกเพียงอย่างเดียว ก็เกาะกินได้อย่างสบาย” ก็ไม่ควรอยู่ในรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. จังหวัดน่านจำนวนมากเสียแล้ว

ฉะนั้น จึงมีอาจคาดหวังได้ว่า สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ส่วนใหญ่จะรู้และเข้าใจเรื่อง “การสะสมทุนจากแรงงานที่ตายแล้ว มูลค่าส่วนเกิน ปล้นแรงงานเป็นสินค้า” อันเป็นสาระสำคัญที่จะเข้าใจรูปการจิตสำนึกลัทธิมาร์กซ์ด้านเศรษฐศาสตร์การเมือง

ในอดีตและปัจจุบันจึงเห็นว่าสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ไม่มีกระบวนการสร้าง ขยาย ปลุกฝัง ถ่ายทอด และเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแก่คนในฐานที่มั่นทั้งรุ่นเก่าและรุ่นใหม่ ไม่ปรากฏกิจกรรมเป็นกิจจะลักษณะ ไม่ว่าจะเป็นการใช้เทคนิควิธีการด้านการประชาสัมพันธ์ การฝึกอบรม การให้การศึกษา การสร้างกิจกรรมการโฆษณา การสัมพันธ์มวลชน ทั้งในทาง “ลับและเปิดเผย” มีเพียงกิจกรรมสร้างอนุสรณ์สถานและพิพิธภัณฑสถานประวัติศาสตร์บนภูพยัคฆ์ ที่ริเริ่มโดยสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งตั้งใจจะให้เป็แหล่งศึกษาเรียนรู้ประวัติศาสตร์การต่อสู้แก่มวลชนในฐานที่มั่นเดิมและนักท่องเที่ยว แต่เนื้อหามุ่งเน้นไปด้านการรำลึกผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์และเล่าปรากฏการณ์ว่าเกิดอะไรขึ้นในช่วงระยะการสร้างฐานที่มั่น มีการแสดงวัฒนธรรมชนชาติม้งและชนชาติลัวะ อันแทบไม่แตกต่างกับพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติของกรมศิลปากรจังหวัดน่าน และไม่แตกต่างกับ “ฮวงซุ้ย” ที่สลักรายชื่อไว้รวมกัน ที่สำคัญ ไม่มีเนื้อหาสาระของลัทธิมาร์กซ์ เช่น การแสดงด้านวัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ที่ให้ความรู้เรื่องวิวัฒนาการสังคม ความสำคัญของแรงงานพลังการผลิตของชนชาติม้ง-ลัวะ แม้กระทั่งไม่มีการแสดงเชื่อมโยงถึงการต่อสู้ทางชนชั้นและการ

กตจีชูตรีดในพื้นที่ก่อนจะตั้งฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งเป็นเหตุการณ์และเหตุผลสำคัญของการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้นกรรมาชีพ กลับกลายเป็นเรื่องการต่อสู้กับเผด็จการและการรังแกของเจ้าหน้าที่รัฐ ด้านการเก็บภาษีในรูปแบบต่างๆ ตามใจชอบ เช่น ภาษีดอกไม้ ภาษีนม ภาษีเสาไฟฟ้า ภาษีไฟฉาย ภาษีเหล้า ภาษีดูหนาว ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมในช่วงระยะสั้นๆ และยังเห็นว่า ปัจจุบันสังคมไทยเป็นสังคมประชาธิปไตยที่ต้องสมานฉันท์ปรองดอง

ในทัศนะของสมาชิก พท. จังหวัดน่าน อนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์จังหวัดน่านถือเป็นอนุสรณ์สถานแห่งความปรองดองระหว่างชนชั้นปกครองกับชนชั้นผู้ถูกปกครอง อันเป็นการบิดเบือนความจริง เนื่องจากมวลชนในฐานที่มั่นปัจจุบันอยู่ในสภาพบ้านแตกสาแหรกขาด เรายุทธแรงงานราคาถูกลงในเมืองจำนวนมาก และที่ดินสำหรับทำไร่ข้าวไม่เพียงพอ ทำให้ต้องบุกเบิกที่ดินทำกินใหม่ และถูกเจ้าหน้าที่รัฐจับกุมในข้อหาบุกรุกป่าทุกปี รวมทั้งเด็กไม่มีที่เรียนหรือเรียนจบแล้วไม่มีงานทำนับร้อยราย และที่สำคัญ ประชาชนลัวะ-ม้ง ไม่ได้มีผู้แทนของชนชาติตนเองเข้าไปมีส่วนร่วมในระบอบประชาธิปไตยชนชั้นนายทุนและอิทธิพลของศักดินามากกว่าการหย่อนบัตรเลือกตั้งเลยแม้แต่น้อย อันถือว่า การกตจีชูตรีดทางชนชั้นและการชูตรีดมูลค่าส่วนเกินในระบอบทุนนิยมหนักหน่วงกว่าในอดีต และไม่มีกิจกรรมใดที่บ่งบอกถึงความปรองดอง สันติร่วมมือ พัฒนา ตามทัศนะของสมาชิก พท. จังหวัดน่านเลย

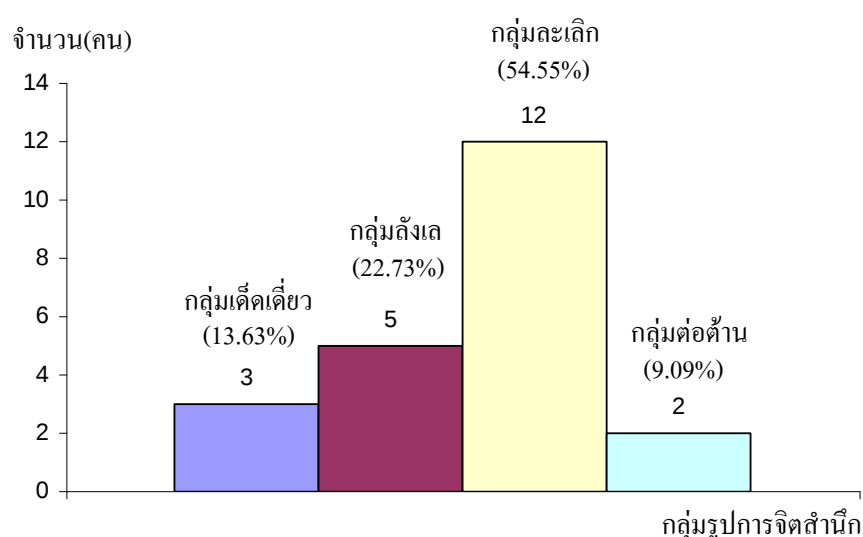
อย่างไรก็ตาม แม้ว่าสมาชิก พท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จะอ้างว่าตนไม่สามารถเคลื่อนไหวรูปการจิตสำนึกใดๆ ในเขตฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้มากไปกว่านี้แล้ว เพราะจังหวัดน่านถูกปกครองภายใต้กฎอัยการศึกที่มีมาจนถึงปัจจุบันแล้วก็ตาม แต่ในพื้นที่อื่นซึ่งสมาชิก พท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านได้อยู่อาศัย ก็ไม่ปรากฏการเคลื่อนไหวให้การศึกษาลัทธิมาร์กชยาขยวงหรือมีมวลชนและสมาชิก พท. ขยายจำนวนเพิ่มขึ้นแต่อย่างใด

ดังนั้น สมาชิก พท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จึงมีรูปการจิตสำนึกแตกต่างกัน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 กลุ่มรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่น
จังหวัดน่านในปัจจุบัน

กลุ่ม	จำนวน คน	การแสดงออกของรูปการจิตสำนึกของสมาชิก พคท. ปัจจุบัน		
		ระบบคิด	การปฏิบัติ	ผลของการปฏิบัติ
เด็ก เด็ยว	3 (13.63%)	สร้างพรรคด้วย ลัทธิมาร์กซ	- ใช้ลัทธิมาร์กซ - จัดกลุ่มศึกษาลัทธิมาร์กซ - เคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมือง - ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้งของ พคท.	- มีสมาชิกใหม่
ลึงเล	5 (22.73%)	รอการชี้แนะจาก พรรค และรอ ให้มวลชนตื่นตัว ก่อน	- ใช้ลัทธิมาร์กซตามความรู้เดิม - ติดตามข่าวสาร/สถานการณ์ - ไม่อ่านทฤษฎีลัทธิมาร์กซเพิ่มเติม - ไม่มีกลุ่มศึกษาที่แน่นอน - ไม่ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้งของ พคท. - ไม่เข้าหามวลชน	- ไม่มีสมาชิกใหม่
ละเล็ก	12 (54.55%)	ไม่จำเป็นต้องมี พคท. อีก	- มุ่งสร้างฐานะทางเศรษฐกิจ - ใช้ระบบคิดอื่น - รำลึกวันคืนเก่าๆ - ปฏิเสธชีวิตหน่วยจัดตั้งของ พคท.	- ไม่มีผลสะท้อน ทางการเมืองที่เป็น อันตรายต่อชนชั้น กดขี่ขูดรีด
ต่อต้าน	2 (9.09%)	แนวคิดแบบ พคท. และลัทธิ มาร์กซเดิมใช้ ไม่ได้แล้ว กับสถานการณ์ ปัจจุบัน	- ใช้ลัทธิมาร์กซทำลายลัทธิมาร์กซ - หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิ มาร์กซ - ไม่ส่งเสริมความสามัคคี - ร่วมมือกับกิจกรรมทางการเมือง ของชนชั้นปกครอง - ดำเนินกิจกรรมอุปถัมภ์และการ ตั้งคมสงเคราะห์	- มวลชนปฏิเสธ รอรับการอุปถัมภ์ และการชี้แนะ - ไม่มีกลุ่มศึกษา ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. จังหวัดน่าน ได้แปรเปลี่ยนไปเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ 1. กลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก และกลุ่มต่อต้าน โดยในกลุ่มเด็ดเดี่ยว ยินห์ยครูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ใช้ลัทธิมาร์กซขึ้นำการปฏิบัติทางสังคม เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง จำนวน 3 คน คิดเป็น 13.63 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มลังเล ใช้ลัทธิมาร์กซตามความรู้เดิมในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเอง ไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง จำนวน 5 คน คิดเป็น 22.73 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มละเลิกรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพและมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น ที่ไม่เพียงแต่พุดลัทธิมาร์กซตามความทรงจำได้ ยังมีการพุดและเผยแพร่รูปการจิตสำนึกอื่นกลบทับลัทธิมาร์กซที่ตนเคยยึดถือไปแล้ว ซึ่งมีทั้งการนับถือเจ้าแม่กวนอิม ศาสนาพุทธ โชคชะดาชีวิต และดำเนินชีวิตแบบนายทุน กระทั่งคิดว่าไม่มีการต่อสู้ทางชนชั้นอีกแล้ว จำนวน 12 คน คิดเป็น 54.55 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มต่อต้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ ร่วมมือกับชนชั้นปกครองและทำงานเป็นสายข่าวให้ภาครัฐ จำนวน 2 คน คิดเป็น 9.09 เปอร์เซ็นต์ จึงถือได้ว่าสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีทั้งกลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก ซึ่งหันหลังให้กับการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ และกลุ่มต่อต้านผู้ที่น่าจะเป็นอันตรายต่อขบวนการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพอีกด้วย โดยสามารถจัดทำเป็นแผนภูมิรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ได้ดังนี้

ภาพที่ 18 แสดงกลุ่มของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านในปัจจุบัน (ปี 2550)

อย่างไรก็ตาม หากแบ่งตามเกณฑ์การปฏิบัติลัทธิมาร์กซ์แล้ว จะมีเพียง 2 กลุ่มเท่านั้น คือ กลุ่มที่ยังคงใช้ลัทธิมาร์กซ์อยู่กับกลุ่มที่เลิกใช้ลัทธิมาร์กซ์ไปแล้ว ซึ่งการใช้ลัทธิมาร์กซ์ยังมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกัน คือ ในกลุ่มเด็เด็จะใช้ลัทธิมาร์กซ์เพื่อเป็นเข็มทิศชี้แนะการปฏิบัติปฏิบัติ และพยายามจะเผยแพร่ลัทธิมาร์กซ์ให้เป็นที่ยึดกุมของมวลชนตามคำกล่าวที่ว่า “เมื่อทฤษฎีปฏิบัติได้ถูกยึดกุมโดยมวลชนแล้ว ก็จะทำให้พลังปฏิวัติอย่างมหาศาล” ขณะที่กลุ่มลัทธิมาร์กซ์ในการอธิบายโลก สังคม และสถานการณ์การเมืองตามที่ตนเองเคยศึกษาเล่าเรียนมาเท่านั้น แต่ไม่ได้ใช้เพื่อการขยายงานปฏิวัติ

ส่วนกลุ่มต่อต้านลัทธิมาร์กซ์ ได้ใช้ลัทธิมาร์กซ์ทำลายลัทธิมาร์กซ์ โดยถือลัทธิมาร์กซ์เป็นยุทธวิธีในการหักล้างแนวคิดลัทธิมาร์กซ์ของกลุ่มเด็เด็ มีการหักล้างพื้นฐานทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ เช่น เห็นว่าเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพเป็นสิ่งที่นำมาใช้ไม่ได้อีกแล้ว แม้แต่ประเทศจีนก็ยังต้องใช้สังคมประชาธิปไตยประชาชนที่กรรมกรและนายทุนอยู่ร่วมกันได้ การมุ่งสร้างพรรคโดยยึดหลักลัทธิมาร์กซ์ที่มีเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพเป็นสิ่งไม่ถูกต้องในระยะเวลาปฏิวัติ ประชาชาติประชาธิปไตยประชาชน จนกระทั่งนำไปสู่การเสนอแนวทางปฏิรูปด้วยเอกสาร “สามัคคีประชาชนไทย คู่ขึ้นใหม่การปฏิรูปการเมือง” ซึ่งเป็นเอกสารเผยแพร่ภายในสมาชิกพรรค. เรียกร้องให้มีพรรคการเมืองของประชาชนร่วมในขบวนการรัฐสภาและการปฏิรูปทางการเมือง อันเป็นการทำลายหลักการพื้นฐานของการสร้างพรรคชนชั้นกรรมาชีพ นอกจากนี้ กลุ่มต่อต้านยังหลีกเลี่ยงที่จะใช้ลัทธิมาร์กซ์วิเคราะห์สังคมไทย เพื่อแยกมิตรแยกศัตรู แยกพลังด้านการปฏิวัติและแนวร่วมการปฏิวัติที่ชัดเจน มีการทำกิจกรรมการเมืองร่วมกับชนชั้นปกครองโดยยินยอมเปิดเผยรายชื่อแกนนำมวลชนและแนวร่วม การช่วยหาเสียงให้กับพรรคการเมืองชนชั้นนายทุน กระทั่งการเป็นสายข่าว กอ.รมน. ร่วมเป็นวิทยากรหลักของ กอ.รมน. โดยให้เหตุผลว่าต้องอาศัยประโยชน์จากทุกฝ่ายของสังคมเพื่อมวลชน

สำหรับกลุ่มละเลิกใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็นรูปการจิตสำนึกนั้น เป็นเพราะมีระบบคิดอื่นมาแทนที่ระบบคิดลัทธิมาร์กซ์ เช่น จิตนิยม ทฤษฎีไร้ระเบียบ ทฤษฎีวัฒนธรรมชุมชน ทฤษฎีประชาสังคม เป็นต้น และมุ่งสร้างฐานะทางเศรษฐกิจส่วนตัวเป็นสำคัญ โดยไม่ได้ใส่ใจว่า มวลชนเดิมในฐานะที่มันจึงหวัดนานในปัจจุบันอยู่ในสภาพ “ผลิตข้าวไม่พอกิน” แล้ว รวมถึงการไม่ได้เคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองเพื่อแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของมวลชน แม้กระทั่งเหตุการณ์ขับไล่นายกรัฐมนตรีทักษิณ ชินวัตร และเหตุการณ์รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ซึ่งมีมวลชนเคลื่อนไหวทางการเมืองจำนวนมาก กลุ่มเฉยเมยนี้ ก็ไม่ได้เข้าร่วมการเผยแพร่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพแก่มวลชนแต่อย่างใด

อันเป็นการผิวิสัยการเป็นกองหน้าของชนชั้นกรรมาชีพที่จะต้องเข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมืองของมวลชนในทุกระดับ ไม่ว่าตนเองจะเห็นด้วยหรือไม่ก็ตาม เพื่อให้การศึกษาเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องตามลัทธิมาร์กซ และกระบวนการทำงานมวลชน ที่เริ่มจากการปรับทุกข์ผูกมิตร ค้นหา เป้าแค้น พาเข้าหน่วยจัดตั้ง และขยายสมาชิกพรรคฯ ในลำดับต่อไป ทั้งที่กระบวนการนี้เป็นการแสดงออกของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพขั้นพื้นฐานที่สุดเพื่อสร้างคนในทุกมิติ แต่กลุ่มเลขเมยกลับเห็นเป็นธุระไม่ใช่ ดังนั้น จึงถือได้ว่า สถานะของความเป็นสมาชิก พคท. ที่มีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพได้สูญสิ้นไปแล้ว ทั้งในด้านความคิดและการกระทำ แม้บางคนจะไม่ได้ลาออกจากการเป็นสมาชิก พคท. ก็ตาม

บทที่ 6

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ครั้งนี้ เป็นปัญหาทางการวิจัยที่ผู้วิจัยตั้งใจสืบค้นถึงลักษณะและเงื่อนไขการเกิดขึ้น การดำรงอยู่ การพัฒนา และการเปลี่ยนแปลงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จากผลการวิจัยและบทวิเคราะห์ ทำให้สรุปและอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในทัศนะของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย รากฐานที่มา โครงสร้าง เนื้อหา และพัฒนาการของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพตั้งอยู่บนพื้นฐานของ ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ และสัมพันธ์กับสถานการณ์ของประเทศไทย

ส่วนการเกิดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของคนในสังคมที่ต่างชนชั้นกัน มีเงื่อนไขทาง ภาววิสัยมาจากการศึกษาเอกสารเกี่ยวกับแนวคิดของ พคท. การปลูกฝังแนวคิดหรืออุดมการณ์ลัทธิ มาร์กซจากครอบครัวหรือโรงเรียน การถูกกดขี่ขูดรีดจากเจ้าหน้าที่รัฐเช่นกรณีที่เกิดขึ้นอย่างชัดเจน กับชนชาติม้ง – ลัวะ และการเข้าร่วมเหตุการณ์ทางการเมือง เช่น เหตุการณ์ 14 ตุลาคม 2516 เหตุการณ์ 6 ตุลาคม 2519 ซึ่งเงื่อนไขทางภววิสัยเหล่านี้มีผลต่อเงื่อนไขทางอัตวิสัยของบุคคลที่ ก่อให้เกิดความตื่นตัวทางการเมือง อันเป็นเงื่อนไขพื้นฐานของการมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ในตน (by itself) โดยการคัดแปลงและละทิ้งรูปการจิตสำนึกเดิมเข้าสู่รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ทั้งนี้ รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพสามารถเกิดขึ้นและมีได้กับคนทุกชนชั้นในสังคม เพียงแต่ต้อง มองเห็นสภาพการกดขี่ขูดรีดทางชนชั้น มีการวิเคราะห์สังคมในแนวทางทฤษฎีลัทธิมาร์กซ และเข้า หน่วยจัดตั้งของ พคท. อย่างไรก็ตาม เงื่อนไขการเข้าหน่วยจัดตั้งของ พคท. เป็นเงื่อนไขสำหรับบุคคล ที่ผ่านการกลั่นกรองและได้รับการรับรองจากสมาชิก พคท. สมบูรณ์ อย่างน้อย 2 คน

ในด้านเงื่อนไขการดำรงอยู่และการพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยวิเคราะห์จากเงื่อนไข 3 ประการ คือ 1. การปลูกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของ พคท. 2. การปฏิบัติปฏิบัติของ สมาชิก พคท. และ 3. ผลการปฏิบัติปฏิบัติ ปรากฏผลการวิจัยว่า การดำรงอยู่และพัฒนารูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ขึ้นอยู่กับการปฏิบัติปฏิบัติที่เรียกว่า “ค้นหาสิ่งจากความเป็นจริง” ผ่านการปลูกฝังหล่อหลอมรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยการจัดการศึกษาและการใช้ชีวิตรวมหมู่ ซึ่งการปฏิบัติปฏิบัติของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีรูปธรรม การแสดงออก 14 ด้าน คือ 1. ยืนหยัดเป็นนักปฏิวัติอาชีพ 2. ทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต 3. เสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือสมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม 4. ซื่อสัตย์ต่อการปฏิบัติ 5. เป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ 6. ใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์ 7. ใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง 8. วิจัยและวิจารณ์ตนเอง 9. มีระเบียบวินัยและรับผิดชอบในหน้าที่ 10. รับใช้ชนชั้น ผู้ถูกกดขี่ขูดรีด 11. รังเกียจการกดขี่ขูดรีด รักการใช้แรงงาน 12. การใช้ชีวิตรวมหมู่ 13. มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์ และ 14. อ่อนน้อมถ่อมตน อย่างไรก็ตาม จากการปฏิบัติปฏิบัติที่มีผลของปฏิบัติปฏิบัติที่เป็นจริงเกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งด้านที่เป็นคุณต่อการปฏิบัติ และด้านที่เป็นโทษต่อการปฏิบัติ จนอาจกลายเป็นเงื่อนไขปัจจัยภายในหนึ่งที่ทำให้ฐานที่มั่นจังหวัดน่านต้องสลายตัวลงในปี 2526 นั่นคือ การอยู่ในสถานการณ์สู้รบตลอดเวลา การจัดการศึกษาทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์ไม่ครบถ้วนทั้ง 3 ส่วน คือ 1. ปรัชญาวัตถุนิยมประวัติศาสตร์และปรัชญาวัตถุนิยมวิทยาศาสตร์ 2. เศรษฐศาสตร์การเมือง 3. สังคมนิยมที่เป็นวิทยาศาสตร์ ซึ่งมีผลต่อการใช้ลัทธิมาร์กซ์ในการวิเคราะห์สถานการณ์และสังคมที่ผิดพลาด จนก่อให้เกิดสถานการณ์พ่ายแพ้ทางการเมืองและเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในเวลาต่อมา รวมถึงเงื่อนไขด้านการใช้ชีวิตรวมหมู่ที่เน้นชีวิตที่หนักมากกว่าโลกทัศน์ด้วย

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพถือเป็นรูปการจิตสำนึกที่เกิดขึ้นล่าสุด ต่อเนื่องจากรูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินาและรูปการจิตสำนึกของชนชั้นนายทุนอันเป็นไปตามหลักลัทธิมาร์กซ์ที่เห็นว่า รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไม่ได้เกิดขึ้นลอยๆ หากเกิดขึ้นโดยสภาพแวดล้อมทางสังคมที่อุดมสมบูรณ์ด้วยเงื่อนไขภววิสัยต่างๆ อันถือเป็น “ครรภ์มารดา” ที่ให้กำเนิดทั้งชนชั้นกรรมาชีพและรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งได้แก่ การเกิดขึ้นของพลังการผลิตแบบอุตสาหกรรมมีการสะสมทุนและมีนายทุนที่ครอบครองปัจจัยการผลิตจนกระทั่งเกิดแรงงานเสรีที่หลุดออกจาก “ทาสติดดิน” และพ้นจากการแรงงานของระบอบศักดินา เช่น ค่าเช่าความเป็นไพร่ การเกณฑ์แรงงาน ซึ่งเมื่อรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเกิดขึ้นล่าสุด จึงมี

ความสลับซับซ้อน วากวน ไม่สมบูรณ์ เจือปนด้วยรูปการจิตสำนึกของชนชั้นศักดินา และรูปการจิตสำนึกของชนชั้นนายทุนอยู่เป็นจำนวนมาก ซึ่งรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านก็อยู่ในกฎเกณฑ์นี้ ที่ยังไม่มีคุณสมบัติ มีความวากวน มีความโน้มเอียง และถึงกับใช้รูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินาและรูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนในการเคลื่อนไหวปฏิวัติอีกด้วย

นอกจากนี้ ยังมีการโต้ตอบซึ่งกันและกันไปมาในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทย กระทั่งการระบุศัตรูหลักของประชาชนว่าเป็นชนชั้นใด และกลุ่มใดกันแน่ที่มีอิทธิพลและได้รับผลประโยชน์จากการกดขี่ขูดรีดหยาดเหงื่อแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพมากที่สุด ซึ่งผู้ที่มีความคิดเบี่ยงเบนมองผู้มีความคิดตามทฤษฎีที่ควรจะเป็นว่าเป็น “พวกใช้ทฤษฎีแบบกลไก” ขณะที่อีกฝ่ายหนึ่งมองอีกฝ่ายหนึ่งว่าเป็น “พวกฉวยโอกาสเอียงขวา”

อย่างไรก็ตาม รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยส่วนใหญ่ไม่ได้ใช้ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์การเมืองในการมองสถานการณ์สังคมทั้งระบบ ที่สำคัญยังได้ใช้แนวคิดของกรัมสกี ซึ่งเน้นอุดมการณ์จากโครงสร้างส่วนบนเป็นรูปการจิตสำนึกครอบงำ (dominate) ทำให้เกิดความเบี่ยงเบนไปสู่ลัทธิวีรบุรุษและเวียนวนอยู่กับการวิเคราะห์แนวคิด ปรัชญา และนโยบายของชนชั้นปกครอง จนถึงกับสนองรับกระแสการพัฒนาและโครงการของชนชั้นปกครอง เช่น การขอรับการสนับสนุนคะแนนเสียงเลือกตั้งให้กับพรรคการเมือง การขอรับการสนับสนุนงบประมาณจาก สำนักงานส่งเสริมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (สสวท.) จัดทำโครงการเพาะเห็ด โครงการอบรม อสม. กระทั่งนำพามวลชนคอยต้อนรับการตรวจเยี่ยมพื้นที่ของรัฐบาล ซึ่งสมาชิก พคท. ในส่วนนี้ถึงกับยืนยันว่า เป็นวิธีการทำงานแนวร่วมระดับสูง

จากแนวคิดและการปฏิบัติดังกล่าวของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านบางคน ก็ได้ถูกโต้แย้ง คัดค้านจากสมาชิก พคท. บางคนเช่นกัน โดยเห็นว่าการปฏิบัติเช่นนั้นสะท้อนรูปการจิตสำนึกของชนชั้นศักดินา ไม่เชื่อมั่นในพลังมวลชน และเป็นเครื่องมือรับใช้ชนชั้นปกครอง ถึงกับประณามสภาพสมาชิก พคท. เหล่านี้ว่าเป็นเพียง “อดีตสหยาบ” “อดีตสมาชิก พคท.” ที่ไม่มีรูปการจิตสำนึกปฏิวัติใดๆ หลงเหลืออีกแล้ว และอาจเป็นอันตรายต่อมวลชนและขบวนการปฏิวัติส่วนใหญ่อีกด้วย

ในด้านเงื่อนไขการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน จึงปรากฏผลการวิจัยว่า สภาพการณ์ทางภววิสัยที่เปลี่ยนไป และแต่ละคนมีฐานะทางชนชั้นที่แตกต่างกัน มีผลต่อการแปรเปลี่ยน “จุดยืนทางอุดมการณ์ลัทธิมาร์กซ์ การใช้ทฤษฎี และการปฏิบัติที่เกี่ยวกับจุดยืน” เป็นเงื่อนไขชี้ขาดการแปรเปลี่ยนรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพไปเป็นรูปการจิตสำนึกอื่น ซึ่งปัจจุบันรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. จังหวัดน่าน ได้แปรเปลี่ยนไปเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิก และกลุ่มต่อต้าน โดยในกลุ่มเด็ดเดี่ยว ยืนหยัดรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ โดยใช้ลัทธิมาร์กซ์ชี้นำการปฏิบัติทางสังคม เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 13.63 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มลังเล ใช้ลัทธิมาร์กซ์ตามความรู้เดิมในการปฏิบัติในชีวิตประจำวันของตนเอง ไม่เข้าร่วมการเคลื่อนไหวทางการเมือง คิดเป็น 22.73 เปอร์เซ็นต์ กลุ่มละเล็กรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ และมีรูปการจิตสำนึกชนชั้นอื่น ที่ไม่เพียงแต่พูดลัทธิมาร์กซ์ตามความทรงจำได้ ยังมีการพูดและเผยแพร่รูปการจิตสำนึกอื่นกลบทับลัทธิมาร์กซ์ที่ตนเคยยึดถือไปแล้ว ซึ่งมีทั้งการนับถือเจ้าแม่กวนอิม ศาสนาพุทธ โชคชะตาชีวิต และดำเนินชีวิตแบบนายทุน กระทั่งคิดว่าไม่มีการต่อสู้ทางชนชั้นอีกแล้ว คิดเป็น 54.55 เปอร์เซ็นต์ ส่วนกลุ่มต่อต้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หักล้างหลักการพื้นฐานของลัทธิมาร์กซ์ ร่วมมือกับชนชั้นปกครองและทำงานเป็นสายข่าวให้ภาครัฐ คิดเป็น 9.09 เปอร์เซ็นต์ จึงถือได้ว่าสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีทั้งกลุ่มเด็ดเดี่ยว กลุ่มลังเล กลุ่มละเลิกซึ่งหันหลังให้กับการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพ และกลุ่มต่อต้านผู้ที่น่าจะเป็นอันตรายต่อขบวนการต่อสู้ของชนชั้นกรรมาชีพอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

1. ควรนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างกระบวนการทางความคิดเพื่อพัฒนาบุคลากรขององค์กรให้มีจิตสาธารณะหรือมีอุดมคติในการรับใช้สังคม
2. ควรมีการศึกษาวิจัยการปฏิบัติปฏิบัติที่เป็นจริงของชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและพยากรณ์ทิศทางการต่อสู้ทางชนชั้นในอนาคตของประเทศไทย
3. ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบรูปการจิตสำนึกของชนชั้นนายทุนกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ หรือรูปการจิตสำนึกของผู้กดขี่ขูดรีดกับรูปการจิตสำนึกของผู้ถูกกดขี่ขูดรีดในสังคมไทยยุคศักดินาและยุคทุนนิยม เป็นต้น

4. ควรมีการศึกษาวิจัยรูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพในภาวะการณ์เผชิญหน้ากับวิกฤติเศรษฐกิจ ภาวะว่างงาน ที่แสดงออกด้านการต่อสู้ ทักษะคติทางการเมืองและความใฝ่ฝัน

5. ควรมีการศึกษาวิจัยการสนองตอบของกรรมกรในโรงงานอุตสาหกรรมด้านรูปการจิตสำนึกและการปฏิบัติตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจแบบพอเพียง

6. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจชนชั้นและชั้นชนของกรรมกร เพื่อทราบถึงสถานภาพทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และรูปการจิตสำนึกของกรรมกรในแต่ละชั้นชน

7. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบด้านรูปการจิตสำนึกของกรรมกร เช่น กรรมกรในภาคการผลิต กรรมกรในภาคบริการ กรรมกรบริษัทต่างชาติ กรรมกรรัฐวิสาหกิจ กรรมกรบริษัทคนไทยเป็นเจ้าของ ลูกจ้างชั่วคราวและผู้รับจ้างเหมาในหน่วยงานราชการ ฯลฯ หรือศึกษาวิจัยรูปการจิตสำนึกของผู้ใช้แรงงานกายเป็นหลักกับผู้ใช้แรงงานสมองเป็นหลัก ทั้งมิติด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กนกศักดิ์ แก้วเทพ. 2530. บทวิเคราะห์สหพันธ์ชาวนาชาวไร่แห่งประเทศไทย : เศรษฐศาสตร์การเมืองว่าด้วยชาวนาร่วมสมัย. สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กาญจนา แก้วเทพ. 2527. จิตสำนึกของชาวนา: ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

กลุ่มเพื่อนสุราษฎร์. 2548. สัมภาษณ์พิเศษ ชง แจ่มศรี เลขาธิการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. ปรากฏไฟลามทุ่ง. ฉบับที่ 1/2548 มกราคม – มีนาคม 2548. 33 – 47.

กลุ่มเพื่อนสามจังหวัด. ม.ป.ป. แลไปข้างหน้า เพื่อเพื่อนมิตร ชีวิตและบ้านเมือง. (อัคราเนนา)

กองบรรณาธิการไฟลามทุ่ง. 2550. ปรากฏไฟลามทุ่ง. (online). Available: http://firelamtung.com/index.php?option=com_content&task=view&id=75&Itemid=1. 1 พฤศจิกายน 2550.

กำชัย ลายสมิตร. 2533. เศรษฐกิจไทยในระบบทุนนิยมโลก. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ขวัญสุดา รัตนชัย. 2524. เศรษฐศาสตร์มาร์กซิสเบื้องต้น. ม.ป.ท. สำนักพิมพ์เขียวไฟ.

คณะกรรมการอนุสรณ์สถานภูยัคฆ์. 2550. คู่มืออนุสรณ์สถานภูยัคฆ์ จ. น่าน รวมประวัติ เนื้อหา และภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท โรงพิมพ์ทองกมล จำกัด.

คณะทำงานอนุสรณ์สถานภูยัคฆ์. 2548. ตำนานดาวพรดาวไพรที่ภูยัคฆ์ เรื่องราวในป่าเขาลำเนาไพรจังหวัดน่าน. กรุงเทพฯ: อาร์ต เอจ กราฟฟิค.

คาร์ล มาร์กซ์ และ เฟรเดอริก เองเงิลส์. 1974. แดงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ภาษาต่างประเทศ.

คาร์ล มาร์กซ และ เฟรเดอริก เองเงิลส์. 2542. **แถลงการณ์พรรคคอมมิวนิสต์**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิทยาศาสตร์สังคม (ประเทศไทย).

จิตร ภูมิศักดิ์. 2518. **คาร์ล มาร์กซ**. ม.ป.ท. ชมรมหนังสือเหตุการณ์.

จิ๋วเซ็ปเป ฟิโอรี, เขียน. นฤมล-ประทีป นครชัย, แปล. 2526. **ชีวิตของอันโตนิโอ กรัมสกี**. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโกมลคีมทอง.

เจ.วี.สตาลิน. 2520. **รากฐานลัทธิเลนิน (คำบรรยายที่มหาวิทยาลัยสเวิร์ดลอฟ)**. พระนคร. แปลจาก วี.ไอ.เลนิน. 1973. **ปัญหาลัทธิเลนิน ฉบับแปลภาษาจีน**. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ประชาชน.

_____. ม.ป.ป. **รากฐานลัทธิเลนิน**. ม.ป.ท.: กลุ่มประกายไฟ.

ใจ อึ้งภากรณ์. 2540. **สังคมนิยมและทุนนิยมในโลกปัจจุบัน**. กรุงเทพฯ: ชมรมหนังสือ ก.ป.ร.

_____. 2545. **อะไรนะ ลัทธิมาร์กซ เล่ม 2**. กรุงเทพฯ: ชมรมหนังสือประชาธิปไตยแรงงาน.

ฉลาดชาย รมิตานนท์. 2523. ระบบจิตสำนึกกับความยากจนในชนบทไทย. **สังคมศาสตร์**. 4(1): 68-85. อ้างใน มัลลิกา มดีโก. 2541. **จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล**. กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.

ชนิดา ชิตบัณฑิตย์. 2547. **โครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ: การสถาปนาพระราชอำนาจนำ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล (มานุษยวิทยา), มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชมรมหนังสือฉลาด. 2519. **บทสนทนาว่าด้วยเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ บทสนทนาของมาร์กซ เองเงิลส์ และเลนิน**. กรุงเทพฯ: คมอักษรการพิมพ์.

ชาญ กรัสนัยบุระ. 2545. **วัฒนธรรมการสังคมนิยม**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

โชติช่วง ชัชวาล. ม.ป.ป. มองปรากฏการณ์ทางสังคมผ่านแว่นสายตาทางชนชั้น. (อัคราณา)

เชียงใหม่. 2547. ข่าวปนคน คนปนข่าว. ผู้จัดการ. (online). Available: <http://www.manager.co.th/Politics/ViewNews.aspx?NewsID>.

เชียวเฟิง, 2000. อรุณ โรจนสันติ, แปล. 2546. 2 ลัทธิในรอบ 100 ปี ทุนนิยมและสังคมนิยม. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ. แปลจาก เชียวเฟิง. 2000. 2 ลัทธิในรอบ 100 ปี.

ตามไท ดิลกวิทยรัตน์. 2544. คอมมิวนิสต์ในเมืองไทย. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทรงชัย ณ ยะลา. 2524. เศรษฐศาสตร์การเมือง (ภาคพิศดาร) ตอนที่ 1 วิวาทะว่าด้วยสังคมกึ่งเมืองขึ้น-กึ่งศักดินาของไทย. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: สมส่วนศรีการพิมพ์.

ทวีป วรดิกล. 2546. จิตร ภูมิศักดิ์ ที่ผมรู้จัก. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มติชน.

ที่ประชุมสมัชชา. ม.ป.ป. ระเบียบการพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ฉบับผ่านการอนุมัติของที่ประชุมสมัชชา ครั้งที่ 4 และฉบับสมัชชาผู้แทนทั่วประเทศ ครั้งที่ 3. (อัคราณา)

เทียนชัย วงศ์ชัยสุวรรณ (ยุค ศรีอาริยะ). 2537. โลกาภิวัตน์ 2000. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดี.

ธานินทร์ กรัยวิเชียร. 2520. ลัทธิและวิธีการของคอมมิวนิสต์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ.

ธิกานต์ ศรีนารา. 2548. ความขัดแย้งทางความคิดในขบวนการคอมมิวนิสต์ไทย ระหว่าง พ.ศ. 2519 – 2525. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาประวัติศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธิดา ถาวรเศรษฐ์ และ เหวง โตจิราการ. 2526. ป่าแตก ความเป็นจริงบางส่วนของการประชุมสมัชชาฯ 4 พคท. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พิมพ์เนศ.

ธีรยุทธ บุญมี. 2547. ประชาสังคม. กรุงเทพฯ: สายธาร.

ธันวา ใจเที่ยง. 2544. วันเสียงปืนแตกและพลวัตทางสังคมของชุมชนแห่งการปฏิบัติประชาธิปไตย
ประชาธิปไตยในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย. สำนักงานกองทุนชานากุลเพื่อการพัฒนา
พัฒนากลุ่มชน 2 ฟังโขง.

นฤมิตร สอดสุข. 2526. นโยบายต่างประเทศของสาธารณรัฐประชาชนจีนในยุคสี่ทันสมัยกับ
ผลกระทบที่มีต่อพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ: สำนักงาน
คณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

นิรนาม. ม.ป.ป. [http://www.bigfun.be/Picture/Pyramid+of+ Capitalism + System.htm](http://www.bigfun.be/Picture/Pyramid+of+Capitalism+System.htm).
20 พฤศจิกายน 2550.

_____. 2528. สรุปงาน 20 ปี (สมัย 3 – สมัย 4). อุดมธนา

นิสา ชูโต. 2545. การวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัทแม่ทสโปยท์.

สตาลิน. 2467. บำรุง ไพรชาวาทิ, แปลและเรียบเรียง. มปป. หลักลัทธิเลนิน ปาฐกถาของสตาลิน.
ม.ป.พ. (อุดมธนา)

บุญศักดิ์ แสงระวี. 2549. ความชัดเจนทางประวัติศาสตร์ของเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพ.
กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. 2548. ศิลปะการใช้คนของเหมาเจ๋อตง. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. 2547. บทนิพนธ์คลาสสิก หลิวซ่าจี ว่าด้วยการฝึกฝนของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์.
กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. 2546ก. เศรษฐศาสตร์การเมืองพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

บุญศักดิ์ แสงระวี. 2546ข. บทนิพนธ์คลาสสิก เลนิน สตาลิน ว่าด้วยลัทธิมาร์กซ์ ลัทธิเลนิน.
กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

_____. 2544. สังคมของสังคมมนุษยชาติ วัตถุนิยมประวัติศาสตร์. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

ประจวบ อัมพะเสวต. 2546. พลิกแผ่นดิน ตอน ขบวนการสังคมนิยมในไทย. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. 2526. การศึกษาเชิงประวัติศาสตร์ เรื่องการก่อตัว พัฒนาการ และ
ผลกระทบของขบวนการสังคมนิยมในประเทศไทยหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ถึง พ.ศ.
2526. รายงานผลการวิจัย, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พอพันธ์ อูยานนท์. สำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์กับบทบาทการลงทุนทางธุรกิจ ใน
การต่อสู้ของทุนไทย: การเมือง วัฒนธรรม เพื่อความอยู่รอด. 2549. ผาสุก พงษ์ไพจิตร,
บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: มติชน.

พอเนตร พื้งหลวง. 2544. ความขัดแย้งในแนวอุดมการณ์ทางการเมือง “เผด็จการรัฐนิยม” กับ
“สังคมนิยมประชาธิปไตย” ในช่วง พ.ศ. 2475 – 2490. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตร์
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัลลภา ปั่นงาม, แปล. 2519. สรรนิพนธ์เลนินเพื่อคนจนในชนบท. ชมรมหนังสือวิภาษ.

ไพโรจน์ จันทรอุไร, พล.ต. 2531. การยุติเสียงปืนแตกบริเวณรอยต่อ 3 จังหวัด (พิษณุโลก เลย
เพชรบูรณ์). วิทยานิพนธ์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 30.

มัลลิกา มติโก. 2541. จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.
กรุงเทพฯ: เจริญดีการพิมพ์.

เหมาเจ๋อตง. 2544. นิพนธ์สองบทว่าด้วยการปฏิบัติ ว่าด้วยความขัดแย้ง. กรุงเทพฯ: เมตตาการพิมพ์.

เหมาเจ๋อตุง. 2545ก. บทนิพนธ์คัดสรร ชุดที่สอง ว่าด้วยรัฐบาลรวมและการศึกษาและสถานการณ์.
กรุงเทพฯ: ศรีอักษร.

_____. 2545ข. บทนิพนธ์คัดสรร ชุดที่สาม ว่าด้วยงานวัฒนธรรม คำปราศรัยในชมรมสัมมนา
ศิลปะวรรณคดีที่เย็นอาณ. กรุงเทพฯ: เจริญราษฎร์.

วนัส ปิยะกุลชัยเดช. อุดมการณ์มาร์กซิสต์: จากการปกปิดสู่สิ่งเลือนลอย จนถึงวิทยาศาสตร์,
พัฒนาการของมโนทัศน์อุดมการณ์จากมาร์กซิสต์ถึงเลนิน. รัฐศาสตร์สาร. ปีที่ 26
ฉบับที่ 2, กรุงเทพฯ: ธรรมศาสตร์, 2548.

วฤทธิ์ ชินสาย และคณะ. 2523. พลท. วันนี้. กรุงเทพฯ: กรุงเทพมหานครการพิมพ์. อ้างใน สุริยันต์
สุวรรณราช. 2546. พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยกับความต่อเนื่องของระบอบ
การเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

วารินทร์ สีนสูงสุด, ปารวดี วรณจิต, แปลและเรียบเรียง. 2546. โฮจิมินห์ : นักขับไล่อเมริกันตัว
จริง. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนด์ ลิฟ.

วิทยากร เชียงกุล. 2545. อธิบายศัพท์การเมืองการปกครองสมัยใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ:
สายธาร.

วิทยากร เชียงกุล และ พรภิรมณ์ เอี่ยมธรรม. 2547. อธิบายศัพท์ ปรัชญาการเมืองและสังคม.
พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สายธาร.

วิลเลียม ฟอสเตอร์. วีรจิต, แปล. 2524. ลัทธิมาร์กซ์กับขบวนการกรรมกรสากล (History of the
Three International) สากลที่ 1 (1864-1876). กรุงเทพฯ: รุ่งเรืองศิลป์การพิมพ์.

วรวิทย์ เจริญเลิศ. 2538. เศรษฐกิจไทยภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ ใน รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์ และ
ผาสุก พงษ์ไพจิตร, บรรณาธิการ. โลกาภิวัตน์กับสังคมเศรษฐกิจไทย. กรุงเทพฯ: 179 การพิมพ์.

วี.ไอ.เลนิน. 2523. นิพนธ์สามบทว่าด้วยการลุกขึ้นสู้และสงครามจรยุทธ์. กรุงเทพฯ: อักษรไทย
การพิมพ์.

_____. 2519. รัฐกับการปฏิวัติ (คำสอนลัทธิมาร์กซว่าด้วยรัฐกับภาระหน้าที่ของชนชั้นกรรมาชีพ
ในการปฏิวัติ). แปลจาก วี.ไอ.เลนิน. 1972. สรรนิพนธ์เลนิน เล่ม 3 ฉบับภาษาอังกฤษ.
ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์ประชาชน.

_____. ม.ป.ป. โรคลี้ไต้ยงสา “ฝ่ายซ้าย” ในขบวนการคอมมิวนิสต์. กรุงเทพฯ: คนไทย.
แปลจาก วี.ไอ.เลนิน. 1972. สรรนิพนธ์เลนิน เล่ม 4 ฉบับภาษาจีน. ปักกิ่ง: สำนักพิมพ์
ประชาชน.

รังสรรค์ ธาระพรพันธุ์. 2536. อนิจลักษณะของการเมืองไทย: เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์ว่าด้วย
การเมือง. กรุงเทพฯ: นำอักษรการพิมพ์.

ศูนย์ข่าวอิสรา. 2549. ถอดรหัสพลท.ได้ จากปาก ผบ.ทบ.. มติชนรายวัน (14 สิงหาคม 2549): 15.

สมักร บุรวาส. 2515. วิชาปรัชญา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: กรุงธน.

สวี่ จง เวิน. 2543. ลักษณะเฉพาะแห่งยุคของทฤษฎีว่าด้วยธาตุแท้แห่งสังคมนิยมของเติ้งเสี่ยวผิง.
กรุงเทพฯ: แสงสว่างการพิมพ์.

สหายพลั้งภูมิ (นามสมมติ). 2549. สัมภาษณ์, 20 ธันวาคม 2549.

สหายสิทธิพิทักษ์ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 2 มิถุนายน 2550.

สหายลุยขุนน้ำ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 13 มิถุนายน 2550.

สหายดีดอกคูณ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2550.

สหายฟ้าแจ้ง (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 22 สิงหาคม 2550.

สหายผงนิ้ว (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 27 กันยายน 2550.

สหายภูผาวิทย์ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 18 พฤษภาคม 2550.

สหายบันลือยุทธ์ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 22 และ 26 พฤษภาคม 2550.

สหายสุราษฎร์ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 15 มิถุนายน 2550.

สหายเพลิงฟ้า (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2550.

สหายปั้นแต่ง (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 11 กรกฎาคม 2550.

สหายวิชาชาญ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 14 กรกฎาคม 2550.

สหายคำแยะ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 23 กันยายน 2550.

สหายปองปอย (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 8 สิงหาคม 2550.

สหายร่ำเพลิน (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 17 กันยายน 2550.

สหายเหล่าตุ๊แหว (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2550.

สหายเหล่าโง่งหล่อ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2550.

สหายเหล่าจื่ออำ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2550.

สหายสลอเปรา (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2550.

สหายเองแซ (นามสมมติ). 2550. สัมภาษณ์, 4 มีนาคม 2550.

สหายบิณฑก (นามสมมุติ). 2550. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550.

สหายยอดข้าวปุ่น (นามสมมุติ). 2550. สัมภาษณ์, 12 ธันวาคม 2550.

สิริลักษณ์ จันทรวงศ์. 2549. **จีนสู่บนภูผายักษ์**. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

สมชัย ศรีเจริญเวช. 2532. **ความคิดทางการเมืองของอุทลลภ สายประดิษฐ์**. วิทยานิพนธ์
รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการปกครอง, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมศักดิ์ สามัคคีธรรม. 2533. **แนวคิดมาร์กซิสต์กับการศึกษาเรื่องการเปลี่ยนแปลงในสังคมชาวนา
ประเทศโลกที่สาม**. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

สุทธชัย ยิมประเสริฐ. 2545. การประชุมวิชาการเรื่อง 60 ปี พลท. ว่าด้วยบทเรียนทาง
ประวัติศาสตร์. สืบสาน.

สุพจน์ ด้านตระกูล. 2517. **การต่อสู้ทางชนชั้น**. กรุงเทพฯ: สันติธรรม.

สุภางศ์ จันทวานิช. 2539. **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ**. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. พิมพ์ครั้งที่ 6.

สุรเสกข์ สุวิญา, แปล. 2526. **What is to be done? จะทำอะไรดี?**. พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพฯ: รุ่งเรือง
ศิลป์การพิมพ์.

สุริยันต์ สุวรรณราช. 2546. **พัฒนาการของพรรคการเมืองไทยกับความต่อเนื่องของระบอบ
การเมือง: ศึกษาเปรียบเทียบกับพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

สุวินัย ภรณวลัย. 2529. **ประวัติศาสตร์ขบวนการความคิดสังคมนิยมโดยสังเขป**. กรุงเทพฯ:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. 2550. สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและ
การสื่อสาร http://service.nso.go.th/nso/g_service/lfs/lfs50/reportaug.pdf

สำนักพิมพ์กสูก. 2546. ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับขบวนการคอมมิวนิสต์สากล. กรุงเทพฯ :
อักษรไทยการพิมพ์.

เสียงแคน. 2528. สังคมนิยมถึงเมืองขึ้นที่อิทธิพลศักดินาดำรงอยู่. ม.ป.พ. (อัดสำเนา)

อรทัย ปิ่นเกตุมณี. 2549. วัตถุนิยมประวัติศาสตร์. เอกสารประกอบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา.
กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

อารยชน, แปล. 2525. ประเมินค่าประธานเหมา ฐานะทางประวัติศาสตร์ของเหมาเจ๋อตง.
กรุงเทพฯ: พัฒนาเสรี.

Erik Olin Wright. 1997. **Class Counts: Student Edition**. United Kingdom: Cambridge
University.

Gramsci A., 1977. Gramsci dans Le texte, F.Ricci et J. Bramant (réalisé), Ed. Sociales, Paris.
อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ. 2527. จิตสำนึกของชาวนา: ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์
แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

Grainer J., 1980. Penser la praxis, P.U.F., Paris. อ้างในกาญจนา แก้วเทพ. 2527. จิตสำนึกของ
ชาวนา: ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคม
สังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

Lukas G., 1979. "Class consciousness", in Karl Marx, T. Bottomore(ed), op. cit., pp. 92-101.
อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ. 2527. จิตสำนึกของชาวนา: ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์
แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

Rudé G., 1980. Ideology and popular protest, Lawrence and Wishart, London. อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ. 2527. จิตสำนึกของชาวนา: ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

Sumner C., 1979. Reading ideology: An investigation into the Marxist theory of ideology and lau', Academic Press, London. อ้างใน กาญจนา แก้วเทพ. 2527. จิตสำนึกของชาวนา: ทฤษฎีและแนวการวิเคราะห์แบบเศรษฐศาสตร์การเมือง. กรุงเทพฯ: สมาคมสังคมศาสตร์แห่งประเทศไทย.

Wedel, Yuangrat (Pattanapongse). 1982. **Modern Thai Radical Thought: The Siamization of Marxism and Its Theoretical Problems.** Thai Khadi Research Institute: Thammasat university, Bangkok Thailand.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

การศึกษาเรื่อง รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย: ศึกษาเฉพาะกรณี ผู้เป็นสมาชิกพรรคฯ ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โปรดตอบคำถามตามความเป็นจริงทุกข้อ ส่วนชื่อและนามสกุลหากไม่สามารถเปิดเผยได้ให้ตอบข้อมูลแบบสมมติหรือแบบกว้าง(คำตอบใดมีข้อความมาก กรุณาเขียนต่อเพิ่มเติมด้านหลังกระดาษ) ข้อมูลนี้เป็นความลับ และเพื่อประโยชน์ทางวิชาการเท่านั้น

ส่วนที่ 1 ข้อมูลผู้ให้สัมภาษณ์

1.1 อายุปัจจุบันของท่าน.....ปี

- 1.2 ฐานะทางชนชั้น ☐ กรรมกร ☐ ชวนา ☐ ค้าขาย
 ☐ อาจารย์ ☐ ปัญญาชน ☐ นายทุนน้อย
 ☐ นายทุนชาติ ☐ อื่น ๆ ระบุ.....

ส่วนที่ 2 ลักษณะรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

- 2.1 รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพคืออะไร
 2.2 รากฐานที่มาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพเป็นมาอย่างไร
 2.3 รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีองค์ประกอบอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
 2.4 เนื้อหาของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพมีอะไรบ้าง ยกูปธรรมด้วย
 2.5 ท่านได้รับการศึกษาลัทธิมาร์กซ์ในระบบต่อไปนี้หรือไม่ อย่างไร ใช้ระยะเวลาเท่าใด
 (1) การศึกษด้วยตนเอง ในระบบโรงเรียนการเมือง/สถาบันลัทธิมาร์กซ์ต่างประเทศ
 (2) การศึกษาในระบบโรงเรียนการเมืองการทหาร/ การสัมมนาฝึกอบรม
 (3) การศึกษาในหน่วยจัดตั้ง(หน่วยพรรค/หน่วย สยท./หน่วยทหาร/สำนัก/สังกัด)
 2.6 เอกสารที่ท่านเคยศึกษาในขณะที่ท่านเคยอยู่ในจังหวัดน่าน มีเรื่องใดบ้าง เพียงพอหรือไม่
 2.7 ใครมีจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพหรือไม่ ท่านจะพิจารณาจากประเด็นสำคัญใดบ้าง อย่างไร
 2.8 ท่านเคยให้การศึกษาเพื่อยกระดับจิตสำนึกทางชนชั้นแก่ผู้อื่นหรือไม่ อย่างไร
 2.9 วิธีการปลูกฝังหรือพัฒนาจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ ที่ใช้ในฐานที่มั่นมีวิธีการอย่างไร

ส่วนที่ 3 เจาะลึกการเกิดขึ้น การคงอยู่ การพัฒนา การแปรเปลี่ยนรูปแบบการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ

3.1 สถานการณ์และเงื่อนไขทางครอบครัว การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ และการเมือง ที่มีต่อการเกิดจิตสำนึกการต่อสู้ทางชนชั้น

- 1) ท่านตื่นตัวทางการเมืองอย่างไร
- 2) ก่อนเข้าร่วมปฎิวัติท่านได้เคยศึกษาลัทธิมาร์กซ – เลนิน – ความคิดเหมาเจ๋อตง หรือไม่ ถ้าได้ศึกษา ท่านศึกษาเรื่องอะไรบ้าง ด้วยกระบวนการอย่างไร
- 3) ท่านคิดว่า การศึกษาหรือคำสอนของลัทธิมาร์กซ-เลนิน-ความคิดเหมาเจ๋อตง เรื่องใด ที่จุดประกายความคิดจนมีผลทำให้ท่านตื่นตัวหรือเปลี่ยนแปลงทางความคิดจากประชาชนธรรมดาเป็นนักปฎิวัติฯ
- 4) ครอบครัวท่านมีส่วนส่งเสริมหรือคัดค้านการเข้าร่วมปฎิวัติหรือไม่ อย่างไร

ส่วนที่ 4 การแสดงออกของรูปแบบการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

- การทำงานที่ยากลำบากและเสี่ยงภัยด้วยชีวิต
- การขึ้นห้วยคเป็นนักปฎิวัติอาชีพ
- การเสียสละฐานะทางชนชั้น ตำแหน่ง หรือ สมบัติส่วนตัวเพื่อส่วนรวม
- การเป็นกองหน้าชนชั้นกรรมาชีพ
- การใช้หลักประชาธิปไตยรวมศูนย์
- การใช้ชีวิตหน่วยจัดตั้ง
- การวิจารณ์และวิจารณ์ตนเอง
- การซื่อสัตย์ต่อการปฎิวัติ
- การมีระเบียบวินัยและความรับผิดชอบในหน้าที่
- การรับใช้ชนชั้นผู้ถูกกดขี่ขูดรีด
- รังเกียจการกดขี่ขูดรีด รักการใช้แรงงาน
- ใช้ชีวิตรวมหมู่
- มีความคิดเป็นวิทยาศาสตร์
- อ่อนน้อมถ่อมตน

ส่วนที่ 5 การดำรงอยู่หรือการเปลี่ยนแปลงของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในปัจจุบัน

5.1 ปัจจุบัน ท่านคิดว่า ความคิดจิตสำนึกของสมาชิกพรรคเปลี่ยนแปลงไป หรือไม่ อย่างไร

5.2 ปัจจุบัน ท่านคิดว่า แนวคิดทฤษฎีใดที่ยังคงมีอิทธิพลทางความคิดต่อท่านมากที่สุด

5.3 ปัจจุบัน ท่านยังคงศึกษาลัทธิมาร์กซ์-เลนินหรือไม่ ด้วยวิธีการใด เรื่องใด

(1) เลิกศึกษาแล้ว เพราะอะไร

(2) ศึกษาด้วยตนเอง เรื่องอะไร

(3) ศึกษาในหน่วยจัดตั้ง เรื่องอะไร

(4) เข้าร่วมศึกษา/สัมมนาบ้าง เรื่องอะไร

5.4 แนวคิดทฤษฎีที่จำเป็นต่อการพัฒนาจิตสำนึกของท่านในปัจจุบัน เพราะอะไร

5.5 ท่านได้รับการเรียนรู้ประสบการณ์ใดที่สำคัญตั้งแต่เข้าเป็นสมาชิกพรรคจนถึงปัจจุบัน

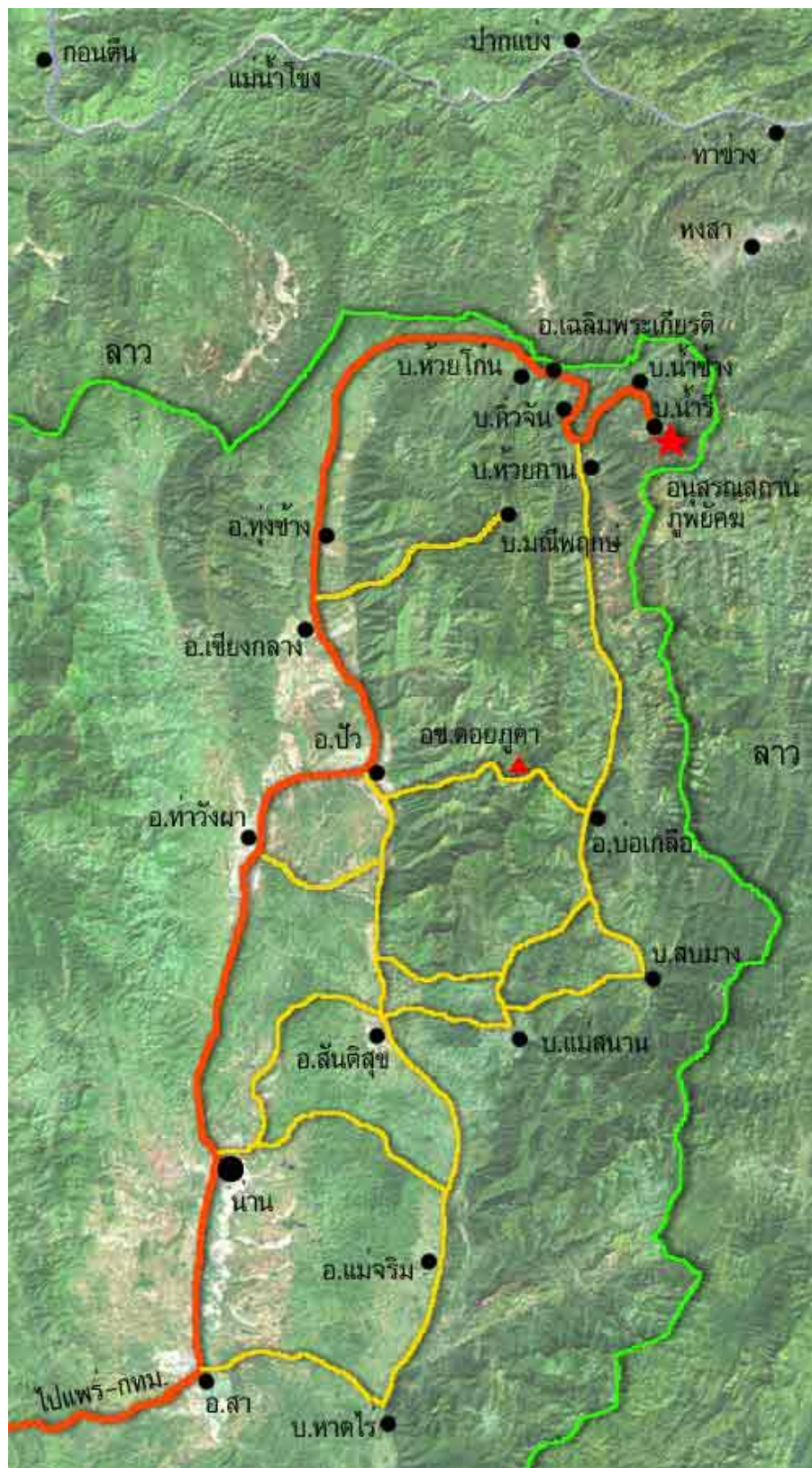
5.6 ท่านคิดว่าสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นสังคมอะไร(ตามการวิเคราะห์สังคมในทัศนะของท่าน)

ขอขอบคุณอย่างสูง

พรทิพย์ แซ่เตียว

ผู้วิจัย

ภาคผนวก ข
แผนที่ฐานที่มั่นจังหวัดน่านในอดีต

ภาพผนวกที่ 1 แผนที่ฐานที่มั่นจังหวัดน่านและที่ตั้งอนุสรณ์สถานภูยัคฆ์จังหวัดน่านปัจจุบัน

ภาคผนวก ค

ภาพกิจกรรมการเปิดอนุสรณ์สถานอุภัยักษ์จังหวัดน่าน

ภาพผนวกที่ 2 พล.อ.สุรยุทธ์ จุลานนท์ องคมนตรี เป็นประธานในพิธีเปิดอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์ จังหวัดน่าน เมื่อวันที่ 11 ธันวาคม 2548

ภาพผนวกที่ 3 สหายจังหวัดน่านซึ่งจุดที่ตั้งของอนุสรณ์สถานภูพยัคฆ์จังหวัดน่าน

ภาคผนวก ง
การวิเคราะห์สังคมไทย

การวิเคราะห์สังคมไทยของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน

การวิเคราะห์รูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน ผู้วิจัยเห็นว่า มีความจำเป็นที่จะกล่าวถึง ด้วยเหตุที่การวิเคราะห์สังคมเป็นตัวชี้วัดถึงระดับความรู้ ความเข้าใจ และความสามารถในการใช้ลัทธิมาร์กซ รวมถึงการสรุปบทเรียน การวิจารณ์ตนเอง การยกระดับองค์ความรู้และความชัดเจนใหม่ของ พทท. ที่สำคัญเนื้อหาการวิเคราะห์สังคมที่ถูกต้อง เป็นวิทยาศาสตร์ มีเหตุผล มีข้อเท็จจริง มีข้อมูลรองรับ สามารถนำไปสู่ความเป็นเอกภาพของสมาชิก พทท. ได้ เพราะเนื้อหาการวิเคราะห์สังคมจะทำให้มองเห็นจุดมุ่งหมายของการปฏิวัติ มองเห็นเป้าหมายที่ต้อง “โจมตีโค่นล้ม” มองเห็นแนวร่วม กองหนุน และพลังดันการปฏิวัติ ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหา “สามัคคีใคร โค่นล้มใคร อย่างไร” มีความชัดเจน และสามารถโจมตี “ศัตรูหลักที่เป็นปัญหาร่วมกัน” ของสังคมไทยได้อย่างถูกต้อง และยังมองเห็นปัญหาของประชาชนส่วนใหญ่ที่จะต้องนำมาเป็น “เข็มมุ่ง” และ “นโยบาย” ที่สอดคล้องกับการแก้ปัญหาของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรมที่สุด ที่สำคัญ การกำหนดยุทธศาสตร์และยุทธวิธีที่สอดคล้องจะนำไปสู่การเอาชนะกองกำลังของชนชั้นกดขี่ขูดรีดได้อย่างเบ็ดเสร็จเด็ดขาด ไม่นำไปสู่ความพ่ายแพ้ เช่นอดีต สิ่งเหล่านี้คือความท้าทายเบื้องต้นที่มีต่อขบวนการปฏิวัติชนชั้นกรรมาชีพของไทยในการผลักดันกองล้อประวัติศาสตร์

ดังนั้น การวิเคราะห์ความเคลื่อนไหวทางรูปการจิตสำนึกที่มีต่อการวิเคราะห์สังคมไทยของกลุ่มตัวอย่าง แม้จะเป็นเพียงส่วนน้อยของสมาชิก พทท. ทั่วประเทศก็ตาม แต่ผู้วิจัยเห็นว่า รูปการจิตสำนึกด้านการวิเคราะห์สังคมไทยเป็นหัวใจสำคัญของชาว พทท. ที่มีการสื่อสารและถ่ายทอดสู่กันและกัน ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่า กลุ่มตัวอย่างที่ได้ให้สัมภาษณ์ก็ได้รับผลสะท้อนทางรูปการจิตสำนึกที่หลากหลายและได้แย้งกันอยู่อย่างเข้มข้น ขณะเดียวกัน นอกจากการวิเคราะห์สังคมที่กำลังอยู่ในระหว่างการหา “ลัทธิจากความเป็นจริง” แล้ว การได้ศึกษาพฤติกรรมและการแสดงออกในทางการเมืองที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์สังคมไทย จึงมีความจำเป็นและสำคัญต่อรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพอีกด้วย ซึ่งจากการวิเคราะห์แบ่งได้ 2 ประการ คือ 1. การแสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สังคมไทย และ 2. การแสดงออกด้านพฤติกรรมทางการเมือง

ในประการแรก การแสดงออกทางความคิดเห็นเกี่ยวกับการวิเคราะห์สังคมไทยของสมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานในฐานที่มั่นจังหวัดน่านนั้น มีความหลากหลายสืบเนื่องกันมา ตั้งแต่ปี 2525 ซึ่งมีการประชุมสมัชชาโดยผู้แทนพรรคคอมมิวนิสต์แห่งประเทศไทย ครั้งที่ 4 อันกลายเป็นจุด

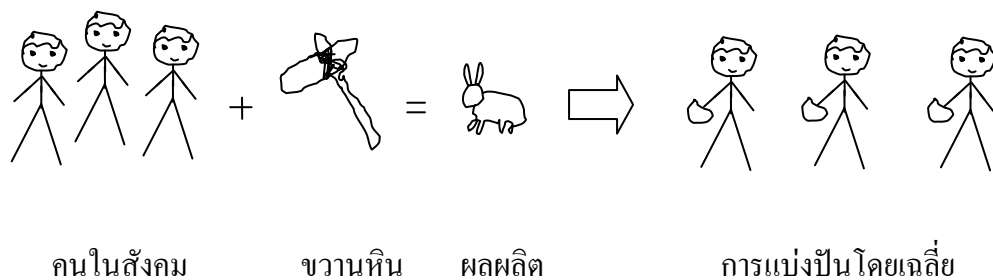
แตกหักในการลงมติเกี่ยวกับการวิเคราะห์สังคมไทยที่แตกต่างกันของสมาชิก พลท. ระหว่าง “สังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” กับ “สังคมไทยที่ทุนนิยมมีลักษณะเป็นกึ่งเมืองขึ้นที่มีชาเคน ศักดินาเหลืออยู่” ซึ่งต่อมาได้มีการวิเคราะห์สังคมไทยและใช้ชื่อเรียกแตกต่างกันอีกหลายความคิดเห็น เช่น สังคมไทยเป็นสังคมที่ถูกครอบงำด้วยระบบทุนนิยม แต่เป็น “ทุนนิยมที่ล่าหลังและด้อยพัฒนา” หรือ “สังคมไทยเป็นลักษณะที่เป็นกึ่งทุนนิยมกึ่งเมืองขึ้น” หรือ “สังคมไทยมีความขัดแย้ง พื้นฐานระหว่างจักรพรรดินิยม ศักดินานิยม และชนชั้นนายทุนใหญ่ฝ่ายหนึ่งกับประชาชนไทยที่ถูกกดขี่ขูดรีด” หรือ “สังคมไทยเป็นสังคมทุนนิยมล่าหลัง ด้อยพัฒนาและพึ่งพา” เป็นต้น

จากการวิเคราะห์สังคมไทยแตกต่างกันดังกล่าวในอดีต ได้ส่งผลต่อเนื่องมาจนถึงการวิเคราะห์สังคมไทยในปัจจุบันของสมาชิก พลท. กลุ่มตัวอย่าง เช่น สหายปิ่นแดง (2550: สัมภาษณ์) วิเคราะห์ว่า “สังคมไทยเป็นสังคมทุนนิมนายหน้า และอิทธิพลชาเคนศักดินายังอยู่ โดยการขูดรีดแบบศักดินาหมดไปแล้ว” ส่วนสหายสีดอกลูก (2550: สัมภาษณ์) มีความเห็นว่า “สังคมไทยไม่ได้มีปัญหาการต่อสู้ทางชนชั้นแล้ว แต่มีปัญหาอื่นที่ใหญ่กว่าเข้ามาแทนที่ เช่น ปัญหาโลกร้อน ปัญหาการเงิน ฯลฯ” สหายสีดอกลูก จึงเน้นย้ำว่า “ปัญหามันต้องนำการเปลี่ยนแปลง ส่วนกรรมชาติไม่มีความหมายต่อสังคม ดังนั้น รูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมชาติก็ใช้ประโยชน์อะไรไม่ได้” ขณะที่สหายลุยขุนนาง (2550: สัมภาษณ์) เห็นตรงข้ามว่า “ระบบสังคมไทยขึ้นกับระบบโลก เป็นบริวารของโลก หรือเป็นอวัยวะของระบบโลกที่มีศูนย์กลางอยู่ในสังคมตะวันตก” เป็นต้น

จากความขัดแย้งด้านการวิเคราะห์สังคมไทยดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า สมาชิก พลท. ยังวนเวียนอยู่ในกรอบความคิดเดิมโดยใช้วาทกรรมทางการเมือง หาใช่การวิเคราะห์สังคมที่ยึดหลักทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์เป็นวินัยทางวิชาการไม่ คือ มองสังคมผ่านอิทธิพลทางการเมืองระบบโลก ที่ยึดแนวการวิเคราะห์ทุนโลกาภิวัตน์หรือทุนข้ามโลกแทนจักรพรรดินิยม ส่วนอิทธิพลทางการเมืองภายในประเทศ ก็จะมองไปที่ทุนบริวาร ซึ่งอาจจะแสดงออกเป็นทุนนายหน้า กระทั่งเป็น “ทุนเก่า” “ทุนใหม่” “ทุนศักดินา” “ทุนสามัญ” แต่ก็มีจำนวนไม่น้อยที่เห็น “อิทธิพลศักดินา” ดำรงอยู่ แต่บางคนใช้คำว่า “ทุนนิยมขณะที่ศักดินาดำรงอยู่” และก็มีบางคนกล่าวว่า “ทุนนิยมเบื้องต้น (ตอนปลาย) ที่มีอิทธิพลศักดินากับอิทธิพลจักรพรรดิดำรงอยู่” ฯลฯ

สิ่งที่ใช้ในการวิเคราะห์สังคมนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า รูปการจิตสำนึกของลัทธิมาร์กซ์ให้วิเคราะห์สังคมจาก “รูปแบบการผลิต” อันประกอบด้วย “พลังการผลิต” และ “ความสัมพันธ์ทางการผลิต” เป็นฐานการวิเคราะห์สำคัญ อันถือเป็นวินัยทางวิชาการที่สมาชิก พลท. ต้องยึดถือเป็นบรรทัดฐาน

สำหรับชี้หรือฟังว่า การวิเคราะห์สังคมของใครกันแน่ที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งเราต้องรู้และเข้าใจว่า คาร์ล มาร์กซ ได้เรียกสังคมบรรพกาล สังคมทาส สังคมศักดินา สังคมทุนนิยม สังคมคอมมิวนิสต์ตาม วัตถุนิยมประวัติศาสตร์ ที่ได้ใช้หลักวิเคราะห์สังคมจากพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิต นั่นคือ เหตุที่เรียกสังคมบรรพกาล เพราะรูปแบบการผลิตในขณะนั้น มีพลังการผลิตเป็นเครื่องมือ หินหรือเหล็กอย่างหยาบ มีความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบสมบัติร่วม คือ ที่ดิน ป่าไม้ แม่น้ำ เป็น ของคนในสังคมร่วมกัน เมื่อได้ผลผลิตก็เฉลี่ยกันกิน เพราะไม่มีผลผลิตเหลือ ดังภาพผนวกที่ 4

ภาพผนวกที่ 4 รูปแบบการผลิตในสังคมบรรพกาล

ในทำนองเดียวกัน สังคมทาส ศักดินา ทุนนิยม สังคมนิยม และสังคมคอมมิวนิสต์ ก็มี รูปแบบการผลิตหลักเป็นพิเศษเฉพาะของแต่ละสังคม เมื่อเปรียบเทียบกับบรรพกาลที่ใช้หลักรูปแบบ การผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตมาตั้งชื่อเรียกสังคมที่ผ่านการวิเคราะห์ดังตาราง

ตารางผนวกที่ 1 การวิเคราะห์สังคมตามทฤษฎีสิทธิบัตร

ชื่อเรียก สังคม ที่วิเคราะห์ โดยมาร์กซ์	พลังการผลิต (พลังที่กระทำต่อปัจจัยการผลิต)			ความสัมพันธ์ทางการผลิต(ระหว่างคน กับคนในกระบวนการผลิต)		
	คน (ความรู้ ทักษะ)	เครื่องมือ เทคโนโลยี	พลังงาน	ผู้มีกรรมสิทธิ์ ในปัจจัย การผลิต	ฐานะ สังการใน การผลิต	การแบ่งปันใน ผลผลิต
บรรพกาล	✓	หิน สำริด	กล้ามเนื้อ	ไม่มีใคร เป็นเจ้าของ	เสมอภาค	เฉลี่ย
ทาส	✓	เหล็ก	สัตว์เลี้ยง/ พื้น	เจ้าทาสเป็น เจ้าของทาส และปัจจัย ทุกอย่าง	เจ้าทาส เป็นเจ้าของ ชีวิต สังการ	เจ้าทาสเอา ผลิตไปทั้งหมด แบ่งให้ทาส พอกิน
ศักดินา	✓	หัตถกรรม	สัตว์เลี้ยง/ พลังลม เดินเรือสำเภา/ ถ่านหิน	เจ้าของ ที่ดินและ เครื่องมือ	กษัตริย์ เป็นผู้ให้ เช่าที่มี พระคุณ	แบ่งให้เช่า เกณฑ์แรง
ทุนนิยม	✓	อุตสาหกรรม/ ไบโอ/นาโน/ ดิจิทัล	ไอน้ำ/ ไฟฟ้า/ น้ำมัน/ นิวเคลียร์	นายทุน เจ้าของทุน และปัจจัย	นายทุน สังการ	แบ่งให้พอกิน อาจมีรางวัล พิเศษ
สังคมนิยม	✓	อุตสาหกรรม/ ไบโอ/นาโน/ หุ่นยนต์สมอง กล	ไฟฟ้า/ น้ำมัน/ นิวเคลียร์/ พลังงาน แสงอาทิตย์	กรรมสิทธิ์ เป็นของรัฐ (ของ ส่วนรวม)	กรรมกร วางแผน สังการ	แบ่งปันตาม ความสามารถ
คอมมิวนิสต์	✓	ไบโอ/นาโน/ หุ่นยนต์สมอง กล	นิวเคลียร์/ พลังงาน แสงอาทิตย์/ พลังงานอื่น	ปัจจัยการ ผลิตเป็น สมบัติร่วม ของสังคม	สมัครใจ ทำการ ผลิต	แบ่งปันตาม ความต้องการ

จากตาราง เป็นการวิเคราะห์สังคมโดยใช้ลัทธิมาร์กซ์พิจารณาสภาพพลังการผลิตซึ่งเป็นตัวกำหนดคุณสมบัติของความสัมพันธ์ทางการผลิต หรืออาจกล่าวอีกว่า “พลังการผลิตมีอิทธิพลกำหนดความเป็นไปของความสัมพันธ์ทางการผลิต” ดังที่มาร์กซ์เคยกล่าวไว้ว่า “การใช้ไม้ด้วยมือปรากฏเห็นถึงว่า สังคมนั้นเป็นสังคมศักดินา การใช้ไม้ด้วยเครื่องจักรไอน้ำ ได้ก่อเกิดนายทุนอุตสาหกรรม คือ สังคมนิยม” (นิรนาม, 2550) นอกจากนี้ ยังเห็นว่า พลังการผลิตที่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางการผลิตนั้น ไม่ได้เป็นไปตามเจตจำนงค์ของคนใดคนหนึ่ง ไม่ได้เป็นไปตามเจตนาของนักวิทยาศาสตร์ที่ค้นพบเครื่องมือ เทคโนโลยี และพลังงานเหล่านั้นเลย การที่เซอร์เจมส์ วัตต์ ค้นพบเครื่องจักรไอน้ำในครั้งแรกนั้น เขาเองไม่ได้คิดว่า สิ่งที่เขาค้นพบจะทำให้สังคมศักดินาต้องพังทลายลง ทั้งๆ ที่ต่อมาเขาได้รับรางวัล ขสฐานบรรดาศักดิ์จากเจ้าศักดินาแท้ๆ นั่นคือหลังจากมนุษย์ได้รู้จักผลิตเครื่องจักรไอน้ำซึ่งเป็นพลังการผลิตที่ก้าวหน้า นำไปใช้แล้วได้ผลผลิตเพิ่มขึ้นมหาศาล เครื่องจักรไอน้ำจึงกระจายตัวไปอยู่ในมือของนายทุนจำนวนมากที่สามารถนำพลังเครื่องจักรไอน้ำไปเป็นเครื่องทอผ้า รถไฟ หรือกลไฟ แทนเรือสำเภาที่ใช้พลังแรงลม ผู้ที่ใช้เครื่องจักรไอน้ำทั้งหลายมีโอกาสร่ำรวย สะสมทุน ในที่สุดก็ทำลายพลังทางเศรษฐกิจที่ผูกขาดโดยกษัตริย์หรือเจ้าศักดินา จนกระทั่งจะต้องทำลายความสัมพันธ์ทางการผลิตของศักดินาที่เป็นเจ้าของที่ดิน ไพร่ ทาส และตลาดลงอย่างสิ้นเชิง ด้วยการปฏิวัติสังคมสู่ประชาธิปไตย ที่นายทุนนำเสนอว่า “เสรีภาพ เสมอภาค และภราดรภาพ” เพื่อสร้างโอกาสในการทำมาหากินรูปแบบใหม่ และนั่นคือ การสูญสลายของสังคมศักดินาในยุโรป และกระจายตัวออกไปทั่วโลกเร็วบ้าง ช้าบ้าง แตกต่างกัน ซึ่งสังคมไทยก็หนีไม่พ้นกฎเกณฑ์นี้

ฉะนั้น ผู้วิจัยจึงได้ใช้ทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์วิเคราะห์รูปการจิดสำนึกด้านการวิเคราะห์สังคมไทยของสมาชิกร พคท. เพื่อตรวจสอบในเบื้องต้นว่า สังคมไทยจะเป็นลักษณะใดกันแน่ ด้วยหลักการของวัตถุนิยมประวัติศาสตร์และทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยเริ่มจากพลังการผลิต ความสัมพันธ์ทางการผลิตและโครงสร้างทางการเมืองตามลำดับ อันจะเป็นการวินิจฉัยว่าสมาชิกร พคท. จังหวัดน่านในปัจจุบัน ยังดำรงรูปการจิดสำนึกชนชั้นกรรมาชีพหรือแปรเปลี่ยนไปแล้วในปัจจุบัน ดังนี้

1. พลังการผลิตของสังคมไทยในปัจจุบัน

พลังการผลิตในสังคมไทยโดยทั่วไป มีการใช้พลังงานจากไฟฟ้า ถ่านหิน น้ำมัน ขณะเดียวกันก็มีพลังงานจากฟืน ถ่านไม้ พร้อมกับมีเทคโนโลยีระดับหัตถกรรม โรงงาน

อุตสาหกรรม มีการดำรงอยู่ของหัตถกรรม การผลิตแบบกินเองใช้เอง และใช้เทคโนโลยีหุ่นยนต์ ในนิคมอุตสาหกรรมบางแห่ง และผลผลิตที่ออกมาเป็นสินค้าก็กระจายตัวอยู่ทั่วไป กระทั่งการผลิตภาคเกษตรก็ยังผลิตเป็นสินค้าไปแลกเปลี่ยนเป็นเงิน ไม่ได้ผลิตเองใช้เอง ผู้คนอยู่ในฐานะต้องพึ่งปัจจัยการผลิตที่สำคัญคือทุนเงินตรา และพึ่งเครื่องจักร เทคโนโลยี ที่ดิน ซึ่งอยู่ภายใต้การผูกขาดของทุนเงินตรา การผลิตเองกินเองจึงเหลืออยู่น้อยมาก รวมทั้งโรงงานที่มีเทคโนโลยีระดับสูงก็มีจำนวนน้อย ยิ่งเครื่องมือที่เป็นเทคโนโลยีสูงสุดในระดับผลิตเครื่องบิน หรือเครื่องจักรที่สามารถผลิตเครื่องจักรในอุตสาหกรรมหนักก็ไม่มีอยู่ในประเทศไทย และกรรมกรที่ควบคุมเครื่องมือเครื่องจักรเหล่านั้นส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษาตอนต้น ตอนปลาย ปวช. และ ปวส. เท่านั้น ซึ่งถือว่าเป็นพลังการผลิตที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นทุนนิยมก้าวหน้าเต็มรูปแบบ

ผู้วิจัยจึงสรุปผลการวิเคราะห์ผ่านหลักลัทธิมาร์กซ์ข้อที่ 1 ได้ว่า สังคมไทยเป็นสังคมทุนนิยมระดับเบื้องต้น คือ อยู่ในภาวะที่หัตถกรรมกำลังจะสูญหายไป แต่เครื่องมือระดับสูงก็ไม่มี สิ่งที่เป็นเครื่องมือ เครื่องจักร ที่คนไทยนำมาใช้และมีทักษะในการผลิตจริงๆ จึงอยู่ระดับเบื้องต้นของสังคมทุนนิยมในช่วงปลาย ที่มีแนวโน้มที่จะพัฒนาพลังการผลิตให้ก้าวหน้าไปกว่าปัจจุบันได้ตามปริมาณเงินทุน และความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ที่สะท้อนศักยภาพของการลงทุนได้ของสังคม

2. ความสัมพันธ์ทางการผลิต

ความสัมพันธ์ทางการผลิตอันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคนในกระบวนการผลิตที่มีอยู่ 3 ประการ คือ กรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิต ฐานะการใช้อำนาจตัดสินใจและการบัญชา และการแบ่งปันผลผลิต ซึ่งเห็นได้ว่า นายทุนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ในปัจจัยการผลิตทั้งหลาย ไม่ว่าจะเป็นทุนเงินตรา ที่ดิน โรงงาน เครื่องจักร วัตถุดิบ รวมถึงเป็นผู้ครอบครองการตลาด ส่วนฐานะในการผลิตจะถูกนายทุนเป็นผู้กำหนด สั่งการ วางแผน และบังคับบัญชาต่อกรรมกรผู้รับจ้าง กระทั่งเกษตรกรที่ทำการผลิตยังต้องฟังคำบัญชาของนายทุน ดังจะเห็นว่า นายทุน 1 คน มีผู้ทำงานรับใช้ ปฏิบัติตามจำนวนมาก อาจเป็นร้อย เป็นพัน เป็นหมื่น เป็นแสนคน ที่ต้องขึ้นต่อนายทุนคนนั้น และหากรวมถึงลูกค้ายี่สิบต่อสิบล้านคนนั้นโดยมีอาจหลีกเลี่ยงการบริโภคและการผูกขาดการตลาดด้วยปริมาณทุนเงินตราที่ใช้ใน “ค่าการตลาด” อาจมีถึงล้านคนหรือหลายสิบล้านคน ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ทางการผลิตที่อยู่ในภาวะขึ้นต่อเช่นเดียวกัน การขึ้นต่อเช่นนี้ถือว่านายทุนเป็นผู้มีอำนาจกำหนดวิถีชีวิตคนอื่นทางการกระทำหรือมีอำนาจ “กดขี่” ผู้อื่นได้ อันนำไปสู่

ความสัมพันธ์ข้อที่ 3 คือ การแบ่งปัน ที่นายทุนสามารถ “ขูดรีด” เอาแรงงานส่วนเกินได้จาก กรรมกรทุกคน

ผู้วิจัยเห็นว่า สังคมไทยมีความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ซึ่งสอดคล้องกับ พลังการผลิตที่พัฒนาก้าวหน้า ออกจากพลังการผลิตแบบศักดินาที่พึ่งพาพลังการผลิตจากแรงงาน สัตว์ และปัจจัยการผลิตจากที่ดินเป็นหลัก การผลิตเองกินเองเหลือเพียงส่วนน้อย ความสัมพันธ์ ทางการผลิตในภาคเกษตรก็ขึ้นต่อทุนเงินตรา สถานภาพของการเกษตรและการประมง เปรียบเสมือน “ฟาร์มเกษตร” ที่ผลิตป้อนโรงงานอุตสาหกรรม เป็นอวัยวะแขนขาของ ความสัมพันธ์ทางการผลิตแบบทุนนิยม ที่รวมศูนย์การผลิตในทุกมิติเข้าด้วยกัน เป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่เรียกว่า “การผลิตแบบสังคม” นั่นคือ สินค้าชนิดหนึ่ง จะบอกไม่ได้เลยว่ามีใครเป็นผู้ร่วม ผลิตบ้าง เช่น เสื้อ 1 ตัว ได้ผ่านผู้คนที่ช่วยกันทำการผลิตจำนวนมาก ตั้งแต่คนปลูกฝ้าย คนทำ ป้าย คนขนส่ง คนแยกฝ้ายกับเมล็ด คนทำด้าย คนย้อมสี คนทอ คนตัด คนออกแบบ คนทำจักร คนผลิตถุงบรรจุผ้า ฯลฯ นี่ก็คือ พลังการผลิตเป็นแบบสังคมขนาดใหญ่ ผู้ผลิตอยู่ต่างถิ่นต่างที่ ไม่รู้จักกัน แต่อยู่ในสายพานการผลิตเดียวกัน แต่ทว่าความสัมพันธ์ทางการผลิตในด้านกรรมสิทธิ์ กลับไม่เป็นแบบสังคม คือ กรรมสิทธิ์ไม่ใช่เป็นของสังคมหรือเป็นสมบัติร่วม ฐานะการตั้งการใน การผลิตก็เป็นการผลิตไปตามความต้องการของนายทุนที่จะทำกำไรอย่างสูง หาใช้ผลิตเพื่อสังคม หรือเพื่อคนส่วนใหญ่ที่อยู่ในสายพานการผลิตอย่างมีการวางแผน แต่กลับมีการผลิตโดยมุ่งทาง การตลาดและลูกค้าบางกลุ่มบางด้านอยู่เสมอ อันนำไปสู่การผลิตสิ้นเกินและวิกฤติซ้ำแล้วซ้ำเล่า ที่สำคัญ การแบ่งปันไม่ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อสังคมที่สอดคล้องกับการผลิตโดยสังคม กลับ กลายเป็นว่า สังคมผลิตแต่บุคคลกอบโกยเอาไป ความสัมพันธ์เช่นนี้จึงเป็นปมเงื่อนที่ใหญ่ที่สุดที่ จะต้องเกิดความอดอยากยากแค้นท่ามกลางการผลิตและผลผลิตที่ล้นหลาม

อย่างไรก็ตาม ในเมื่อสังคมไทยมีพลังการผลิตในระดับทุนนิยมเบื้องต้นที่จะต้อง พัฒนาก้าวหน้าไปสู่ทุนนิยมเบื่องปลายหรือการมีพลังการผลิตก้าวหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง ซึ่งการ พัฒนาก้าวหน้าของพลังการผลิตเกิดจากการค้นพบทางวิทยาศาสตร์ การค้นพบเทคโนโลยี และที่ สำคัญคือ การใช้ทุนเงินตราไปผลักดันให้เกิดการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทั่ง การใช้ทุนเงินตราไปยกระดับความรู้ ความสามารถและทักษะการผลิตของกรรมกร ประเด็นสำคัญ จึงอยู่ที่ว่า ทุนเงินตราเหล่านั้นได้ถูกนำไปส่งเสริมวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และยกระดับฝีมือ แรงงานหรือไม่ มากน้อยเพียงใด หากทุนเงินตราไม่ได้ย้อนกลับไปปรับใช้พลังการผลิตก็

เท่ากับว่า ความสัมพันธ์ทางการผลิต คือ ผู้เป็นเจ้าของเงินตรา และผู้มีฐานะบังคับบัญชาสั่งการ ไม่แสดงบทบาทของผู้เป็นเจ้าของทุน

ดังนั้น จึงต้องพิจารณาต่อไปว่า มีอะไรขัดขวางพลังการผลิตของสังคมเอาไว้ ซึ่งตาม ทฤษฎีลัทธิมาร์กซเห็นว่า โครงสร้างทางการเมืองเป็นตัวส่งเสริมหรือขัดขวางพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิต ที่สำคัญ ถือว่า ในสังคมหนึ่งๆ มีโครงสร้างทางการเมืองเป็นพื้นฐาน และมีโครงสร้างทางการเมืองครอบเอาไว้อีกชั้นหนึ่ง หรืออาจกล่าวได้ว่า รูปแบบทางการเมืองเป็น เช่นใด ก็อยู่ภายใต้โครงสร้างทางการเมือง ซึ่งผู้วิจัยจะวิเคราะห์สังคมไทยในโครงสร้างการเมือง ในลำดับต่อไป

3. โครงสร้างทางการเมือง

โครงสร้างทางการเมืองมีความสำคัญต่อการวิเคราะห์สังคมไทย ด้วยเหตุที่ว่า พลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิตอยู่ภายใต้โครงสร้างทางการเมือง อันเป็นกลไกของอำนาจรัฐ ที่ลัทธิมาร์กซเห็นว่า รัฐเป็นเครื่องมือของชนชั้นกดขี่ขูดรีดมาแต่เดิม และชนชั้นผู้ใช้แรงงาน ไม่เคยมีอำนาจรัฐเป็นของตนเองเลย ดูได้จากทฤษฎีวิวัฒนิยมประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการกำเนิดรัฐ ซึ่งเป็นอำนาจพิเศษที่เกิดขึ้นหลังจากมนุษย์มีพลังการผลิตสูงขึ้น จนทำให้มีผลผลิตเหลือเก็บ ไม่ต้องหากินมือต่อมือแบบสัตว์ป่า กล่าวคือ ในช่วงยุคบรรพกาลตอนปลาย มนุษย์ได้ค้นพบเหล็ก รู้จักใช้ไฟ สามารถผลิตขวานหินขัด มีด หอก เชือก เครื่องปั้นดินเผา และนำสัตว์มาเลี้ยงเป็นอาหารได้จำนวนมาก จนถึงปลูกพืชได้เอง ยุติการเร่ร่อนและการหาของป่า กระทั่งเกิดชุมชนขึ้น

นับจากการพัฒนาพลังการผลิตจนมีอาหาร ทรัพย์สิน เพิ่มขึ้น นี่เองที่จำเป็นต้องเกิดรัฐ เพื่อคุ้มครองทรัพย์สินสมบัติของหัวหน้าเผ่าหรือเจ้าทาส รัฐสมัยแรกมิได้เกิดขึ้นเพื่อประกันทรัพย์สินสมบัติของคนหมู่มาก เพราะคนหมู่มากไม่มีทรัพย์สินสมบัติอะไรที่จะต้องหวงแหนหรือใช้อำนาจมาคุ้มครอง ผู้มีทรัพย์สินที่หวงแหนทรัพย์สินและต้องการผลผลิตของคนอื่นเท่านั้นที่ได้ก่อตั้งรัฐขึ้นมา และนับได้หลายพันปีที่รัฐยังทำหน้าที่รับใช้ชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีดอยู่เช่นเดิมจนกระทั่งปัจจุบัน

ดังนั้น โครงสร้างรัฐ จึงเป็นอื่นไปไม่ได้ นอกจากเป็นระบอบเผด็จการของผู้กดขี่ขูดรีด สังคมไทยก็เป็นรัฐของผู้กดขี่ขูดรีด ซึ่งสามารถวินิจฉัยผ่านหลักเกณฑ์ลัทธิมาร์กซได้อย่าง

ง่าย ๆ กล่าวคือ ชนชั้นปกครองไม่ได้ทำการผลิตอะไร และอยู่ในความสัมพันธ์ทางการผลิตในฐานะเจ้าของ ผู้มีกรรมสิทธิ์และการสั่งการเท่านั้น ก็สามารถแบ่งปันเอาผลผลิตไปได้เสียสิ้น ไม่ว่าจะเป็นผู้เป็นเจ้าของที่ดินหรือผู้เป็นเจ้าของทุนเงินตราก็ตาม ก็ล้วนแต่มีอำนาจที่แท้จริงที่ใช้กลไกรัฐกระทำต่อชนชั้นผู้ใช้แรงงานให้เป็นผู้ทำการผลิตและส่งผลผลิตเข้าไปอยู่ในมือของชนชั้นผู้กดขี่ขูดรีดทั้งสิ้น

การคืนชนแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของชนชั้นกรรมาชีพ จึงต้องมุ่งทำลายล้างความสัมพันธ์ทางการผลิต คือ ทำลายระบอบกรรมสิทธิ์ส่วนบุคคลในปัจจัยการผลิต ทำลายฐานะการสั่งการการผลิตของนายทุน และทำลายการแบ่งปันที่ไม่ยุติธรรมแก่ชนชั้นกรรมาชีพ ซึ่งเป็นจุดหมายปลายทางของการปฏิวัติ ถ้าไม่ปฏิวัติทำลายความสัมพันธ์ทางการผลิตนี้ การแบ่งปันก็ตกไปอยู่ในมือของชนชั้นนายทุนอยู่ทุกเมื่อเชื่อวันอยู่แล้ว และแน่นอนว่า การทำลายความสัมพันธ์ทางการผลิตก็คือการทำลายล้างระบอบการเมืองของชนชั้นนายทุน นั่นคือ ทำลายระบอบเผด็จการชนชั้นนายทุนหรือประชาธิปไตยชนชั้นนายทุนให้เป็นระบอบเผด็จการชนชั้นกรรมาชีพหรือระบอบประชาธิปไตยประชาชน สิ่งเหล่านี้ก็คือ ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาคือความสัมพันธ์ทางการผลิต

ฉะนั้น สังคมเศรษฐกิจพอเพียงจึงเป็นไปได้เพียงชุมชนเศรษฐกิจขนาดเล็กแบบไร่นาสวนผสม ชุมชนพุทธเกษตรของบางกลุ่มบางพวกเท่านั้น ที่สำคัญ สังคมเศรษฐกิจพอเพียงก็ไม่ได้ทำลายความสัมพันธ์ทางการผลิตของสังคมใหญ่ ไม่ได้ทำลายโครงสร้างทางการเมืองที่กดขี่ขูดรีดชนชั้นกรรมาชีพอยู่ และยังเป็นเศรษฐกิจแบบทำลายพลังการผลิตของสังคมมนุษย์ซึ่งก้าวหน้าไปไกลมากแล้ว สังคมเศรษฐกิจพอเพียงจึงไม่มีอยู่จริงในทางลัทธิมาร์กซ์ เพราะในทางการเมืองไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้กระทำการผลิตแบบเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างอิสระจริง เนื่องจากที่ดิน ทุนเงินตรา เครื่องมือ เครื่องจักร เมล็ดพันธุ์ ล้วนอยู่ในมือของชนชั้นนายทุนผูกขาดหรือนายทุนอภิมหาชนชั้นนายทุนไปแล้วทั้งสิ้น และความเป็นเจ้าของของนายทุนอภิมหาชนชั้นนายทุนก็ถูกรับรองและ ค้ำประกันโดยโครงสร้างทางการเมือง

นอกจากนี้ ชุมชนเศรษฐกิจพอเพียงใดก็ตามที่อยู่ในประเทศไทยก็ล้วนถูกกระทบจากโลกาภิวัตน์ กระบวนการทางการตลาด การท่องเที่ยว ภาวะโลกร้อน อันเป็นพลังกระทบจากสังคมทุนนิยมโลกซึ่งเป็นสังคมใหญ่ และสังคมไทยเองก็ถูกคุ้มครองและครอบงำรูปการจิตสำนึกด้วยชนชั้นที่ได้ประโยชน์จากระบอบทุนนิยมและกุ่มอำนาจรัฐไทยอยู่ ที่สำคัญผู้ที่ชักชวนให้ทำ

เศรษฐกิจแบบพอเพียงก็ยังดำรงชีพส่วนหนึ่งผ่านระบบการอุดหนุนแบบทุนนิยมเสียเอง แล้วเขาจะยินยอมให้สังคมไทยทั้งประเทศเป็นเศรษฐกิจแบบพอเพียงได้อย่างไร เพราะผู้ที่อ้างตนเป็นต้นคิดเศรษฐกิจแบบพอเพียงนั้น กลับเป็นผู้ที่มีที่ดินในเขตกรุงเทพมหานครและอยู่ในย่านสำคัญทางเศรษฐกิจถึง 8,609 ไร่ และยังเป็นผู้ที่สามารถยึดเอาที่ดินในเขตต้นน้ำลำธารเป็นฐานการผลิตในระบบทุนนิยมของตนหลายแสนไร่ เช่นนี้แล้ว ผู้ที่ชักชวนให้ทำเศรษฐกิจแบบพอเพียงจะยินยอมให้มีการปฏิรูปที่ดินหรือยินยอมยกที่ดินให้กับส่วนรวมเพื่อเศรษฐกิจพอเพียงเช่นนั้นหรือไม่ นี่จึงเป็นวาทกรรมและการแสดงละครโฆษณาชวนเชื่อทางการเมืองเท่านั้น

นี่คือ การใช้ลัทธิทฤษฎีลัทธิมาร์กซ ในการวิเคราะห์สังคมไทยในมิติทางการเมือง ด้วยเห็นว่าการเมืองของไทยรับใช้โครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจและผู้ครอบงำโครงสร้างทางการเมืองก็คือชนชั้นนายทุนที่มีอิทธิพลศักดินา อันมีข้อเท็จจริงประจักษ์ชัดแล้วว่า ผู้นำรัฐบาล ผู้นำทางทหาร ผู้นำพรรคการเมือง ผู้นำส่วนราชการ ผู้นำด้านศาสนา ล้วนตกอยู่ภายใต้อิทธิพลการอุปถัมภ์ ชี้นำ และตัดสินใจของกลุ่มศักดินา อันอาจถือได้ว่า ในทางเศรษฐกิจของประเทศไทยเป็นสังคมทุนนิยมเบื้องต้น แต่ในทางการเมืองมีอิทธิพลศักดินาทั้งอยู่ในที่ลับและเปิดเผยอย่างชัดเจน รวมทั้งทุนโลกาภิวัตน์หรือทุนข้ามชาติจะเข้ามาครอบงำประเทศก็มีใช้กระทำได้ง่าย เพราะต้องผ่านอิทธิพลของศักดินาเสียก่อนทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์ว่า ไทยเป็นทุนบริวารที่ขึ้นต่อทุนต่างชาติ ก็ไม่ถูกต้อง เพราะเป็นการลดบทบาทของปัจจัยชี้ขาดภายในประเทศเอง ซึ่งตรงกับหลักปรัชญาวัตถุนิยมวิทยาศาสตร์ที่ถือว่า “ปัจจัยภายในเป็นตัวชี้ขาดคุณสมบัติของสิ่ง” ดังเช่นประเทศจีนและเวียดนาม ต่างก็สามารถแสดงคุณสมบัติภายในของประเทศตนที่ไม่ขึ้นต่อทุนครอบโลกหรือไม่เป็นทุนบริวารของใคร ดังนั้น สิ่งเดียวที่จะบอกคุณสมบัติทางการเมืองของไทยก็คือ ความเป็นเผด็จการของชนชั้นศักดินาที่มีชนชั้นซึ่งเรียกว่า อำมาตยาธิปไตย เป็นกลไกปฏิบัติการ และเราไม่อาจจะเรียกว่า เป็นชาเคนศักดินาได้ เพราะชาเคนคือสิ่งที่ตายไปแล้ว แต่สังคมไทยกลับมีอิทธิพลที่มีอำนาจกระทำการต่อสังคมอย่างกว้างขวางที่สุด นอกจากนี้ สังคมไทยก็ไม่ได้ตกอยู่ภายใต้ “ทุนนายหน้า” ด้วยเหตุที่ทุนนายหน้าเป็นเพียงส่วนย่อยในสังคม เพราะบทบาทของทุนศักดินาเป็นทุนที่แข็งแกร่งและสามารถลงทุนได้ด้วยตนเอง กระทั่งสามารถส่งออกทุนเงินตราไปยังต่างประเทศในกระบวนการทุนโลกาภิวัตน์อีกด้วย

ดังนั้น เมื่อสมาชิก พทท. วิเคราะห์สังคมไทยในปัจจุบัน จึงต้องทำการตกลงในวินัยทางวิชาการเสียก่อนว่า จะใช้ลัทธิมาร์กซ์วิเคราะห์สังคมกันหรือไม่ และจะใช้จุดยืนชนชั้นกรรมาชีพด้วยหรือไม่

ที่สำคัญ ความโน้มเอียงที่ผิดพลาดด้านการวิเคราะห์สังคมไทย ก็คือ ความอ่อนหัดทางเศรษฐศาสตร์การเมืองที่ผู้วิจัยพบว่า สมาชิก พทท. นอกจากจะไม่ได้ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองมาก่อนแล้ว ยังไม่มีโอกาสเข้าถึงแหล่งข้อมูล สถิติ และความเป็นอยู่ของชนชั้นต่างๆ ว่า สอดคล้องกับลัทธิมาร์กซ์ตามที่ได้นำเสนอไว้แล้วหรือไม่ เช่น ละเลยหลักพลังการผลิตและความสัมพันธ์ทางการผลิต โน้มเอียงถึงขนาดว่า ชนชั้นกลางเป็นผู้เลี้ยงดูสังคม ซึ่งความคิดนี้ไม่ต่างอะไรกับที่ชนชั้นศักดินาและนายทุนกล่าวไว้ว่า “พวกเขาคือผู้เลี้ยงดูสังคม เป็นร่มโพธิสมภารให้ผู้ใช้แรงงานที่ยากไร้ทั้งชาวไทยและประเทศเพื่อนบ้านได้มีอยู่มีกินอย่างร่มเย็น” ซึ่งเป็นสิ่งโกหก หลอกลวง โดยพื้นฐานจะต้องเข้าใจว่า ความสุขสบายมีอยู่มีกินของทุกชนชั้นเกิดจากผู้ใช้งานในภาคการผลิตเป็นผู้เริ่มต้นทั้งสิ้น จากนั้น เมื่อมีผลผลิตเหลือเฟือจากหยาดเหงื่อแรงงานนั้นแล้ว จึงมีชนชั้นกลางที่สามารถละทิ้งการใช้แรงงานกายในภาคการผลิต เข้าสู่ภาคบริการได้ ซึ่งสมาชิก พทท. บางส่วนได้หลงไปกับตัวเลขที่ระบุว่า ผู้ใช้งานในภาคการผลิตการเกษตรที่ผลิตอาหาร มีเพียงจำนวน 15 ล้านคน ขณะที่ชนชั้นกลาง ซึ่งนับรวมนายทุน นักวิชาการ ปัญญาชน และผู้ใช้งานในภาคบริการหรือที่เรียกว่า ไวท์คอรั เข้าไปด้วย ก็จะมีถึง 40 – 50 ล้านคน เขาจึงสรุปว่า ชนชั้นกลางมีความสำคัญเพราะหาเลี้ยงสังคม โดยอ้างตัวเลขรายรับของชนชั้นกลางทั้งหมดรวมกันแล้วมีจำนวนเงินมากกว่าการทำการค้าได้ของผู้ใช้งานกายภาคเกษตรและอุตสาหกรรมพื้นฐานหลายเท่าตัว

นี่ย่อมแสดงว่า สมาชิก พทท. ส่วนนั้น ได้ละทิ้งลัทธิมาร์กซ์และจุดยืนบนผลประโยชน์ชนชั้นกรรมาชีพลงอย่างสิ้นเชิงแล้ว เพราะตามทัศนะของลัทธิมาร์กซ์เห็นว่า ชนชั้นกลาง นายทุน อำมาตย์ ศักดินาทั้งหลายล้วนสูบกินหยาดเหงื่อแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพในภาคผลิตทั้งสิ้น จำนวนเงินที่มาจากสินค้าส่งออก การใช้จ่ายภายในประเทศ การลงทุน การใช้จ่ายภาครัฐ และการหาเงินเข้าประเทศของคนไทยซึ่งรวมเป็นผลิตภัณฑ์มวลรวม ก็มาจากผลผลิตของแรงงานพื้นฐาน จึงทำให้ภาคส่วนอื่นได้นำผลผลิตไปแปรรูป จำหน่าย ขยายสร้างมูลค่าเพิ่ม แล้วแจกจ่ายกันไปให้หมู่ชนชั้นต่างๆ กระทั่งเป็นภาษีอากรของรัฐ ล้วนเป็นการแปรเปลี่ยนจากหยาดเหงื่อของผู้ใช้แรงงานเอง แล้วเหตุใด สมาชิก พทท. จึงเห็นด้วยกับชนชั้นปกครองที่กดขี่ขูดรีด นี่จึงเป็นการพิสูจน์ถึงรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพที่ชัดเจนที่สุด อันเป็นไปตามดำรงอยู่ในความสัมพันธ์ทางการผลิตและฐานะในกระบวนการผลิตของสมาชิก พทท. เอง ที่ได้แปรเปลี่ยนไป จะด้วย

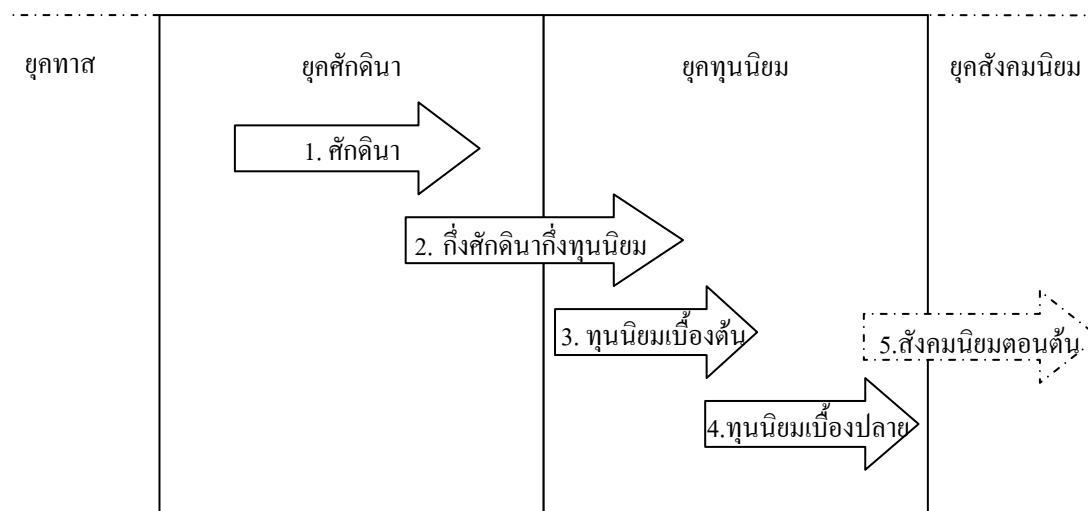
รู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือเจตนาเพราะได้รับผลประโยชน์ก็ตาม ซึ่งสามารถอธิบายลักษณะพิเศษของ
รูปการจิตสำนึกที่เป็นไปตามสภาพการดำรงอยู่ทางชนชั้นได้ดังตารางผนวกที่ 2

ตารางผนวกที่ 2 แสดงรูปการจิตสำนึกทางชนชั้นในแต่ละยุคตามลัทธิมาร์กซ

ชื่อเรียกสังคม ที่วิเคราะห์ โดยมาร์กซ	ชนชั้น	ลักษณะพิเศษของรูปการจิตสำนึกตามสภาพการดำรงอยู่ทางชนชั้น
บรรพกาล	ไม่มี	สำนึกว่าร่วมกันหา ร่วมกันกิน ร่วมกันอยู่ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม
ทาส	เจ้าทาส	สำนึกว่าตนเป็นเจ้าของชีวิตคนอื่น
	ทาส	สำนึกว่าตนต้องรับใช้เจ้าทาสและยอมตายตามความต้องการของเจ้าทาส
ศักดินา	กษัตริย์	สำนึกว่าตนเป็นเทพเจ้า เป็นเจ้าแผ่นดิน เป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์
	อำมาตย์	สำนึกว่าตนเป็นผู้รับใช้กษัตริย์ ชอบเผด็จการ ควบคุมให้ไพร่ทำการ ผลิตตามต้องการ
	ไพร่	สำนึกว่าตนเป็นผู้ทำงานรับใช้เจ้า เพราะบุญกรรมกำหนดเช่นนั้น ยอมจำนน
ทุนนิยม	นายทุน	สำนึกว่าตนฉลาด ต้องได้กำไรสูงสุด ต้นทุนต่ำสุด มีอำนาจ ชอบ เผด็จการ
	นายทุนน้อย	สำนึกว่าตนร่ำรวยได้ ตามความสามารถและเงินทุน
	กรรมกร	สำนึกว่าตนต้องใช้แรงงานแลกเงิน ต้องต่อสู้ คินรน
สังคมนิยม	กรรมกร	สำนึกว่าตนเป็นเจ้าของสังคม ต้องรับผิดชอบความก้าวหน้าหรือถอยหลัง ของสังคม ชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้ปกครองสังคม และนำพาสังคม
	นายทุนน้อย	สำนึกว่าตนต้องคินรน หาชีวิตที่ดีกว่า และโน้มน้าวที่จะฟื้นฟูทุนนิยม
	นายทุน	สำนึกว่าตนยังเป็นผู้มีความสามารถทำกำไรได้จากเงินทุน ต้องการ การเมืองที่รับใช้ทุนนิยม
คอมมิวนิสต์	ไม่มี	สำนึกับรับผิดชอบสูงต่อสังคม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม สมัครใจทำงาน เคารพสิทธิเสรีภาพของเพื่อนมนุษย์

อย่างไรก็ตาม การวิเคราะห์สังคม มักมีปัญหาการเรียกชื่อสังคมที่ยังอยู่ระหว่างการแปรเปลี่ยน
จากสังคมหนึ่งเป็นสังคมหนึ่ง ซึ่งชาวลัทธิมาร์กซมักจะใช้ชื่อเรียกว่า ตอนต้น ตอนปลาย หรือกิ่ง

เพื่อบ่งบอกลักษณะที่ก้าวหน้าขึ้นเช่นการเจริญวัยของมนุษย์ที่อยู่ในระยะวัยทารก วัยรุ่น วัยกลางคน (ถึงคน) วัยชรา แต่บางครั้งก็อาจลักษณะทางการเมืองมาผสมได้ เช่น “สังคมกึ่งเมืองขึ้นกึ่งศักดินา” หรือ “สังคมเมืองขึ้น กึ่งเมืองขึ้น กึ่งศักดินา” ซึ่งเป็นสังคมที่เหมาะสมจะเรียกสังคมจีน อย่างไรก็ตามการเรียกชื่อสังคมอาจต้องมีเส้นแบ่งเป็นเกณฑ์การเรียกสังคมแต่ละยุคดังภาพ

ภาพผนวกที่ 5 เส้นแบ่งการวิเคราะห์สังคมในแต่ละยุคตามลัทธิมาร์กซ

ดังนั้น สังคมไทยเป็นสังคมอะไรในปัจจุบัน จึงมีความสำคัญที่จะต้องวิเคราะห์ให้ถูกต้อง เพื่อจะได้ไม่ดำเนินนโยบายทางการเมืองและพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยผิดพลาดเช่นในอดีต

ฉะนั้น การเรียกชื่อสังคมว่า สังคมทุนสามัญ สังคมทุนบริวาร สังคมประชาธิปไตย สังคมหลังอุตสาหกรรม สังคมสื่อสาร สังคมพอเพียง ฯลฯ จึงเป็นการตั้งชื่อเรียกที่ไม่ได้ใช้หลักลัทธิมาร์กซวิเคราะห์สังคม ซึ่งชื่อดังกล่าวไม่สื่อถึงความหมายทางเศรษฐกิจและการเมือง และแทบไม่เป็นประโยชน์ต่อการอุปการณัจฉานักชนชั้นกรรมาชีพที่มีลักษณะชนชั้น ลักษณะสัมพันธ์ของคนกับคนในกระบวนการผลิต บางชื่อที่ตั้งขึ้นตามศีลธรรม เช่น “ทุนสามัญ” นั้นแสดงว่ามีทุนที่ไม่สามัญอยู่ ส่วนบางคนเรียกชื่อทางเศรษฐกิจอย่างเดียว ไม่มีการเมือง เช่น “สังคมอุตสาหกรรม” แต่ไม่บอกขั้นตอนอะไรของอุตสาหกรรมเลย บางคนให้ความสำคัญกับอิทธิพลต่างชาติเป็นหลัก เช่น “ทุนบริวาร” ซึ่งก็ไม่สามารถมีข้อมูลใดที่ยืนยันได้ชัดเจนว่า “สังคมไทยทั้งสังคมหาเลี้ยงต่างชาติเป็นหลัก กินเองใช้เองน้อย หรือไม่มีตัวเลขจีดีพีใดที่บ่งบอกว่า ต่างชาติบริโภคหรือใช้ผลิตภัณฑ์มวลรวมมากกว่าคนไทย เหมือนกับสมัยทาส ศักดินา และทุนนิยมที่

ผลผลิตส่วนใหญ่ตกเป็นของเจ้าทาส กษัตริย์ และนายทุน คนผลิตได้พอยังชีพ สังคมทุนบริวารจึงละเลยลักษณะหลักภายในสังคมไทยเอง สะท้อนเพียงความสัมพันธ์บางด้านระหว่างต่างประเทศกับไทยที่ไม่สามารถบอกได้ว่าไทยเป็นบริวารของใคร ทั้งที่ทุนไทยเองก็มีการส่งออกทุนไปนอกประเทศแล้วเช่นกัน

การวิเคราะห์สังคมของชาว พทท. จึงมีบางคนไว้เคียงสาต่อลัทธิมาร์กซ์ เป็นจุดบกพร่องของคนที่ไม่ได้ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง ศึกษาลัทธิมาร์กซ์ไม่ครบถ้วน ศึกษาแต่ปรัชญา หรือแม้จะมีการศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมืองบ้างก็เป็นเพียงหยาบๆ กว้างๆ ที่ไม่สามารถวิเคราะห์สังคมหรือใช้งานอะไรได้มานานกว่าครึ่งศตวรรษ และที่สำคัญคือ ไม่มีตัวเลข สถิติ ข้อมูลยืนยัน ทำให้ขาดทั้งหลักวิชาการของลัทธิมาร์กซ์และข้อมูลที่ต้องการ จึงมีความผิดพลาดในการวิเคราะห์สังคม

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันสมาชิก พทท. หลายคนมีการค้นคว้าข้อมูลเชิงวิชาการและศึกษาดำรงอย่างจริงจังกันมากขึ้น โดยเฉพาะในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทย หลายคนเห็นตรงกันว่าปัจจุบันสังคมไทยมีลักษณะทุนผูกขาดของศักดินาอยู่จริง ผ่านสำนักงานทรัพย์สินส่วนพระมหากษัตริย์ ซึ่งหลายคนได้ยอมรับตรงกันว่า “ศักดินาเป็นทุน” แล้ว ส่วนบางคนที่มีลักษณะเียงสุดชี้ว่าไม่มีศักดินาแล้วในทางเศรษฐกิจ แต่ในทางการเมืองคนเหล่านั้นก็ยังยอมรับอยู่ว่า อิทธิพลศักดินายังดำรงอยู่ เห็นได้จากปรากฏการณ์สี่เหลี่อง แต่บางคนก็ยังเียงอีกว่า ในทางการเมืองที่ศักดินามีอิทธิพลอยู่นั้น ศักดินาไม่ได้ใช้อิทธิพลนั้นในทางเศรษฐกิจเลย นี่ก็เป็นการวิเคราะห์ที่มีลักษณะเียงเหมือนกันที่กล่าวว่าศักดินาจะหมดอำนาจทางการเมืองไปเองแบบไฟหมดเชื้อใน “ทฤษฎีไฟแช็ค”

ดังนั้น หากพิจารณาการวิเคราะห์สังคมไทยครบทั้งในทางเศรษฐกิจและการเมืองแล้ว เรียกสังคมไทยว่า “สังคมทุนนิยมเบื้องต้น(ตอนปลาย) ที่มีอิทธิพลศักดินากับอิทธิพลจักรพรรดินิยมดำรงอยู่” น่าจะถูกต้องที่สุดและสอดคล้องกับทวิสัยของไทยมากที่สุด ที่สามารถสื่อถึงความเป็นสังคมไทยที่แท้จริง ที่บอกถึงระยะประวัติศาสตร์ไทยได้ถูกต้องที่สุด ที่สำคัญการวิเคราะห์สังคมนี้ยังมองเห็นเป้าหมาย พลังดัน และจุดหมายปลายทางที่สังคมไทยจะก้าวเดินต่อไปอีกด้วย

จากรูปการจิตสำนึกต่างๆ ในการวิเคราะห์สังคมไทยปัจจุบัน (ปี 2550) ทำให้สมาชิก พทท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน มีท่าทีและการปฏิบัติปฏิบัติแตกต่างกันมาก มีตั้งแต่การปฏิบัติหน้าที่เป็นนักปฏิวัติด้วยท่วงทำนองและวิธีคิดตามลัทธิลัทธิมาร์กซ์ เลนิน และ

ความคิดเหมาเจ๋อตง ไปจนถึงการเข้าร่วมเปลี่ยนแปลงสังคมในแนวคิดแบบศาสนา แนวคิดแบบวัฒนธรรมชุมชนหรือประชาสังคม บางคนได้ยึดบทบาทการปฏิบัติโดยสิ้นเชิง และไม่พบปะกับมิตรสหายที่เคยร่วมปฏิบัติงานด้วยกันอีกเลย และบางคนได้ประกอบอาชีพปกติเหมือนคนในสังคมทั่วไป ที่สนใจการเมืองบ้างเพียงเล็กน้อยในลักษณะของการติดตามข่าวสารและเหตุการณ์ กระทั่งถอยกลับไปอยู่ในลักษณะของประชาชนธรรมดาเป็นเพียงแนวร่วมแบบเอาใจช่วยการปฏิบัติเท่านั้น

ทั้งนี้ สามารถทำความเข้าใจรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่าน โดยศึกษาสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพ คือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินาและรูปการจิตสำนึกชนชั้นนายทุนได้โดยนัยยะเดียวกัน นั่นคือ รูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินา เป็นรูปการจิตสำนึกที่มีลักษณะจิตนิยม ใช้วัตถุนิยมเป็นเครื่องมือในการกดขี่ขูดรีด มีรูปการจิตสำนึกที่ไม่เสมอภาคกันระหว่างมนุษย์ โดยเห็น ชนชั้นตนเป็นเทพ ต่อมาเป็นสมมติเทพ เป็นพระโพธิสัตว์ กระทั่งเชื่อว่าตนเป็นบิดาของคนทุกคน ซึ่งชนชั้นศักดินามองชนชั้นกรรมาชีพเป็นไพร่ เป็นลูก เป็นข้าทาสบริวาร จากระบบคิดเหล่านี้ สะท้อนรูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินาที่ครอบงำสังคมไทยในปัจจุบัน เป็นระบบคิดที่มีเจตนาสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบโดยมีรูปแบบและแผนการปฏิบัติ มีกิจกรรม และมีปฏิบัติการทั้งทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ในขณะที่รูปการจิตสำนึกของชนชั้นกรรมาชีพยังไม่มีเนื้อหาที่เป็นเอกภาพ จึงนำไปสู่วิถีคิด กิจกรรม และการปฏิบัติทางการเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ที่ไร้ระเบียบแบบแผนอย่างยิ่ง แม้จะเกิดขึ้นในช่วงที่มีการต่อสู้ในชนบทและฐานที่มั่น แต่ก็ยังเป็นเพียงชั่วระยะเวลาสั้นๆ วัฒนธรรมและประเพณีของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพก็ไม่ได้ฝังรากลึกสู่ปัจจุบัน กระทั่งไม่อาจทนทานต่อแรงโฆษณาชวนเชื่อด้านรูปการจิตสำนึกชนชั้นศักดินา ถึงขนาดที่สมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านจำนวนมาก กล่าวถึงชนชั้นศักดินาว่าไม่มีรูปการจิตสำนึกหลงเหลือถึงขั้นเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาประเทศแล้ว เพราะบรรดาชนชั้นศักดินาได้กลายเป็นชนชั้นนายทุน กระทั่งเห็นว่า ผู้นำของชนชั้นศักดินานั้นมีวัตรปฏิบัติเยี่ยงพระอรหันต์ มีการประหยัคมัธยัสถ์ มีสัมมาอาชีพจริง พอเพียงจริง และเป็นแบบอย่างในการต่อสู้กับทุนต่างชาติและระบอบทุนนิยมเสียอีกด้วย ซึ่งขัดแย้งกับสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านจำนวนน้อยที่เห็นว่า ชนชั้นศักดินายังดำรงอยู่และมีอิทธิพลในการกดขี่ขูดรีดทั้งสองรูปแบบ คือ รูปแบบกินแรงงานส่วนเกินในระบอบทุนนิยม ขณะเดียวกันก็ใช้อิทธิพลศักดินาครอบงำขูดรีดในทางการเมือง เศรษฐกิจและวัฒนธรรม จึงเป็นลักษณะพิเศษของสังคมไทยที่มีชนชั้นกดขี่ขูดรีดเป็นนายทุนที่ใช้อิทธิพลศักดินาผูกขาดแห่งรัฐ เข้าดำเนินการแย่งชิงผลผลิต กำไร

ภาษีอากร ออกไปจากสังคม โดยเฉพาะชนชั้นกรรมาชีพที่ต้องรับภาระการผลิตและความสุข
สมบูรณ์ทั้งหมดให้กับสังคม

จากปรากฏการณ์ดังกล่าว ได้สะท้อนลักษณะของรูปการชนชั้นกรรมาชีพของสมาชิก
พท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่นจังหวัดน่านที่ยึดกุมปรัชญาวัตถุนิยมวิภาษ ปรัชญาวัตถุนิยม
ประวัติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์การเมือง และสังคมนิยมวิทยาศาสตร์ได้น้อยมาก โดยแสดงออก
คลาดเคลื่อนดังตารางที่แสดงความเบี่ยงเบนของรูปการจิตสำนึกชนชั้นกรรมาชีพในปัจจุบัน

ตารางผนวกที่ 3 เปรียบเทียบการใช้ลัทธิมาร์กซของสมาชิก พท. จังหวัดน่าน ในการวิเคราะห์
สังคมไทย

ทฤษฎีที่นำมาใช้	สิ่งที่ควรจะเป็นตามทฤษฎี	ความเบี่ยงเบนจากทฤษฎี
ปรัชญาวัตถุนิยม วิภาษ	- สังคมมีความขัดแย้งระหว่างชนชั้น นายทุนกับชนชั้นกรรมาชีพเป็นแบบ ปฏิปักษ์ - การพัฒนาเกิดจากรูปการจิตสำนึก ของมนุษย์ที่เป็นวิทยาศาสตร์ เข้า กระทำต่อโลกธรรมชาติและสังคม	- สังคมมีความขัดแย้งแต่ไม่ถึงขั้น ปฏิปักษ์ แก้ได้ด้วยวิธีปรองดอง สมานฉันท์ - การพัฒนาเกิดจากพรหมลิขิต หรือจิตสำนึกของวีรบุรุษ
ปรัชญาวัตถุนิยม ประวัติศาสตร์	- ชนชั้นกรรมาชีพจะต้องเป็นพลัง ก้าวหน้า ผลักดันการพัฒนาสังคมและ เป็นผู้นำการปฏิวัติ - ชนชั้นศักดินาดำรงอยู่และมีอิทธิพล ในประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน โดยเฉพาะ รูปการจิตสำนึกที่ใช้กดขี่ขูดรีดมนุษย์ ด้วยกัน	- ชนชั้นนายทุนเป็นผู้นำ - ชนชั้นกรรมาชีพเป็นผู้ตาม - ไม่เห็นว่ายังมีรูปการจิตสำนึก ชนชั้นศักดินามีอิทธิพลในการกด ขี่ขูดรีดและไม่เป็นอุปสรรคสำคัญ ในการพัฒนาพลังการผลิตอีกแล้ว
เศรษฐศาสตร์ การเมือง	ผลผลิตภาคเกษตรกรรมและ อุตสาหกรรมเลี้ยงดูภาคบริการและเป็น ที่มาของภาษีอากร ผู้ผลิตเป็นผู้สร้างผู้ เลี้ยงสังคม	ชนชั้นปกครองเลี้ยงดูภาคผลิต ชนชั้นกลางซึ่งอยู่ในภาคบริการ สำคัญที่สุด กระทั่งเลี้ยงดูภาคผลิต และชนชั้นกรรมาชีพเสียเอง

ตารางผนวกที่ 3 (ต่อ)

ทฤษฎีที่นำมาใช้	สิ่งที่ควรจะเป็นตามทฤษฎี	ความเบี่ยงเบนจากทฤษฎี
สังคมนิยม วิทยาศาสตร์	สังคมนิยมเป็นเป้าหมายการปฏิบัติโดย มีสังคมนิยมวิวนิสต์เป็นจุดหมายประ ทางสุดท้ายและมีการปฏิบัติประชาธิปไตย ประชาธิปไตยหรือการสร้าง สาธารณรัฐประชาธิปไตยเป็นเป้าหมาย การปฏิบัติเฉพาะหน้า	สร้างประชาสังคมให้ทุกคนชั้นทำ มาหากินอย่างยุติธรรม และเห็นว่า ทุนนิยมเป็นสิ่งที่ทำลายทิ้งและ ข้ามพ้นไปสู่สังคมเท่าเทียม และ สถาปนาสังคมเศรษฐกิจพอเพียง ได้โดยละทิ้งพลังการผลิต เทคโนโลยี ความรู้ เครื่องมือ เครื่องจักร ผลผลิต การตลาด แบบทุนนิยมได้จริงในระยะใกล้

จากตารางเป็นเพียงตัวอย่างการเปรียบเทียบระหว่างรูปการจิตสำนึกที่ใช้ลัทธิมาร์กซ์เป็น
แกนกลางในการมองสังคมและคัดแปลงสังคมของสมาชิก พคท. ที่เคยปฏิบัติงานอยู่ในฐานที่มั่น
จังหวัดน่าน ที่เบี่ยงเบนออกไปไกลจากแกนกลางของทฤษฎีลัทธิมาร์กซ์แบบตรงกันข้ามหรืออาจ
เป็นการพัฒนาลัทธิมาร์กซ์ไปอีกขั้นหนึ่ง ซึ่งข้อพิสูจน์ที่จะยืนยันถึงความถูกต้องของการใช้ลัทธิ
มาร์กซ์ ย่อมอยู่ที่ผลการปฏิบัติปฏิบัติ ซึ่งรูปการจิตสำนึกทั้งสองส่วนในตารางข้างต้นยังไม่มีผลที่
ปรากฏชัดเจนและยังไม่สามารถระบุได้ว่าแนวความคิดใดเป็นที่ยึดกุมของชนชั้นกรรมาชีพใน
ปัจจุบันมากกว่ากัน

นอกจากนี้ ยังมีการโต้ตอบซึ่งกันและกันไปมาในประเด็นการวิเคราะห์สังคมไทย กระทั่ง
การระบุศัตรูหลักของประชาชนว่าเป็นชนชั้นใด และกลุ่มใดกันแน่ที่มีอิทธิพลและได้รับ
ผลประโยชน์จากการกดขี่ขูดรีดหยาดเหงื่อแรงงานของชนชั้นกรรมาชีพมากที่สุด ซึ่งผู้ที่มีความคิด
เบี่ยงเบนมองผู้มีความคิดตามทฤษฎีที่ควรจะเป็นว่าเป็น “พวกใช้ทฤษฎีแบบกลไก” ขณะที่อีกฝ่าย
หนึ่งมองอีกฝ่ายหนึ่งว่าเป็น “พวกฉวยโอกาสเอียงขวา”

ประวัติการศึกษา และการทำงาน

ชื่อ –นามสกุล

นางสาวพรทิพย์ แซ่เดียว

วัน เดือน ปี ที่เกิด

วันที่ 5 เดือนกันยายน พ.ศ. 2518

สถานที่เกิด

จังหวัดตรัง

ประวัติการศึกษา

ศิลปศาสตรบัณฑิต (พัฒนาชุมชน)

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม